

การพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิม
กลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
The Islamic Learning Skills Affected Islamic Behavior of Muslim Risk
Youth in the Three Southern Border Provinces

อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง
Abdullah Chelong

วิทยานิพนธ์นี้สำหรับการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Fullfillment of the Requirements for the Degree of
Doctor of Philosophy in Human and Social Development
Prince of Songkla University

2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิม
กลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
The Islamic Learning Skills Affected Islamic Behavior of Muslim Risk
Youth in the Three Southern Border Provinces

अब्दुलเลาะ เจ๊ะหลง
Abdullah Chelong

วิทยานิพนธ์นี้สำหรับการศึกษิตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Fullfillment of the Requirements for the Degree of
Doctor of Philosophy in Human and Social Development
Prince of Songkla University

2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
ผู้เขียน	นายอับดุลเลาะ เจ๊ะหลง
สาขาวิชา	พัฒนามนุษย์และสังคม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

..... (รองศาสตราจารย์ ดร. เกษตรชัย และหีม)ประธานกรรมการ (รองศาสตราจารย์ ดร. มุฮำหมัดซากี เจ๊ะหะ)
กรรมการ (รองศาสตราจารย์ ดร. เกษตรชัย และหีม)
กรรมการ (รองศาสตราจารย์ ดร. ปัญญา เทพสิงห์)
กรรมการ (รองศาสตราจารย์ ดร. วันชัย ธรรมสังการ)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำหรับ
การศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ดำรงศักดิ์ ฟ้ารุ่งแสง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ

(รองศาสตราจารย์ ดร. เกษตรชัย และทีม)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ.....

(นายอัปดุลเลาะ เจ๊ะหลง)

นักศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....

(นายอัปเดตเสาะ เจ๊ะหลง)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
ผู้เขียน	นายอับดุลเลาะ เจ๊ะหลง
สาขาวิชา	พัฒนามนุษย์และสังคม
ปีการศึกษา	2561

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยแบ่งการศึกษา 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาลักษณะและสาเหตุพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการประชุมระดมสมองและวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัยและนำเสนอผลเชิงพรรณนาความ ระยะที่ 2 ศึกษาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยง โดยเก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม และวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัยและนำเสนอผลเชิงพรรณนาความ และระยะที่ 3 ศึกษาผลการดำเนินการของวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยง โดยใช้โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อปฏิบัติการกับเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นกลุ่มการศึกษานำร่อง (Pilot Study) จำนวน 45 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าการทดสอบที่กรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีลักษณะพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลาม 5 ลักษณะ คือ 1) ขาดการตระหนักรู้ในพฤติกรรมที่แสดงออกต่อตนเอง 2) นำเสนอตัวตนในสื่อออนไลน์อย่างเปิดเผยและไม่เหมาะสม 3) พฤติกรรมที่แสดงออกต่อครอบครัว 4) พฤติกรรมที่แสดงออกในสถาบันการศึกษา 5) พฤติกรรมที่แสดงออกในพื้นที่สาธารณะ โดยมีสาเหตุที่ทำให้เยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลาม 6 ประการ คือ 1) การเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ 2) ความอ่อนแอของการจัดการเรียนรู้อิสลาม 3) ต้นแบบของผู้นำศาสนาและผู้นำส่วนท้องถิ่น 4) ความอ่อนแอของเศรษฐศาสตร์การเมืองในชุมชน 5) ความอ่อนแอตัวของระบบการจัดการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 6) การเลี้ยงดูบุตรของสถาบันครอบครัว

วิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 5 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมปฐมบทและความคุ้นเคย 2) กิจกรรมมาทบทวนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในตัวตน 3) กิจกรรมอิสลามกับพื้นฐานชีวิตที่ควรมี 4) กิจกรรมส่งเสริมการละหมาดเสาหลักของมุสลิม 5) กิจกรรมเรียนรู้กิจวัตรตามแบบซุนนะห์ของท่านศาสดามูฮัมหมัด (ซล)

ผลการปฏิบัติการใช้วิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า เยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีพฤติกรรมตามวิถีอิสลามหลังเข้าโปรแกรมค่ายอบรมในระดับสูงกว่าก่อนการเข้าโปรแกรมค่ายอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Thesis Title	The Islamic Learning Skills Affected Islamic Behavior of Muslim Risk Youth In the Three Southern Border Provinces
Author	Abdullah Chelong
Major Program	Human and Social Development
Academic Year	2018

ABSTRACT

This action research aimed to develop Islamic learning skills affected Islamic behavior of Muslim risk youth in the three southern border provinces. Three phases of the study were conducted. Phase 1 is a study of characteristics and causes of unrighteous behaviors towards Islamic ways of Muslim risk youth using in-depth interview and brainstorming. The data were analyzed inductively and presented descriptively. Phase 2 is a study of Islamic learning methods affected Islamic behaviors of risked Muslim youth using group discussion. The data were analyzed inductively and presented descriptively, and Phase 3 is a study of results of Islamic learning methods of risked Muslim youth using Islamic learning camp program piloted to 45 Muslim risk youth. The data were quantitatively analyzed by means score, percentage, standard deviation, and t-test.

The results revealed 5 characteristics of Muslim risk youth in the three southern border provinces were found, that is 1) lack of awareness of self-expression, 2) revealing identity in social media openly and inappropriately, 3) behavior shown to family, 4) behavior shown in school, and 5) behavior shown in public place. These characteristics were caused from these 6 reasons, these are 1) changes of globalization, 2) failure of Islamic education system, 3) model of religious and local leaders, 4) weakness of political economy in the community, 5) failure of education system in the three southern border provinces, and 6) parenting.

Five activities were found in the Islamic learning camp program is a learning method affected Muslim risk youth. That is, 1) introductory and familiarity, 2) review of undesirable behavior in Islam, 3) Islam and life's basis, 4) pillar of Islam, prayer promotion, and 5) learning path of the Prophet Muhammad (PBUH).

The result of Islamic learning methods showed a significantly increase after the implementation of Islamic learning camp program toward Muslim risk youth in the three southern border provinces.

กิตติกรรมประกาศ

การสรรเสริญทั้งหมดเป็นของอัลลอฮ์ (ช.บ.) ผู้ทรงอภิบาลแห่งสากลโลก ขอพระองค์ทรงประสาทพรและได้โปรดประทานความสันติสุขแก่ท่านนบีมุฮัมหมัด (ช.ล.) ผู้เป็นศาสดาของเรา อีกทั้ง วงศ์ตระกูลของท่านและบรรดาสาวกของท่าน แน่แท้พระองค์ทรงเป็นที่สุดดีและทรงเป็นที่สรรเสริญอันทรงเกียรติยิ่ง

อัลฮัมดุลิลละฮ์ มวลการสรรเสริญเป็นสิทธิของอัลลอฮ์ (ช.บ.) ที่ได้ทรงประทานความสำเร็จแก่งานวิทยานิพนธ์ ที่สำเร็จได้ด้วยอำนาจของพระองค์ผู้ทรงเมตตาและปราณีเสมอ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณและรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาอย่างสูง ของรองศาสตราจารย์ ดร. เกษตรชัย และหีม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์รวมถึง คณาจารย์ บุคลากร หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคมทุกท่าน ที่ได้ให้คำปรึกษาและสละเวลาในการให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือ ให้ข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนช่วยตรวจทานแก้ไข และติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จสมบูรณ์

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ให้ข้อมูลหลักในงานวิจัย จากพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เอื้อเพื่อข้อมูลในการทำวิจัย ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. มุฮัมมัดซาคี เจ๊ะหะ และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. เกษตรชัย และหีม รองศาสตราจารย์ ดร. วันชัย ธรรมสังการ และ รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เทพสิงห์ ที่ได้ให้คำแนะนำ ตรวจทานแก้ไขเพิ่มเติม จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความถูกต้องยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณบิดา และมารดา (ที่กลับไปสู่ความเมตตาของพระองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.)) ครอบครัว ผู้เป็นที่รักและเคารพทุกท่านที่สนับสนุน ให้กำลังใจและให้ทุกสิ่งที่ดีที่สุดในชีวิตตลอดมา

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอวิงวอนจากเอกองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) พระผู้อภิบาลแห่งสากลโลกขอให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้มีส่วนสำคัญในการให้ประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้อง และให้ความรู้แก่ผู้ไม่รู้ และขอพระองค์ทรงรับงานนี้ ที่มีความบริสุทธิ์ใจต่อพระองค์เป็นคุณงามความดี ขออภัยพรจากพระองค์ ทรงตอบแทนความดีงามทั้งในโลกนี้และโลกหน้า แท้จริงพระองค์คือผู้ทรงไถ่ยืนและผู้ทรงรอบรู้เสมอ

อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(5)
ABSTRACT.....	(7)
กิตติกรรมประกาศ.....	(9)
สารบัญ.....	(10)
สารบัญภาพ.....	(13)
สารบัญตาราง.....	(14)
รายการผลงานที่ตีพิมพ์และการประชุมวิชาการ.....	(15)
สำเนาต้นฉบับที่ได้รับการยินยอมจากผู้พิมพ์ผลงาน.....	(16)
เนื้อหา	
บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	10
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	11
การทบทวนวรรณกรรม	12
การศึกษาและการเรียนรู้ในอิสลาม.....	12
หลักการขั้นพื้นฐานในอิสลาม.....	19
ทฤษฎีและแนวคิดการเรียนรู้.....	22
แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ.....	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	31
วิธีดำเนินการวิจัย	42
การวิจัยระยะที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพและสาเหตุของพฤติกรรมเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยง ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	42
การวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถี อิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	47

การวิจัยระยะที่ 3 เพื่อศึกษาผลการปฏิบัติการใช้วิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	49
ผลการศึกษาและการอภิปรายผล.....	52
ผลการวิจัยระยะที่ 1 ลักษณะและสาเหตุพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	52
1. ลักษณะพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	52
1.1 การขาดการตระหนักรู้ในพฤติกรรมที่แสดงออกต่อตนเอง.....	53
1.2 การนำเสนอตัวตนของมุสลิมในสื่อออนไลน์.....	54
1.3 พฤติกรรมที่แสดงออกต่อครอบครัว.....	58
1.4 พฤติกรรมที่แสดงออกในสถาบันการศึกษา.....	59
1.5 พฤติกรรมที่แสดงออกในพื้นที่สาธารณะ.....	61
2. สาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	63
2.1 การเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์.....	64
2.2 ความอ่อนแอของการจัดการเรียนรู้ด้านอิสลาม.....	67
2.3 ต้นแบบของผู้นำศาสนาผู้นำส่วนท้องถิ่น.....	69
2.4 ความอ่อนแอของเศรษฐกิจศาสตร์การเมืองในชุมชน.....	71
2.5 ความอ่อนแอตัวของระบบการจัดการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	73
2.6 การเลี้ยงดูบุตรของสถาบันครอบครัว.....	76
ผลการวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	79
1. โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	79
2.1 กิจกรรมปฐมบทและความคุ้นเคย.....	81
2.2 กิจกรรมมาทบทวนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในตัวตน.....	82
2.3 กิจกรรมอิสลามกับพื้นฐานชีวิตที่ควรมี.....	84
2.4 กิจกรรมส่งเสริมการละหมาด : เสาหลักของมุสลิม.....	85
2.5 กิจกรรมการเรียนรู้กิจวัตรตามแบบสุนนะห์ของท่านศาสดา.....	86

ผลการวิจัยระยะที่ 3 ผลการปฏิบัติการใช้วิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรม ตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	88
สรุปผลการวิจัย.....	94
ข้อเสนอแนะ.....	99
บรรณานุกรม.....	100
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของ เยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	110
ภาคผนวก ข แบบประเมินดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัยสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาประเมินโปรแกรมค่ายอบรม.....	146
ภาคผนวก ค แบบประเมินวัดระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงใน พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	152
ภาคผนวก ง การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานและการประชุมวิชาการ.....	156
ประวัติผู้เขียน.....	221

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	11
2 กรอบแนวคิดการวิจัยระยะที่ 1.....	46
3 กรอบแนวคิดการวิจัยระยะที่ 2.....	48

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 1	การเปรียบเทียบพฤติกรรมตามวิถีอิสลามรวมทุกด้านก่อนและหลังเข้าโปรแกรม ค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลาม.....	87
ตารางที่ 2	การเปรียบเทียบพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสียงของกลุ่มทดลอง จากจังหวัดนราธิวาส ก่อนและหลังเข้าโปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลาม.....	89
ตารางที่ 3	การเปรียบเทียบพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสียง ของกลุ่มทดลองจากจังหวัดปัตตานี ก่อนและหลังเข้าโปรแกรมค่ายอบรม การเรียนรู้อิสลาม.....	90
ตารางที่ 4	การเปรียบเทียบพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสียงของกลุ่มทดลอง จากจังหวัดยะลา ก่อนและหลังเข้าโปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลาม.....	91

รายการผลงานที่ตีพิมพ์และการประชุมวิชาการ

ผู้วิจัยได้ส่งเคราะห์งานวิจัยเพื่อเผยแพร่ในบทความวิชาการและที่ประชุมวิชาการนานาชาติ จำนวน 4 บทความ ดังนี้

Chelong, A, &Leaheem. K. (2018). Challenges of Muslim Youth Development in the 21st Century in the Deep South of Thailand. Presenten at 10thInternational Conference on Humanities and Social Sciences, 10th ICHiSS 2018, Kuala Lumpur (Malaysia) 11thMay 2018-13th May 2018: University Pretahanan Malaysia

อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง, เกษตรชัย และหีม (2560). สาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารสำนักวิทยบริการ. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีที่ 30 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2562

อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง, เกษตรชัย และหีม (2560). รูปแบบการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ปีที่ 29 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – ธันวาคม 2561

อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง, เกษตรชัย และหีม (2560). ลักษณะพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2563

สำเนาต้นฉบับที่ได้รับการยินยอมจากผู้พิมพ์ผลงาน

Certificate of Attendance

10th ICHiSS 2018, Kuala Lumpur (Malaysia) On 11th May 2018-13th May 2018

: University Pretahanan Malaysia

หนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความ

กองบรรณาธิการ “วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์” สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ขอรับรองว่า บทความเรื่อง “สาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้” โดย นายอับดุลเลาะ เจ๊ะหลง และ รองศาสตราจารย์ ดร.เกษรชัย และหิม ได้ผ่านการประเมินคุณภาพของบทความก่อนตีพิมพ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิลงความเห็นว่าเป็นบทความดังกล่าวสมควรเผยแพร่แก่สาธารณชนได้ ดังนั้น กองบรรณาธิการจึงได้พิจารณานำบทความเรื่อง “สาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้” ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๑ มกราคม-เมษายน ๒๕๖๒ ซึ่งมีกำหนดเผยแพร่ฉบับพิมพ์ประมาณเดือนพฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๖๒ และฉบับออนไลน์ประมาณเดือนเมษายน พุทธศักราช ๒๕๖๒

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๑

(นายพิเชษฐ เพียรเจริญ)

บรรณาธิการวารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานวารสารศึกษาศาสตร์ สำนักงานเลขาธิการ คณะศึกษาศาสตร์ โทร. ๐ ๗๓๓๓ ๑๓๐๑

ที่ มอ ๒๕๔.๔/๒๖๕

วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๑

เรื่อง แจ้งผลการรับรองตีพิมพ์วารสารศึกษาศาสตร์

เรียน นายอับดุลเลาะ เจ๊ะหลง และรองศาสตราจารย์ ดร.เกษรชัย และหีม

ตามที่ท่านได้ส่งบทความวิจัย เรื่อง “รูปแบบการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้” ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาและตรวจคุณภาพบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้ว นั้น

ในการนี้ กองบรรณาธิการวารสารศึกษาศาสตร์ จึงขอแจ้งผลการรับรองตีพิมพ์วารสารฯ ของท่าน โดยได้ลงตีพิมพ์ในวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีที่ ๒๙ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๑)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต เกิดทิพย์)

บรรณาธิการวารสารศึกษาศาสตร์

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Journal of Yala Rajabhat University

ISSN 1905-2383

ที่ ศธ ๐๕๕๙.๐๓/๒๐๒

กองบรรณาธิการวารสาร
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ๙๕๐๐๐

๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๑

เรื่อง การตอบรับลงตีพิมพ์

เรียน คุณอับดุลเลาะ เจ๊ะหลง และรองศาสตราจารย์ ดร.เกษรชัย และทีม

ตามที่ท่านได้ส่งบทความวิจัย เรื่อง “ลักษณะพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (Behavioral characteristics Against Islamic Ways Among Muslim Risk Youth in the Three Southern Border Provinces)” มาให้กองบรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา พิจารณาลงตีพิมพ์เผยแพร่ นั้น

บัดนี้ กองบรรณาธิการฯ ขอเรียนให้ท่านทราบว่า บทความวิจัยดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณาถ้อยแถลงจากผู้ทรงคุณวุฒิให้สามารถรับลงตีพิมพ์ได้ในวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๓ กองบรรณาธิการฯ วารสารขอขอบคุณท่านที่ได้ส่งผลงานที่มีคุณภาพมารับการพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา และหวังว่าท่านจะส่งผลงานในลักษณะดังกล่าวมาให้กองบรรณาธิการฯ พิจารณาเพื่อลงตีพิมพ์เผยแพร่อีกในโอกาสหน้า

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีไลย์ แก้วตาทิพย์)

บรรณาธิการ

กองบรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
133 ถนนเทศบาล 3 ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 95000
โทรศัพท์/โทรสาร 073-299-635 อีเมล ejournal@yru.ac.th

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โจทย์แห่งความท้าทายของคนไทยในปัจจุบัน คือจะทำอย่างไรให้เราก้าวผ่านวิกฤติที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมไทยด้วยพลังของคนไทย เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันในการพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพมาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งเสริมสร้างให้แข็งแกร่งเพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศที่สำคัญได้แก่ การเสริมสร้างทุนสังคม (ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนทางวัฒนธรรม) ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมคุณภาพ โดยใช้ภูมิปัญญา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์สมัยใหม่มาเป็นมิติที่สำคัญในการพัฒนาต้องให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ เริ่มตั้งแต่กลุ่มเด็กปฐมวัยที่ต้องพัฒนาให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะทางสมอง ทักษะการเรียนรู้ และทักษะชีวิต เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ ควบคู่กับการพัฒนาคนไทยในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2559) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเด็กและเยาวชนนับว่าเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเสาหลักของประเทศ เพื่อสามารถเติบโตเป็นพลเมืองที่สร้างคุณค่าให้กับตัวเองและสังคม แต่เมื่อสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลง กระบวนทัศน์ในการพัฒนาเด็กในมิติของสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมแบบเดิม อาจต้องถูกทับซ้อนด้วยแนวคิด รูปแบบวิธีการ ความเชื่อและเทคโนโลยีที่ผุดเกิดขึ้นใหม่ๆตามยุคสมัย จนทำให้ศาสนาหลักกลายเป็นเพียงแค่ทางเลือกในการดำเนินชีวิตสำหรับเยาวชน อันเนื่องจากเยาวชนและประชาสังคมโลกทั้งหลายกำลังตามกระแสความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็ย่อมมีทั้งคุณประโยชน์และโทษกับการดำเนินชีวิตของเยาวชนมุสลิม ในขณะที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนเองก็ยังไม่ค่อยให้ความสำคัญกับเยาวชนคนหนุ่มสาวเท่าที่ควร ซึ่งพลังเยาวชนเป็นพลังที่สำคัญในการขับเคลื่อนสังคมได้ดีที่สุด (มุหัมมัดอาดิลฟาริส, 2013)

โดยเฉพาะการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่เยาวชนโดยส่วนใหญ่เติบโตในลักษณะสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมบางอย่างที่แตกต่างกันไปจากประชาชนในภาคอื่นๆของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนับถือศาสนา ภาษา จารีตประเพณี และวัฒนธรรม ซึ่งลักษณะต่างๆ เหล่านี้ไปมีส่วนคล้ายคลึงกับประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง ประชาชนส่วนใหญ่พูดภาษามลายูในชีวิตประจำวัน นับถือศาสนาอิสลาม มีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักการศาสนาอิสลามทั้งหมด การพัฒนาเยาวชนในพื้นที่เองก็จะต้องสอดคล้องกับบริบทดังกล่าว พร้อมทั้งเยาวชนในพื้นที่เองก็ต้องเข้ามามีบทบาทในการกำหนดแนวทางการพัฒนาตัวเองขึ้นเองอีกด้วย (ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2550) ใน

ขณะเดียวกันปัญหาดังกล่าวก็จะส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของชาวมุสลิมทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น พ่อแม่ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนบุตรหลานอย่างใกล้ชิดเหมือนอดีตที่ผ่านมา เยาวชนไม่สนใจกิจกรรมทางศาสนาเพราะหันไปสนใจกิจกรรมที่ถูกนำเสนอผ่านทางสื่อต่างๆ ที่มีรูปแบบเนื้อหาที่ตื่นเต้น สนุกสนานกว่า ผู้นำชุมชนก็ปล่อยปละละเลยกับบอบายมุขต่างๆ ซึ่งเป็นเหตุให้เยาวชนไทยมุสลิมในยุคปัจจุบันเริ่มหันเหออกจากรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ไม่สามารถแยกแยะผิดถูกชั่วดีได้เหมาะสมกับคุณวุฒิและวัยวุฒิของตัวเอง หลงระเหิงไปกับสีสรรแห่งความเจริญจนกลายเป็นทาสของค่านิยมและวัฒนธรรมจากโลกตะวันตกที่ไหลทะลักเข้ามาสู่สังคมมุสลิมอย่างแทบหมดปัญญาที่จะสกัดกั้น (อบูห์มซะห์, ม.ป.ป.)

ในขณะเดียวกันเยาวชนมุสลิมจำนวนหนึ่งใช้ชีวิตโดยลืมนศาสนาของตัวเอง ไม่ค่อยแสดงตัวตน หรือยอมรับว่าตัวเองเป็นมุสลิม ซึ่งเยาวชนมุสลิมเองก็ต้องปฏิบัติตนอยู่ในแนวทางของอิสลาม ไม่ปฏิบัติตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์จนเกินไป ควรแยกแยะ โลกาภิวัตน์ กับอัตลักษณ์แห่งอิสลามให้ชัดเจน พร้อมทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของมุสลิมที่ควรเป็น (อณิสมาตยกุล, ม.ป.ป.) ซึ่งสอดคล้องกับนักวิชาการมุสลิมทางด้านอิสลามศึกษา ที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับอิสลามในโลกปัจจุบัน เพราะอิสลามนั้นมีความเกี่ยวข้องกับข้อกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์โดยตรง (ยูโซะ ตาละ, ม.ป.ป.) จริยธรรมและมารยาทเป็นสิ่งที่สำคัญในอิสลามเป็นอย่างยิ่ง การมีมารยาทคือการที่มุสลิมมีอุปนิสัยที่ดีงามติดตัว เป็นเครื่องประดับประจำกายของเขา เป็นการสร้างความรู้สึกชื่นชอบแก่ผู้อื่น และไม่ทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน มารยาทที่ดีงามเป็นส่วนหนึ่งของคำสอนอิสลามที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง มุสลิมเป็นผู้นำและตัวอย่างที่ดีในการมีมารยาททั้งต่อมุสลิมเอง และต่อผู้อื่นที่ไม่ใช่มุสลิม ลักษณะของมารยาทที่ดีคือการสร้างความสุข หรือไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่น มุสลิมจะต้องมีนิสัยนุ่มนวลอ่อนโยนถึงแม้กับคนที่ทำก้าวร้าวกับเขา ผลตอบแทนของผู้ที่มีมารยาทที่ดีนั้นเทียบเท่าผู้ที่ถือศีลอดในเวลากลางวันและละหมาดในเวลากลางคืน (อัสรัน นิยมเดชา, 2552) และไม่เป็นที่สงสัยว่าพระองค์อัลลอฮ์ได้ทรงตั้งมนุษย์เป็นตัวแทนบนโลกใบนี้โดยใช้หลักการของอัลลอฮ์ (ซบ.) ในการดำเนินชีวิตตามที่พระองค์ทรงบัญญัติ และบัญชาให้มนุษย์ทั้งหลายนั้นห่างไกลจากสิ่งชั่วร้ายทั้งหลายและตั้งมั่นในความสัจธรรมความถูกต้องจนสิ้นอายุไขเพื่อได้พบกับพระองค์อัลลอฮ์ (ซบ.) ในสภาพที่พระองค์พอพระทัย และได้รับสวรรค์และผลตอบแทนที่ดี (เชคริฎอ อะหมัด สมะดี, ม.ป.ป.)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าวิถีชีวิตมุสลิมนั้นได้ถูกหล่อหลอมด้วยกระบวนทัศน์แห่งอิสลามทุกประการ มีการวางกรอบความสัมพันธ์ระหว่างเพศให้สอดคล้องกับธรรมชาติอย่างเป็นรูปธรรม เช่น ไม่ให้ชายและหญิงมีการปะปนกันอย่างเสรี มีการกำหนดรูปแบบการแต่งกายที่ถูกต้อง ซึ่งสังคมทุกวันนี้แทบจะไม่หลงเหลืออะไรให้เห็นความเป็นมุสลิมที่อิงอยู่กับคำสอนของอิสลาม สังคมมุสลิมยังคงเหลือความเชื่อและพิธีกรรมต่างๆ ที่ลอกเลียนแบบมาจากคนรุ่นก่อน โดยปัญหาในสังคมมุสลิมที่เห็น

ได้อย่างจีนมีมากมาย เช่น สตรีมุสลิมคลุมฮิญาบแต่อวดโฉม มีแฟน มั่วสุมยาเสพติด มีพฤติกรรม เบี่ยงเบนทางเพศ ไม่ละหมาด อ่านอัลกุรอานไม่ได้ ซึ่งดูเหมือนปัญหากำลังกลายเป็นปัญหาที่ซับซ้อน ทับถม เป็นวงจรที่หาทางออกไม่ได้ (อัลอัก, ม.ป.ป.) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของLaeheem (2009)ที่ศึกษาพบว่า เยาวชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่ไม่สอดคล้อง กับความคาดหวังของสังคมมุสลิมและขัดกับหลักการศาสนาอิสลาม กล่าวคือ เยาวชนมีการคบเพื่อน ต่างเพศอย่างเปิดเผย มีอิสระ และคบเหมือนชาวตะวันตก มีการจับมือถือแขนกอดจูบ และถึงขั้นมี เพศสัมพันธ์ก่อนสมรส มีการให้ความสำคัญกับการศึกษาวิชาสามัญมากกว่าวิชาศาสนา ไม่รู้จักใช้ เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีการเกี่ยวข้องกับอบายมุข ไม่มีงานทำ มีการแต่งกายเชิงประยุกต์เพื่อให้ ทันสมัยและเลียนแบบดารานักร้อง มีความสัมพันธ์กับครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน และชุมชน อย่างห่างเหินและขาดความสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน มีการละเลยและไม่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติ ศาสนกิจ ไม่ให้ความสำคัญและหลีกเลี่ยงการบำเพ็ญประโยชน์และเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน และ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเยาวชนมีส่วนร่วมในสถานการณ์ความไม่สงบในปัจจุบัน

ถึงแม้ในปัจจุบันภาครัฐและเอกชนเข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาเยาวชนในพื้นที่ มีการจัดตั้ง สภาดูแลและเยาวชนในระดับจังหวัด มีองค์กรที่ส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนในพื้นที่ที่มีองค์กร ภาคเอกชนแต่ก็ไม่สามารถพัฒนาได้อย่างถ่องแท้ อันเนื่องจากขาดความไว้วางใจต่อกลุ่มที่เข้ามาทำ การเคลื่อนไหวเพื่อก่อตั้งองค์กรต่างๆ ในพื้นที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นองค์กรต่างชาติที่มาจาก ตะวันตก แม้จะมาในนามขององค์กรเอกชนก็ตามยังเป็นประเทศที่มีนโยบายแข็งกร้าวต่อโลกมุสลิมหรือ เกี่ยวพันกับองค์กรที่เป็นศัตรูกับโลกมุสลิม เช่น ขบวนการไอคอนิสต์สากลเป็นต้น ก็ยังต้องใช้เวลาใน การอธิบายและพิสูจน์ว่าไม่ได้มาโดยมีนัยซ่อนเร้นที่จะทำลายสังคมและศาสนาของคนในพื้นที่ ซึ่ง ปัญหาความเข้าใจดังกล่าวยังส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาของเยาวชนในพื้นที่ โดยเฉพาะการเข้ามา มีบทบาทของนานาชาติ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาเด็กและ เยาวชนระดับจังหวัดในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) : กรณีสึกษา 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ว่าควรจัดให้มีการบูรณาการงานด้านการพัฒนาเด็ก และเยาวชนของ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้เป็นรูปธรรมชัดเจน มากยิ่งขึ้น (สาธิต อภัยโรจน์, 2551)

สำหรับแนวทางสำคัญในการแก้ไขปัญหานั้น อิสลามได้ให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจ ในบทเรียนแห่งอิสลาม ส่งเสริมให้เยาวชนที่หลงผิดและมีพฤติกรรมที่ขัดต่อหลักแห่งอิสลามนั้นให้มี พฤติกรรมตามแนวทางที่ศาสนาอิสลามกำหนดได้ ดังผลการศึกษาที่พบว่า วัยรุ่นมุสลิมที่มีการปฏิบัติ กิจกรรมทางศาสนาดีมีแนวโน้มที่จะประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติ ศาสนกิจทางศาสนา ทั้งการปฏิบัติตนเป็นบ่าวที่ดีของพระองค์อัลลอฮ์ (ซบ.) การละหมาด การถือศี ลอด จะช่วยให้อาวุชนมุสลิมมีความอดทนอดกลั้นจากอารมณ์ใฝ่ต่ำอีกด้วย (กรรณภา ไชยประสิทธิ์

วรรณิ จันท์สว่าง และผจงศิลป์ เฟิงมาก, 2548) นอกจากนี้เยาวชนมุสลิมจะต้องสร้างจิตลักษณะที่สูงขึ้น คือ การต่อสู้ของมนุษย์จากอารมณ์ใฝ่ต่ำ และมารร้าย เพื่อให้มนุษย์ได้รับการพัฒนาทางด้านพฤติกรรม มีแรงบันดาลใจเพื่อต่อสู้ในการทำความดี จึงจะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ (อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง, 2015) นอกจากนี้กระบวนการสำคัญในการพัฒนาพฤติกรรมเยาวชนมุสลิมให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ตามครรลองแห่งอิสลามนั้น ระบบการศึกษาในสถาบันการศึกษาก็ควรมีวิธีการหรือรูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์อิสลามของเยาวชนมุสลิมในสถาบันการศึกษาด้วย (Marie, 1998) มีรูปแบบพัฒนาเยาวชนมุสลิมที่ส่งเสริมเรื่องการศรัทธาต่อพระเจ้า การเป็นบุคคลมุสลิมต้นแบบ และการรู้จักตัวตนในฐานะมุสลิม (Krauss, 2005) และอิสลามนั้นจะให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) ตรีปิยะห์ คือการอบรมการขัดเกลาจิตใจให้เป็นบุคคลที่พึงประสงค์ของสังคม 2) ตะฮ์ลิม คือการถ่ายทอดความรู้ ทั้งความรู้ทางศาสนาและความรู้ทางโลก 3) ตะฮ์ตีบ คือ การอบรมบ่มนิสัยให้มีคุณธรรม จริยธรรมและมีระเบียบวินัย ซึ่งการพัฒนาเยาวชนมุสลิมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ในอิสลามนั้น จะพบว่าการศึกษาในอิสลามมีลักษณะเฉพาะ คือ เป็นการศึกษาตลอดชีพ เป็นการพัฒนาทุกส่วนของความเป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นด้านวิญญาณ สติปัญญา ร่างกายและสังคม เป็นการสนองตอบวัตถุประสงค์ของการสร้างมนุษย์ คือเพื่อเป็นบ่าวของอัลลอฮ์และเป็นตัวแทนของพระองค์บนผืนแผ่นดินพร้อมทำให้สมาชิกของสังคมมีคุณธรรมและจริยธรรม มีความเจริญรุ่งเรือง (มัสลิน มาหะมะ, ม.ป.ป)ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Yusef Waghid (2014) การสร้างพลเมืองมุสลิมต้องส่งเสริมการเรียนรู้ ตรีปิยะห์ ตะฮ์ลิม และตะฮ์ตีบ ในขณะที่เดียวกันการส่งเสริมความรู้ด้านอิสลามนั้นต้องให้ความสำคัญต่อการใช้สื่อเทคโนโลยีร่วมสมัยอีกด้วยเพื่อให้ผู้ที่สนใจด้านอิสลามนั้นเข้าใจได้มากขึ้น (Jusoh, 2009) อย่างไรก็ตามการส่งเสริมใช้อินเตอร์เน็ตสำหรับเยาวชนนั้น จะต้องให้ความสำคัญต่อวิธีการใช้เทคโนโลยีกับมนุษย์ให้ถูกต้อง โดยเฉพาะการใช้อินเตอร์เน็ตเพื่อเล่นเกมส์เพื่อความบันเทิง ซึ่งล้วนเป็นกระจกสะท้อนสังคมในปัจจุบันที่ทุกคนต้องให้ความสนใจต่อปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้อีกด้วย (Chan, 2011)อันเนื่องมาจากเป็นความรับผิดชอบร่วมของคนในสังคม ดังที่ Harun. (2015) ได้ศึกษาวิจัยด้านการรับผิดชอบต่อสังคม กล่าวคือ การส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมนั้น ถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนามุสลิมให้เป็นบุคคลที่พึงประสงค์ รวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมุสลิมนั้นต้องพัฒนาจากการเป็นปีกแผ่นของมุสลิมด้วยกัน ส่งเสริมการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และไม่ใช่เพียงแค่การพัฒนาตัวเองเท่านั้น ต้องรวมไปถึงชุมชน และผู้รอบข้าง ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้กระทำเพื่อหวังผลตอบแทนจากพระองค์อัลลอฮ์เท่านั้น

ในขณะที่อิสลามนั้นเป็นแหล่งกำเนิดความเข้าใจของปรากฏการณ์ในสังคมปัจจุบัน การศึกษาอิสลามนั้นมีความสำคัญต่อการค้นหาปัญหาทางสังคม ปรากฏการณ์ทางสิ่งแวดล้อม รวมถึงการค้นหาความจริงของความคิด สติปัญญา อารมณ์ และแรงบันดาลใจในการใช้ชีวิตในสังคม (Hassan, 2015) ซึ่งสอดคล้องกับMuhammed (2003) ที่ศึกษาพบว่าศาสนาอิสลามนั้นคือทุกอย่าง

ของการดำรงชีวิต เป็นบรรทัดฐานทางสังคมที่ผู้นับถือศาสนาอิสลามต้องนำไปปฏิบัติ เพื่อกำหนดพฤติกรรมในการดำรงชีวิตในสังคม ตั้งแต่ร่างกาย จิตใจ ปัญญา วิญญาณ เพื่อได้รับผลบุญที่ดีจากพระองค์อัลลอฮ์ (ซบ). นอกจากนี้การแก้ไขปัญหาจะต้องให้ทุกฝ่ายให้ความสำคัญ ซึ่งปัญหาดังกล่าวนับว่าเป็นปัญหาซับซ้อนที่เรื้อรังมานาน และปัญหาดังกล่าวก็ไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพัง ต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจจากบุคคลและหน่วยงานทุกฝ่าย ส่วนข้อเสนอแนะสำคัญต่อการพัฒนาการดำเนินชีวิตของเยาวชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ผู้นำศาสนาและผู้นำท้องถิ่นต้องร่วมกันช่วยปลูกฝังจิตสำนึกของเยาวชนให้มีวิถีชีวิตตามแนวทางศาสนาอิสลามและตามแบบฉบับของท่านศาสดามูฮัมหมัด ต้องมีการจัดอบรมจริยธรรมอิสลามอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง ส่งเสริมให้เรียนศาสนาควบคู่กับสามัญ รวมทั้งภาครัฐควรให้การคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด มีบทบาทในการดูแลเยาวชนอย่างเต็มที่อีกด้วย (Laeheem, 2010) พร้อมทั้งต้องพัฒนามุสลิมให้เป็นปึกแผ่น เพื่อไม่ให้เกิดความล้มเหลวในอิสลาม ต้องพัฒนาจากวิญญาณข้างใน พร้อมทั้งต้องมีนโยบายเพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมกัน สร้างสังคมเป็นปึกแผ่น ส่งเสริมวิธีการสื่อสารที่ดีระหว่างเพื่อนมนุษย์อีกด้วย (Saodah, 2010) ให้ความสำคัญต่อการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ (ซบ.) ไปพร้อมๆ กับการพัฒนาทักษะทางความคิด และต้องมีทักษะการเรียนรู้ทางด้านจิตวิทยาศาสตร์ ซึ่งสิ่งดังกล่าวนี้ล้วนเป็นสิ่งที่ได้รับการส่งเสริมจากอัลลอฮ์ (ซบ) และถือเป็นวิถีแห่งการดำรงชีวิตของท่านศาสดามูฮัมหมัด (ซล.) (Al-Sharaf, 2013) ในขณะที่ Nangkula, U., & Marouf, N. (2013) ได้ให้คำแนะนำต่อการพัฒนาเยาวชนว่า การส่งเสริมและการพัฒนาเยาวชนนั้น ต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทางด้านสิ่งแวดล้อมรอบข้าง จัดพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ของเยาวชนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ ควรเริ่มการเรียนรู้จากประสบการณ์เดิมของกลุ่มเยาวชนที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง ยึดชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ ในขณะที่ Deuraseh (2010) ได้เสนอว่าการพัฒนาเยาวชนมุสลิมจำเป็นต้องส่งเสริมการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อคนรุ่นหลังสามารถใช้ชีวิตต่อไปได้อย่างมีความสุขอีกด้วย

จากสภาพการณ์ดังกล่าว เยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะต้องได้รับการพัฒนาพฤติกรรมเพื่อให้สอดคล้องตามวิถีอิสลาม โดยอาศัยทักษะการเรียนรู้อิสลามข้างต้นโดยมีเยาวชนและประชาชนในพื้นที่ต้องเข้ามา มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและกำหนดแนวทางการพัฒนาเยาวชนในพื้นที่ร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการ ลักษณะสภาพแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการพัฒนาเยาวชนมุสลิมไทยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สอดคล้องตามหลักแห่งอิสลาม ในขณะที่ Murtaza (2016) ได้ให้ความเห็นว่า การศึกษาและการค้นคว้าการพัฒนาคุณลักษณะทางจริยธรรมในอิสลามนั้น นับว่าเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของมุสลิม และสามารถนำแนวทางดังกล่าวมาพัฒนาเยาวชนในพื้นที่ให้เกิดการพัฒนาอย่างแท้จริง ผู้วิจัยในฐานะพลเมืองในพื้นที่ ซึ่งที่ผ่านมามี

บทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตเยาวชนในพื้นที่โดยตรงจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้เยาวชนและประชาชนในพื้นที่เข้ามามีบทบาทในการกำหนดความท้าทายของการพัฒนาเยาวชนร่วมกัน เพื่อให้เยาวชนสามารถใช้ชีวิตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง พร้อมรับมือต่อการแพร่กระจายของวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีที่กำลังจะคืบคลานอย่างรวดเร็ว พร้อมเข้าใจวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ มีประสบการณ์ที่หลากหลายที่พร้อมรองรับทั้งระดับชาติและนานาชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การใช้ชีวิตบนพื้นฐานคุณธรรมจริยธรรมที่ถูกต้อง นำไปสู่การพัฒนาพื้นที่วิกฤติความรุนแรง ไปสู่สังคมแห่งสันติสุขอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะและสาเหตุพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อศึกษาผลการปฏิบัติการใช้วิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของเคมมิสและแม็คแท็กการ์ด (Kemmis & McTaggart, 1988) ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การปฏิบัติตามแผน (Action) การสังเกตผล (Observation) การสะท้อนผล (Reflection) โดยกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการศึกษาลักษณะและพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่ปรากฏขึ้นตามสภาพความเป็นจริงในพื้นที่ศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักนำมาซึ่งความรู้ที่แฝงฝังอยู่ในสังคมมุสลิม นำไปสู่การมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการสร้างโปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่ม

เสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้การนำปรัชญาจากพระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน ซึ่งเป็นบทบัญญัติในศาสนาอิสลามมาประยุกต์ใช้กับกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างเป็นรูปธรรม สามารถนำไปใช้ได้จริง และสามารถทราบถึงผลการปฏิบัติการของการใช้โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ บนพื้นฐานวิธีวิทยาการวิจัยและหลักการทางวิชาการที่น่าเชื่อถือ ตรวจสอบได้

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลักและกลุ่มปฏิบัติการ

การวิจัยการพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กำหนดขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลักและกลุ่มปฏิบัติการตามวัตถุประสงค์งานวิจัย ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลหลักสำหรับการเก็บข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อที่ 1 คือ เพื่อศึกษาลักษณะและสาเหตุพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ใช้การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง แบ่งผู้ให้ข้อมูลหลักออกเป็น 6 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 10 คน เจาะจงเฉพาะผู้ให้ข้อมูลหลักที่ทำงานด้านการพัฒนาเยาวชนมุสลิมเป็นบุคคลที่จัดกิจกรรมให้กับเยาวชนมุสลิม และมีประสบการณ์ด้านการลงพื้นที่ชุมชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

กลุ่มที่ 2 ผู้ปฏิบัติงานด้านเด็กและเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 10 คน เจาะจงเฉพาะผู้ปฏิบัติงานในองค์กรภาครัฐ และองค์กรอิสระด้านพัฒนาเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

กลุ่มที่ 3 ผู้นำศาสนาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวน 10 คน เจาะจงเฉพาะผู้นำทางศาสนาอิสลาม ประกอบด้วย โต๊ะหม่อม คอเต็บ ปีลาถ

กลุ่มที่ 4 ผู้นำปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวน 10 คน เจาะจงเฉพาะผู้นำปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค้การบริหารส่วนตำบล

กลุ่มที่ 5 ผู้ปกครองเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวน 10 คน เจาะจงเฉพาะบิดา มารดา ของเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

กลุ่มที่ 6 คณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 10 คน เจาะจงคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนในระดับตำบลและระดับอำเภอ ซึ่งเป็นองค์กรเด็กและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อแสวงหาแนวทางใน

การส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนภายในจังหวัด ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พุทธศักราช 2550

นอกจากนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการประชุมระดมสมอง (Brainstorming) เพื่อใช้ในการศึกษาเชิงลึก กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการเก็บข้อมูลโดยใช้การเลือกแบบเจาะจง และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเชิญกลุ่มเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าร่วมการประชุมระดมความคิดเห็น เรื่อง ลักษณะพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 2 ครั้ง ๆ ละ 100 คน แบ่งเป็น 10 กลุ่มๆ ละ 10 คน ผ่านกระบวนการกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ รวมจำนวนทั้งสิ้น 200 คน

สำหรับการวิจัยเพื่อการพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง คือผู้ที่มีบทบาทการพัฒนาเยาวชนในพื้นที่จำนวน 3 กลุ่มรวมทั้งสิ้น 15 คน ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 ผู้นำเยาวชน ประกอบด้วย ประธานสภาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ เยาวชนในสถาบันอุดมศึกษา เยาวชนในโรงเรียนและปอเนาะ จำนวน 5 คน

กลุ่มที่ 2 นักวิชาการ อาจารย์ ครู เจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชน จำนวน 5 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้นำศาสนา ผู้นำส่วนท้องถิ่น นักปราชญ์ชุมชน จำนวน 5 คน

สำหรับการวิจัยระยะที่ 3 นั้น เพื่อศึกษาผลการปฏิบัติการใช้วิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากผลการศึกษาระยะที่ 2 คือโปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ไปทดลองใช้กับกลุ่มเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พัฒนาขึ้นโดยใช้เทคนิคการศึกษานำร่อง (Pilot Study) ประกอบด้วย จังหวัดนราธิวาส จำนวน 15 คน จังหวัดปัตตานี 15 คน และ จังหวัดยะลา จำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 45 คน

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

1. ลักษณะ หมายถึง เครื่องหมายคุณสมบัตินี้ หรือประเภทของพฤติกรรมที่เป็นจริงหรือสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. สาเหตุ หมายถึง ปัจจัยหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ตามหลักพื้นฐานของอิสลาม
3. พฤติกรรมตามวิถีอิสลาม หมายถึง กิริยาอาการที่แสดงออกหรือปฏิกริยาต่างๆที่เกิดขึ้นกับเยาวชนมุสลิมบนพื้นฐานหลักการอิสลาม
4. การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลง การวางแผน การกำหนดทิศทางในการพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
5. เยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยง หมายถึง ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม มีอายุระหว่าง 15-25 อาศัยอยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีพฤติกรรมไม่สอดคล้องตามหลักอิสลามในด้านการปฏิบัติศาสนกิจ เช่น ไม่ละหมาด ไม่ถือศีลอด ไม่บริจาคทาน ไม่ศึกษาอัลกุรอาน คบเพื่อนเพศเดียวกันและต่างเพศเกินขอบเขตเล่นพนัน ติดยาเสพติด การแต่งกายที่ผิดหลักอิสลาม เป็นต้น
6. เยาวชน หมายถึง คนในวัยหนุ่มสาวผู้มีอายุระหว่าง 15 - 25 ปี เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างการเป็นเด็กและผู้ใหญ่ เป็นช่วงที่กังวลเกี่ยวกับรูปลักษณ์และสิ่งรอบตัวมากเป็นพิเศษตามแนวคิดสหประชาชาติ
7. การเรียนรู้อิสลาม หมายถึง โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ถูกพัฒนาขึ้นจากการศึกษาวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ผู้เกี่ยวข้องด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนสามารถนำไปต่อยอดหรือออกแบบกระบวนการพัฒนาเยาวชนมุสลิมตามสภาพที่เป็นจริง
2. ได้ทราบถึง ข้อเสนอแนะของเยาวชน ประชาชน ผู้นำชุมชน ต่อแนวทางการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พร้อมนำวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดนโยบายในการพัฒนาเยาวชนมุสลิมตามวิถีอิสลาม

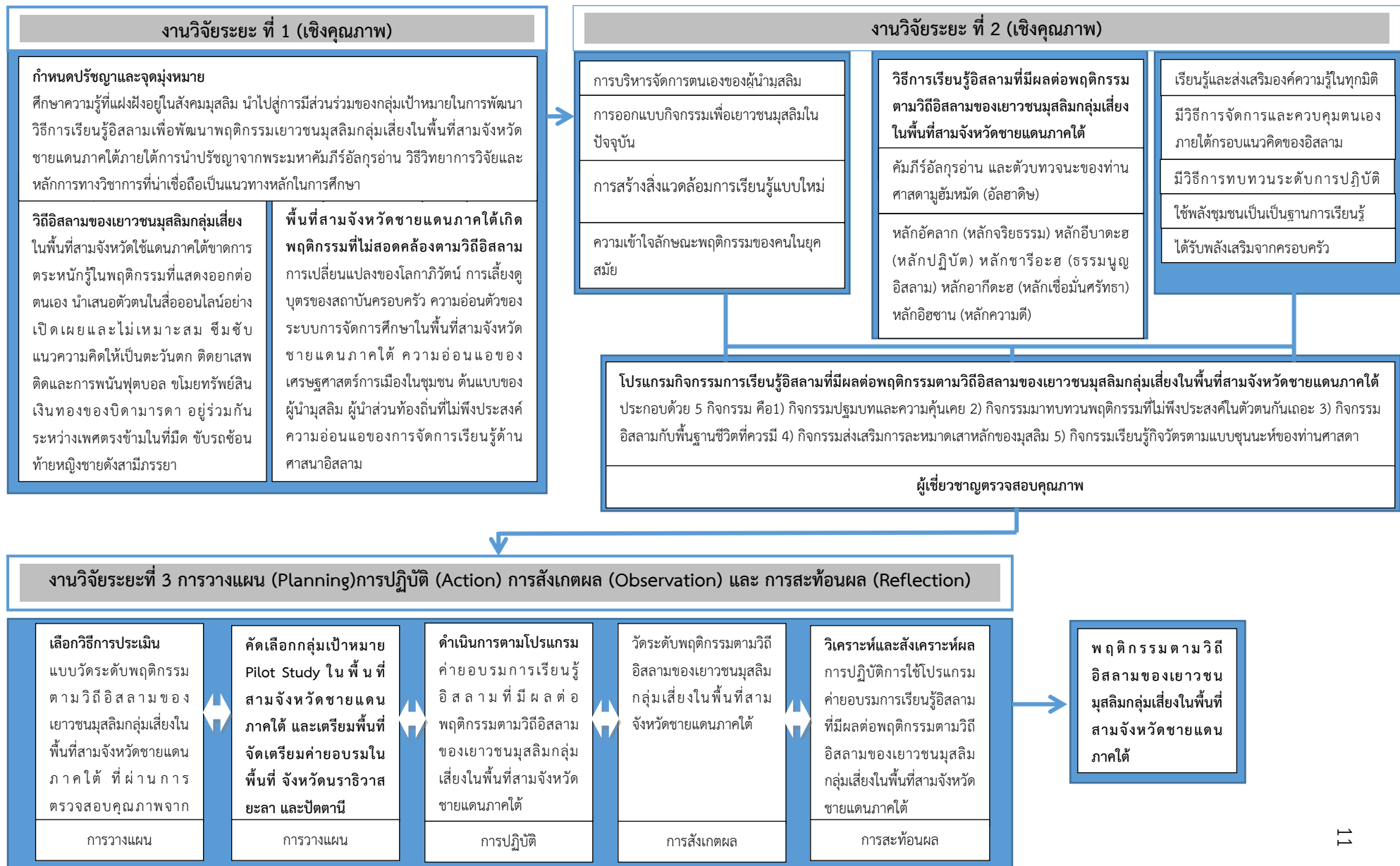
3. ได้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่สอดคล้องกับบริบทและสภาพสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมในพื้นที่เพื่อไปกำหนดเป็นนโยบายการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

4. ได้มีรูปแบบกิจกรรมเพื่อการพัฒนาพฤติกรรมเยาวชนมุสลิมที่สอดคล้องกับวิถีอิสลาม อย่างเป็นรูปธรรมและน่าเชื่อถือผ่านระเบียบวิธีวิทยาการวิจัย

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. สัญลักษณ์ “(ซบ)” ย่อมาจาก “ซุบฮานะฮูวะตะ-อาลา” เป็นคำเขียนจากภาษาอาหรับ หมายถึง คำสวดที่ใช้หลังการกล่าวถึงพระนามของอัลลอฮ์ มีความหมายว่า “มหาบริสุทธิ์และความสูงส่งยิ่งแด่พระองค์”

2. สัญลักษณ์ “(ซล)” ย่อมาจาก “ซ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม” เป็นคำเขียนจากภาษาอาหรับหมายถึง “ขอให้พระองค์อัลลอฮ์ทรงอำนวยพรและทรงประทานความสันติแก่ท่าน” ซึ่งเป็นพรภาวนาที่เป็นมารยาทของมุสลิมทุกคนที่จะต้องกล่าวเมื่อเอ่ยถึงนามของนบีมุหัมมัด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยการพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวคิดทฤษฎีตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีสาระสำคัญ ประกอบด้วย การศึกษาและการเรียนรู้ในอิสลามหลักการขั้นพื้นฐานในอิสลามทฤษฎีและแนวคิดการเรียนรู้แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

การศึกษาและการเรียนรู้ในอิสลาม

อิสลามเป็นระบอบการดำเนินชีวิตที่ผู้เป็นมุสลิมจะต้องเรียนรู้และปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนาอิสลาม หรืออิสลามศึกษา หรือศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อการดำรงชีพอยู่ในโลกนี้อย่างสันติสุข ถือเป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนที่จะต้องศึกษาและปฏิบัติตั้งแต่อยู่ในเปลจนถึงหลุมฝังศพ โดยไม่ต้องพะวงถึงปัจจัย ระยะเวลา อุปสรรค และสถานที่ ถึงแม้จะไกลหรือยากเพียงใดก็ต้องขวนขวายมาให้ได้ เพราะสรรพสิ่งที่อัลลอฮ์ (ซบ) ทรงสร้างไว้ทั้งปวงนั้นล้วนเป็นขุมคลังแห่งความรู้ที่มากมายมหาศาล ซึ่งผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามต้องแสวงหาดังนั้น การเรียนรู้ศาสตร์ต่าง ๆ ที่อัลลอฮ์ (ซบ) กำหนดไว้ จึงถือเป็นภารกิจของปัจเจกบุคคลและอเนกบุคคลที่นับถือศาสนาอิสลามจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านสติปัญญา กาย วาจาและใจของผู้ศรัทธาให้ดำรงอยู่ในฐานะบ่าวที่ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ (ซบ) อย่างมั่นคง ปฏิบัติและมีคุณธรรม จริยธรรมที่ก่อให้เกิดความสุขแก่ตนเองและสังคมโดยรวมตามที่ศาสนาอิสลามกำหนดไว้

ตามพระราชบัญญัติของอัลลอฮ์ (ซบ) ในคัมภีร์อัลกุรอาน ความรู้และอิสลามนั้นเป็นสิ่งเดียวกันไม่สามารถแยกแยะออกจากกัน ความรู้และอิสลามคือสัจธรรมของศาสตร์แห่งการดำเนินชีวิตที่มีมาตั้งแต่ปฐมคำสอนจนถึงคำสอนสุดท้ายของอิสลาม และจะคงเป็นเช่นนี้ตลอดไป ดังเห็นได้จากคัมภีร์อัลกุรอานในบทแรกที่ประทานลงมาคือ บทแรก (อาเยฮฺ) ที่มีความหมายว่า จงอ่านเถิด เพราะการอ่านถือเป็นเงื่อนไขหลักของการศึกษาหาความรู้ อัลลอฮ์ (ซบ) ตรัสไว้ว่า ความว่า 1) จงอ่านเถิด(ไอ้มุฮัมมัด)ด้วยพระนามแห่งพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าผู้ทรงให้บังเกิด 2) ผู้ทรงให้บังเกิดมนุษย์จากก้อนเลือด 3) จงอ่านเถิด และพระเจ้าของเจ้านั้นทรงการุณยยิ่ง 4) ผู้ทรงสอนการใช้ปากกา 5) ผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้ (สุเราะฮฺ อัล-อะลัก 96 :1-5)

อับดุลลอฮ์ อิบน์ อับบาส (ขออัลลอฮ์ทรงประทานความโปรดปรานแก่ท่านทั้งสอง) กล่าวว่า “อาเยฮฺแรกๆ ในอัลกุรอานที่ถูกประทานลงมาคือซูเราะฮฺ อัล-อะลัก ที่เริ่มจากประโยคที่ว่า “จงอ่านด้วยพระนามแห่งพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าผู้ทรงให้บังเกิด” จนถึงประโยค “ผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่พวกเขาไม่รู้”

เมื่อศึกษาวิเคราะห์กลุ่มอายะฮ์ข้างต้นพบว่ามี 5 คำที่กล่าวซ้ำกันจำนวน 2 ครั้ง คือ

1. อิกเราะฮ์ หมายถึง จงอ่านเถิด นั่นคือ การอ่านถือเป็นคำบัญชาแรกที่อัลลอฮ์ทรงบัญชาแก่มนุษย์ผ่านคำปฐมวิวรณ์(วะหฺย)ที่ประทานแก่ นบีมุฮัมมัด
2. ร็อบบิก หมายถึง พระผู้เป็นเจ้าของเจ้า นั่นคือ อัลลอฮ์ เถานั้นเป็นพระผู้เป็นเจ้าของสรรพสิ่งในสากลจักรวาล
3. เคาะลัก หมายถึง การให้บังเกิด นั่นคือการกระทำแรกของอัลลอฮ์ ที่สอนให้แก่บ่าวของพระองค์เพื่อให้ทราบว่า อัลลอฮ์ เถานั้นเป็นผู้ให้บังเกิดและทรงสร้างสรรพสิ่งในสากลจักรวาล
4. อัล-อินซาน หมายถึง มนุษย์ นั่นคือ มนุษย์คือสารัตถะสำคัญและเป้าหมายสุดท้ายของคำสอนในอิสลาม
5. อัลละมะ หมายถึง ทรงสอน นั่นคือ การสอนคือการกระทำที่สองของอัลลอฮ์ ที่กล่าวถึงในปฐมอายะฮ์นี้เพื่อให้มนุษย์ทราบว่า อัลลอฮ์ เถานั้นเป็นผู้สอนให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้

อิกเราะฮ์ (จงอ่าน) นับเป็นสิ่งที่อัศจรรย์ยิ่งเมื่อพบว่าคำแรกในปฐมอายะฮ์ที่ประทานลงมา นั่นคือคำว่า “จงอ่านเถิด” และได้กล่าวซ้ำอีกครั้งในคำแรกของอายะฮ์ที่สาม และที่สำคัญ มีรายงานจากอัล-บุคอรี (หะดีษหมายเลข 3) และมุสลิม (หะดีษหมายเลข 403) บันทึกว่า ก่อนที่อายะฮ์ “จงอ่าน” จะถูกประทานลงมา ญิบรีลได้กำชับสั่งให้ท่านนบีมุฮัมมัด อ่านโดยรับสั่งว่า “จงอ่าน” ถึงสามครั้ง แต่ทุกครั้งท่านนบีมุฮัมมัด (ซล) ได้ตอบว่า “ฉันอ่านไม่เป็น” แม้สิ่งที่ท่านนบีมุฮัมมัด (ซล) กล่าวนั้นเป็นความจริง(เพราะนบีไม่สามารถอ่านออกเขียนได้) แต่การที่ญิบรีลได้คะยั้นคะยอและเคี่ยวเข็ญให้ท่านอ่านนั้น เป็นการบ่งบอกอย่างมีนัยว่า อิสลามไม่อนุญาตให้มนุษย์ตกอยู่ในสภาพการไม่รู้หนังสืออย่างเด็ดขาด ด้วยเหตุนี้ จะเห็นว่าทุกครั้งที่ท่านนบีมุฮัมมัดตอบว่า “ฉันอ่านไม่เป็น” ญิบรีลก็จะกอดและรัดตัวท่านอย่างแรงทุกครั้ง การกระทำของญิบรีลชี้ให้เห็นว่าญิบรีลไม่พอใจเป็นอย่างยิ่งที่นบีมุฮัมมัด ในฐานะนบีของอัลลอฮ์ (ซบ) ที่ถูกส่งมาเพื่อมวลมนุษยชาติเป็นผู้ไม่รู้หนังสือ ทั้งนี้เนื่องจากนบีมุฮัมมัดต้องเป็นต้นแบบและสร้างการจุดประกายที่สามารถนำมนุษย์ให้หลุดพ้นจากพันธนาการของความไม่รู้หนังสือสู่วัฒนธรรมแห่งการอ่านและการเรียนรู้ และทั้งหมดนี้คือแก่นแท้ของความรู้ในทัศนะอิสลาม

สุดท้ายญิบรีลก็ได้สอนท่านนบีมุฮัมมัดด้วย 5 โองการแรกในซูเราะฮ์ อัล-อะลัก นั่นคือ “จงอ่านเถิด(โอ้มุฮัมมัด)ด้วยพระนามแห่งพระผู้เป็นเจ้าของเจ้า พระผู้ทรงให้บังเกิด” ซึ่งทำให้เราทราบว่าการออกคำสั่งด้วยคำว่า “จงอ่าน” ได้มีการทวนซ้ำในปฐมคำสอนของอิสลามจำนวน 5 ครั้งด้วยกัน คือ 3 ครั้งแรกเป็นคำสั่งใช้ของญิบรีล ในขณะที่ 2 ครั้งหลังเป็นคำวิวรณ์ที่ถูกจารึกในอัลกุรอาน เพื่อให้มนุษยชาติได้ทวนอ่านจนกระทั่งวันปรโลก(กิยามะฮ์) จะมีคำสอนอื่นๆ อีกบ้างไหมเล่า ไม่ว่า

ในรูปแบบของคัมภีร์ ทฤษฎี ปรัชญาและแนวคิดที่กำชับให้มนุษย์ตระหนักและให้ความสำคัญกับการอ่านและการเรียนรู้เหมือนดังที่ปรากฏในปฐมอายะฮ์ของการประทานอัลกุรอานนี้

“จงอ่าน” คำแรกของอายะฮ์แรกเป็นประโยคคำสั่งที่มีเนื้อหาครอบคลุมโดยไม่เจาะจงและปราศจากกรรมรองรับตามหลักการใช้ภาษาทั่วไป

แม้พอจะเข้าใจได้ในที่นี้ว่า เป็นการสั่งให้ท่านนบีมุฮัมมัด (ซล) อ่านอัลกุรอาน แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่าคำสั่งให้อ่าน ณ ที่นี้ยังหมายรวมถึงการอ่านเครื่องหมายต่างๆ ที่เป็นสัญลักษณ์(อายาต)ความปรีชาสามารถของอัลลอฮ์ทั้งที่เป็นในลักษณะของอายะฮ์ที่ประทานลงมาและถูกบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรในอัลกุรอาน หรือในรูปแบบของวัตถุหรือสรรพสิ่งที่พระองค์ทรงสร้างและสามารถมองเห็นด้วยสายตา ดังเช่น ท้องฟ้าและแผ่นดิน ภูเขาและทะเล ดวงดาว รวมถึงกลางวันและกลางคืน และสรรพสิ่ง ซึ่งล้วนเป็นเครื่องหมายที่บ่งบอกถึงการมีอยู่และความปรีชาสามารถของอัลลอฮ์ทั้งสิ้น

“จงอ่านด้วยพระนามแห่งพระผู้เป็นเจ้าของเจ้า พระผู้ทรงให้บังเกิด” นัยสำคัญของคำสั่งใช้ในปฐมอายะฮ์นี้ คือ

1. รูปแบบหรือวิธีการอ่าน

การอ่านเป็นบ่อเกิดแห่งวิทย์ปัญญาและเป็นต้นกำเนิดแห่งความดีงาม แต่บางครั้งเราพบว่าการอ่านอาจผลักไสมนุษย์ตกหลุมพรางแห่งการหลงทางหรือมกมายได้ ดังนั้น เพื่อให้การอ่านเกิดประโยชน์และมีความสิริมงคล(บะเราะกะฮ์) อิสลามสอนว่า มนุษย์ต้องอ่านสิ่งที่เป็นพระบัญชาจากอัลลอฮ์ และอ่านด้วยพระนามแห่งพระองค์เท่านั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การอ่านของมนุษย์จะต้องไม่ออกจากกรอบที่เป็นคำสอนของอัลลอฮ์ และในขณะเดียวกัน ก็ต้องมีความบริสุทธิ์เพื่ออัลลอฮ์เท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นการรำลึกถึงด้วยหัวใจหรือการกล่าวด้วยลิ้น การอ่านในลักษณะเช่นนี้เท่านั้น จะทำให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้สัจธรรมและความถูกต้อง

การอ่านที่ปราศจากการกล่าวถึงและการรำลึกถึงพระนามแห่งอัลลอฮ์นั้น ไม่เพียงแต่ไม่สามารถเข้าถึงแก่นแกนแห่งศาสตร์ที่เป็นแบบอย่างของการดำเนินชีวิตในโลกนี้เท่านั้น แต่ไม่อาจที่จะเข้าถึงแนวทางการแสวงหาความสุขในปรโลกได้อีกด้วย แม้ว่าจะสามารถเข้าถึงศาสตร์ดังกล่าวได้ แต่หากเป็นไปด้วยแนวความคิดหรือความเข้าใจด้วยสติปัญญาของมนุษย์เพียงลำพังแล้วไซ้ ก็มีอาจสร้างความเป็นสิริมงคลให้กับชีวิตของเขาในโลกใบนี้ได้อย่างแน่นอน และที่สำคัญมนุษย์ไม่สามารถนำนาวาชีวิตสู่ฟากฝั่งแห่งความสงบสุขในปรโลกได้เลย

2. เนื้อหาความรู้ที่อ่าน

ประการแรกที่มนุษย์จะต้องอ่านและเรียนรู้คือ “อัลลอฮ์ผู้ทรงเป็นพระผู้เป็นเจ้าของเจ้า ผู้ทรงให้บังเกิดเจ้า” เพราะประเด็นผู้บังเกิดมนุษย์หรือผู้สร้างโลกและทุกสรรพสิ่งในโลกนี้ เป็นประเด็นคำถามแรกที่เกิดขึ้นจากสามัญสำนึกของความเป็นมนุษย์ที่ต้องการคำตอบอันชัดเจนและ

เป็นจริง และจะต้องเป็นคำตอบที่มีการอ้างอิงตามหลักวิชาการที่เที่ยงตรง (อิสมาอีล ลุคฟี จะปะเกีย, 2554)

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้พัฒนากระบวนการเรียนรู้อิสลามเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้ นักเรียนมุสลิมและนักเรียนทั่วไปได้เข้าใจการเรียนรู้อิสลาม ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปเนื้อหาจากหนังสือการจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษา ดังนี้

สาระการเรียนรู้อิสลามศึกษา ว่าด้วยการดำเนินชีวิตของมนุษย์ให้อยู่ในแนวทางของอัลลอฮ์ (ซบ) ทั้งโดยส่วนตัวและส่วนรวม โดยมีอัล-กุรอานเป็นธรรมนูญชีวิต และนบีมุฮัมมัด (ซล) เป็นแบบอย่างที่จะก่อให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยกำหนดสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. อัล-อะกีดะฮ์ (หลักศรัทธา) ว่าด้วยความเชื่อ การยึดเหนี่ยวทางจิตใจของมนุษย์ต่ออัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา มีเจตจำนงอันแน่วแน่ต่ออัลลอฮ์ (ซบ) และสิ่งที่อัลลอฮ์(ซบ) ทรงบัญญัติไว้เพื่อขัดเกลาจิตใจของมนุษย์ให้ปฏิบัติในสิ่งดีงาม มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์

2. อัล-ฟิถฮ์ (ศาสนบัญญัติ) เป็นหลักปฏิบัติของมนุษย์ ที่ศรัทธาตามบทบัญญัติทั้งโดยปัจเจกบุคคลและส่วนรวม เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตประจำวันและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขตามสาระการเรียนรู้อิสลามศึกษา ว่าด้วยการดำเนินชีวิตของมนุษย์ให้อยู่ในแนวทางของอัลลอฮ์ (ซบ) ทั้งโดยส่วนตัวและส่วนรวม โดยมีอัล-กุรอานเป็นธรรมนูญชีวิต และนบีมุฮัมมัด (ซล) ที่จะก่อให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. อัล-อัคลาก (จริยธรรม) เรียนรู้หลักปฏิบัติต่อตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมที่บัญญัติไว้ในอัล-กุรอานและอัล-หะดีษ เรียนรู้มารยาทต่าง ๆ ตามแบบอย่างนบีมุฮัมมัด (ซล) เพื่อนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน อันนำไปสู่ความดีงามของตนเอง สังคม ชุมชน และประเทศชาติ

4. อัล-กุรอาน มุสลิมทุกคนต้องสามารถอ่านอัล-กุรอานได้ เรียนรู้หลักการอ่านพร้อมความหมาย และนำหลักคำสอนไปเป็นแนวทางปฏิบัติในชีวิตประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

นอกจากนี้ การศึกษาในอิสลามไม่ใช่แค่การถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์หรือทักษะจากชนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง แต่ในอิสลามการศึกษามีความหมายที่กว้างและครอบคลุมทุกด้าน การศึกษาเป็นกระบวนการอบรมและบ่มเพาะสติปัญญา ร่างกายและจิตวิญญาณ เพื่อผลิตมนุษย์ที่สมบูรณ์

การศึกษาในอิสลามจะมีความหมายที่ครอบคลุมดังนี้

1. ตรีปิยะฮ์ หมายถึง การอบรม การขัดเกลาจิตใจ
2. ตะอ์ลีม หมายถึง การถ่ายทอดความรู้ รวมถึงความรู้ทางศาสนาและความรู้ทางโลก
3. ตะอ์ติบ หมายถึง การอบรมบ่มนิสัยให้มีคุณธรรม จริยธรรมและมีระเบียบวินัย

ในปัจจุบันประเทศมุสลิมส่วนใหญ่มีระบบการศึกษาอยู่สองระบบที่ได้รับความนิยมอย่างมาก ทั้งสองระบบวางอยู่บนพื้นฐานปรัชญาที่ต่างกัน เป้าหมายทางการศึกษาจึงแตกต่างกันโดยปริยาย ระบบการศึกษาทั้งสองนี้คือ

1. ระบบการศึกษาแบบดั้งเดิม (Traditional System)
2. ระบบการศึกษาแบบสมัยใหม่ (Modern System)

ระบบการศึกษาแบบดั้งเดิม หรืออาจเรียกว่าระบบการศึกษาศาสนา (Religious System) การศึกษาในระบบนี้จะเน้นหนักในเรื่องศาสนา โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ด้วยความบริสุทธิ์ใจและนำศาสนามาเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิต และยอมรับว่าชะฮูญ(คำวิวรรณ์)เป็นแหล่งที่มาของสัจธรรม

ระบบการศึกษาแบบสมัยใหม่เป็นระบบการศึกษาที่ได้รับอิทธิพลจากปรัชญาตะวันตกและปรัชญาเซคิวลาร์(Secular)ที่แยกศาสนาออกจากการเมือง การศึกษาในระบบนี้จะไม่ยอมรับว่าชะฮูญ(คำวิวรรณ์)คือแหล่งที่มาของความรู้ แต่จะยอมรับความรู้ที่เป็นวิทยาศาสตร์ที่มาจากสมมุติฐานต่าง ๆ ที่ได้รับการทดลองทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น

ปัจจุบันการศึกษาทั้งสองระบบดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในประเทศมุสลิม ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากการศึกษาแบบสมัยใหม่มักได้ทำงานกับภาครัฐ และได้ดำรงตำแหน่งที่สูง ส่วนผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากการศึกษาแบบดั้งเดิมจะวนเวียนอยู่กับการเป็นครูสอนศาสนา บางคนอาจจะรับราชการ และได้รับตำแหน่งที่ค่อนข้างต่ำ เมื่อเป็นเช่นนี้ประชาชนส่วนใหญ่จึงมุ่งไปยังสถาบันที่ใช้ระบบการศึกษาแบบสมัยใหม่ โดยเฉพาะนักเรียนนักศึกษาที่มีโอกาสมักจะเลือกเรียนในสถาบันที่ใช้ระบบการศึกษาแบบสมัยใหม่ ส่วนบรรดานักศึกษาที่ขาดโอกาสจะเลือกศึกษาในสถาบันการศึกษาแบบดั้งเดิม อาจจะเป็นเพราะเหตุนี้ที่ทำให้ผลผลิตทางการศึกษาแบบดั้งเดิมไม่สามารถที่จะเทียบเคียงกับผลผลิตทางการศึกษาแบบสมัยใหม่

ในประเทศไทยก็เช่นกัน การศึกษาอิสลามมีสองระบบ คือการศึกษาแบบดั้งเดิมและระบบการศึกษาแบบสมัยใหม่ บางสถาบันการศึกษาจะมีทั้งสองระบบ แต่จะเป็นอิสระต่อกัน เช่น กรณีโรงเรียนสองระบบ และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งในช่วงเช้าจะเป็นการสอนวิชาศาสนาเพียงอย่างเดียว ส่วนในตอนบ่ายจะเป็นระบบการสอนวิชาสามัญ แม้ในปัจจุบันโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามได้ใช้หลักสูตรบูรณาการ แต่ไม่สามารถสรุปได้ว่าผลผลิตของหลักสูตรนี้จะดีกว่าผลผลิตของหลักสูตรเดิมที่แยกวิชาศาสนาและวิชาสามัญออกจากกัน ทั้งนี้เพราะหลักสูตรบูรณาการที่แท้จริงไม่ได้หมายถึงการรวมวิชาศาสนาและวิชาสามัญเข้าด้วยกันเพียงอย่างเดียว แต่หลักสูตรบูรณาการมีความหมายที่ลึกซึ้งกว่านั้น

ความจริงการศึกษาในทัศนะอิสลาม เป็นการศึกษาแบบบูรณาการทั้งวิชาศาสนาและวิชาการเข้าด้วยกัน การกลับสู่ระบบการศึกษาแบบอิสลามที่แท้จริง จำเป็นที่จะต้องสร้างระบบใหม่ขึ้นมา ระบบการศึกษาใหม่ต้องเป็นแบบบูรณาการที่ทั้งสองระบบสามารถศึกษาด้วยกันอย่างมีกฎเกณฑ์ และทั้งสองระบบจะแยกออกจากกันไม่ได้ ไม่ควรมีการแยกวิชาศาสนาออกจากวิชาสามัญ หรือแยกวิชาสามัญออกจากวิชาศาสนา เพราะตามทัศนะอิสลามนั้น ไม่ได้หมายถึงการศึกษาวิชาอัลกุรอาน หรือวิชาศาสนบัญญัติเพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงการศึกษาทุกสาขาวิชาที่สอนตามทัศนะของอิสลาม

อีกตัวอย่างหนึ่งเราเห็นได้จากเหตุการณ์หลังสงครามบะดร์ในประวัติศาสตร์อิสลาม ซึ่งชัยชนะในครั้งนั้นเป็นของมุสลิม ชาวกรวยชหลายคนถูกจับเป็นเชลยศึก นบีมุฮัมมัด (ซล) จึงมอบหมายให้เชลยสงครามสอนลูกหลานมุสลิมที่อยู่ในนครมะดีนะฮ์ เพื่อเป็นค่าไถ่สำหรับพวกเขา ทั้งที่เชลยสงครามเหล่านั้นไม่มีความรู้เกี่ยวกับอัลกุรอานเลย แต่ทำไมนะบีมุฮัมมัด ถึงอนุญาตให้พวกเขาสอนบรรดาลูกๆมุสลิม สิ่งนี้ย่อมแสดงให้เห็นประจักษ์ว่านะบีมุฮัมมัดได้ให้ความสำคัญกับวิชาการอื่นนอกเหนือไปจากวิชาการทางศาสนา ในยุคต้นของประวัติศาสตร์อิสลามการศึกษาของชาวมุสลิมมีเพียงระบบเดียว มีการเรียนการสอนทั้งวิชาการศาสนาและวิชาการทางโลก ในสมัยอับบาซียะฮ์ก็เช่นเดียวกัน วิชาศาสนาและวิชาสามัญได้รวมอยู่ในหลักสูตรเดียวกัน

เมื่อพิจารณาถึงวิชาการต่างๆ ของบรรดามุสลิมในยุคต้นประวัติศาสตร์อิสลาม เราจะตระหนักว่าวิชาการศาสนาและวิชาสามัญนั้นไม่สามารถที่จะแยกออกจากกันได้ และทั้งสองวิชาได้รับการบรรจุไว้ในหลักสูตรเดียวกัน แม้กระทั่งสมัยที่ชาวมองโกลรุกรานประเทศมุสลิม บรรดาประเทศมุสลิมในขณะนั้นยังคงมีหลักสูตรทั่วไปเพียงหลักสูตรเดียว ไม่มีการแยกวิชาศาสนาและวิชาสามัญ การแยกวิชาศาสนาและวิชาสามัญออกจากกันนั้นเริ่มขึ้นในศตวรรษที่ 19-20 แห่งคริสตกาล เมื่อประเทศมุสลิมตกเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตก

ในต้นศตวรรษที่ 21 นี้ถือว่าเป็นสมัยของการฟื้นฟูทางการศึกษา นักการศึกษามุสลิมต่างพยายามที่จะย้อนกลับไปสู่ยุคของนะบีมุฮัมมัด สมัยนั้นการศึกษามีเพียงระบบเดียว แต่การบูรณาการที่แท้จริงเป็นสิ่งที่ยากในทางปฏิบัติ เพราะมิใช่หมายถึงการรวมวิชาการต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างไม่มีกฎเกณฑ์ แม้วิชาการจะได้รับการบูรณาการเข้าด้วยกันแล้ว แต่สถานภาพของวิชาการต่างๆจะไม่เท่าเทียมกัน วิชาการศาสนาจะมีสถานภาพที่สูงกว่าวิชาการอื่น ความพยายามในปัจจุบันที่ต้องการทำให้ทุกวิชา มีสถานภาพที่เท่าเทียมกัน เป็นแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลมาจากปรัชญากลุ่มวัตถุนิยม อะลิสัยฮรอฟ ได้กล่าวถึงสถานภาพของวิชาต่างๆ อย่างชัดเจนว่า ศาสตร์ในสาขาวิชาต่างๆ นั้นมีสถานภาพที่แตกต่างกัน ศาสตร์ที่เกี่ยวกับจิตวิญญาณจะมีสถานภาพที่สูงสุด ศาสตร์ที่เกี่ยวกับคุณค่าแห่งคุณธรรมจะมีความสำคัญรองลงมา จากนั้นก็จะเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวกับสติปัญญา หรือศาสตร์ที่

จะนำมาซึ่งหลักการของสติปัญญา จากนั้นก็จะเป็นศาสตร์ที่ควบคุมและจัดระเบียบจินตนาการ และตามด้วยศาสตร์ที่จะช่วยให้มนุษย์สามารถควบคุมประสาทสัมผัส

จากเป้าหมายการศึกษาที่ได้เสนอไว้ในการประชุมเกี่ยวกับการศึกษาอิสลามครั้งแรกที่เมือง เจดดาห์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย เราจะเห็นว่าการศึกษาในทัศนะของอิสลามเป็นการศึกษาแบบ บูรณาการที่รวมวิชาสาขาต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีพัฒนาการทุกด้าน สิ่งเหล่านี้ได้ปรากฏให้เห็นในยุคแรกของอิสลาม คำศัพท์ วิชาศาสนาและวิชาสามัญ ยังไม่ปรากฏ เพราะทุกสาขาวิชาถูกรวมเข้าด้วยกันภายใต้วิชาศาสนา ที่เป็นเช่นนี้เพราะการศึกษาของชาวมุสลิม ในยุคต้นของอิสลามมีเพียงระบบเดียว และหลักสูตรมีเพียงหลักสูตรเดียวเช่นกัน แต่เป็นที่น่า เสียดายที่ปัจจุบันนี้วิชาศาสนาและวิชาสามัญถูกแยกออกจากกัน จนทำให้เกิดสองระบบ และระบบ การศึกษาทั้งสองก็มีปรัชญาที่ขัดแย้งกัน การที่เราจะบูรณาการทั้งสองระบบการศึกษานี้เข้าด้วยกัน จึงเป็นสิ่งที่ยาก ซัยยิด อะลี อัซรอฟ มีทัศนะว่า เป็นไปไม่ได้ที่จะบูรณาการทั้งสองระบบการศึกษาที่ มีอยู่ในปัจจุบันให้วางอยู่บนปรัชญาเดียวกัน เพราะปรัชญาของทั้งสองระบบนี้มีความขัดแย้งกันโดย ลึ้นเชิง (มัสลัน มาหะมะ ม.ป.ป.)

โดยสรุปแล้ว การจัดการเรียนรู้อิสลามที่สมบูรณ์แบบค่อนข้างที่จะเป็นไปได้ยากในสังคม ปัจจุบัน เพราะหลักสูตร หนังสือ แบบเรียน วิธีการสอน ตลอดจนบุคลากรทางการศึกษาจะต้อง วางอยู่บนพื้นฐานของอิสลาม แม้ว่าจะสามารถปฏิบัติได้ในบางระดับ แต่ต้องได้รับการปฏิบัติอย่าง รอบคอบ เพราะการบูรณาการที่หละหลวมจะก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี อย่างไรก็ตาม เมื่อเรา ตระหนักว่าหลักสูตรการศึกษาในอิสลามเป็นหลักสูตรบูรณาการ ความพยายามที่จะต้องบูรณาการ การศึกษาจึงควรได้รับการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง นักปราชญ์มุสลิมและบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือ อย่างจริงจังในการแก้ปัญหการศึกษา และร่วมมือสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับอิสลาม อันจะ นำมาซึ่งอารยธรรมและความรุ่งเรืองแก่สังคมมุสลิม

สำหรับเป้าหมายของการศึกษาในอิสลามนั้นมีมากมาย แต่เป้าหมายสูงสุดของการศึกษา อิสลามคือการสร้างมนุษย์เพื่อการเคารพภักดี(อิบาดะฮ์)และการเป็นผู้แทน(เคาะลีฟะฮ์)ของพระองค์ บนผืนแผ่นดิน การที่มนุษย์จะเป็นบ่าวที่เคารพภักดีต่ออัลลอฮ์และเป็นเคาะลีฟะฮ์ได้ ต้องเป็นมนุษย์ ที่ศอลิห และสิ่งสำคัญที่จะทำให้มนุษย์เป็นบ่าวที่ดีของพระองค์นั้นคืออิสลาม การที่จะรู้จักและเข้าใจ อิสลามต้องอาศัยการศึกษาเท่านั้นโดยเรียนรู้ผ่าน 1.อัล-อะกีดะฮ (หลักศรัทธา) ว่าด้วยความเชื่อ การ ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของมนุษย์ต่ออัลลอฮ์ 2. อัล-ฟิกฮ (ศาสนบัญญัติ) เป็นหลักปฏิบัติของมนุษย์ ที่ ศรัทธาตามบทบัญญัติทั้งโดยปัจเจกบุคคลและส่วนรวม 3.อัล-อัคลาฟ (จริยธรรม) เรียนรู้หลักปฏิบัติ ต่อตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมที่บัญญัติไว้ในอัล-กुरอานและอัล-หะดีษ 4. อัล-กुरอาน มุสลิมทุกคน ต้องสามารถอ่านอัล-กुरอานได้ เรียนรู้หลักการอ่านพร้อมความหมาย และนำหลักคำสอนไปเป็น แนวทางปฏิบัติในชีวิตประจำวันคุณภาพผู้เรียน

หลักการขั้นพื้นฐานในอิสลาม

1. หลักศรัทธา

หลักศรัทธาศาสนาอิสลามถือเป็นศาสนาหนึ่งที่น่าเอาหลักการและความเชื่อมั่นนำมามอบให้ผู้นับถือได้เคารพศรัทธาและปฏิบัติตาม และชักชวนให้ปฏิบัติตาม โดยไม่มีการบังคับจากโองการของอัลลอฮ์ (ซบ)ความว่า *“ไม่มีการบังคับใด (ให้นับถือ) ในศาสนาอิสลามแน่นอน ความถูกต้องนั้นได้เป็นที่กระจ่างแจ้งแล้วจากความผิด ดังนั้นผู้ใดปฏิเสธศรัทธาต่อ อัล-กุรอาน(หมายถึงปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามคำชี้แนะของซัยยิดนุส) และศรัทธาต่ออัลลอฮ์แล้ว แน่แน่นอนเขาได้ยึดหวังอันมั่นคงไว้แล้ว โดยไม่มีการขาดใด ๆ เกิดขึ้นแก่มัน และอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงไถ่ผู้ทรงรอบรู้”*(อัลบะเกาะเราะฮ์ 256) และอิสลามกำหนดหลักศรัทธา 6 ประการ ดังนี้

1.1 การศรัทธาต่ออัลลอฮ์เพียงผู้เดียว ไม่มีภาคีใดๆ ควบคู่กับพระองค์หมายถึงผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามต้องศรัทธาว่า อัลลอฮ์เพียงผู้เดียวเท่านั้นคือผู้สร้างโลกนี้และสิ่งต่างๆ และพระองค์เพียงผู้เดียวที่บริหารจัดการตามที่พระองค์ประสงค์ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วการเคารพบูชาจะไม่เกิดขึ้นกับผู้ใดเว้นแต่กับอัลลอฮ์เท่านั้น

1.2 การศรัทธาต่อบรรดามลาอิกะฮ์ มลาอิกะฮ์คือสิ่งถูกสร้างหนึ่งของอัลลอฮ์ ที่ไม่สามารถมองเห็นในโลกนี้ พวกเขาดำรงการเคารพบูชาต่ออัลลอฮ์และไม่ทรยศพระองค์อย่างเด็ดขาด ซึ่งอัลลอฮ์ได้สั่งใช้มลาอิกะฮ์ให้ปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ บนโลกนี้อย่างมากมาย เช่น สั่งใช้ให้ญิบรีลเป็นผู้ส่งสารจากอัลลอฮ์สู่บรรดาศาสนทูต และมลาอิกะฮ์มีกาอิล คือผู้ที่ได้รับมอบหมายเรื่องน้ำฝน และยังมิมลาอิกะฮ์ที่ทำหน้าที่นับการงานของมนุษย์และจดบัญชีไว้เพื่อการสอบสวนในวันสิ้นโลก ซึ่งจำเป็นจะต้องเชื่อว่าบรรดามลาอิกะฮ์เหล่านี้ทำหน้าที่ต่าง ๆ ตามที่อัลลอฮ์ได้มอบหมาย และจะไม่ปฏิบัติสิ่งใดนอกจากที่อัลลอฮ์มอบหมายไว้เท่านั้น

1.3 การศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์ คือการเชื่อมั่นว่าอัลลอฮ์ได้ประทานคัมภีร์ต่าง ๆ แก่พวกบ่าวของพระองค์ ซึ่งมันคือคำดำรัสของอัลลอฮ์ ที่รวมด้วยสิ่งที่ให้ความสุขแก่มนุษย์ อธิบายถึงสิ่งที่อัลลอฮ์รักและสิ่งที่พระองค์รังเกียจ ซึ่งผู้ที่ถ่ายทอดคัมภีร์เหล่านี้ให้แก่ศาสนทูตก็คือญิบรีล ผู้ซึ่งเป็นหัวหน้ามลาอิกะฮ์ และนบีคือผู้ถ่ายทอดแก่มนุษยชาติ โดยคัมภีร์ที่อัลลอฮ์ได้ประทานลงมา อันได้แก่คัมภีร์อัต-เตวารอฮ์ซึ่งถูกประทานแก่ศาสนทูตมุซา คัมภีร์อิซ-ซะบูรถูกประทานแก่ศาสนทูตดาอูด คัมภีร์อัล-อินญิลถูกประทานให้แก่ศาสนทูตอีซา และคัมภีร์อัลกุรอานถูกประทานให้แก่ศาสนทูตมุหัมมัด คือลลิลลอสูลัยฮิวะสลัลัม ซึ่งจำเป็นจะต้องศรัทธาว่าอัลกุรอานคือคัมภีร์ที่ได้ยกเลิกคัมภีร์ทั้งหลาย มีความหมายว่าอัลกุรอานเพียงเล่มเดียวเท่านั้นที่จำเป็นจะต้องถูกปฏิบัติตามหลังจากที่ท่านศาสนทูตมุหัมมัด (ซล) ได้ถูกแต่งตั้งขึ้นมา ซึ่งอัลกุรอานเล่มนี้ได้รวบรวมความพิเศษต่าง ๆ ในคัมภีร์ก่อนหน้าไว้แล้ว และได้เพิ่มเติมจากเดิมที่มีอยู่อีกมากมาย

1.4 การศรัทธาต่อบรรดาศาสนทูตคือการที่มนุษย์ศรัทธาว่าอัลลอฮ์ได้คัดเลือกมนุษย์คนหนึ่งที่ดีเลิศจากมวลมนุษยทั้งหลาย และได้ประทานวะฮยู (วิวรณ์) แก่เขา เพื่อทำการเผยแพรศาสนาแก่ มวลมนุษยชาติบรรดาศาสนทูตมีมากมาย อาทิ เช่น นูห อิบรอฮีม ดาวิด สุลัยมาน ยูซุฟ มูซา และ อื่นๆ อีกมากมายในจำนวนศาสนทูตเหล่านั้นก็คือ อีซา(เยซู) บุตรของมัรยัม(มาเรียม) ซึ่งจำเป็นที่เรา จะต้องศรัทธาว่าท่านคือศาสนทูตของอัลลอฮ์ และเป็นศาสนทูตที่ยิ่งใหญ่ ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้อง ศรัทธาต่อการเป็นศาสนทูตของท่าน รัก และให้เกียรติต่อท่าน บุคคลที่โกรธและไม่ศรัทธาต่อท่าน แน่แน่นอนเขาไม่มีความเป็นอิสลามในตัวเขาเลย ดังเช่นจะต้องศรัทธาเช่นกันว่าอัลลอฮ์ได้สร้างอีซาโดย ปราศจากบิดา โดยที่พระองค์ได้ส่งมลาอิกะฮ์เพื่อเป่าดวงวิญญาณสู่ครรภ์ท่านหญิงมัรยัมและได้ กำเนิดศาสนทูตอีซาขึ้นมาศาสนทูต มุหัมมัด บุตรอับดุลลอฮ์ คือลลิลลอฮ์ออลัยฮิวะสลัลม ผู้นี้ คือผู้ ที่อัลลอฮ์ได้ส่งท่านมาเมื่อ 1400 ปีก่อน เป็นบุคคลที่มนุษยชาติทั้งหมดที่มีชีวิตตั้งแต่วันที่ท่านถูก แต่งตั้งจนกระทั่งวันสิ้นโลกจักต้องศรัทธาต่อท่าน และต่อบทบัญญัติที่ท่านนำมา เชื่อฟังสิ่งที่ท่านใช้ และละเว้นสิ่งที่ท่านห้าม

1.5 การศรัทธาต่อวันสิ้นโลก คือการเชื่อมั่นอย่างหนักแน่นว่าหลังจากชีวิตในโลกนี้จะมีอีก ชีวิตหนึ่งที่นิรันดร์และสมบูรณ์กว่า ซึ่งจะมีการตอบแทน มีความผาสุก และมีการลงโทษ ความผาสุก หมายถึง การจะได้อยู่ในสถานพำนักที่ถูกเรียกว่า สวรรค์ ส่วนการลงโทษก็จะอยู่ในสถานพำนักที่ถูก เรียกว่า นรก (ญะฮันนัม)ผู้ที่ศรัทธา และปฏิบัติตามคำสอนของอิสลาม บั้นปลายของเขาคือสวรรค์ เป็นสถานที่ที่มีแต่ความโปรดปราน ความผาสุกทุกประเภท ที่ปัญญาไม่สามารถหยั่งถึง และความสุข ในโลกนี้ไม่สามารถเทียบเคียงความสุขในโลกหน้าได้เลย บุคคลใดที่ได้เข้าสวรรค์เขาจะพำนักและมี ความสุขอย่างไม่มีสิ้นสุดเพราะจะไม่มีการตายเกิดขึ้นอีกในทางตรงกันข้าม ผู้ที่ไม่ศรัทธาและฝ่าฝืน หลักการของอิสลาม แน่แน่นอนบั้นปลายของเขาจะพำนักในนรกญะฮันนัม ที่มีไฟลุกโชน และพบกับ ประเภทการทรมานที่ปัญญาไม่สามารถหยั่งถึง เปลวไฟและการลงโทษบนโลกนี้ไม่สามารถเทียบเคียง ในวันนั้นได้เลยแม้แต่น้อย

1.6 การศรัทธาต่อการกฏสภาวะการณ์คือ การเชื่อมั่นว่าทุกสิ่งที่เกิดขึ้นบนโลกใบนี้ ไม่ว่าจะ เป็นการเคลื่อนไหว การหยุดนิ่ง ล้วนเป็นการรับรู้และประสงค์ของอัลลอฮ์ทั้งสิ้น จะไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้น เว้นแต่มันจะเป็นสิ่งที่พระองค์ประสงค์ และสิ่งที่พระองค์ไม่ประสงค์จะไม่เกิดขึ้นอย่างเด็ดขาด ซึ่งอัลลอฮ์ได้บันทึกทุกสิ่งจะเกิดขึ้นไว้ในสมุดบันทึกอันยิ่งใหญ่ที่เรียกว่า (อัล-เลาห อัล-มะหฟูซ) กระดานบันทึกที่ถูกรักษาการศรัทธาในเรื่องนี้ยังหมายรวมถึงการศรัทธาว่า อัลลอฮ์ทรงสร้างทุกสิ่ง ทุกอย่างอีกด้วย (ศอลิหฺ บิน อับดุลอะซีซฺ บิน อุษมานฺ สินดี, 2556)

2. หลักปฏิบัติ

2.1 การที่บุคคลหนึ่งกล่าวประโยคที่เป็นกุญแจเพื่อเข้าสู่อิสลาม คือสัญญาระหว่างมนุษย์กับพระผู้อภิบาลของเขา เพื่อยืนยันว่าเขาได้ยืนหยัดอยู่บนศาสนานี้ ซึ่งประโยคนี้ คือ อัชชะดฺ อัลลา อิลาฮะ อิลลัลลอฮฺ อ็ชชะดฺ อันนะ มุหัมมัดเราะซะซุลลอฮฺ หมายถึง ฉันขอปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺ และฉันขอปฏิญาณว่า มุหัมมัดคือศาสนทูตของอัลลอฮฺมีใจความว่า เป็นการยืนยัน ยอมรับและยึดมั่นที่จะเคารพภักดีต่ออัลลอฮฺเพียงผู้เดียว และการยอมรับว่าอิสลามคือศาสนาที่เที่ยงแท้ และพระเจ้าที่มีสิทธิในการบูชามีเพียงอัลลอฮฺเท่านั้น และสิ่งเคารพบูชาอื่นนอกจากพระองค์เป็นโมฆะทั้งสิ้น รวมทั้ง ยอมรับว่าศาสนาอื่นนอกเหนือจากอิสลามล้วนเป็นโมฆะเช่นเดียวกัน ส่วนการยอมรับว่ามุหัมมัด เป็นศาสนทูตของอัลลอฮฺ คือผู้ที่เป็นมุสลิมจะต้องปฏิบัติตามและเชื่อฟังในทุกสิ่งที่ท่านนำมา

2.2 การละหมาด คืออิริยาบถที่ถูกปฏิบัติในรูปแบบเฉพาะ ห้าครั้งในทุก ๆ วัน ซึ่งการละหมาดแต่ละครั้งไม่ได้ใช้เวลามากแต่อย่างใดเลย การละหมาดคือการติดต่อระหว่างบ่าวและพระผู้อภิบาลของเขา มุสลิมจะเกิดความรู้สึกเชื่อมั่น สงบ สุขุม และผ่อนคลายทางด้านจิตวิญญาณจากการละหมาด

2.3 การจ่ายซะกาตคือการที่มุสลิมผู้ที่มีทรัพย์สินจ่ายจำนวนหนึ่งจากทรัพย์สินของเขาแก่ผู้ขาดแคลน ในปริมาณ 2.5% ของจำนวนทรัพย์สินเท่านั้น เป็นจำนวนไม่มาก แต่มันจะเกิดผลในสังคมมุสลิมให้มีการช่วยเหลือ มีความเมตตา และความผูกพันกัน สร้างความรักใคร่และการเป็นพี่น้องซึ่งกันและกัน

2.4 การถือศีลอด คือการที่บุคคลละเว้นอาหารและเครื่องดื่ม รวมทั้งการหลับนอนกับภรรยา ในช่วงเวลาเดือนเราะมะฎอน ของทุก ๆ ปี ระหว่างเวลาดวงอาทิตย์ขึ้นจนกระทั่งลับขอบฟ้า การถือศีลอดถูกกำหนดเป็นข้อยกเว้นแก่ผู้ป่วย และผู้ที่มีข้อยกเว้นอื่น ๆ พวกเขาสามารถ กิน ดื่ม ในตอนกลางวันของเราะมะฎอนได้ และถือศีลอดชดใช้ในเวลาที่ต่อมาตลอดทั้งปีหลังจากที่หมดภาวะความจำเป็นแล้วตามจำนวนวันที่ขาดการถือศีลอดในเราะมะฎอน การถือศีลอดมีัยังประโยชน์แก่สุขภาพร่างกายและจิตใจ เช่น การพักระบบย่อยอาหารในร่างกายในบางเวลา การที่มุสลิมมีความรู้สึกสูงส่งทางจิตวิญญาณ และมีมารยาทที่สมดุลง และการที่มุสลิมรู้สึกรับรู้ถึงความลำบากของพี่น้องของเขาที่ยากจน ไม่มีอาหารประทังชีวิตเพียงพอตลอดทั้งปี เขาจึงเกิดความถ่อมตนและรีบเร่งในการช่วยเหลือพี่น้องของเขาที่ขาดแคลน (ศอลิหฺ บิน अबดุลอะชีซฺ บิน อุษมานฺ สินดี, 2556)

2.5 การประกอบพิธีหัจญ์ คือรูปแบบของการประกอบศาสนกิจต่าง ๆ เป็นการเฉพาะ ณ เมืองมักกะฮฺ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ซึ่งเป็นข้อบังคับเพียงครั้งเดียวในชีวิตมุสลิม ผู้ที่มีความสามารถทางด้านทรัพย์สินและสุขภาพร่างกาย ส่วนผู้ที่ไม่มีความสามารถดังกล่าวก็ถือว่าอนุโลมให้ละเว้นได้

ทฤษฎีและแนวความคิดการเรียนรู้

การเรียนรู้ เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อันเป็นผลมาจากประสบการณ์และการฝึก ทั้งนี้ไม่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมที่เกิดจากการตอบสนองตามสัญชาตญาณ ฤทธิ์ของยา หรือสารเคมี หรือปฏิกิริยาสะท้อนตามธรรมชาติของมนุษย์ การเรียนรู้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลง อันเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลประสบมา ฉะนั้น การเรียนรู้ ถือเป็นกระบวนการเพิ่มพูนและปรุงแต่งระบบความรู้ ทักษะ นิสัย หรือการแสดงออกต่างๆ อันมีผลมาจากสิ่งกระตุ้นโดยผ่านประสบการณ์ การปฏิบัติ หรือการฝึกฝน (ทิตานา แชมมณี, 2550) ได้สรุปแนวคิดและแนวปฏิบัติของทฤษฎีการเรียนรู้ไว้ตั้งแต่แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำหรือพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งมี 3 แนวคิดดังนี้

1. เชื่อว่าพฤติกรรมหรือการกระทำของมนุษย์ เกิดขึ้นจากแรงกระตุ้นภายในตนเอง
2. เชื่อว่าพฤติกรรมหรือการกระทำของมนุษย์ เกิดขึ้นจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม มิใช่มาจากแรงกระตุ้นภายใน
3. เชื่อว่าพฤติกรรมหรือการกระทำของมนุษย์ เกิดขึ้นทั้งจากสิ่งแวดล้อมและจากแรงกระตุ้นภายในตัวบุคคล

ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ในช่วงก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 20 มี 3 กลุ่ม คือกลุ่มที่เน้นการฝึกจิตหรือสมอง กลุ่มที่เน้นการพัฒนาไปตามธรรมชาติและกลุ่มที่เน้นการรับรู้และเชื่อมโยงความคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 มี 4 กลุ่มคือกลุ่มพฤติกรรมนิยม กลุ่มพุทธินิยม กลุ่มมนุษยนิยมและกลุ่มผสมผสาน นอกจากนี้ยังมีทฤษฎีการเรียนรู้และการสอนร่วมสมัย เช่น ทฤษฎีกระบวนการทางสมองและการประมวลข้อมูล ทฤษฎีพหุปัญญา ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงานและทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นต้น (ทิตานา แชมมณี, 2550) ได้กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ในช่วงก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 20 และหลักการจัดการศึกษาและการสอนไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีที่เน้นการฝึกจิตหรือสมอง (Mental Discipline) นักคิดกลุ่มนี้มีความเชื่อว่าจิตหรือสมองหรือสติปัญญา (Mind) สามารถพัฒนาให้ปราดเปรื่องได้โดยการฝึก เช่นเดียวกับกล้ามเนื้อซึ่งจะแข็งแรงได้ด้วยการฝึกออกกำลังกาย ในการฝึกจิตหรือสมองนี้ทำได้โดยการให้บุคคลเรียนรู้เรื่องที่ยาก ๆ ยิ่งยากมากเท่าไรจิตก็จะได้รับการฝึกให้แข็งแรงยิ่งขึ้นเท่านั้น นักคิดกลุ่มนี้มีแนวคิดแยกออกเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ (Bigge, 1964 : อ้างถึง ในทิตานา แชมมณี, 2550)

- 1.1 กลุ่มที่เชื่อในพระเจ้า (Theistic Mental Discipline) นักคิดที่สำคัญของกลุ่มนี้คือ เซนต์ออกุสติน (St. Augustine) จอห์น คาลวิน (John Calvin) และคริสเตียน วัลฟ (Christian Wolff) นักคิดกลุ่มนี้มีความเชื่อ ดังนี้

1) มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความชั่วและการกระทำใด ๆ ของมนุษย์เกิดจากแรงกระตุ้นภายในตัวมนุษย์เอง

2) มนุษย์พร้อมที่จะทำความชั่วหากไม่ได้รับการสั่งสอนอบรม

3) สมองของมนุษย์นั้นแบ่งออกเป็นส่วน ๆ ซึ่งหากได้รับการฝึกอย่างเหมาะสมจะช่วยให้เกิดความเข้มแข็ง สามารถแก้ไขปัญหิต่าง ๆ ได้

4) การฝึกสมองหรือฝึกระเบียบวินัยของจิตเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาให้มนุษย์เป็นคนดีและฉลาด

5) การฝึกฝนสมองให้รู้จักคิด ต้องใช้วิชาที่ยาก เช่นวิชาคณิตศาสตร์ ปรัชญา ภาษาลาติน ภาษากรีกและคัมภีร์ไบเบิล เป็นต้น

1.2 ทฤษฎีของกลุ่มที่เชื่อในความมีเหตุผลของมนุษย์ (Humanistic Mental Discipline) นักคิดคนสำคัญในกลุ่มนี้คือ พลาโต (Plato) และอริสโตเติล (Aristotle) นักคิดกลุ่มนี้มีความเชื่อดังนี้

1) พัฒนาการในเรื่องต่าง ๆ เป็นความสามารถของมนุษย์ มิใช่พระเจ้าบันดาลให้เกิด

2) มนุษย์เกิดมามีลักษณะไม่ดีไม่เลวและการกระทำของมนุษย์เกิดจากแรงกระตุ้นภายใน

3) มนุษย์เป็นผู้มีเหตุผลพร้อมที่จะพัฒนาตนเอง มนุษย์มีอิสระที่จะเลือกทำตามความเข้าใจและเหตุผลของตน หากได้รับการฝึกฝนอบรมก็จะสามารถพัฒนาศักยภาพที่ติดตัวมา

4) มนุษย์มีความรู้ติดตัวมาตั้งแต่เกิด แต่ถ้าขาดการกระตุ้นความรู้จะไม่แสดงออกมา

2. ทฤษฎีของกลุ่มที่เน้นการพัฒนาตามธรรมชาติ (Natural Unfoldment) นักคิดคนสำคัญในกลุ่มนี้ คือ รูสโซ (Rousseau) ฟร็อบเอล (Froebel) และเพสตาลอสซี (Pestalozzi) นักคิดกลุ่มนี้มีความเชื่อดังนี้

2.1 มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความดีและการกระทำใด ๆ เกิดขึ้นจากแรงกระตุ้นภายในตัวมนุษย์เอง

2.2 ธรรมชาติของมนุษย์มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเอง หากได้รับเสรีภาพในการเรียนรู้ มนุษย์ก็จะสามารถพัฒนาตนเองไปตามธรรมชาติ

2.3 รูสโซมีความเชื่อว่าเด็กไม่ใช่ผู้ใหญ่ตัวเล็ก ๆ เด็กมีสภาวะของเด็ก ซึ่งแตกต่างไปจากวัยอื่น การจัดการศึกษาให้เด็กจึงควรพิจารณาระดับอายุเป็นหลัก

- 2.4 รุสโซเชื่อว่าธรรมชาติคือแหล่งความรู้สำคัญเด็กควรจะได้เรียนรู้ไปตามธรรมชาติ คือการเรียนรู้จากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ จากผลของการกระทำของตน มิใช่การเรียนรู้จากหนังสือหรือจากคำพูดบรรยาย
- 2.5 เพสตาลอสซีมีความเชื่อว่า คนมีธรรมชาติปนกัน 3 ลักษณะ คือ คนสัตว์ ซึ่งมีลักษณะเปิดเผย เป็นทาสของกิเลส คนสังคม มีลักษณะที่จะเข้ากับสังคม คล้อยตามสังคม และคนธรรม ซึ่งมีลักษณะของการรู้จักผิดชอบชั่วดี คนจะต้องมีการพัฒนาใน 3 ลักษณะ ดังกล่าว เพสตาลอสซีเชื่อว่าการใช้ของจริงเป็นสื่อในการสอน จะช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้ดี
- 2.6 ฟร็อบเบลเชื่อว่าควรจะให้การศึกษาชั้นอนุบาลแก่เด็กเล็ก อายุ 3 – 5 ขวบ โดยให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงฟร็อบเบลเชื่อว่าการเล่นเป็นการเรียนรู้ที่สำคัญของเด็ก

3. ทฤษฎีของกลุ่มที่เน้นการรับรู้และการเชื่อมโยงความคิด (Apperception หรือ Herbartianism) นักคิดคนสำคัญในกลุ่มนี้คือ จอห์น ล็อก (John Locke) วิลเฮล์ม วุนด์ (Wilhelm Wundt) ทิชเชเนอร์ (Titchener) และแฮร์บาร์ต (Herbart) ซึ่งมีความเชื่อดังนี้ (Bigge, 1964. อ้างถึงในทิศนา แคมมณี 2550) โดยมีความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้กล่าวคือ

- 3.1 มนุษย์เกิดมาไม่มีทั้งความดีและความเลวในตัวเอง การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากแรงกระตุ้นภายนอกหรือสิ่งแวดล้อม
- 3.2 จอห์น ล็อก เชื่อว่าคนเราเกิดมาพร้อมกับจิตหรือสมองที่ว่างเปล่า การเรียนรู้เกิดจากการที่บุคคลได้รับประสบการณ์ผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 การส่งเสริมให้บุคคลมีประสบการณ์มาก ๆ ในหลาย ๆ ทางจึงเป็นการช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้
- 3.3 วุนด์ เชื่อว่าจิตมีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือการสัมผัสทั้ง 5 และการรู้สึก คือการตีความหรือแปลความหมายจากการสัมผัส
- 3.4 ทิชเชเนอร์มีความเห็นเช่นเดียวกับวุนด์ แต่ได้เพิ่มส่วนประกอบของจิตอีก 1 ส่วน ได้แก่ จินตนาการ คือการคิดวิเคราะห์
- 3.5 แฮร์บาร์ต เชื่อว่าการเรียนรู้มี 3 ระดับคือขั้นการเรียนรู้โดยประสาทสัมผัส ขั้นจำความคิดเดิม และขั้นเกิดความคิดรวบยอดและเข้าใจ การเรียนรู้เกิดจากการที่บุคคลได้รับประสบการณ์ผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 และสั่งสมประสบการณ์หรือความรู้เหล่านี้ไว้ การเรียนรู้นี้จะขยายขอบเขตออกไปเรื่อย ๆ เมื่อบุคคลได้รับประสบการณ์หรือความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น โดยผ่านกระบวนการเชื่อมโยงและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เดิมเข้าด้วยกัน

3.6 แฮร์บาร์ตเชื่อว่าการสอนควรเริ่มจากการทบทวนความรู้เดิมของผู้เรียนเสียก่อนแล้วจึงเสนอความรู้ใหม่ ต่อไปควรจะช่วยให้ผู้เรียนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ จนได้ข้อสรุปที่ต้องการแล้วจึงให้ผู้เรียนนำข้อสรุปที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับปัญหาหรือสถานการณ์ใหม่ ๆ

นอกจากนี้ ทิศนา แคมมณี (2550) ได้กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 และหลักการจัดการศึกษาและการสอนไว้ ดังนี้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism)

นักคิดในกลุ่มนี้มองธรรมชาติของมนุษย์ในลักษณะที่เป็นกลางคือไม่ดีไม่เลว การกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์เกิดจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมภายนอก พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง กลุ่มพฤติกรรมนิยมให้ความสนใจกับพฤติกรรมมาก เพราะพฤติกรรมเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัด สามารถวัดได้และทดสอบได้ ทฤษฎีการเรียนรู้ในกลุ่มนี้ ประกอบด้วยแนวคิด สำคัญ ๆ 3 แนวด้วยกันคือ

1.1 ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thorndike's Classical Connectionism)

ธอร์นไดค์ (ค.ศ.1814 - 1949) เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ซึ่งมีหลายรูปแบบ บุคคลจะมีการลองผิดลองถูก (trial and error) ปรับเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะพบรูปแบบการตอบสนองที่สามารถให้ผลที่พึงพอใจมากที่สุด เมื่อเกิดการเรียนรู้แล้ว บุคคลจะใช้รูปแบบการตอบสนองที่เหมาะสมเพียงรูปแบบเดียวและจะพยายามใช้รูปแบบนั้นเชื่อมโยงกับสิ่งเร้าในการเรียนรู้ต่อไปเรื่อย ๆ กฎการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ สรุปได้ดังนี้ (Hergenhahn and Olson, อ้างถึงในทิศนา แคมมณี 2550)

- 1) กฎแห่งความพร้อม ซึ่งการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีถ้าผู้เรียนมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ
- 2) กฎแห่งการฝึกหัด ซึ่งการฝึกหัดหรือกระทำบ่อย ๆ ด้วยความเข้าใจจะทำให้การเรียนรู้นั้นคงทนถาวร ถ้าไม่ได้กระทำซ้ำบ่อย ๆ การเรียนรู้นั้นจะไม่คงทนถาวรและในที่สุดอาจลืมได้
- 3) กฎแห่งการใช้ ซึ่งการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ความมั่นคงของการเรียนรู้จะเกิดขึ้น หากได้มีการนำไปใช้บ่อย ๆ หากไม่มีการนำไปใช้อาจมีการลืมเกิดขึ้นได้
- 4) กฎแห่งผลที่พึงพอใจซึ่งเมื่อบุคคลได้รับผลที่พึงพอใจย่อมอยากจะเรียนรู้ต่อไป แต่ถ้าได้รับผลที่ไม่พึงพอใจ จะไม่อยากเรียนรู้ ดังนั้นการได้รับผลที่พึงพอใจ จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้

1.2 ทฤษฎีการวางเงื่อนไข (Conditioning Theory)

ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบอัตโนมัตินี้ (Classical Conditioning) ของพาฟลอฟ (Pavlov) ได้ทำการทดลองให้สุนัขน้ำลายไหลด้วยเสียงกระดิ่ง โดยธรรมชาติแล้วสุนัขจะไม่มีน้ำลายไหลเมื่อได้ยินเสียงกระดิ่ง แต่พาฟลอฟได้นำเอาผงเนื้อบดมาเป็นสิ่งเร้าคู่กับเสียงกระดิ่ง ผงเนื้อบดถือว่าเป็นสิ่งเร้าตามธรรมชาติ (Unconditioned Stimulus) ทำให้สุนัขน้ำลายไหลได้ เขาใช้สิ่งเร้าทั้งสองคู่กันหลาย ๆ ครั้ง แล้วตัดสิ่งเร้าตามธรรมชาติออกเหลือแต่เสียงกระดิ่ง ซึ่งเป็นสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไข ปรากฏว่าสุนัขน้ำลายไหลเมื่อได้ยินเสียงกระดิ่งอย่างเดียว สรุปได้ว่าการเรียนรู้ของสุนัขเกิดจากการรู้จักเชื่อมโยงระหว่างเสียงกระดิ่ง ผงเนื้อบดและพฤติกรรมน้ำลายไหล พาฟลอฟจึงสรุปว่าการเรียนรู้ของสิ่งมีชีวิตเกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไข (Conditioned Stimulus) การทดลองของพาฟลอฟ สรุปเป็นกฎการเรียนรู้ได้ดังนี้ (Hergert Hahn, 1993 อ้างถึงในทิตินา แคมมณี 2550)

1) พฤติกรรมการตอบสนองของมนุษย์เกิดจากการวางเงื่อนไข ที่ตอบสนองต่อความต้องการทางธรรมชาติ (สุนัขน้ำลายไหลเมื่อได้รับผงเนื้อ)

2) พฤติกรรมการตอบสนองของมนุษย์สามารถเกิดขึ้นได้จากสิ่งเร้าที่เชื่อมโยงกับสิ่งเร้าตามธรรมชาติ (สุนัขน้ำลายไหลเมื่อได้ยินเสียงกระดิ่ง)

3) พฤติกรรมการตอบสนองของมนุษย์ที่เกิดจากสิ่งเร้าที่เชื่อมโยงกับสิ่งเร้าตามธรรมชาติจะลดลงเรื่อย ๆ และหยุดลงในที่สุดหากไม่ได้รับการตอบสนองตามธรรมชาติ (เมื่อสุนัขกระดิ่งโดยไม่ให้ผงเนื้อติด ๆ กันหลายครั้งสุนัขจะหยุดน้ำลายไหล)

4) พฤติกรรมการตอบสนองของมนุษย์ต่อสิ่งเร้าที่เชื่อมโยงกับสิ่งเร้าตามธรรมชาติจะลดลงและหยุดไปเมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามธรรมชาติและจะกลับปรากฏขึ้นได้อีกโดยไม่ต้องใช้สิ่งเร้าตามธรรมชาติ (เมื่อผ่านไปช่วงระยะเวลาหนึ่ง สุนัขกระดิ่งใหม่โดยไม่ให้ผงเนื้อเช่นเดิม สุนัขจะน้ำลายไหลอีก)

5) มนุษย์มีแนวโน้มที่จะรับรู้สิ่งเร้าที่มีลักษณะคล้าย ๆ กันและจะตอบสนองเหมือนกัน (เมื่อสุนัขเรียนรู้โดยมีเสียงกระดิ่งเป็นเงื่อนไขแล้ว ถ้าใช้เสียงนกหวีดหรือระฆังที่คล้ายเสียงกระดิ่งแทนเสียงกระดิ่ง สุนัขก็จะมีน้ำลายไหลได้)

6) บุคคลมีแนวโน้มที่จะจำแนกลักษณะของสิ่งเร้าให้แตกต่างกันและเลือกตอบสนองได้ถูกต้อง (เมื่อใช้เสียงกระดิ่ง เสียงฉิ่ง เสียงประทัด หรือเสียงอื่นเป็นสิ่งเร้า แต่ให้อาหารสุนัขพร้อมทั้งเสียงกระดิ่งเท่านั้น สุนัขจะน้ำลายไหลเมื่อได้ยินเสียงกระดิ่ง ส่วนเสียงอื่น ๆ จะไม่ทำให้สุนัขน้ำลายไหล)

7) กฎแห่งการลดภาวะ (Law of Extinction) พาฟลอฟ กล่าวว่า ความเข้มของการตอบสนองจะลดลงเรื่อย ๆ หากบุคคลได้รับแต่สิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขอย่างเดียว หรือความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขกับสิ่งเร้าที่ไม่วางเงื่อนไขห่างกันออกไปมากขึ้น

8) กฎแห่งการฟื้นคืนสภาพเดิมตามธรรมชาติ (Law of Spontaneous Recovery) กล่าวคือ การตอบสนองที่เกิดจากการวางเงื่อนไขลดลง สามารถเกิดขึ้นได้อีก โดยไม่ต้องใช้สิ่งเร้าที่ไม่วางเงื่อนไขมาเข้าคู่

9) กฎแห่งการถ่ายโยงการเรียนรู้สู่สถานการณ์อื่น (Law of Generalization) กล่าวคือ เมื่อเกิดการเรียนรู้จากการวางเงื่อนไขแล้ว หากมีสิ่งเร้าที่คล้าย ๆ กับสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขมากระตุ้น อาจทำให้เกิดการตอบสนองที่เหมือนกันได้

10) กฎแห่งการจำแนกความแตกต่าง (Law of Discrimination) กล่าวคือ หากมีการใช้สิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขหลายแบบ แต่มีการใช้สิ่งเร้าที่ไม่วางเงื่อนไขเข้าคู่กับสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้นก็สามารถช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้โดยสามารถแยกความแตกต่างและเลือกตอบสนองเฉพาะสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขเท่านั้นได้

1.3 ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบต่อเนื่อง (Contiguous Conditioning) ของกัทธรี (Guthrie ค.ศ. 1886-1959) ได้ทำการทดลองโดยปล่อยแมวที่หิวจัดเข้าไปในกล่องปัญหา มีเสาเล็กๆตรงกลาง มีกระดกที่ประตูทางออก มีปลาแซลมอนวางไว้นอกกล่อง เสาในกล่องเป็นกลไกเปิดประตู แมวบางตัวใช้แบบแผนการกระทำหลายแบบเพื่อจะออกจากกล่อง แมวบางตัวใช้วิธีเดียว กัทธรีอธิบายว่าแมวใช้การกระทำครั้งสุดท้ายที่ประสบผลสำเร็จเป็นแบบแผนยึดไว้สำหรับการแก้ปัญหาครั้งต่อไป และการเรียนรู้เมื่อเกิดขึ้นแล้วแม้เพียงครั้งเดียวก็นับได้ว่าเรียนรู้แล้ว ไม่จำเป็นต้องทำซ้ำอีก กฎการเรียนรู้ของกัทธรี สรุปได้ดังนี้ (Hergenhahn and Olson, 1993 อ้างถึงในทิตินา แชมมณี 2550)

1) กฎแห่งความต่อเนื่อง (Law of Contiguity) เมื่อมีกลุ่มสิ่งเร้ากลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมากระตุ้นจะก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวของร่างกายอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น และเมื่อกลุ่มสิ่งเร้าเดิมกลับมาปรากฏอีกอาการเคลื่อนไหวอย่างเก่าก็จะเกิดขึ้นอีก พฤติกรรมที่กระทำซ้ำนั้นไม่ใช่เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง แต่เกิดจากการที่กลุ่มสิ่งเร้าที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมแบบเก่านั้นกลับมาอีก

2) การเรียนรู้เกิดขึ้นได้แม้เพียงครั้งเดียว (One Trial learning) สอนออกมา ถ้าเกิดการเรียนรู้ขึ้นแล้วแม้เพียงครั้งเดียว ก็นับว่าได้เรียนรู้แล้ว ไม่จำเป็นต้องทำซ้ำอีก หรือไม่จำเป็นต้องฝึกซ้ำอีก

3) กฎของการกระทำครั้งสุดท้าย (Law of Recency) หากการเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์แล้ว ในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่ง เมื่อมีสภาพการณ์ใหม่เกิดขึ้น บุคคลจะกระทำเหมือนที่เคยได้กระทำในครั้งสุดท้ายที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้นั้นไม่ว่าจะผิดหรือถูกก็ตาม

4) หลักการจูงใจ (Motivation) การเรียนรู้เกิดจากการจูงใจมากกว่าการเสริมแรง

2. ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพุทธินิยม (Cognitivism)

กลุ่มพุทธินิยมหรือกลุ่มความรู้ความเข้าใจหรือกลุ่มที่เน้นกระบวนการทางปัญญาหรือความคิด นักคิดกลุ่มนี้เริ่มขยายขอบเขตของความคิดที่เน้นทางด้านพฤติกรรมออกไปสู่กระบวนการทางความคิด ซึ่งเป็นกระบวนการภายในของสมอง นักคิดกลุ่มนี้เชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ไม่ใช่เรื่องของพฤติกรรมที่เกิดจากกระบวนการตอบสนองต่อสิ่งเร้าเพียงเท่านั้น การเรียนรู้ของมนุษย์มีความซับซ้อนยิ่งไปกว่านั้น การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางความคิดที่เกิดจากการสะสมข้อมูล การสร้างความหมาย และความสัมพันธ์ของข้อมูลและการดึงข้อมูลออกมาใช้ในการกระทำและการแก้ปัญหาต่างๆ การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญาของมนุษย์ในการที่จะสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่ตนเอง ซึ่ง ทฤษฎีในกลุ่มนี้ที่สำคัญๆ มี 5 ทฤษฎี คือ

1.ทฤษฎีเกสตัลท์ (Gestalt Theory) นักจิตวิทยาคนสำคัญของทฤษฎีนี้ คือ แมกซ์ เวอร์ไทเมอร์(Max Wertheimer) วุล์แกงค์ โคห์เลอร์ (Wolfgang Kohler) เคิร์ต คอฟฟ์กา (Kurt Koffka) และเคิร์ต เลวิน (Kurt Lewin)

2.ทฤษฎีสนาม (Field Theory) นักจิตวิทยาคนสำคัญ คือ เคิร์ต เลวินซึ่งได้แยกตัวจากกลุ่มทฤษฎีเกสตัลท์ ในระยะหลัง

3.ทฤษฎีเครื่องหมาย (Sign Theory) ของทอลแมน(Tolman)

4.ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Intellectual Development Theory) นักจิตวิทยาคนสำคัญคือ เพียเจต์ (Piaget) และบรุนเนอร์ (Bruner)

5.ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย (A Theory of Meaningful Verbal Learning) ของออสซูเบล (Ausubel)

นอกจากที่ได้กล่าวไปข้างต้นยังมีทฤษฎีการเรียนรู้โดยแนวคิดแล้วประกอบด้วย

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางความคิดซึ่งเป็นกระบวนการภายในตัวของมนุษย์
2. บุคคลจะเรียนรู้จากสิ่งเร้าที่เป็นส่วนรวมได้ดีกว่าส่วนย่อย
3. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ

3.1 การรับรู้ (Perception) การรับรู้เป็นกระบวนการที่บุคคลใช้ประสาทสัมผัสรับสิ่งเร้าแล้วโยนเข้าสู่สมองเพื่อผ่านเข้าสู่กระบวนการความคิด สมองหรือจิตจะใช้ประสบการณ์เดิมตีความหมายของสิ่งเร้าและแสดงปฏิกิริยาตอบสนองออกไปตามที่สมอง/จิต ตีความหมาย

3.2 การหยั่งเห็น (Insight) เป็นการค้นพบหรือการเกิดความเข้าใจในช่องทางแก้ปัญหาอย่างเฉียบพลันทันที อันเนื่องมาจากผลการพิจารณาปัญหาโดยส่วนรวม และการใช้กระบวนการทางความคิดและสติปัญญาของบุคคลนั้น

3. ทฤษฎีเครื่องหมาย (Sign Theory)

ทอลแมน (Tolman) กล่าวว่า “การเรียนรู้เกิดจากการใช้เครื่องหมายเป็นตัวชี้ทางให้แสดงพฤติกรรมไปสู่จุดหมายปลายทาง” ทฤษฎีของทอลแมนสรุปได้ดังนี้

3.1 ในการเรียนรู้ต่างๆ ผู้เรียนมีการคาดหวังรางวัล (Reward Expectancy) หากรางวัลที่คาดว่าจะได้รับไม่ตรงตามความพอใจและความต้องการ ผู้เรียนจะพยายามแสวงหารางวัลหรือสิ่งที่ต้องการต่อไป

3.2 ขณะที่ผู้เรียนพยายามจะไปให้ถึงจุดหมายปลายทางที่ต้องการ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้เครื่องหมาย สัญลักษณ์ สถานที่และสิ่งอื่นๆ ที่เป็นเครื่องชี้ทางตามไปด้วย

3.3 ผู้เรียนมีความสามารถที่จะปรับการเรียนรู้ของตนไปตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป จะไม่กระทำซ้ำๆ ในทางที่ไม่สามารถสนองความต้องการหรือวัตถุประสงค์ของตน

3.4 การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้น บางครั้งจะไม่แสดงออกในทันที อาจแฝงอยู่ในตัวผู้เรียนไปก่อนจนกว่าจะถึงเวลาที่เหมาะสมหรือจำเป็นจึงจะแสดงออก

4. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรุนเนอร์

บรุนเนอร์ (Bruner) เป็นนักจิตวิทยาที่สนใจและศึกษาเรื่องของพัฒนาการทางสติปัญญา ต่อเนื่องจากเพียเจต์ บรุนเนอร์เชื่อว่ามนุษย์เลือกที่จะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจและการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการค้นพบด้วยตัวเองที่สำคัญๆ ของบรุนเนอร์มีดังนี้ (Bruner, 1963)

4.1 การจัดโครงสร้างของความรู้ให้มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก

4.2 การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับระดับความพร้อมของผู้เรียน และสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนจะช่วยให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพ

4.3 การคิดแบบหยั่งรู้ เป็นการคิดหาเหตุผลอย่างอิสระที่สามารถช่วยพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้

4.4 แรงจูงใจภายในเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้

4.5 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์แบ่งได้เป็น 3 ขั้นใหญ่ๆ คือ

1) ขั้นการเรียนรู้จากการกระทำ (Enactive Stage) คือขั้นของการเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสรับรู้สิ่งต่างๆ การลงมือกระทำช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี การเรียนรู้เกิดจากการกระทำ

2) ขั้นการเรียนรู้จากความคิด (Iconic Stage) เป็นขั้นที่เด็กสามารถสร้างมโนภาพในใจได้ และสามารถเรียนรู้จากภาพแทนของจริงได้

3) ขั้นการเรียนรู้สัญลักษณ์และนามธรรม (Symbolic Stage) เป็นขั้นการเรียนรู้สิ่งที่ซับซ้อนและเป็นนามธรรมได้

4.6 การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการที่คนเราสามารถสร้างความคิดรวบยอด หรือสามารถจัดประเภทของสิ่งต่างๆได้อย่างเหมาะสม

4.7 การเรียนรู้ที่ได้ผลดีที่สุดคือการใช้ผู้เรียนค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Discovery learning)

โดยสรุปแล้ว ทฤษฎีและแนวความคิดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เพื่อนำไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้อิสลาม ไม่ใช่แค่การถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์หรือทักษะจากชนรุ่นหนึ่งไปยังชนอีกรุ่นหนึ่งเพียงเท่านั้น แต่ในอิสลามมีความหมายที่กว้างและครอบคลุมทุกด้าน การเรียนรู้อิสลามเป็นกระบวนการอบรมและบ่มเพาะสติปัญญา ร่างกายและจิตวิญญาณ เพื่อผลิตมนุษย์ที่สมบูรณ์

ซึ่งอิสลามจะมีความหมายที่ครอบคลุม ดังต่อไปนี้

1. ตัรบียะฮ์ หมายถึง การอบรม การขัดเกลาจิตใจ
2. ตะอ์ลีม หมายถึง การถ่ายทอดความรู้ รวมถึงความรู้ทางศาสนาและความรู้ทางโลก
3. ตะอ์ดีบ หมายถึง การอบรมบ่มนิสัยให้มีคุณธรรม จริยธรรมและมีระเบียบวินัย

จากคำนิยามข้างต้น จะพบว่าการเรียนรู้ในอิสลามมีลักษณะเฉพาะ เป็นการศึกษาตลอดชีพ เป็นการพัฒนาทุกส่วนของความเป็นมนุษย์ไม่ว่าด้านวิญญาณ สติปัญญา ร่างกายและสังคม เป็นการสนองตอบวัตถุประสงค์ของการสร้างมนุษย์ คือเพื่อเป็นบ่าวของอัลลอฮ์และเป็นตัวแทนของพระองค์บนผืนแผ่นดิน ตลอดจนทำให้สมาชิกของสังคมมีคุณธรรมและจริยธรรม มีความเจริญรุ่งเรืองสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขทั้งโลกนี้และโลกหน้าสำหรับทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ ที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้น เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ในอิสลามเพื่อให้เกิดกระบวนการในการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างเป็นระบบมากขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นการวิจัยที่มีลักษณะของการวิจัยประยุกต์ มีเป้าหมายที่จะแก้ปัญหา เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเป็นรูปแบบของการทำความเข้าใจในสถานการณ์เฉพาะที่พบว่ามีปัญหา เพื่อต้องการนำมาพัฒนา หาหลักการความจริง เหตุผลและวิธีการปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานนั้นๆ (ศิริพร จิรวัดณ์กุล, 2546)

ปัจจุบันการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นที่รู้จักและได้รับการกล่าวถึงกันอย่างกว้างขวางเพื่อให้ได้มาซึ่งความยั่งยืนของสังคมและยิ่งไปกว่านั้นยังได้ถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนาในชุมชนสถานศึกษาสถาบันหรือองค์กรต่างๆทั้งในภาครัฐและเอกชนของประเทศไทยมากยิ่งขึ้นเป็นลำดับซึ่งได้มีนักวิชาการให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการไว้ดังต่อไปนี้จอห์นสัน (Johnson,

2008) ให้ความหมายการวิจัยเชิงปฏิบัติการว่าเป็นการวิจัยระหว่างการทำงานเพื่อแก้ปัญหาที่ผู้ปฏิบัติงานกำลังเผชิญอยู่โดยเป็นกระบวนการศึกษาสภาพหรือสถานการณ์ที่เป็นจริงของสถานศึกษาเพื่อทำความเข้าใจและพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของการปฏิบัติงาน

เคมมิสและแมคทาากาท (Kemmis & Mc Taggart, 1988) กล่าวว่าการศึกษาเชิงปฏิบัติการเป็นรูปแบบหนึ่งของการวิจัยที่ไม่ได้แตกต่างไปจากการวิจัยอื่นๆในเชิงเทคนิคแต่แตกต่างในด้านวิธีการซึ่งวิธีการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการคือการทำงานที่เป็นการสะท้อนผลการปฏิบัติงานของตนเองที่เป็นวงจรแบบขดลวด (Spiral of Self-Reflecting) โดยเริ่มต้นที่ขั้นตอนการวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observing) และการสะท้อนกลับ (Reflecting) เป็นการศึกษาที่จำเป็นต้องอาศัยผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการสะท้อนกลับเกี่ยวกับการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น

การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการวิจัยที่ทำโดยนักวิจัยและคณะบุคคลที่เป็นผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานองค์กรหรือชุมชนโดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อนำผลการศึกษาวิจัยที่ค้นพบหรือสรรค์สร้างขึ้นไปใช้ปรับปรุงแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานได้อย่างทันต่อเหตุการณ์สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่ต้องการแก้ไขรวมทั้งกลมกลืนกับโครงสร้างการบริหารงานตลอดจนบริบททางด้านสังคมและวัฒนธรรมและด้านอื่นๆที่แวดล้อมหรือเกิดขึ้นในสถานที่เหล่านั้น (องอาจ นัยวัฒน์, 2548)

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการศึกษารวบรวมหรือการแสวงหาข้อเท็จจริงโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปนำไปสู่การแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ทั้งในด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานในขอบข่ายที่รับผิดชอบโดยผู้วิจัยสามารถดำเนินการได้หลายๆครั้งจนกระทั่งผลการปฏิบัติงานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์หรือแก้ไขปัญหาที่ประสบอยู่ได้สำเร็จโดยกำหนดขั้นตอนของการวิจัยประกอบด้วยการวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนกลับ (Reflection)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยได้รวบรวมและนำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

นุรมาน จินตารา (2555) ได้ศึกษาการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และวินัยของเด็กและเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัตตานี นราธิวาส และยะลา เพื่อศึกษาเปรียบเทียบเนื้อหาและลักษณะของกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และวินัยของเด็กและเยาวชนมุสลิมและเพื่อศึกษาถึงความสำเร็จและความล้มเหลวของกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และวินัยของเด็กและเยาวชนมุสลิม และเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการ

ดำเนินการเพื่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และวินัยของเด็กและเยาวชนมุสลิม ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะของกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และวินัยของเด็กและเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีเป้าหมายที่ชัดเจนในการสร้างคนดีโดยลักษณะและเนื้อหาของการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและวินัยจะเน้นเป็นขั้นตอนโดยเริ่มจากเรื่องหลักศรัทธาเป็นอันดับแรก หลังจากนั้นจึงให้ความสำคัญในเรื่องหลักปฏิบัติ และเมื่อหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติเข้มแข็งแล้ว ก็ จะเริ่มสอดแทรกเรื่องคุณธรรม (อัลอิหซาน) ในเนื้อหาและหลักสูตรวิชาจริยธรรม สำหรับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและวินัยในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และครูผู้สอนในระบบการศึกษาอิสลามก็จะเน้นเรื่องการละหมาดเป็นหลัก สำหรับความสำเร็จและความล้มเหลวของกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และวินัยของเด็กและเยาวชนมุสลิมพบว่า จุดแข็งคือ คำสอนทางศาสนาอิสลามมีความละเอียดครอบคลุมทุกเนื้อหาในสังคม ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัวหรือแม้แต่ในระดับสังคม ประเทศ จุดอ่อนคือ เด็กและเยาวชนไม่ชอบฟังการบรรยาย สماعิฮ์ ทำให้การสอนตามเนื้อหาหลักสูตรที่กำหนดถือเป็นเรื่องยาก ค่าตอบแทนในการสอนของครูผู้สอนจะต่ำกว่าวุฒิการศึกษาของตนทำให้ครูจำนวนมากต้องมีอาชีพเสริมไม่ว่าจะเป็นการกรีดยางหรือค้าขายก็ตาม ส่งผลให้ครูต้องปลีกเวลาส่วนหนึ่งไปทำอาชีพเสริม การดูแลเอาใจใส่ต่อเนื้อหาการสอนและการเตรียมบทเรียนจึงน้อยโอกาสคือ ศูนย์อบรมจริยธรรมเป็นเสมือนเวทีให้นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่สนใจเป็นครูได้ทดลองงานสอน และพัฒนาทักษะการสอนที่สำคัญศูนย์อบรมจริยธรรมประจำมัสยิดจะเป็นสาธารณสมบัติของชุมชนที่คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการ ทำให้เกิดความใกล้ชิดระหว่างองค์กรมัสยิดและชุมชนและอุปสรรคคือ ระบบการศึกษาในศูนย์อบรมจริยธรรมประจำมัสยิดยังขาดแคลนครูในศูนย์อบรมจริยธรรมฯ ส่วนระบบการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นระบบที่มีแต่นักเรียนมุสลิม ซึ่งนับว่ายังขาดความหลากหลายในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม นักเรียนไม่สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนต่างศาสนาและวัฒนธรรมได้ โดยมีข้อเสนอแนะการดำเนินการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และวินัยแก่เด็กและเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือควรมีการส่งเสริมการเพิ่มและขยายศูนย์อบรมจริยธรรมเข้ามาบรรจุไว้ในหลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้การอบรมคุณธรรม จริยธรรม แบบรอบด้าน ทั้งในด้านแบบอย่างการใช้ชีวิตประจำวันและในด้านเนื้อหาที่มีการจัดการเรียนการสอน และส่งเสริมการสร้างและขยายเวทีให้แก่เด็กและเยาวชนที่สำเร็จการศึกษามาช่วยสอนในศูนย์อบรมจริยธรรม พร้อมทั้งส่งเสริมการออกแบบคำสอนในด้านศาสนาที่ใช้อบรมเด็กและเยาวชนที่สามารถใช้ในการปรับตัวและอยู่กับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

ด้านนักวิชาการมุสลิมในพื้นที่ภาคใต้ เกษตรชัย และหิม (2553) ได้ศึกษาวิถีชีวิตของเยาวชนไทยมุสลิม เพื่อเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิถีของเยาวชนไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และเปรียบเทียบระหว่างเยาวชนในชนบทและใน

เมือง และเพื่อศึกษาวิถีชีวิตตามความคาดหวังของสังคมมุสลิมและเปรียบเทียบวิถีชีวิตในปัจจุบันตามความคาดหวังของสังคมมุสลิมและ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อวิถีการดำเนินชีวิตตามความคาดหวังของสังคมมุสลิม ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งแบ่งข้อมูลเชิงปริมาณโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจำนวน1,800คน และประชาชนทั่วไปจำนวน 1,800คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมเอสพีเอสเอส ฟอร์ วินโดวส์ และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จำนวน 36 คน และสัมภาษณ์กลุ่มจำนวน2กลุ่ม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยหลักตรรกเทียบเคียงแนวความคิดทฤษฎีและงานวิจัยควบคู่บริบทผลของการวิจัย พบว่า เยาวชนมุสลิมส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่ไม่สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมมุสลิม และขัดกับหลักการศาสนาอิสลาม กล่าวคือ เยาวชนมีการคบเพื่อนเพศเดียวกันแบบไร้เขตจำกัดและมีอิสระเสรี มักทำกิจกรรมที่ไร้สาระ สร้างความเดือดร้อน มีการคบเพื่อนต่างเพศอย่างเปิดเผย มีอิสระและคบเหมือนชาวตะวันตก มีการจับมือถือแขน กอดจูบ แลถึงขั้นมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส มีการให้ความสำคัญกับการศึกษาวิชาสามัญมากกว่าวิชาศาสนา ไม่รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีการเกี่ยวข้องกับอบายมุข ไม่มีงานทำ มีการแต่งกายเชิงประยุกต์เพื่อให้ทันสมัยและเลียนแบบตะวันตกดาราและนักร้องมีความสัมพันธ์กับครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านและชุมชนอย่างห่างเหินและขาดสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันมีการละเลยและไม่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติศาสนกิจ ไม่ให้ความสำคัญและหลีกเลี่ยงการบำเพ็ญประโยชน์และเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน และส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเยาวชนมีส่วนร่วมในสถานการณ์ความไม่สงบในปัจจุบัน โดยเยาวชนในเมืองและในชนบทมีวิถีชีวิตที่แตกต่างกันเกือบทุกด้าน ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินชีวิตของเยาวชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้1)ผู้นำศาสนาต้องปลูกฝังจิตสำนึกของเยาวชนให้มีชีวิตตามแนวทางศาสนาอิสลามและตามฉบับของท่านศาสดามุฮัมมัด และต้องมีการจัดอบรมจริยธรรมอิสลามอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง 2)พ่อแม่ผู้ปกครองต้องใช้เวลา ให้ความใส่ใจ ให้ความสำคัญ พุดคุยเรื่องศาสนา และที่สำคัญต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกๆและส่งเสริมให้เรียนศาสนาควบคู่กับสามัญ 3) รัฐต้องห้ามไม่ให้มีอบายมุขและสิ่งของมีนเมาทุกประเภทในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ม่ว่าจะเป็นร้านเหล้า เบียร์ คาราโอเกะ ผับ บาร์ 4)รัฐต้องให้การบริการศึกษาตั้งแต่ประถมศึกษาจนถึงปริญญาตรีที่ให้เปล่าจริงๆและอุดหนุนค่าใช้จ่ายอื่นๆไม่ว่าจะเป็นอาหาร หนังสือเรียน เสื้อผ้า ละอื่นๆ และที่สำคัญที่สุดควรมีการเรียนสามัญควบคู่ศาสนา 5)รัฐควรส่งเสริมและพัฒนาอาชีพที่มั่นคงแก่เยาวชน6)รัฐควรพัฒนาโรงเรียนตาดีกาพัฒนาครูผู้สอนให้มีความชำนาญ 7)รัฐต้องควบคุมสื่อโทรทัศน์ทุกชนิดที่มีลักษณะผิดหลักการศาสนาอิสลามมิให้มีการแพร่ภายในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และเปิดให้มีรายการที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม 8)รัฐควรให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดมีบทบาทในการดูแลเยาวชนอย่างเต็มที่โดยเฉพาะในเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศที่ผิดหลักการ การแต่งกายที่ผิดหลักการ เรื่องอบายมุข และอื่นๆ 9)รัฐต้องให้มีการใช้กฎหมายอิสลามมาบังคับใช้อย่างจริงจังและให้

ถือเป็นกฎหมายที่สูงสุดเด็ดขาด เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการแต่งกาย การคบเพื่อนต่างเพศ และการประพาศอื่นๆที่ผิดหลักการศาสนา

นอกจากนี้ยังมีผู้วิจัยที่เกี่ยวข้องด้านเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยที่ อับดุลเลาะ การีนา (2551) ได้ศึกษาการยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการยึดมั่นในหลักการอิสลาม และศึกษาแนวทางการปฏิบัติตามหลักการอิสลามของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการวิจัยเชิงเอกสารและเชิงปริมาณ ข้อมูลเชิงเอกสารก็รวบรวมจากหนังสือตีพิมพ์ หนังสืออัลหะดีษ หนังสืออะกีดะฮ์ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลเชิงปริมาณก็รวบรวมโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเป็นชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 896 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการประมวลผลหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติ ผลการวิจัยพบว่า 1) ชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการยึดมั่นในหลักศาสนาในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามตัวแปร เพศ อายุ การศึกษาด้านศาสนาและสามัญ และสถานภาพทางศาสนาที่แตกต่างกันมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาไม่แตกต่างกัน แต่ตัวแปรการศึกษาด้านศาสนาและการได้รับการศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่แตกต่างกันมีการยึดมั่นในหลักการศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.052) ชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับความรู้และการแนะนำที่เกี่ยวกับการศรัทธาและการปฏิบัติศาสนกิจจากโต๊ะครูหรืออุstadามากที่สุด รองลงมาคือ บิดา มารดา และจากบุคคลอื่นๆ ได้แก่ พี่น้อง โต๊ะอิหม่ามมัศยิด สามีภรรยา เพื่อน วิทยากรอิสลามศึกษาและศึกษาด้วยตนเองน้อยที่สุด3) ชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการยึดมั่นในหลักการศรัทธาโดยภาพรวมมีสองแนวทาง คือ แนวทางของอะฮฺลุล อัศสุนนะฮ์ที่มีการยึดมั่นตามตัวบทอายะฮ์อัลกุรอานและอัลหะดีษโดยไม่มีมติความใดๆ หากไม่จำเป็น หรือเรียกว่า สะลัฟ และการยึดมั่นตามแนวทางของอัลอะฮาอียะฮ์โดยวิธีการยึดมั่นที่ตั้งอยู่บนหลักปรัชญาและการตีความในส่วนความในส่วนที่คิดว่าจำเป็นต้องมีการตีความ และบางครั้งจะยึดมั่นตามผู้อื่นที่มีความรู้ด้านศาสนา โดยปราศจากความรู้และหลักฐานใดๆทั้งสิ้น หรือที่เรียกว่า เคาะลัฟ 4) ชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการยึดหลักเตาฮีดจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ยึดมั่นตามประเภทของเตาฮีดทั้งสามประการ คือ เตาฮีดอูลูฮียะฮ์ เตาฮีด รูบูฮียะฮ์ และเตาฮีดอัสมาว์วัศฟีฟัต และอีกกลุ่มหนึ่งยึดมั่นในเตาฮีดโดยมิได้จำแนกประเภทของเตาฮีดออกเป็นสามประการ โดยเข้าใจว่ามีไซมาจากท่านนบีฮัมมัด (ศ็อล) 5) ชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการยึดมั่นในการปฏิบัติโดยการยึดหลักฐานจากอัลกุรอาน อัศสุนนะฮ์ และแนวทางของชาวสะลัฟ ไม่ได้ใช้หลักความคิดทางปัญญาเป็นที่ตั้ง ในทางตรงข้ามมีการยึดมั่นโดยใช้หลักการเทียบเคียงและใช้สติปัญญาทางสมองเป็นทางเลือกด้วยความมั่นใจว่าการยึดมั่นโดยใช้หลักการเทียบเคียงและใช้สติปัญญาทางสมองเป็นทางเลือกด้วยความมั่นใจว่าสติปัญญาไม่ขัดแย้งกับหลักฐาน 6) ชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการยึดมั่นในหลักการปฏิบัติโดยภาพรวมมีวิธีการปฏิบัติที่หลากหลายมากกว่าแนวทางการยึดมั่น กล่าวคือ ยึดวิธี

ปฏิบัติตามแนวทางมัซฮับอัชชาฟีอียะฮ์เป็นการเฉพาะซึ่งสอดคล้องกับการปฏิบัติที่สืบทอดกันมาเป็นเวลายาวนาน การปฏิบัติที่ยึดหลักฐานเป็นหลักโดยไม่คำนึงถึงแนวทางเลือกปฏิบัติตามมัซฮับหนึ่งแต่อย่างใด และแนวทางปฏิบัติตามแบบไร้เหตุผลและไม่มีความรู้เรื่องหลักฐานตลอดจนไม่สามารถแยกแยะระหว่างแนวทางการปฏิบัติที่มีหลักฐานกับแนวทางปฏิบัติที่ไม่มีหลักฐาน 7) ชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีความสับสนระหว่างสิ่งที่เป็นอัสสุนนะฮ์กับสิ่งที่เป็นบิดอะฮ์ ไม่สามารถแยกแยะระหว่างทั้งสองสิ่งนั้นให้ออกเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน ทั้งนี้โดยมีการปฏิบัติปะปนกันทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศรัทธาและการปฏิบัติกิจการของศาสนาอิสลาม

มनुศ็ควี โต๊ะเถื่อน (2554) ได้ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการปลูกฝัง อัคลาก แก่ นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและวิธีการปลูกฝังอัคลากในอิสลาม สภาพปัญหาและแนวทางการปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ใช้วิธีการศึกษาเชิงเอกสารและการศึกษาภาคสนาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการปลูกฝังอัคลากมีจำนวน 364 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้ในการพิจารณาเชิงพรรณานำแนวทางการปลูกฝังอัคลากมีจำนวน 20 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสังเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีของความสอดคล้องระหว่างข้อความ ผลการวิจัยพบว่า การปลูกฝังอัคลากในอิสลามมีเป้าหมายเพื่อสร้างมุสลิมที่สมบูรณ์ทั้งในด้านการศรัทธาและการปฏิบัติตามบทบัญญัติของศาสนา ผู้ทำหน้าที่ปลูกฝังจะต้องมีความบริสุทธิ์ใจ ความยำเกรง ความรอบรู้ ความสุภาพ และมีความตระหนักว่าเป็นงานที่จะถูกสอบสวนและมีผลตอบแทนในโลกนี้และโลกหน้า ลักษณะพิเศษของการปลูกฝังอัคลากในอิสลาม คือ การปลูกฝังหลักศรัทธา การปลูกฝังแบบองค์รวม การปลูกฝังแบบต่อเนื่อง และการปลูกฝังแบบส่วนร่วม ส่วนวิธีการปลูกฝังอัคลากในอิสลาม 6 วิธีการ ได้แก่ 1) วิธีการสร้างแบบอย่างที่ดี 2) วิธีการสร้างแรงจูงใจ 3) วิธีการตักเตือน 4) วิธีการนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลาม 5) วิธีการจัดกิจกรรมปลูกฝังอัคลากอย่างสม่ำเสมอ และ 6) วิธีการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี ส่วนสภาพการปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า โรงเรียนใช้วิธีการตักเตือนมีสภาพการปฏิบัติจริงมากที่สุด รองลงมา คือ วิธีการจัดกิจกรรมปลูกฝังอัคลากอย่างสม่ำเสมอ วิธีการสร้างแบบอย่างที่ดี วิธีการนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลาม วิธีการจัดการสภาพแวดล้อมที่ดี และวิธีการสร้างแรงจูงใจน้อยที่สุด ส่วนปัญหาการดำเนินการปลูกฝังอัคลากแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า วิธีการสร้างแรงจูงใจและวิธีจัดการสภาพแวดล้อมที่ดีมีปัญหาการดำเนินการมากที่สุด รองลงมา คือ วิธีการตักเตือน วิธีการสร้างแบบอย่างที่ดี วิธีการนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลาม และ

วิธีการจัดกิจกรรมปลูกฝังอศลาทุกอย่างสม่ำเสมอที่สุด ส่วนแนวทางการปลูกฝังอศลาแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ปรากฏผลดังนี้ 1) แนวทางการสร้างแบบอย่างที่ดี ได้แก่ โรงเรียนกำหนดวิสัยทัศน์และนโยบายมุ่งพัฒนาให้บุคลากรทุกคนประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี จัดให้มีการจัดสรรและการนิเทศครูผู้สอน การติดตามดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด การกำหนดแหล่งเรียนรู้แบบอย่างและการจัดสรรงบประมาณสำหรับจัดโครงการสนับสนุนการสร้างแบบอย่างที่ดี 2) แนวทางการสร้างแรงจูงใจ ได้แก่ การเริ่มต้นการสอนด้วยการกล่าวพระนามของอัลลอฮ์ การจัดโครงการสร้างแรงจูงใจ การมอบรางวัลนักเรียนที่มีอศลาที่ดี การให้โอกาสนักเรียนที่ทำความผิดปรับปรุงตัว การรายงานผู้ปกครองทราบความประพฤติของนักเรียน และการส่งเสริมใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย 3) แนวทางการตักเตือน ได้แก่ การสร้างคู่มือการปฏิบัติตนสำหรับครูผู้สอนและนักเรียน การสนับสนุนให้กรรมการนักเรียนดูแลเพื่อนและรุ่นน้อง การกำหนดให้นักเรียนมีครูที่ปรึกษาสร้างความใกล้ชิดและให้คำแนะนำแก่นักเรียน การกำหนดขั้นตอนการตักเตือน และการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดโครงการอบรมอศลาแก่นักเรียน 4) แนวทางการนำเสนอประวัติศาสตร์อิสลาม ได้แก่ การสอนและบูรณาการในรายวิชาเรียน การจัดแหล่งเรียนรู้ การเชิญผู้มีความรู้บรรยายประวัติศาสตร์อิสลาม และการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดทำสื่อการสอนประวัติศาสตร์อิสลาม 5) แนวทางการจัดกิจกรรมปลูกฝังอศลาทุกอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ การจัดกิจกรรมต่อเนื่องภาคการศึกษา เช่น กิจกรรมปลูกฝังศรัทธา กิจกรรมประจำวัน และกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา การติดตามประเมินผล การแนะนำผู้ปกครองให้เห็นความสำคัญของกิจกรรมและการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดกิจกรรม 6) แนวทางการจัดการสภาพแวดล้อมที่ดี ได้แก่ การสร้างสำนึกรักสิ่งแวดล้อม การจัดภูมิทัศน์สวยงาม การรณรงค์รักษาความสะอาด การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการปลูกฝังอศลา การร่วมมือกับชุมชนและการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการสภาพแวดล้อมที่ดี

ด้าน มาเรียม มะแซ (2554) ได้ศึกษาการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรมอิสลามของนักเรียน โรงเรียนตาดีกา ตามทัศนะของผู้ปกครอง ในอำเภอมะนัง จังหวัดปัตตานี การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ มีจุดประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรมอิสลามของนักเรียนโรงเรียนตาดีกาตามทัศนะของผู้ปกครอง ในอำเภอมะนัง จังหวัดปัตตานี และประมวลข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรมอิสลามของนักเรียนโรงเรียนตาดีกาตามทัศนะของผู้ปกครอง ในอำเภอมะนัง จังหวัดปัตตานี ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนตาดีกาในอำเภอมะนัง จังหวัดปัตตานี ประจำปีการศึกษา 2551 รวม 60 โรงเรียน จำนวน 7,020 คน โดยกำหนดขนาดตัวอย่างจากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 378 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามโดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความสอดคล้อง (IOC) ค่าความเชื่อมั่นใช้สูตร

สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ผลการศึกษาวิจัย พบว่าระดับการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรมอิสลามของนักเรียนโรงเรียนตาดีกาตามทัศนะของผู้ปกครอง ในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 9 ด้าน คือ ด้านความสะอาด ด้านความสุภาพ ด้านความกตัญญู ด้านความขยัน ด้านความขยัน ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความสามัคคี ด้านความมีน้ำใจ และด้านความมีวินัยอยู่ในระดับมาก และด้านความวือสตัยมากที่สุดและเมื่อประมวลข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

นอกจากนั้นแล้วยังมีนักวิชาการได้ศึกษา บทบาททางสังคมในประวัติศาสตร์อิสลามที่อาจจะนำเนื้อหาบางส่วนจากงานวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ซึ่ง มุหัมมัดรอฟลี แวะหะมะ (2557) ได้ศึกษาบทบาททางสังคมของเศาะหาบียาตในสมัยนบีมุหัมมัด กับการประยุกต์ใช้กับสตรีไทยมุสลิมในสังคม จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของเศาะหาบียาตในสังคมยุคสมัยของท่าน นบี 2) ศึกษาระดับการปฏิบัติตามบทบาทเศาะหาบียาตของสตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยในปัจจุบัน และ 3) สังเคราะห์ข้อเสนอแนะในการพัฒนาบทบาทสตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยให้สอดคล้องกับบทบาทของเศาะหาบียาตโดยการเก็บข้อมูลทั้งในเชิงคุณภาพจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 16 คน และเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากผู้ให้ข้อมูลหลักอีกจำนวน 90 คน ผลการวิจัยเอกสารพบว่า เศาะหาบียาตจำนวนหนึ่งในยุคสมัยของท่านนบีมุหัมมัด มีบทบาทสำคัญทั้งในด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษาและด้านการเมือง ผลการวิจัยในเชิงปริมาณพบว่า สตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ปฏิบัติตามบทบาทของเศาะหาบียาตทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลการสังเคราะห์ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิในการพัฒนาบทบาทสตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้สรุปได้ดังนี้คือ 1) ธารรงค์เผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับ เศาะหาบียาตในทุกมิติอย่างทั่วถึงทุกระดับของสังคม 2) สร้างความเข้าใจและความตระหนักแก่ผู้นำมุสลิมทุกระดับชั้นในความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมบทบาทของสตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้สอดคล้องกับบทบาทของเศาะหาบียาต 3) สร้างผู้นำสตรีมุสลิมรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความเข้าใจทั้งตัวบทและบริบท 4) พัฒนามโนทัศน์การศึกษาอิสลามให้ครอบคลุมตามเจตนารมณ์และเป้าหมายของการศึกษาในอิสลาม 5) เปิดพื้นที่ให้สตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีส่วนร่วมในองค์กรศาสนา นอกจากนี้ผลการวิจัยพบอีกว่า สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันตุลาการและองค์กรต่างๆ ของสตรีมุสลิมที่มีอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาบทบาทของสตรีไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้สอดคล้องกับบทบาทของเศาะหาบียาต

นอกจากนั้นแล้วยังมีผู้ศึกษาวิถีชีวิตมุสลิมที่มีส่วนต่อการจัดการศึกษา ซึ่งเนื้อหาบางอย่างผู้วิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ กล่าวคือ ศรีสุดา ไชยวิจารณ์ (2553) ได้ศึกษาวิถีชีวิตมุสลิมกับการจัดการศึกษาของชุมชน : กรณีศึกษาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) นัจมุดดีน ตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภูมิหลังของชุมชนและพัฒนาการตาดีกาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนวิธีการถ่ายทอดความรู้และบทบาทต่อการพัฒนาเยาวชนในชุมชน 2) ศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักศาสนาอิสลามของชุมชน 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิตของชุมชนกับการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 17 หลัก เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ และการสนทนากลุ่มผลการวิจัยพบว่า การใช้ชีวิตของชุมชนบ้านควนลังงามีความผูกพันกับศาสนาโดยมีสถาบันการศึกษาด้านศาสนาเป็นผู้ประสบความสำเร็จสัมพันธ์ระหว่างคนและศาสนาเข้าด้วยกันผ่านกระบวนการเรียนรู้และจัดการของชุมชน กระบวนการดังกล่าวสามารถมองเห็นได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านศาสนาของคนในชุมชนทั้งผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน เด็กเยาวชน และประชาชน การจัดการเรียนรู้ตามหลักศาสนาอิสลามของชุมชน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนศรัทธาต่ออัลลอฮ์นำหลักคำสอนมาเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิต ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม การพูดคุยอย่างสม่ำเสมอเรื่องราวทั้งในอดีตและปัจจุบัน การทำกิจกรรมทางศาสนาบูรณาการเป็นบทเรียนเพื่อถ่ายทอดแก่เด็กและเยาวชนให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของชุมชน คนในชุมชนได้เรียนรู้ระบบคุณค่าทางศาสนาผ่านวิถีชีวิตการดำเนินชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ และปฏิบัติศาสนกิจ ถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้โดยสถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา และสถาบันครอบครัวประยุกต์ใช้ฐานความคิด ความเชื่อที่เหมาะสมต่อสถานการณ์และสภาพการณ์ในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนการเลือกผสมผสานกับความรู้ที่เข้ามากระทบจากภายนอกอย่างเหมาะสม แนวทางในการพัฒนาและสนับสนุนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)ที่สำคัญคือการพัฒนาบุคลากรครูทั้งในด้านความรู้ความสามารถทางด้านศาสนาและความชำนาญในวิชาชีพครู การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน การบูรณาการหลักสูตรด้านศาสนาในสถาบันที่เกี่ยวข้องเพื่อลดความซ้ำซ้อนและการทำงานแบบแยกส่วน อีกทั้งการผลักดันให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา ภายใต้ฐานแนวคิดแบบไตรภาคี ระหว่าง หน่วยงานรัฐ สถาบันวิชาการ องค์กรพัฒนาชุมชน/เอกชนและองค์กรชุมชน

อวาทิพย์ แว (2550) ได้ศึกษาปัจจัยด้านครอบครัวและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียน ระดับอาชีวศึกษาในเขตเทศบาลนครยะลาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนระดับอาชีวศึกษาในเขตเทศบาลนครยะลา 2) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลปัจจัยทางด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนระดับอาชีวศึกษาในเขตเทศบาลนครยะลา โดยมีตัวแปรอิสระที่ศึกษา คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ

อายุ ศาสนา รายได้ต่อเดือน สถานภาพสมรสของพ่อแม่ ลักษณะที่พักอาศัย และแหล่งความรู้เรื่องเพศศึกษา ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว และการอบรมสั่งสอน เรื่องเพศของครอบครัว ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การใช้สื่อกระตุ้นอารมณ์ทางเพศ การเที่ยวสถานเริงรมย์ และการใช้สารเสพติด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับอาชีวศึกษาในเขตเทศบาลนครยะลา จำนวน 500 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับปัจจัยทางด้านครอบครัว เป็นมาตราส่วนประมาณค่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.74 ส่วนที่ 3 เกี่ยวกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมเป็นมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 ส่วนที่ 4 เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนระดับอาชีวศึกษา เป็นแบบเลือกตอบ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.78 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนระดับอาชีวศึกษาในเขตเทศบาลนครยะลา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเคยมีพฤติกรรมทางเพศมากที่สุดในเรื่อง การจับมือถือแขนกับเพศตรงข้าม คิดเป็นร้อยละ 73.6 รองลงมาเคยมีการกอดจูบกับเพศตรงข้าม คิดเป็นร้อยละ 43.8 และเคยมีการร่วมเพศ คิดเป็นร้อยละ 26.2 2. จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า ตัวแปรที่เข้าสมการ ได้แก่ศาสนา การเที่ยวสถานเริงรมย์ การใช้สื่อกระตุ้นอารมณ์ทางเพศ และการได้รับความรู้เรื่องเพศจากเพื่อน ตามลำดับ ซึ่งสามารถอธิบายอำนาจในการทำนายพฤติกรรมของนักเรียนอาชีวศึกษาในเขตเทศบาลนครยะลา ได้ร้อยละ 29.3

สมบุรณ์ กุดนอก (2544) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการจัดค่ายสร้างเสริมทักษะชีวิตให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสกลนคร โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมจัดค่ายสร้างเสริมทักษะชีวิตให้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคำเพิ่มพิทยาศาสตร์ จังหวัดสกลนคร ผลจากการศึกษาพบว่าหลังจากนักเรียนที่ได้รับการอบรมเรื่องการเสริมสร้างทักษะชีวิตมีทักษะชีวิต ในด้านความก้าวหน้าทางการเรียน ความคงทนทางการเรียน เจตคติต่อโปรแกรมการฝึกอยู่ในระดับมาก

ด้านนักวิชาการมุสลิมในพื้นที่ได้ศึกษาปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลต่อพฤติกรรมรุนแรงของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยศึกษาจากเยาวชนจำนวน 2,450 คน และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมรุนแรงกับปัจจัยด้านลักษณะทางประชากร ด้านครอบครัว และประสบการณ์ความรุนแรงโดยใช้การทดสอบไคสแควร์ และวิเคราะห์หาปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลต่อพฤติกรรมรุนแรงโดยใช้การถดถอยโลจิสติก ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ร้อยละ 20.7 มีพฤติกรรมรุนแรง โดยที่เพศ รายได้ครอบครัวต่อเดือน สถานภาพสมรสของพ่อแม่ การเห็นพ่อแม่ทะเลาะตบตีกัน การรับชมภาพยนตร์ และการเล่นเกมส่งผลต่อพฤติกรรมรุนแรงของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งผู้วิจัยมี

ข้อเสนอแนะการดูแลเยาวชนคนหนึ่ง กล่าวคือ เยาวชนเพศชายจะมีพฤติกรรมรุนแรงสูงกว่า เยาวชนเพศหญิง ดังนั้น บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือและช่วยกันทำงานสอดส่องดูแล เอาใจใส่ และควบคุมดูแลเยาวชนเพศชายมากเป็นพิเศษ เช่น การจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์และเป็น ประโยชน์สำหรับเยาวชนเพศชายมากขึ้น การปลูกฝังเยาวชนให้มีพฤติกรรมที่ดีตั้งแต่เยาว์วัย ควรให้ เยาวชนหลีกเลี่ยงสังคมหรือสิ่งแวดล้อมที่ขอใช้ความรุนแรงและกระตุ้นให้ครอบครัวมีเวลาดำเนิน กิจกรรมร่วมกันให้คำแนะนำ สอดส่องดูแล เอาใจใส่ลูกหลานอย่างใกล้ชิด บุคคลและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องควรร่วมมือและช่วยกันทำงานเกี่ยวกับการมีงานทำของเยาวชน การสร้างรายได้ให้กับ ตัวเอง การส่งเสริมอาชีพที่สุจริตและตามความถนัดความสามารถ ความสนใจของแต่ละคน ไม่ว่าจะ เป็นการจัดฝึกอบรมด้านอาชีพแก่เยาวชน การสร้างงานที่มั่นคง และการหาทุนประกอบอาชีพเป็น ต้น นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้เยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง บุคคลและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือและช่วยกันทำงานเพื่อให้การช่วยเหลือเยาวชนที่มาจาก ครอบครัวแตกแยก เช่น การส่งเสริมให้พ่อแม่หรือญาติดูแลเยาวชนอย่างใกล้ชิด การจัดอบรมสัมมนาและกิจกรรมเสริม ทักษะชีวิตแก่เยาวชน และผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่นติดตามดูแลพฤติกรรมและให้ความช่วยเหลือด้าน ปัจจัยพื้นฐาน เป็นต้น และเพื่อให้การช่วยเหลือแก่ครอบครัว เช่น การอบรมพ่อแม่ที่มีการหย่าร้างให้ มีจิตสำนึกในการรับผิดชอบเยาวชน การให้ความรู้แก่คู่สมรสใหม่เกี่ยวกับการใช้ชีวิตคู่ที่ยืนยาว การ ปรับตัวเข้าหากัน การสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน เป็นต้น (Laeheem, 2009)

นอกจากงานวิจัยในประเทศแล้ว ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ ซึ่งมีผู้ ศึกษาด้านทักษะการใช้ชีวิต ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสังคมปัจจุบันผ่านกระบวนการเรียนรู้ โดยที่ซารอน ซู และจูเลียน่า (Sharon, Sue, & Juliana, 2003) ได้ศึกษาการสร้างทักษะชีวิตโดย ผ่านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยความร่วมมือและการทดลองหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน เกรด 6 โดยเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตหลังเลิกเรียน โดยการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบมี ส่วนร่วมและการทดลอง ผลจากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการทักษะชีวิตทางสังคม เพิ่มขึ้นและประสบความสำเร็จในการเรียนเพิ่มขึ้น

สลิคเกอร์ และคณะ (Slicker & et al., 2005) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการ เลี้ยงดูของพ่อแม่ต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของวัยรุ่นตอนปลายในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยกลุ่ม ตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยทางภาคกลางตอนใต้ จำนวน 660 คน แบ่งเป็นเพศหญิงร้อยละ 68.2 และเพศชายร้อยละ 22.7 มีค่าเฉลี่ยอายุ 17.9 ปี โดยการสำรวจการรับรู้ในพฤติกรรมเลี้ยงดูของพ่อแม่และการรับรู้ของทักษะชีวิตของกลุ่ม ตัวอย่าง ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการสื่อสารระหว่างบุคคล ด้านการตัดสินใจ ด้านการดูแล รักษาสุขภาพ และด้านการพัฒนาเอกลักษณ์ของตนเอง ผลจากการศึกษาพบว่า การพัฒนาทักษะ ชีวิตของวัยรุ่นทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการเลี้ยงดูพ่อแม่ในระดับสูง

ด้านนักวิชาการมุสลิมในประเทศมาเลเซียได้ศึกษาเรื่อง Globalizations and the Muslim World: โลกาภิวัตน์และโลกมุสลิม Abbas. (2012) เป็นการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและค้นหาความเจริญของยุคโลกาภิวัตน์ ในรูปแบบตะวันตกที่มีความแตกต่างกับโลกาภิวัตน์ในแบบฉบับอิสลามโดยได้ให้ความสำคัญต่อประเด็นที่ควรพูดถึงมากที่สุดในการพัฒนาสังคม คือการเรียนรู้อยู่ยุคโลกาภิวัตน์สมัยใหม่ ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ในอิสลาม การเปลี่ยนแปลงการศึกษาในยุคสมัยใหม่ ผลกระทบของโลกาภิวัตน์ต่อการศึกษามุสลิม การลดความสำคัญของภาษาท้องถิ่น ปรากฏการณ์การสูญเสียผู้มั่งคั่งความรู้ ผลกระทบต่อวัฒนธรรมการตอบสนองของมุสลิมต่อโลกาภิวัตน์ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้นับว่าเป็นประเด็นที่น่าสนใจสำหรับนักวิจัยมุสลิมรุ่นใหม่ที่จะต้องให้ความสำคัญ ในขณะที่ Hasan. (2015) ได้ศึกษาเรื่อง Conceptualization Islamic Based Education : An attempt toward Islamization of Educational System in Aceh โดยมีข้อเสนอต่อการพัฒนาการเรียนรู้อยู่ยุคของมุสลิมตอนหนึ่งว่า จะต้องมียุทธศาสตร์ที่สามารถจับต้องได้ จะต้องมีการบูรณาการเรียนรู้อยู่ให้เกิดความเป็นสากลอีกด้วย

โดยสรุปแล้ว งานวิจัยที่ศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเยาวชน ผ่านการศึกษาที่เป็นระบบ เห็นได้ถึงความชัดเจนทางทฤษฎีและแนวคิดที่ผ่านวิธีวิทยาการวิจัยที่หลากหลาย ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญที่ผู้วิจัยสามารถนำผลสรุปจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวนำมาเปรียบเทียบ วิเคราะห์ สังเคราะห์ เทียบเคียงงานวิจัยที่ศึกษาได้อย่างเป็นนัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Technical Action Research) ตามแนวคิดของเคมมิสและแม็คแท็กการ์ด (Kemmis & McTaggart, 1988) ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การปฏิบัติตามแผน (Action) การสังเกตผล (Observation) การสะท้อนผล (Reflection) มี 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาลักษณะและสาเหตุพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลาม ระยะที่ 2 ศึกษาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และระยะที่ 3 ศึกษาผลการปฏิบัติการใช้วิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 ศึกษาลักษณะและสาเหตุพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

การศึกษาวิจัยในระยะที่ 1 เพื่อศึกษาลักษณะและสาเหตุพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการเก็บข้อมูล 2 วิธี คือ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และประชุมระดมสมอง (Brainstorming)

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้สำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

จำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้ปฏิบัติงานด้านเด็กและเยาวชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

จำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้นำศาสนาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 4 ผู้นำปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 5 ผู้ปกครองเยาวชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 6 คณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 10 คน

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีบทบาทกับการพัฒนาเยาวชนในพื้นที่เพื่อกำหนดนิยามลักษณะและสาเหตุพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยมีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์
2. นำข้อมูลมาเปรียบเทียบเพื่อสร้างข้อสรุปย่อยและข้อสรุปรวมเกี่ยวกับลักษณะและสาเหตุพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. ตรวจสอบเพื่อยืนยันถึงลักษณะและสาเหตุพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญทางด้านพฤติกรรมเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
4. ปรับปรุงแก้ไขข้อมูลตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาคุศณีนีพนธ์

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้สำหรับการประชุมระดมสมอง (Brainstorming) ได้แก่ เยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเลือกแบบเจาะจง เป็นกลุ่มเยาวชนที่ทำงานในองค์กรเพื่อการพัฒนาเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการประสานคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนในระดับจังหวัด จิตอาสาที่สนใจด้านกิจกรรมเยาวชน ชมรมด้านเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเข้าร่วมการประชุมระดมสมอง เรื่อง ลักษณะพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 2 ครั้งๆ ละ 100 คน แบ่งเป็น 10 กลุ่มๆ ละ 10 คน ผ่านกระบวนการกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ รวมจำนวนทั้งสิ้น 200 คน (วันที่ 9 เมษายน 2560 และ วันที่ 14 เมษายน 2560) ณ หอประชุมชูเกียรติปิติเจริญกิจ ม.อ.ปัตตานี โดยมีผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitators) รวบรวมข้อมูลตามประเด็น นำมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. จำแนกประเภทของปรากฏการณ์และจัดเก็บข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่โดยนำข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายกันมารวมไว้และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล
2. ประมวลข้อมูลแต่ละหมวดหมู่ โดยการนำข้อมูลที่จำแนก หาความหมายองค์ประกอบ และเชื่อมโยงให้เห็นภาพรวม รวมทั้งการตีความเพื่ออธิบายตามประเด็นที่ศึกษาพร้อมๆ กับการเชื่อมโยงแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และทำการทบทวนเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับข้อมูลจริงที่ได้จากพื้นที่ สำหรับวิธีการวิเคราะห์ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากภาคสนามเพื่ออธิบายเนื้อหาการวิจัยตามที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ของข้อมูลเป็นหลัก ทั้งนี้ตั้งอยู่บนความถูกต้องความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบในการทำวิจัย หลังจากนั้นทำการสรุปผลการวิจัยและนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยระยะที่ 1 ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เครื่องมือที่สำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแนวทางการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาความรู้และรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ จากโต๊ะอิหม่าม ผู้ใหญ่บ้าน ครูในชุมชน เยาวชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเดียวกัน พ่อแม่ ผู้ปกครอง

2. ติดต่อเจ้าหน้าที่สภาเด็กและเยาวชนของท้องถิ่น เพื่อขอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์เด็กและเยาวชนในพื้นที่ศึกษา เพื่อที่ผู้ศึกษาจะได้ไปสัมภาษณ์และสอบถามข้อมูล เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการศึกษาวิจัย และพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ แต่จะนำสิ่งที่พูดคุยมาเป็นแนวทางในการสร้างคำถามเพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยแนวคำถาม (Guideline Question) ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interviews) 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ อายุการศึกษา เชื้อชาติ ศาสนา อาชีพ รายได้

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการปฏิบัติศาสนกิจ การละหมาด การถือศีลอด การบริจาคทาน การศึกษาอัลกุรอาน การคบเพื่อนเพศเดียวกัน การคบเพื่อนต่างเพศ การเกี่ยวข้องกับอบายมุข การพนัน ยาเสพติด ดิตสุรา และของมีนเมาการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และการมีมารยาท ระเบียบ วินัย

การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ

เป็นขั้นตอนในการเตรียมความพร้อมทั้งหมดก่อนทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล โดยผู้ศึกษาได้เตรียมความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมการปฏิบัติศาสนกิจ การละหมาด การถือศีลอด การบริจาคทาน การศึกษาอัลกุรอาน การคบเพื่อนเพศเดียวกัน การคบเพื่อนต่างเพศ การเกี่ยวข้องกับอบายมุข การพนัน ยาเสพติด ดิตสุรา ของมีนเมาการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มารยาท ระเบียบ วินัยและระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษาและสร้างแนวคำถามให้ครอบคลุมทั้งหมด นอกจากนี้ผู้ศึกษายังมีการเตรียมความรู้และทักษะในการรวบรวมข้อมูล

2. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อกำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยผู้ศึกษามีขั้นตอน ดังนี้

2.1 การสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาจะนำแนวทางในประเด็นปัญหาที่ต้องการและจากที่ได้ทำความคุ้นเคยเพื่อให้ได้คำตอบที่เป็นประโยชน์สำหรับการกำหนดกลุ่มเป้าหมายวิจัยมากที่สุด

2.2 การบันทึกข้อมูล ผู้ศึกษาจะกระทำไปพร้อม ๆ กันในระหว่างที่สัมภาษณ์ด้วย โดยจะเน้นไปที่ประเด็นสำคัญ ๆ

2.3 การบันทึกเทปกระทำไปพร้อม ๆ กับการสัมภาษณ์ และหลังจากที่มีการสัมภาษณ์เสร็จในแต่ละวันจะมีการสรุปข้อมูลที่ได้ในแต่ละวัน

3. ขั้นตอนการจัดการข้อมูล

หลังจากเสร็จสิ้นจากการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาจะมีการจัดข้อมูลดังนี้

3.1 หลังจากเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ทุกครั้ง นำข้อมูลมาจัดเรียงในแต่ละเรื่อง เพื่อสะดวกในการนำข้อมูลออกมาใช้ และป้องกันการสับสนของผู้ศึกษา

3.2 นำข้อมูลที่มีการจัดเรียงเรียบร้อยแล้ว นำมาทบทวนวรรณกรรมหรือตรวจสอบกับทฤษฎี เพื่อดูความสอดคล้องระหว่างข้อมูลกับทฤษฎี

3.3 นำข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ร่วมกัน ว่าถูกต้องและตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่

การตรวจสอบข้อมูล

หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลมาตรวจสอบเพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลที่ได้รับนั้นถูกต้อง และตรงกับสภาพความเป็นจริง โดยทำการตรวจสอบข้อมูล 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การตรวจสอบข้อมูลภายหลังจากการเก็บข้อมูลในแต่ละครั้ง เป็นการตรวจสอบระหว่างการเก็บข้อมูล โดยมีวิธีการดังนี้

1.1 การตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูล โดยผู้ศึกษาจะใช้วิธีการสังเกตและการสัมภาษณ์ ในการสังเกตพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย

1.2 การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ผู้ศึกษาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่เก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละครั้ง แล้วนำไปแปรความเบื้องต้นแล้วไปสัมภาษณ์ข้อมูลเดิมอีกครั้งเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

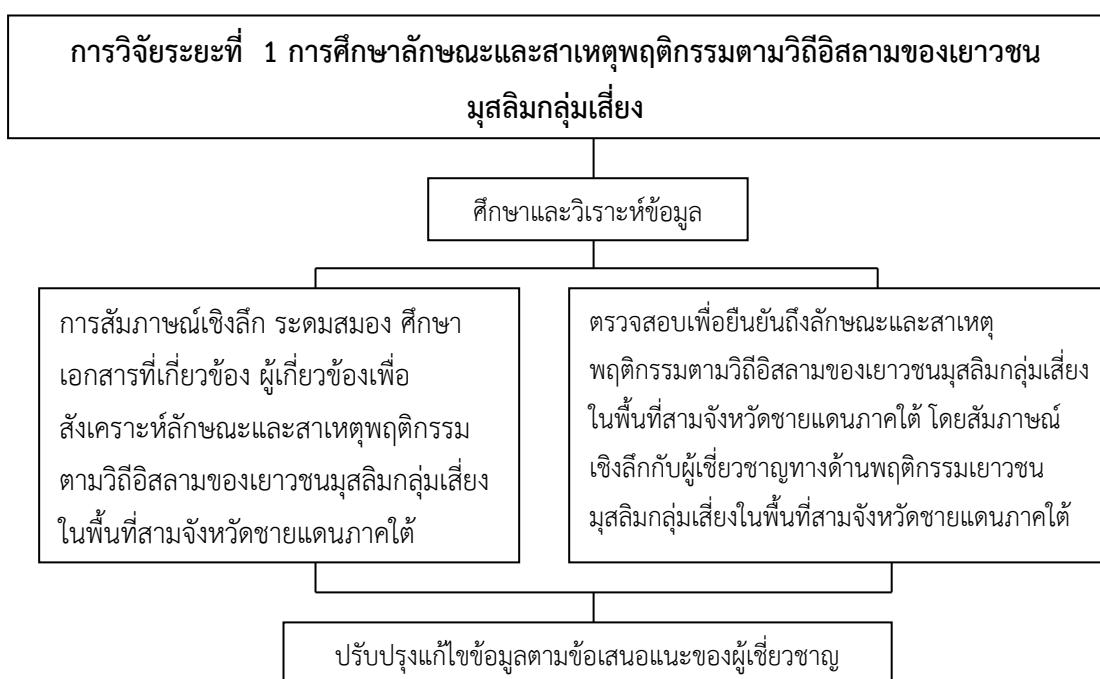
1.3 การตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล เป็นการตรวจสอบว่าข้อมูลที่เก็บรวบรวมมานั้นครบถ้วนตามลักษณะเรื่องที่ต้องการศึกษา โดยมีการตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เริ่มเก็บข้อมูลจนกระทั่งขั้นที่จะนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์

ขั้นที่ 2 การตรวจสอบข้อมูลเมื่อสิ้นสุดการเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วนแล้ว ผู้ศึกษานำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมดมาจัดเป็นหมวดหมู่ ข้อสรุปในแต่ละหมวดหมู่ เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ทำการบันทึกและเรียบเรียงข้อมูลในแต่ละช่วงของการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) จากนั้นทำการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละครั้งถึงความถูกต้อง ความครบถ้วนและความสอดคล้องกับประเด็นของข้อมูล เพื่อทำการคัดกรองข้อมูลสำคัญและเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดแนวคำถามในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป และทำการวิเคราะห์ถึงปัญหาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อกำหนดแนวทางในการเผชิญและแก้ไขปัญหา ให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ครบถ้วนและเที่ยงตรง จนสามารถวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลสุดท้ายทั้งหมดได้อย่างเป็นระบบระเบียบ สามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์หาคำตอบตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้ แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้หลักตรรกประกอบบริบท และใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Inductive Analysis) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบรายงานเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดการวิจัยระยะที่ 1 ลักษณะและสาเหตุพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารและการสัมภาษณ์ สามารถแสดงได้ดังภาพ ดังนี้

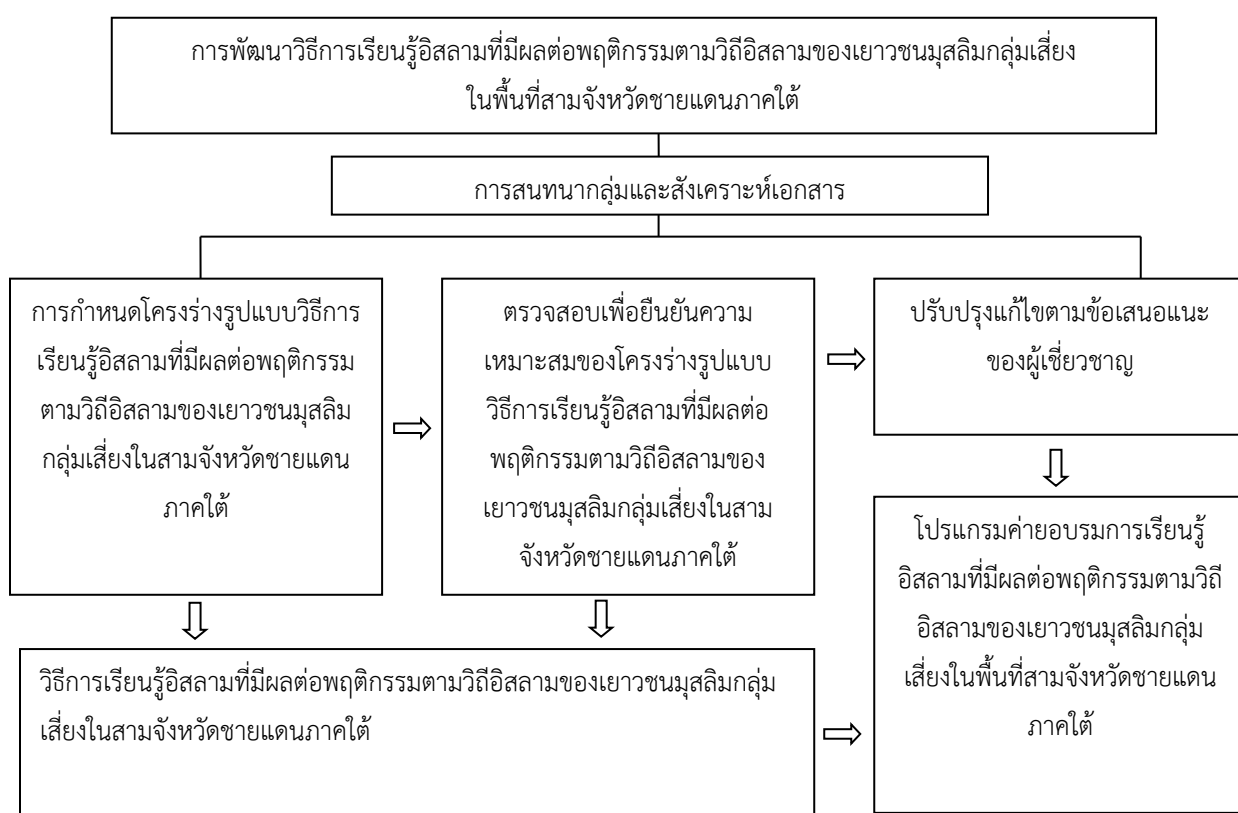
ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัยระยะที่ 1 ลักษณะและสาเหตุพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ในการวิจัยระยะนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างรูปแบบวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายประกอบด้วย การสังเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) จากบทบัญญัติในคัมภีร์อัลกุรอาน วรรณกรรมอิสลาม ตั๋วบทวจนะของท่านศาสดามูฮัมมัด (อัลฮาดิษ) และวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ให้ข้อมูลในประเด็นที่เฉพาะเจาะจง โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้การสนทนากลุ่มเกิดแนวคิด และแสดงประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างละเอียดลึกซึ้ง กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำเยาวชนมุสลิมในพื้นที่ จำนวน 8 คน และกลุ่มนักวิชาการ ผู้นำมุสลิม จำนวน 8 คน ในวันที่ 7 ตุลาคม 2560 ณ อุทยานการเรียนรู้ยะลา จังหวัดยะลา ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Inductive Analysis) คือ สร้างข้อสรุปจากสิ่งที่ปรากฏขึ้นจากการสังเคราะห์เอกสาร และการสนทนากลุ่ม และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบรายงานเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) นำไปตรวจสอบเพื่อยืนยันความเหมาะสมของวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้านรูปแบบ ด้านความถูกต้อง ด้านองค์ประกอบของกิจกรรม ด้านความเป็นไปได้ ด้านประโยชน์ ด้านความเหมาะสม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบโดยการสังเคราะห์เนื้อหาให้สอดคล้องกับขอบเขตในการศึกษาตามขั้นตอนของการเรียนรู้อิสลามโดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย

- 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิฟาริต ระเด่นอาหมัด
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา
 วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- 2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มุหัมมัดรอฟลีแวหะมะ
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาอิสลามศึกษา
 วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- 3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์อับดุลรอซิด เจ๊ะมะ
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาอิสลามศึกษา
 วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 และนำแบบวัดพฤติกรรมไปทดลองใช้เพื่อหาความเชื่อมั่นจากกลุ่มเป้าหมายต่างกัน จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการวัดความสอดคล้องภายในของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .972 หลังจากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาคุณุณีพนธ์โดยสรุปแล้วการวิจัยระยะที่ 2 เพื่อศึกษาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถแสดงได้ตามภาพ ดังนี้

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การวิจัยระยะที่ 3 เพื่อศึกษาผลการปฏิบัติการใช้วิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยการทดลองใช้โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ในการวิจัยระยะนี้ผู้วิจัยได้ปฏิบัติการใช้โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พัฒนาขึ้นจากงานวิจัยระยะที่ 2 และนำมาใช้เทคนิคการศึกษานำร่อง (Pilot Study) กับกลุ่มเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีรายละเอียดเนื้อหา ดังนี้

1. กลุ่มปฏิบัติการ

เป็นเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลาม ตามลักษณะพฤติกรรมที่ได้ศึกษาจากงานวิจัยระยะที่ 1 กล่าวคือ เยาวชนมุสลิมขาดการตระหนักรู้ในพฤติกรรมที่แสดงออกต่อตนเอง นำเสนอตัวตนในสื่อออนไลน์อย่างเปิดเผยและไม่เหมาะสม ซึมซับแนวความคิดให้เป็นตะวันตก ดิถยาเสพติดและการพนันฟุตบอล ขโมยทรัพย์สินเงินทองของบิดามารดา อยู่ร่วมกันระหว่างเพศตรงข้ามในที่มืด ขับรถซ้อนท้ายหญิงชายดังสามีภรรยา ใช้ชีวิตร่วมกันในบ้านพักในขณะที่ยังไม่แต่งงาน การคบชู้สาวในพื้นที่สาธารณะ และการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรส ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย

- 1.1 เยาวชนมุสลิมในพื้นที่เทศบาลนครยะลา อำเภอเมือง จังหวัดยะลาจำนวน 15 คน
- 1.2 เยาวชนมุสลิมบ้านลูโบ๊ะสาวอ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 15 คน
- 1.3 เยาวชนมุสลิมในชุมชนดงควา อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี จำนวน 15 คน

โดยการประสานงานสัมภาษณ์ผู้นำเพื่อนำกลุ่มปฏิบัติการมาดำเนินการเข้าโปรแกรมอบรมประกอบด้วยโต๊ะอิหม่าม ผู้ใหญ่บ้าน ครูในชุมชน ผู้นำเยาวชน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติการและที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติการ คือ โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบด้วย 5 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมปฐมบทและความคุ้นเคย 2) กิจกรรมมาทบทวนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในตัวตนกันเถอะ 3) กิจกรรมอิสลามกับพื้นฐานชีวิตที่ควรมี 4) กิจกรรมส่งเสริมการละหมาดเสาหลักของมุสลิม 5) กิจกรรมเรียนรู้กิจวัตรตามแบบสุนนะห์ของท่านศาสดา ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินวัดระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 นำแบบประเมินวัดระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ชุดก่อนเข้าอบรมไปทดสอบวัดระดับพฤติกรรมกับกลุ่มปฏิบัติการก่อนดำเนินการจัดอบรมแล้วเก็บรวบรวมผลการทดสอบวัดระดับพฤติกรรมไว้เพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อไป

3.2 ดำเนินการปฏิบัติการอบรมตามโปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

3.3 เมื่อดำเนินการปฏิบัติการอบรมตามโปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เรียบร้อยแล้วจึงทดสอบวัดระดับพฤติกรรมโดยใช้แบบประเมินวัดระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้อีกครั้ง

3.4 นำแบบประเมินวัดระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มาวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที่กรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน ในการวัดระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้รวมทุกด้าน ก่อนและหลังการปฏิบัติการโดยใช้โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

การดำเนินงานวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเสนอศูนย์จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์สาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ รหัสโครงการที่ 2017 PSU – St - 007 รหัสหนังสือรับรอง PSU IRB –PSU –St 007 โดยมีวิธีปฏิบัติที่ใช้ในการวิจัยเพื่อปกป้องความลับของอาสาสมัคร หรือชุมชน ดังนี้

1. ผู้วิจัยแนะนำตัวเอง อธิบายวัตถุประสงค์ รวมทั้งขั้นตอน และรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์และขออนุญาตบันทึกเทปไว้ เพื่อความถูกต้องในการบันทึกข้อมูล และให้ผู้ให้ข้อมูลลงลายชื่อให้ยินยอมด้วยทุกคนเป็นหลักฐาน

2. อธิบายให้ทราบว่าผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิในการตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยหรือไม่ก็ได้ และถ้าหากตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยสามารถถอนจากการวิจัยได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลต่อผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใด
3. เมื่อผู้ให้ข้อมูลสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูล
4. ตลอดการวิจัยผู้ให้ข้อมูลสามารถซักถามข้อมูลเกี่ยวกับการทำวิจัยครั้งนี้ได้
5. ในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิที่จะปกปิดข้อมูลที่ไม่ต้องการเปิดเผย
6. ขณะที่สัมภาษณ์หากผู้ให้ข้อมูลเกิดการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ เช่น สะเทือนใจ คับข้องใจจนไม่สามารถพูดคุยต่อไปได้ ผู้วิจัยยุติการสนทนาและอยู่เป็นเพื่อน ให้กำลังใจ โดยการสัมผัสจับมือผู้ให้ข้อมูล โอบไหล่ด้วยความสำรวม และรองนกว่าผู้ให้ข้อมูลพร้อมที่จะพูดคุยต่อถ้าผู้ให้ข้อมูลไม่พร้อมหรือประสงค์ที่จะยุติการสนทนา ผู้วิจัยจะยุติการสนทนาและสอบถามผู้ให้ข้อมูลเพื่อเลือกเวลานัดหมายในครั้งต่อไป
7. ผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิที่จะรับรู้ข้อมูลตลอดจนสามารถตรวจสอบข้อมูล ของตัวเองได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัย
8. ในการนำเสนอข้อมูล และเขียนรายงานการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้นามสมมติเพื่อเป็นการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล และนำเสนอในภาพรวมโดยไม่เฉพาะเจาะจงผู้ใด
9. ตลอดระยะเวลาในการวิจัย ผู้วิจัยจะมีการอัดเทปเฉพาะเสียง และถ่ายรูปในระหว่างการวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยจะนำไปเผยแพร่เฉพาะบางส่วนที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมเท่านั้น
10. ผู้เข้าร่วมวิจัยได้ดำเนินการแสดงความยินยอมของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยการเขียนหนังสือแสดงความยินยอมของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยและยินดีให้ความร่วมมือในฐานะผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยความสมัครใจ และมีสิทธิจะถอนตัวจากการศึกษาได้โดยตลอดเวลา

ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

ผลการวิจัยระยะที่ 1 ลักษณะและสาเหตุพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. ลักษณะพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การต่อสู้ที่ต้องใช้พลังมหาศาลที่สุดในชีวิตมนุษย์ คือการต่อสู้กับตัวตน ให้อยู่ภายใต้กรอบคุณธรรมจริยธรรม และอยู่ภายใต้กฎกติกาทางสังคมที่ถูกต้อง เมื่อมนุษย์ถูกสร้างขึ้น มนุษย์ไม่ได้มีเพียงแค่กล้ามเนื้อความสวยงามจากภายนอกเท่านั้น แต่มนุษย์ประกอบด้วย หัวใจ สติปัญญา จิตวิญญาณ และความงดงามจากภายใน กระนั้นสิ่งเหล่านั้น ก็จะต้องได้รับการพัฒนาจากสถาบันทางสังคมเช่นกัน การรับรู้ การเรียนรู้ การคิด สติปัญญา เจตคติ อารมณ์ และความเชื่อของมนุษย์ทุกคน ล้วนเกิดจากสภาพการณ์ และสิ่งแวดล้อมรอบข้าง ซึ่งสังคมมีส่วนในการปั้นมนุษย์ให้มีลักษณะที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับว่าเขาอยู่ในสังคมใด เขาเรียนรู้อะไร รู้ดี รู้ชั่ว จากผู้ที่อยู่ใกล้ชิด และสังคมที่มนุษย์นั้นนั้นอาศัยอยู่เช่นเดียวกัน ในขณะที่อิสลามนั้น ได้กำหนดให้มนุษย์ หรือผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามอยู่ภายใต้กรอบบทบัญญัติของพระเจ้า หรือบทบัญญัติจากคัมภีร์อันกรุอาอัน และวจนะของท่านศาสดามูฮัมหมัด(ซล.) เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต แต่ด้วยสภาพการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมมีผลกระทบต่อพฤติกรรมมนุษย์โดยตรง โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดใช้แดนภาคใต้ส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่ขัดกับหลักการศาสนาอิสลาม กล่าวคือ เยาวชนมีการคบเพื่อนต่างเพศอย่างเปิดเผย มีอิสระเกี่ยวข้องกับอบายมุข ละเลยและไม่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติศาสนกิจ อันเนื่องมาจากมีวิถีชีวิตที่เป็นอิสระภายใต้สภาพการณ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างก้าวกระโดด ช่องว่างระหว่างความคิดและการร่วมกิจกรรมของคนผู้ปกครองกับลูกมีมากขึ้น วิถีชีวิตของพ่อแม่ถูกพันนาการด้วยภาระงานและความรับผิดชอบในเรื่องเศรษฐกิจจนมีเวลาว่างให้กับลูกน้อยลง จนทำให้การดูแล การสอดแทรกทัศนคติในการดำเนินชีวิตกับลูกหายไป (เกษตรชัย และหิม, 2560) ในขณะที่เยาวชนมุสลิมควรได้รับการพัฒนาทั้งการรับรู้ การเรียนรู้ การคิดสติ ปัญญา เจตคติ อารมณ์ และความเชื่อ บนพื้นฐานของอิสลาม อย่างไรก็ตาม การพัฒนาพฤติกรรมดังกล่าวนี้ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องต้องทราบลักษณะพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อเป็นแนวทางสำคัญ ในการศึกษาหาแนวทางเพื่อการพัฒนา และยกระดับพฤติกรรมดังกล่าว ให้สอดคล้องกับวิถีของอิสลาม ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอในตอนท้ายของบทความวิจัยเรื่องนี้

ลักษณะพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะทำให้ได้ข้อค้นพบ ถึงการรับรู้ การเรียนรู้ การคิด สติปัญญา เจตคติ อารมณ์ และความเชื่อ ที่แสดงออกมาผ่านพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลาม เพราะสิ่งเหล่านั้นจะเป็นคำตอบสำคัญในการศึกษาพฤติกรรมเยาวชนมุสลิมที่แสดงออก ในสถาบันทางสังคม อาทิเช่น พฤติกรรมในครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน การแสดงออกในสื่อออนไลน์ พื้นที่สาธารณะ และการแสดงออกต่อตนเอง ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกเหล่านั้น ก็ล้วนเป็นชะตากรรมทางสังคมที่ถูกกำหนดขึ้น เพื่อให้ผู้คนในสังคมเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาพฤติกรรมเหล่านั้น ผู้วิจัยในฐานะพลเมืองในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงให้ความสำคัญในการศึกษาพฤติกรรมดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการขับเคลื่อน และมีส่วนในการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ภายใต้วิถีของอิสลาม และพลเมืองโลก ที่ถูกต้องต่อไป การศึกษาลักษณะพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลาม ของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดใช้แดนภาคใต้ ผู้วิจัยนำเสนอประเด็นดังนี้

1.1 การขาดการตระหนักรู้ในพฤติกรรมที่แสดงออกต่อตนเอง

ในสภาวะปัจจุบันประชาคมโลกทั้งหลาย กำลังวิ่งตามกระแสความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง มีทั้งคุณประโยชน์ และโทษ ขึ้นอยู่กับสติปัญญา ความหนักแน่นของการศรัทธาต่อตัวตน และคำสอนของศาสนา แต่เป็นที่ทราบกันดีว่า ศาสนากลายเป็นทางเลือกสำหรับเยาวชนมุสลิมบางกลุ่มเท่านั้น มักจะให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าจิตวิญญาณ นึกถึงผู้ทรงสร้างในวันที่ตัวเองต้องการความช่วยเหลือ เยาวชนบางกลุ่มละเลยการศรัทธาในวันที่พวกเขาตีความกับเรื่องโลกปัจจุบัน สภาวะการณ์ดังกล่าวเป็นพฤติกรรมที่สำแดงออกว่าเยาวชนมุสลิมยังขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับองค์ประกอบพฤติกรรม ซึ่งประกอบด้วยกับการรับรู้ การเรียนรู้การคิด สติปัญญา เจตคติอารมณ์ และความเชื่อ ซึ่งถ้าเยาวชนให้ความสำคัญกับลักษณะพฤติกรรมดังกล่าว จะทำให้เยาวชนทราบ และตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับชีวิตตัวเองมากขึ้น รับรู้ว่าจะเกิดมาจะต้องดำรงตนอย่างไรในฐานะที่เป็นบ่าวของพระองค์ และในฐานะพลเมืองของโลก เรียนรู้และเข้าใจถึงการมีชีวิตอยู่ รู้จักการวางแผนการดำรงชีวิต รู้จักการวิเคราะห์สังเคราะห์ มีสติปัญญา ที่สามารถเอาตัวรอดในสังคม มีเจตคติที่ดีต่อตนเอง สามารถควบคุมอารมณ์ตนเอง และมีความเชื่อถึงการมีชีวิตเพื่อกลับไปยังพระองค์ผู้ทรงสร้าง

จากความสำคัญดังกล่าว ถ้ากลุ่มเยาวชนมุสลิมได้ทราบถึงองค์ประกอบพฤติกรรมข้างต้นจะช่วยให้สามารถดำรงตนในฐานะมุสลิมที่มีชีวิตตามวิถีอิสลามได้เป็นอย่างดี อันเนื่องจากการตระหนักรู้ถึงองค์ประกอบพฤติกรรมดังกล่าว เยาวชนมุสลิมจะสามารถรับรู้ตระหนักรู้ ในองค์ประกอบของพฤติกรรมในตัวตน เขาจะสามารถควบคุมตัวตนในหนทางที่ดีได้ ดังที่นักการศึกษาได้ให้ความเห็นว่า

ถ้าเยาวชนมุสลิมได้เข้าใจตัวเองจากภายในจะทำให้เขารู้จักการตระหนักรู้ถึงเป้าหมายในการดำเนินชีวิต นั่นคือใช้ชีวิตในโลกนี้บนพื้นฐานของอิสลามเพื่อกลับไปยังสรวงสวรรค์ของพระองค์ ซึ่งยังสอดคล้องกับ นักวิชาการด้านจิตวิทยาจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่ได้กล่าวว่า การรับรู้ตัวตนจากภายในจะทำให้เขาเข้าใจถึงที่มาที่ไปของชีวิต รับรู้ว่าเขาใช้ชีวิตในแต่ละวันเพื่อใคร และสุดท้ายจะใช้ชีวิตได้อย่างไร ถ้าเขาได้เห็นความสำคัญตรงนี้ทำให้เขามีพฤติกรรมที่แสดงออกมาในทางที่ดีในทางกลับกันเหมือนเยาวชนบางกลุ่มใช้ชีวิตวันวันโดยไม่มีคุณค่า ไม่รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เด็กพวกนี้จะไม่เข้าใจตัวเอง สุดท้ายก็จะติดยาเสพติดบ้าง เด็กเร่ร่อนบ้าง ยิ่งอยู่ในชุมชนที่มียาเสพติดกระจายมาก ๆ ทำให้เขาง่ายต่อการถูกชักชวนเข้าไปในกลุ่มคนเหล่านั้นในขณะที่อิสลามนั้นได้ให้ความสำคัญกับการใช้สติปัญญาดังที่ได้กล่าวในหนังสือเรื่อง *Manusia dan Islam* เป็นหนังสือที่ถูกเขียนเป็นภาษามาลเเซีย โดย Din, H.(2015) ซึ่งมีข้อความตอนหนึ่งว่า อิสลามนั้นไม่ใช่เพียงแค่ให้มนุษย์มีเพียงแค่ศาสนาที่ตัวเองนับถือ แต่ศาสนาอิสลามจะมีความหมาย และทรงคุณค่ามากขึ้นถ้ามนุษย์ได้ดำรงตนปฏิบัติตามหลักการของอิสลาม รู้จักการไตร่ตรอง รับรู้ตัวตนในฐานะผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม และชีวิตของเขาก็จะอยู่ภายใต้กรอบของบทบัญญัติอิสลาม นอกจากนี้ด้านกลุ่มเยาวชนมุสลิมในพื้นที่ได้ให้ความเห็นต่อลักษณะพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการประชุมระดมความคิดเห็นตอนหนึ่งว่า การขาดการรับรู้ ขาดการเรียนรู้ การคิดไตร่ตรองการไม่ควบคุมอารมณ์ และไม่เชื่อมั่นในอิสลามของเยาวชน ถือเป็นพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามที่เกิดขึ้นจากภายในตัวตนของเขาเช่นกัน ซึ่งลักษณะดังกล่าวก็จะส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกมาอย่างไม่พึงประสงค์ ซึ่งอิสลามก็ไม่สนับสนุนเช่นกัน สรุปได้ว่าการไม่ตระหนักรู้ในองค์ประกอบของพฤติกรรม ซึ่งประกอบ ด้วย การรับรู้ การคิด สติปัญญา เจตคติ อารมณ์ และความเชื่อล้วนแล้วแต่เป็นส่วนหนึ่งของลักษณะพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามที่แสดงออกมาจากภายในสู่ภายนอก

1.2 การนำเสนอตัวตนของมุสลิมในสื่อออนไลน์

ความเลวร้ายในสังคมปัจจุบัน เราสามารถระบุภัยอันตรายที่หลากหลายที่กำลังคืบคลานคุกคามเยาวชนมุสลิมได้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นระบบการศึกษา การดูแลของครอบครัว การจัดการองค์ความรู้ การบริหารงานของภาครัฐ ระบบการเมืองการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ ที่เปลี่ยนไปจากเดิม ปรากฏการณ์ดังกล่าว เพียงพอที่ทำให้เยาวชนเกิดความสับสนในการดำรงชีวิต อาจจะทำให้พวกเขาหันเหออกจากศาสนา และหลักการอิสลามที่ถูกต้อง อันเนื่องจากขาดความรู้ และทักษะในการดำเนินชีวิตในหลักการของอิสลามที่ถูกต้อง ขาดการตระหนักรู้ ขาดการควบคุมตนเองให้อยู่ภายใต้หลักการของอิสลามอย่างแท้จริง อาจจะทำให้ไปสู่อันตรายที่หันเหต่อศาสนา นำไปสู่การปฏิบัติตนนอกวิถีของอิสลาม

ลักษณะพฤติกรรมหนึ่งที่สังคมกำลังพูดคุยในโลกปัจจุบัน คือการนำเสนอตัวตนของมุสลิมในสื่อออนไลน์ โดยเฉพาะมุสลิมมะห์ หรือสตรีมุสลิมที่นำเสนอตัวตนทางสื่อออนไลน์ จนทำลายและเสื่อมเสียความเป็นมุสลิม เพราะความจริงแล้วมุสลิมะห์ไม่สามารถถอดโฉมของนางได้ ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ (ซบ) ได้ทรงดำรัสไว้ในคัมภีร์อัลกุรอานตอนหนึ่งว่า “ และจงอย่าเที่ยวถอดความสวยงามเฉกเช่นการถอดความสวยงามแห่งสมัยยุคงามก่อนหน้านี” (อัลกุรอาน : ซูเราะฮ์ ซุบฮัน ส่วนหนึ่งของอายะห์ ที่ 33) พระองค์ทรงห้ามมุสลิมมะห์เปิดเผย หรือถอดความสวยงามให้เพศตรงข้าม และส่งสิ่งใช้บรรดาผู้ศรัทธาให้ก้มหน้าสายตาลงต่ำไม่ให้แลมองผู้ชาย ฉะนั้นมุสลิมมะห์ที่ลงรูปใบหน้าของตัวเองในเฟซหรือในสื่อออนไลน์ จะเท่ากับนางสร้างความเดือดร้อนให้กับศาสนาตัวตนและสังคม (Language Center,2014) นอกจากเรื่องการนำเสนอตัวตนทางสื่อออนไลน์ของมุสลิมแล้ว รองลงมาคือแนวความคิดการทำให้เป็นตะวันตก เป็นการทำสงครามทางอารยธรรมทางความคิดที่ตะวันตกได้พยายามเผยแพร่ไปทุกหนแห่งในโลกมุสลิม ซึ่งการทำสงครามนี้มีความรุนแรงมากกว่าการใช้อาวุธยุทธโศปกรณ์ แต่กลับใช้แนวการดำเนินชีวิต หรือการดำรงชีวิตแบบตะวันตกเข้ามาแทรกแซงในวิธีการดำรงชีวิตเดิมของอิสลามโดยเฉพาะรูปแบบการดำรงชีวิตตะวันตกที่แทรกเข้ามาในภาพยนตร์ ศิลปะวรรณคดี จริยธรรม ปรัชญา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของเยาวชนมุสลิมอย่างเห็นได้ชัด ดังที่กลุ่มเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดใช้แดนภาคใต้ได้ให้ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็นว่า ปัจจุบันเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดใช้แดนภาคใต้ส่วนใหญ่ใช้ชีวิตแบบทันสมัย ลืมความเป็นหลักการอิสลาม เช่นการแต่งกายของสตรีที่รัดรูปเห็นสัดส่วน โชว์รูปร่าง ไม่ใส่ผ้าคลุม เพื่อแสดงให้คนอื่นเห็นว่า เขาเป็นคนตามแฟชั่นสมัยใหม่ ไม่ได้อยู่ในกรอบเดิม ๆ ในขณะที่เยาวชนบางกลุ่มมีความคิดเห็นเพิ่มเติมในการประชุมความคิดเห็น คือ อิสลามนั้น จะต้องดำรงชีวิตให้อยู่ภายใต้โลกนี้ได้ แต่ให้อยู่ในครรลองของอิสลาม ไม่ใช่การใช้ชีวิตในรูปแบบตะวันตก มุสลิมมีรูปแบบการดำรงชีวิตมาจากคำสอนของอัลกุรอาน และคำสอนของท่านศาสดา ด้านนักวิชาการอิสลามจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์กล่าวว่า อันความเป็นจริงแล้วแนวความคิดที่เลียนแบบตะวันตกเป็นอันตรายต่อประชาชาติอิสลามพวกเขาไม่ได้ใช้อาวุธอะไรมากมายแต่แนวคิดตะวันตกจะใช้วิธีนุ่มนวล ในการยึดครองหัวใจของมุสลิม จนสามารถหลอกลวงมุสลิม ซึ่งกลุ่มคนอันดับแรกแรกของการยึดครองหัวใจ คือมุสลิมหนุ่มสาวที่ไม่มีหลักความเชื่อที่เข้มแข็ง และไม่มีป้อมปราการ คือหลักการศรัทธาที่ถูกต้อง บุคคลเหล่านั้นจะง่ายต่อการชักจูงถูกดึงดูดด้วยความงดงามที่ซึมแทรกเข้ามา ผ่านความเจริญรุ่งเรืองของเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน

นอกจากความคิดการทำให้เป็นตะวันตกแล้ว ยังมีอีกหนึ่งประการ ที่เป็นลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกในสังคม และพื้นที่สาธารณะของเยาวชนมุสลิมคือ เยาวชนมุสลิมติดยาเสพติด โดยเฉพาะในพื้นที่เขตชุมชนรอบมหาวิทยาลัย และชุมชนชนบทห่างไกลจากความเจริญ เช่นพื้นที่

ไฟฟ้าไม่สว่างง่ายต่อการค้าขายยาเสพติด การรวมกลุ่มของผู้อยากติดยาเสพติด เยาวชนส่วนใหญ่ตามเพื่อนถูกชักชวนเข้าไปในกลุ่มติดยาเสพติด โดยเฉพาะใบกระท่อมที่ปัจจุบันมีเกือบทุกหมู่บ้านในพื้นที่ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มองว่า ยาเสพติดประเภทใบกระท่อมสามารถหาซื้อได้ง่ายในชุมชน มีราคาซื้อขายไม่แพงเกินกำลังที่จะซื้อ ซึ่งบางคนติดยาเสพติดเพราะเพื่อระบายความกดดันจากความสิ้นหวังในชีวิต ไม่มีงานทำ มีปัญหาทางครอบครัว ไม่พอใจกับสภาพชีวิตที่เป็นอยู่ บวกกับความตึงเครียดของสถานการณ์ในปัจจุบันที่ส่งผลต่อ การดำเนินชีวิต

นอกจากการแสดงตัวตนทางสื่อออนไลน์ แนวความคิดการทำให้เป็นตะวันตก และการติดยาเสพติดแล้วการเล่นการพนันในหมู่เยาวชนมุสลิม ก็ยังมีจำนวนมากอีกเช่นกัน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลว่า กลุ่มที่ติดการพนันส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มนักศึกษา นักเรียนในสถาบันการศึกษา เพราะจะต้องแลกเพื่อหาเงินในแต่ละวัน ส่วนใหญ่จะเล่นพนันฟุตบอล เล่นพนันจนติด บางคนทิ้งการพนันยาก อันเนื่องจากการได้รับประสบการณ์ของการได้เงิน ซึ่งก่อให้เกิดความสุข มีเงินเก็บใช้โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง เน้นความพอใจของตัวเอง สัมบัตบัญญัติของศาสนา จึงกลายเป็นเบ็ดเกี่ยวทำให้เกิดการพนันในครั้งต่อไป ด้วยความหวังที่ว่า จะต้องได้เงินในรอบต่อไปถึงแม้ว่าจะเสียก็จะมีความรู้สึกว่า ยังมีโอกาสได้เงิน และอาจจะได้เยอะกว่าในคราวต่อไป และจะเริ่มสร้างนิสัยของการยืม บางคนเป็นเด็กดี แต่พอเข้ามาในวัฏจักรการพนันแล้ว พฤติกรรมก็เริ่มเปลี่ยนไปจากเดิม ยืมเงิน แล้วถ้าไม่ได้ ก็จะพยายามหาเงินในทุกวิถีทาง ซึ่งบางคนก็จะขโมย โกหกเพื่อน ญาติพี่น้อง เพื่อให้ได้ไปลงทุนในคราวต่อไป ในกรณีที่เสียไป ก็จะเกิดอาการหงุดหงิด สิ้นหวัง จะรู้สึกสิ้นตระหนก เกิดความกังวล ฟุ้งซ่าน สูญเสียความเป็นตัวตน อาจจะทำอชญากรรม และมีปัญหาทางสุขภาพจิต ซึ่งปรากฏการณ์ หรือผลกระทบดังกล่าว ก็ทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในอิสลามเป็นอย่างมาก และก่อให้เกิดปัญหาต่อครอบครัวสังคม และประเทศชาติต่อไป

จากข้อมูลการสำรวจต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย (Tripath, S., 2013) พบว่าเด็กและเยาวชนไทยยังมีจุดอ่อนด้อยหลายประการ ที่สำคัญคือการทุจริต และความซื่อสัตย์ แม้กระทั่งเด็กเรียนดี ก็ยังได้คะแนนข้อนี้ต่ำ รวมทั้งยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนามาก่อนข้างน้อย ซึ่งเป็นภาพสะท้อนว่า เด็กและเยาวชนในปัจจุบันยังขาดหลักยึดเหนี่ยวที่พึงทางใจ รวมไปถึงการขาดคุณธรรมจริยธรรม เช่น เรื่องของการให้อภัยและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบร่มเย็น ในขณะที่กิจกรรมภาคประชาสังคมไม่ว่าจะจัดขึ้นโดยภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคประชาสังคม ต่างก็การมุ่งส่งเสริมพลังบวกให้กับเยาวชน แต่การจัดกิจกรรมดังกล่าวยังขาดการนำวิถีชีวิต และบทเรียนทางศาสนาเข้ามาเป็นบทบาทต่อการกำหนดรูปแบบกิจกรรม ดังที่ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กล่าวว่า

“กิจกรรมส่วนใหญ่ที่ไปทำงานข้างนอก ส่วนใหญ่เด็กที่เรียนในโรงเรียนเค้าก็จะเป็นคนดีนะผมว่า แต่เวลาออกไปข้างนอกผมไม่เข้าใจเหมือนกันว่าทำไมเค้าไม่ค่อยสนใจบ้าง กิจกรรมก็ไม่มีเวลาให้ไปละหมาดนะอย่างเช่นเวลาไปกรุงเทพทำสัมมนาแบบนี้ ไม่มีสิ่งที่จะทำให้เค้ามีเวลาละหมาดอะไรแบบนี้ เด็กบางคนถูกปลุกฝังแล้วก็ปล้ำค่านิยมแบบผิดๆ เช่นร้านอาหารฮาลาลนะครับแต่คนเสิร์ฟไม่ได้ใส่ผ้าคลุมเด็กก็จะเข้าใจว่าไม่ใช่อาหารฮาลาลกินไม่ได้ซึ่งคนที่ดูแลเด็กเวลาไปทำกิจกรรมแบบนี้ก็ต้องปรับทัศนคติให้เข้าใจโลกมากขึ้น เพราะอาหารถ้าร้านไม่ได้มีเฉพาะเรื่องของการเสิร์ฟเท่านั้น”

(อาแว มามะ, สัมภาษณ์วันที่ 12 กันยายน 2560)

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมว่า

“เด็กมุสลิมเราพอไปทำกิจกรรมข้างนอกมักจะลืมนศาสนาไปเลย ยิ่งโลกปัจจุบันที่เข้าถึงง่ายขึ้น เด็กพวกนี้ก็จะตามแฟชั่น มีอิสระต่อการใช้ชีวิต อันนั้นเวลาอยู่นอกบ้านจะอิสระมาก เรื่องศาสนาการศึกษาเป็นสิ่งที่ติอยู่แล้วแต่ถ้าเด็กไม่มีศาสนาก็จะแยกตัวออกไปจากศาสนาเพราะฉะนั้นแล้วชีวิตมุสลิมของเด็กทุกคนจะต้องมีวิถีที่เกี่ยวข้งกับมุสลิมทั้งหมดแม้แต่เวลาเค้าไปทำค่ายกิจกรรมของเค้าก็ต้องเข้าใจว่าเค้าเป็นมุสลิม อาหารก็ต้องเป็นอาหารที่ฮาลาล สามารถรับประทานอาหารได้ อย่าปล่อยให้เขาารู้สึกว่าทำได้ถ้าปล่อยเกินไปจะทำให้เขาเป็นคนทำอะไรก็ได้จนลืมนความเป็นศาสนาของตัวเองฉะนั้นเรื่องของกิจกรรมทางสังคมคนที่เกี่ยวข้องก็ต้องเข้าใจในรูปแบบแล้วก็ข้อบังคับของอิสลามด้วยเช่นเดียวกัน”

(ซาเฮร์มารอน, สัมภาษณ์วันที่ 14 กันยายน 2560)

จากบทสัมภาษณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กิจกรรมภาคประชาสังคมจะต้องให้ความสนใจเรื่องการส่งเสริมความเข้าใจในหลักการอิสลามและนำไปบูรณาการกับรูปแบบกิจกรรม ซึ่งหน้าที่ดังกล่าว นั้นไม่ใช่เพียงหน้าที่ของสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาเพียงเท่านั้นหากเป็นหน้าที่ของสถาบันทางสังคมที่จะต้องให้ความช่วยเหลือ โดยเฉพาะ การเลียนแบบพฤติกรรมของซีกโลกตะวันตกที่มีความอิสระเสรีในการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ความเป็นตัวตน และความต้องการของแต่ละบุคคลให้อยู่ในขอบเขตของศาสนา โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนซึ่งมีวุฒิภาวะทางอารมณ์น้อยย่อมได้รับผลกระทบมากและส่งผลต่อเนื่องไปยังครอบครัวและสังคมนำไปสู่บุคคลที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลาม ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ที่กล่าวว่า

“ทุกวันนี้กิจกรรมที่ออกไปทำข้างนอกบ้านเยอะมาก เราหวังเพื่อให้ลูกเป็นเด็กดี แต่หลายๆครั้งที่เราเห็นคือ กิจกรรมพวกนี้ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับหลักการอิสลาม เห็นในรูปถ่ายถ่ายกันปะปนชายหญิง เราคาดหวังนะ แต่พอหลังๆเราเริ่มไม่มั่นใจแล้วกับกิจกรรมที่สังคมหรือองค์กรจัด”

(อับดุลเลาะ สนิ, สัมภาษณ์วันที่ 9 กันยายน 2560)

จากบทสัมภาษณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า บทบาทกิจกรรมทางสังคมในปัจจุบันต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครอง ที่มีความคาดหวังต่อกิจกรรมภาคประชาสังคมเป็นอย่างมาก ในขณะที่ การสร้างเครือข่ายทางสังคมในโลกเสมือนจริงนั้นมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตมากขึ้นทุกขณะ อีกทั้งเกิดความคิดสร้างสรรค์มากมาย แต่การปฏิสัมพันธ์กับโลกแห่งความเป็นจริงนั้นไม่น้อยลง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน จะมีการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัยและการสื่อสารได้อย่างสะดวกรวดเร็วทุกที่ทุกเวลา สำหรับคนที่ไม่มีความรู้และไม่สามารเลือกสิ่งดี ๆ ได้ด้วยตนเอง จะเป็นกลุ่มที่ตกอยู่ในภาวะเสี่ยงนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่ขัดต่อหลักการอิสลาม

1.3 พฤติกรรมที่แสดงออกต่อครอบครัว

ครอบครัว นับว่าเป็นสถาบันแรก ที่มนุษย์ต้องพบเจอตั้งแต่วัยเด็ก มนุษย์ทุกคนจะต้องผ่านการบ่มเพาะจากสถาบันแรกของชีวิตที่เรียกว่า ครอบครัว หนังสืออิสลามและการพัฒนาที่ยั่งยืน (Islam and Sustainable development) เป็นงานเขียนของ Jayyousi, O (2016) ได้กล่าวถึงความสำคัญของครอบครัวในอิสลามในหนังสือตอนหนึ่งว่า ครอบครัว คือระบบโครงสร้างทางสังคมที่สำคัญที่สุดในอิสลาม และเป็นจุดเริ่มต้นของยุทธศาสตร์ในการดำเนินวิถีชีวิตของมนุษย์ รวมไปถึงครอบครัวเป็นความรับผิดชอบสำคัญต่อการดำเนิน และการดำรงชีวิต หรือการดำรงอยู่ของศาสนา แต่เป็นที่น่าเสียดายยิ่งนัก ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกของเยาวชนมุสลิมที่มีต่อครอบครัวในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่า กลุ่มเยาวชนมุสลิมบางส่วนปฏิบัติตนต่อครอบครัวยังไม่ถูกต้องตามรูปแบบ หรือวิธีของอิสลาม คือทำให้พ่อแม่เสียใจหรือเสียหน้าตา เนื่องจากคำพูดการปฏิบัติตัวของบุตร หรือพฤติกรรมที่แสดงออกมามีการตัดข้อทะเลาะวิวาท หรือขึ้นเสียงต่อหน้าพ่อแม่ มีการกล่าวคำว่า “อูฟ” หรือไม่ทำตามคำสั่งใช้ของบิดามารดา บางคนมองพ่อแม่ด้วยหางตาหรือมองด้วยสายตาที่แสดงความไม่พอใจ คำบิดามารดาทั้งทางตรงและทางอ้อม บ้างก็นำสิ่งที่หะรอม หรือสิ่งที่ถูกห้ามในอิสลามเข้ามาบริเวณบ้าน และบางคนรู้สึกอับอาย หรือกระดาศใจจะแนะนำพ่อแม่ให้คนอื่นรู้จัก บางครั้งก็ไม่ยอมรับว่า เป็นพ่อแม่ของตัวเอง เนื่องจากพยายามปิดบังรากเหง้าของตนเอง เพื่อไม่ให้เกิดความอับอาย บางคนยังมีขโมย ทรัพย์สินเงินทองของบิดามารดา ซึ่งจะปรากฏกับบุคคลที่ติดยาเสพติดเป็นจำนวนมาก พวกเขาเหล่านี้จะไม่ได้รู้สึกว่ อะไรคือความดี ความชั่ว ซึ่งจะนำไปสู่

การทำร้ายร่างกายของบิดามารดาเช่นเดียวกัน จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมดังกล่าวนั้นก็เริ่มจากการบ่มเพาะของครอบครัวเช่นเดียวกัน จะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาพฤติกรรมแรกเริ่มของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของLaeheem, K. (2008) ที่พบว่าถ้าเยาวชนมุสลิมไทยได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอิสลามอย่างเคร่งครัด มีความรู้ในระดับสูง และมีการปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัดเป็นประจำ ก็จะทำให้เยาวชนไทยมุสลิมมีโอกาสน้อยมาก ที่มีพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับอิสลาม ด้าน (นายรุสลาน มะมิงจิ สัมภาษณ์วันที่ 9 กันยายน 2560) ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า

“ครอบครัวนอกจากจะเลี้ยงดูแล้ว จะต้องเข้าใจ และรับรู้ถึงพฤติกรรมของลูกตัวเองอย่างแท้จริง ไม่สามารถรับรู้ความจริงจากลูกอย่างเดียว แต่ต้องฟังผู้อื่นที่มาบอกกล่าว ถึงพฤติกรรมของลูกตัวเองด้วยเช่นกัน อย่าเพิ่งด่วนวิเคราะห์ความหวังดีของผู้อื่น อย่าเพิ่งด่วนตัดสินกล่าวใส่ร้ายป้ายสี เพราะสุดท้ายแล้วอาจจะสายไปต่อการแก้ปัญหาของลูกตนเอง ครอบครัวจะต้องยอมรับถึงพฤติกรรมบางอย่างของลูกตัวเอง เพราะบางอย่างคนอื่นรู้แต่เราอาจไม่รู้ เป็นข้อมูลที่ตนเองมองไม่เห็น แต่คนอื่นเค้าเห็น ผู้ปกครองต้องมีเหตุผลยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น”

จากบทสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีโจเซฟ ลุฟท์ (Joseph Luft) และ แฮรี อินแกม (Harry Ingham) Luft, J., & Ingham, H. (1961) ที่เรียกว่าทฤษฎีหน้าต่างโจฮารีหรือทฤษฎีหน้าต่างหัวใจของโจฮารีซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งแสดงให้เห็นถึงการตระหนักรู้ตนเองของบุคคลในสถานการณ์ที่แสดงพฤติกรรมติดต่อกับบุคคลอื่น นั่นก็คือก่อนที่บุคคลจะยอมรับผู้อื่นได้นั้น จำเป็นที่บุคคลจะต้องรู้จักและยอมรับตัวเองเสียก่อน

1.4 พฤติกรรมที่แสดงออกในสถาบันการศึกษา

สถาบันการศึกษา เช่นโรงเรียนและมหาวิทยาลัย เป็นอีกหนึ่งสถานที่สำคัญ ที่สังคมยังให้ความสำคัญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะเป็นพื้นที่ของการบ่มเพาะพฤติกรรมมนุษย์รองลงมาจากสถาบันครอบครัว ซึ่งสถาบันการศึกษา กลายเป็นพื้นที่ของการพัฒนามนุษย์ในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นทักษะการดำรงชีวิตและทักษะวิชาชีพ โดยมีครูหรืออาจารย์เป็นศูนย์กลางในการสื่อสารองค์ความรู้ต่างๆ ผ่านกระบวนการสอนที่หลากหลาย ผู้ที่ประสบความสำเร็จในโลกนี้ มีจำนวนมากจะต้องผ่านพื้นที่เหล่านี้ ก่อนไปใช้ชีวิตจริง อิสลามจึงให้ความสำคัญต่อสถาบันการศึกษาเป็นอย่างมาก ต้องเคารพครูบาอาจารย์ ตั้งใจ ขยันหมั่นเพียร และประพฤติปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสถาบันการศึกษา หรือของสังคม แต่เป็นที่น่าเสียดายยังพบว่า ปัจจุบันยังมีนักเรียน นักศึกษา บาง

กลุ่ม ที่ยังประพฤติปฏิบัติไม่ดีต่อครู หรือผู้ให้ความรู้ จากข้อมูลการประชุมความคิดเห็นของเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดใช้แดนภาคใต้ พบว่านักเรียนบางส่วนในโรงเรียนประพฤติตนไม่ดีต่อผู้สอน ต่ำว่าคุณครู ทั้งหน้าและลับหลัง แต่งกายผิดกฎระเบียบตั้งแต่หัวจรดเท้า โดยเฉพาะนักเรียนมุสลิมที่ยังพบว่าใส่กางเกงขาสั้นเข้าเรียนต่างๆ ที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมุสลิมใส่ยาวาวเพื่อตอบโจทย์วิธีการดำรงชีวิตของคนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ยังมีนักเรียนที่ไม่ได้ใช้โอกาสนั้นอย่างเต็มที่ อันเนื่องจากการให้ความสำคัญ และการตระหนักรู้ในการศรัทธาต่ออิสลาม นอกจากนี้เยาวชนมุสลิมในสถาบันอุดมศึกษา ยังพบพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องหลายประการ โดยเฉพาะการอยู่ร่วมกันระหว่างเพศตรงข้ามในที่มืด ขับรถซ้อนท้ายหญิงชายดังสามีภรรยา ไปดูหนังตามโรงภาพยนตร์สองต่อสอง บ้างก็ใช้ชีวิตร่วมกันในบ้านพักในขณะที่ยังไม่แต่งงานตามหลักของอิสลาม ดังที่(นายอับดุลเลาะ เจ๊ะอุเซ็ง, สัมภาษณ์วันที่ 9 กันยายน 2560) ได้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ว่า

“ตั้งแต่ผมมาอยู่ที่รอบมหาวิทยาลัย ผมเห็นนักศึกษาหญิงชายอยู่ด้วยกัน ไปไหนมาไหนเหมือนสามีภรรยา คือตอนแรกเข้าใจว่าแต่งงานแล้ว ที่ไหนได้ เขาไม่แต่งงาน บางคนก็เคยได้ยินนะว่าอยู่กันจนท้องก่อนแต่งก็มี คือรู้สึกอายมาก บางทีมุสลิมเราทำกันแบบนี้ยิ่งที่เราอยู่ส่วนใหญ่เป็นมุสลิมแต่ไม่ช่วยกันดูแล”

ด้าน (อัมราน การ์มีมา, สัมภาษณ์วันที่ 9 กันยายน 2560) ได้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เพิ่มเติมว่า

“เราจะเห็นหญิงชายตามรั้วมหาวิทยาลัยเป็นคู่ๆ เหมือนสามีภรรยาเป็นจำนวนมาก เพราะสังคมไม่ได้ช่วยกันดูแล และอีกอย่างเขาได้รับอิสระจากครอบครัว อยู่ห่างครอบครัว ครอบครัวจะไม่ทราบว่าลูกอยู่กับใคร บางทีก็เคยได้ยินว่าท้องก่อนแต่ง”

ด้าน (อับดุลเราะมาน อาแว, สัมภาษณ์วันที่ 9 กันยายน 2560) นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ว่า

“เวลาไปทำ ทำค่ายของนักศึกษาเขาจะอยู่แบบปะปนกัน ไม่มีขอบเขตทั้งที่เป็นมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในพื้นที่มุสลิม ไม่ใช่เราปิดกั้นแต่เราป้องกันการเกิดฟิตนะฮะ เหมือนที่เราเห็นๆ คือท้องก่อนแต่งก็มี สุดท้ายมันจะเป็นปัญหาต่อตนเอง ครอบครัวและสังคมโดยรวม”

1.5 พฤติกรรมที่แสดงออกในพื้นที่สาธารณะ

พื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่ทางสังคม ที่ถูกพัฒนาขึ้นจากประเด็นปัญหาทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ และถูกตีแผ่แลกเปลี่ยนกันในพื้นที่สาธารณะ นำไปสู่การรับรู้ร่วมกันและนำไปสู่การตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและกิจกรรมของสาธารณชน พื้นที่สาธารณะจึงเป็นพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร การสร้างความรู้สึกเป็นส่วนรวมและผลประโยชน์ของส่วนรวมร่วมกัน พื้นที่สาธารณะได้ถูกอธิบายจากสังคมว่าเป็นทั้งรูปธรรมและนามธรรม กล่าวคือ รูปธรรมของพื้นที่สาธารณะนั้นเป็นพื้นที่ทางกายภาพที่กำหนดขอบเขตไว้แน่นอน เช่นสนามฟุตบอล สนามพักผ่อน สวนสาธารณะ โรงหนัง มัสยิด เป็นต้น ส่วนพื้นที่นามธรรม เช่น สื่อมวลชน สื่อสังคมออนไลน์ กลุ่มภาคประชาสังคม หรือพื้นที่ทางประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น ด้านผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ได้กล่าวถึงการมีพื้นที่สาธารณะสำหรับเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ยังคงน้อยไม่สามารถสร้างมุมมองหรือทัศนคติต่อการพัฒนาตัวเอง ดังบทสัมภาษณ์ (มุฮัมมัดรอมี ยานรี, สัมภาษณ์วันที่ 9 กันยายน 2560) กล่าวคือ

“การจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมของเด็กต้องทำอะไรเพิ่มเติมนะในชุมชน เพราะเห็นแล้วน้อยมาก เด็กก็ไม่รู้จะไปอยู่ไหน บางทีไฟมืดบ้างในชุมชน เด็กก็จะเกิดกลุ่มก้อนอยู่ด้วยกันแล้วบางทีพวกเขา ก็กินใบกระท่อม ส่วนพื้นที่ในชุมชนเวลากลางคืน มันมืดก็ง่ายต่อการรวมตัวของเด็กๆ อาจจะไม่รู้เลยว่าเขาทำอะไรบางกลุ่มก็ติดยานะ”

ด้าน (อาดอนัน การ์, สัมภาษณ์วันที่ 10 กันยายน 2560) ได้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมว่า

“ในหมู่บ้านเด็กไม่ค่อยอ่านหนังสือ เพราะชุมชนที่ดีเกิดขึ้นจากการพัฒนาที่ดี เราควรสนับสนุนให้เยาวชนอ่านหนังสือให้เยอะ มีที่อ่านหนังสือ สามารถร่วมสนุกกับเรื่องราวของการอ่านหนังสือในห้องสมุดด้วย”

ในขณะที่พื้นที่สาธารณะที่จัดขึ้นเพื่อเป็นที่การเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชนก็ยังคงกลายเป็นพื้นที่คับขี้สาก ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเยาวชนมุสลิมในพื้นที่เองยังคงต้องได้รับการพัฒนาและส่งเสริมวิธีการใช้พื้นที่สาธารณะ และไม่กระทำหรือประพฤตินั้นไม่พึงประสงค์ในพื้นที่สาธารณะ ดังที่ (อาแซ กือแล, สัมภาษณ์วันที่ 10 กันยายน 2560) ผู้ปฏิบัติงานศูนย์การเรียนรู้เยาวชน ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์กล่าวว่า

“การจัดวางพื้นที่สาธารณะเหมือนที่เราเนี่ยะ เราตอนแรกเราไม่คาดคิดเลยว่า จะมีเด็กบางคนก็มานั่งจับกัน มานั่งนอนในห้องสมุด หรือบางคนในห้องน้ำซึ่ง เราก็จะต้องหาวิธีแก้ปัญหาให้กัน ฉะนั้นพื้นที่สาธารณะจะต้องออกแบบให้ถูกต้อง อย่ามิดชิดเพราะว่าเด็กเค้าก็จะหาพื้นที่ที่รู้สึกปลอดภัยไม่ต้องหลบหน้าคนอื่น”

ด้าน (สาริมา กาแม, สัมภาษณ์วันที่ 10 กันยายน 2560) ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า

“สวนสาธารณะในความคิดของผู้ใหญ่ก็ถือเป็นที่ผ่อนคลายเป็นแต่ในความคิดของคนบางกลุ่ม ของเยาวชน คือพื้นที่นัดพบกัน ยิ่งในช่วงกลางคืนก็จะมี เช่นริมต้นไม้ก้อนหินแบบนี้ ลานก้อนหินที่เราเห็นๆในเมืองยะลาเราก็คิดว่าพื้นที่ตรงนั้นมันมีดีเกิน การจัดการตรงนี้เราจะต้องช่วยกันดูแล เพราะว่าเวลาที่มีพื้นที่แบบนี้เยอะๆ มันทำให้เป็นพื้นที่ของการนัดพบกัน ยิ่งกับโลกปัจจุบันที่สื่อสารกันง่ายขึ้น แคนัดพบกันก็จบแล้ว”

ด้าน (อามัน หะยีหามะ, สัมภาษณ์วันที่ 10 กันยายน 2560) ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า

“วันนี้มองว่าพื้นที่สาธารณะเด็กไม่อายุแล้วพื้นที่สาธารณะกลายเป็นแหล่ง อบายมุขมุขมุขเรื่องของเซ็กส์ เรื่องของยาเสพติด เป็นพื้นที่ของการรวมตัวของ วัยรุ่น แล้วเค้าก็จะทำอะไรของเค้าไป เสร็จทีนี้สิ่งที่เราจะต้องทำต่อก็คือ ต้อง หาคนดูแลพื้นที่นั้นๆ ห้ามปล่อยแบบไม่มีคนดูแลเอง ก็จะต้องเรียกมาดักเตือน แม้แต่ในชุมชนเอง ที่ผมอาศัยอยู่ตอนนี้ถ้าหากว่าเห็นที่มีมิดๆ เราอย่าคิดว่ามันเป็น ที่ปลอดภัย มันเป็นที่ของการเจอกันนัดกันกับเด็กวัยหนุ่มสาวเดี๋ยวนี”

จะเห็นได้ว่าการมีพื้นที่สาธารณะสำหรับเยาวชนนั้นถือเป็นเรื่องดี เพื่อสร้างพื้นที่พูดคุย ผ่อนคลาย แต่การออกแบบพื้นที่สาธารณะก็ต้องถูกออกแบบเพื่อไม่ให้เกิดความเสี่ยงทางด้านการ มีเพศสัมพันธ์ หรือการคบชู้สาวในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งจะนำไปสู่แหล่งอบายมุขมุขมุขเรื่องเพศสัมพันธ์ เรื่องของยาเสพติด และนำไปสู่การมีสิ่งแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ต้องมีการ ปรับปรุงพื้นที่ให้สอดคล้องกับโครงสร้างพื้นฐานทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมในพื้นที่สามจังหวัด ชายแดนภาคใต้ เพื่อนำไปสู่พื้นที่สันติสุขทั้งกายภาพและจิตวิญญาณ

2. สาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ในขณะที่โลกกำลังเปลี่ยนผ่านก้าวสู่โลกแห่งการเปลี่ยนแปลง อิสลามก็ยังคงทำหน้าที่และดำรงคงอยู่เพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการดำรงวิถีชีวิตของมุสลิมหรือผู้นับถือศาสนาอิสลาม โดยให้ยึดครองตนตามรูปแบบอิสลามตลอดแห่งการดำเนินชีวิต ไม่สามารถแยกชีวิตตัวเองออกไปจากหลักการของอิสลามทุกประการและไม่เป็นที่สงสัยว่าพระองค์อัลลอฮ์ (ซบ.) ได้ทรงสร้างมนุษย์เป็นตัวแทนบนโลกใบนี้โดยใช้หลักการอิสลามในการดำเนินชีวิตตามที่พระองค์ทรงบัญญัติ และบัญชาให้มนุษย์ทั้งหลายนั้นห่างไกลจากสิ่งชั่วร้ายทั้งหลายและตั้งมั่นในความสัจธรรมความถูกต้องจนสิ้นอายุขัยเพื่อได้พบกับพระองค์อัลลอฮ์ ในสภาพที่พระองค์พอพระทัย และได้รับสวรรค์และผลตอบแทนที่ดี ในขณะที่ศาสนาอิสลามนั้นเป็นแหล่งกำเนิดความเข้าใจของปรากฏการณ์ในสังคมปัจจุบัน ให้มีความสำคัญต่อการค้นหาปัญหาทางสังคม ปรากฏการณ์ทางสิ่งแวดล้อม รวมถึงการค้นหาความจริงของความความคิด สติปัญญา อารมณ์ และแรงบันดาลใจในการใช้ชีวิตในสังคม (Basri, 2015) ในขณะที่ศาสนาอิสลามนั้นคือทุกอย่างของการดำรงชีวิต เป็นบรรทัดฐานทางสังคมที่ผู้นับถือศาสนาอิสลามต้องนำไปปฏิบัติ เพื่อกำหนดพฤติกรรมในการดำรงชีวิตในสังคม ตั้งแต่ร่างกาย จิตใจ ปัญญา วิญญาณ เพื่อได้รับผลบุญที่ดีจากพระองค์อัลลอฮ์ ซึ่งสอดคล้องกับการปรัทศน์หนังสือเรื่อง การรู้จักตัวเองและบุคคลอื่นเป็นที่รักยิ่งของอัลลอฮ์ (อัब्ดุลเลาะ เจ๊ะหลง, 2015) กล่าวคือ เยาวชนมุสลิมเป็นเสาหลักในการพัฒนามนุษย์และสังคมต่อไป เยาวชนมุสลิมจะต้องสร้างจิตลักษณะที่สูงขึ้น คือการต่อสู้ของมนุษย์จากอารมณ์ใฝ่ต่ำ และมารร้าย เพื่อให้มนุษย์ได้รับการพัฒนาทางด้านพฤติกรรมมีแรงบันดาลใจเพื่อต่อสู้ในการทำความดี จึงจะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบและใกล้ชิดพระองค์มากขึ้น

แต่ด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปจากอดีตเป็นอย่างมากพบว่า เยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่ไม่สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมมุสลิมและขัดกับหลักการศาสนาอิสลาม กล่าวคือ เยาวชนมีการคบเพื่อต่างเพศอย่างเปิดเผย มีอิสระ และคบเหมือนชาวตะวันตก มีการจับมือถือแขนกอดจูบ และถึงขั้นมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส มีการให้ความสำคัญกับการศึกษาวิชาสามัญมากกว่าวิชาศาสนา ไม่รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีการเกี่ยวข้องกับอบายมุข ไม่มีงานทำ มีการแต่งกายเชิงประยุกต์เพื่อให้ทันสมัยและเลียนแบบดารานักกร้อง มีความสัมพันธ์กับครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน และชุมชนอย่างห่างเหินและขาดความสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน มีการละเลยและไม่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติศาสนกิจ ไม่ให้ความสำคัญและหลีกเลี่ยงการบำเพ็ญประโยชน์และเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน (Laeheem, 2009) ในขณะที่เยาวชนมุสลิมจำนวนหนึ่งใช้ชีวิตโดยลืมนศาสนาของตัวเอง ไม่ค่อยแสดงตัวตน หรือยอมรับว่าตัวเองเป็นมุสลิม ซึ่งเยาวชนมุสลิมเองก็ต้องปฏิบัติตนอยู่ในแนวทางของอิสลาม ไม่ปฏิบัติตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์จนเกินไป ควรแยกแยะ โลกาภิวัตน์ กับอัตลักษณ์แห่ง

อิสลาม ให้ชัดเจน พร้อมทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของมุสลิมที่ควรเป็น (อณิส อมาตยกุล, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับนักวิชาการมุสลิมทางด้านพัฒนามนุษย์และสังคม ที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับอิสลามในโลกปัจจุบัน เพราะอิสลามนั้นมีความเกี่ยวข้องกับข้อกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์โดยตรง (ยูโซะ ตาละ, ม.ป.ป.) จริยธรรมและมารยาทเป็นสิ่งที่สำคัญในอิสลามเป็นอย่างยิ่ง การมีมารยาทคือ การที่มุสลิมมีอุปนิสัยที่ดีงามติดตัว เป็นเครื่องประดับประจำกายของเขา เป็นการสร้างความรู้สึกรู้สึกชื่นชอบแก่ผู้อื่น และไม่ทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน มารยาทที่ดีงามเป็นส่วนหนึ่งของคำสอนอิสลามที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง มุสลิมเป็นผู้นำและตัวอย่างที่ดีในการมีมารยาททั้งต่อมุสลิมเอง และต่อผู้อื่นที่ไม่ใช่มุสลิม ลักษณะของมารยาทที่ดีคือการสร้างความสุข หรือไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่น มุสลิมจะต้องมีนิสัยนุ่มนวลอ่อนโยนถึงแม้กับคนที่ทำก้าวร้าวกับเขา ผลตอบแทนของผู้ที่มีมารยาทที่ดีนั้นเทียบเท่าผู้ที่ถือศีลอดในเวลากลางวันและละหมาดในเวลากลางคืน (อัสรัน นิยมเดชา, 2560) การศึกษาและการค้นคว้าการพัฒนาคุณลักษณะทางจริยธรรมในอิสลามนั้น นับว่าเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของมุสลิม และสามารถนำมาเป็นแนวทางพัฒนาเยาวชนในพื้นที่ให้เกิดการพัฒนาอย่างแท้จริง (Murtaza, 2016) ผู้วิจัยขอเสนอผลการศึกษาศาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนามนุษย์และสังคม ดังนี้

2.1 การเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์

โลกาภิวัตน์ นับว่าเป็นผลจากการพัฒนานวัตกรรมการติดต่อสื่อสาร เครือข่ายการพัฒนาองค์ความรู้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่แสดงให้เห็นถึงการเจริญเติบโตของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี และวัฒนธรรม ที่เชื่อมโยงระหว่างบุคคล ชุมชน หน่วยงานธุรกิจ และรัฐบาล ทั่วทั้งโลกจนมนุษย์รวมตัวตนกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ในขณะเดียวกันเยาวชนมุสลิมจำนวนหนึ่งใช้ชีวิตโดยลัทธิศาสนาของตนเอง ไม่ค่อยแสดงตัวตน หรือยอมรับว่าตัวเองเป็นมุสลิม ซึ่งเยาวชนมุสลิมเองก็ต้องปฏิบัติตนอยู่ในแนวทางของอิสลาม ไม่ปฏิบัติตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์จนเกินไป ควรแยกแยะระหว่างโลกาภิวัตน์ กับอัตลักษณ์แห่งอิสลามให้ชัดเจน พร้อมทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของมุสลิมที่ควรเป็น (อณิส อมาตยกุล, ม.ป.ป) ดังผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ กล่าวว่

“เด็กส่วนใหญ่ติดมือถือ เล่นเฟสยังไม่รู้จักยับยั้งตัวเองไม่สามารถควบคุมเวลาตัวเอง”

อุสมาน กือมม (2560, มีนาคม 18, สัมภาษณ์)

“พฤติกรรมของเด็กในปัจจุบันไม่สามารถดูจากบุคลิกอย่างเดียวแล้ว เราสามารถดูวิธีการใช้คำศัพท์ของวัยรุ่นในโลกโซเชียล เราดูว่าเขาพูดอย่างไร ใช้คำพูดสุภาพใหม่ ซึ่งสามารถติดตามได้จาก Facebook ของเด็ก เพราะจะนำไปสู่วิถีของการดำรงชีวิต ถ้าเด็กไม่ให้ความสำคัญกับคำศัพท์หรือตระหนักแล้วก็ตามถึงความดีงามในการใช้ศัพท์บนFBเขาก็จะใช้คำพูดที่สุภาพแสดงตัวตนได้เป็นอย่างดี”

ปายามี ยางะปะป้อนา (2560, มีนาคม 19, สัมภาษณ์)

นอกจากนี้การครอบงำโลกทางวัฒนธรรม เนื่องจากระบบสื่อสารไร้พรมแดนนั้น ทำให้เกิดการครอบงำโลกทางวัฒนธรรม อิทธิพลของวัฒนธรรม และอำนาจของเศรษฐกิจจากประเทศมหาอำนาจแล้วได้ไหลบ่าเข้าสู่ประเทศอื่นอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดกระแสวัฒนธรรมโลกที่เข้ามาครอบงำทางด้านทัศนคติการมองโลก การแต่งกาย ตลอดจนการบริโภค สิ่งเหล่านี้เข้าครอบคลุมเหนือวัฒนธรรมของประชาคม ดังที่ผู้นำทฤษฎี เรื่องหมู่บ้านโลก ได้แก่ Herbert Marshall McLuhan เห็นว่า การต่อต้านวัฒนธรรมใหม่ในบางกลุ่มที่เห็นว่าวัฒนธรรมใหม่ไม่ใช่วัฒนธรรมที่เกิดจากการหล่อหลอมวัฒนธรรมต่างๆบนโลก แต่เป็นวัฒนธรรมตะวันตกโดยเฉพาะวัฒนธรรมอเมริกันมากกว่า ซึ่งความคิดดังกล่าวมีส่วนถูกอย่างมาก การครอบงำทางวัฒนธรรมนั้นมีผลทั้งด้านกายภาพและด้านจิตใจต่อผู้คนด้วย โดยทางกายภาพทำให้คนตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของลัทธิบริโภคนิยมซึ่งทำให้คุณภาพชีวิตและความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาวลดลง อันเป็นผลมาจากการบริโภคโดยขาดเหตุผลและการไตร่ตรองที่ดี ในด้านจิตใจทำให้คนขาดความเชื่อมั่นศรัทธาในรากฐานทางสังคมของตนเอง และขาดบรรทัดฐานในการยึดถือปฏิบัติที่สอดคล้องกับสภาพสังคมของตนเอง ด้วย (McLuhan, 1964) ซึ่งสภาวการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อมุสลิมที่ขาดองค์ความรู้ โดยเฉพาะเยาวชนมุสลิมบางส่วนที่ยังไม่มีความรู้และสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจที่มั่นคง อาจจะถูกครอบงำทางด้านความคิดส่งผลต่อการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ (ซบ) ดังที่ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ กล่าวว่า

“เรื่องของโลกปัจจุบันเชื่อว่าโลกมันกว้างขึ้น ทำให้เขารู้จักคนเยอะขึ้น แต่เขาลืมที่จะรู้จักพระเจ้าของตัวเอง ลืมละหมาด ลืมทำความดีเพราะให้เวลากับโลกมากเกินไป”

มะห์ดี สามานาระ (2560, มีนาคม 19, สัมภาษณ์)

“เดี๋ยวนี้เรื่องสื่อเรื่องเน็ตเรื่องเกมส์แวดล้อมแถวบ้านเยอะมาก บางคนก็จะติดเกมส์ไปเลย พ่อแม่บางที ก็ไม่ได้ตามนะลูกแบบนี้ บางที่ทำให้เด็กจะต้องหาเงินเองแล้วก็จะส่งผลกับเรื่องของขโมยเงินบ้างก็มีนะในชุมชนนั้น อีกรายอย่างคือพอเล่นเกมก็ล้มระหมาด บางที่ช่วงปอซอกก็ไม่ได้ปอซอก”

รอมือละห์ เพาะนิบง (2560, มีนาคม 19, สัมภาษณ์)

ในขณะที่โลกาภิวัตน์จะช่วยให้ชุมชนมีความใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น เทคโนโลยีข่าวสารทำให้มนุษย์ทั่วทุกมุมโลกสามารถติดต่อสื่อสารพูดคุยกันได้ ในยุคนี้สามารถรับรู้ข่าวสารเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในดินแดนที่ห่างไกลออกไป ทำให้มีโลกทัศน์กว้างขึ้นและมีผลต่อแนวความคิดเกี่ยวกับ ชุมชน หมู่บ้าน ประเทศที่เปลี่ยนไปเป็นชุมชนโลก ในทางกลับกันก็ยังทำให้กลุ่มเยาวชนได้ใช้ออกาสเพื่อคบหากันพูดคุยกัน นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ดังที่ ผู้ให้ข้อมูลให้การสัมภาษณ์บางตอนว่า

“ปัญหาเรื่องท้องก่อนแต่งในชุมชนเราก็มีนะเดี๋ยวนี้และในชุมชนภาคใต้ของเรา ก็ค่อนข้างเยอะไม่รู้ว่ามีมาจากอะไรแต่คิดว่าเรื่องเทคโนโลยีทำให้เขาระหว่างหญิงชายสามารถสื่อสารได้ง่ายขึ้น โทรศัพท์เดี๋ยวนี้เห็นหน้าเพราะเวลากลางคืนอาจจะโชว์ของอะไรแบบนี้แล้วก็นัดกันก็จะปัญหาที่เราเห็น”

นุรฮายาตี ซือมู (2560, มีนาคม 23, สัมภาษณ์)

“ตอนนี้เราจะเห็นได้ว่าผู้หญิงและผู้ชายอยู่ด้วยกันแบบไม่แต่งงานเยอะมาก ผู้หญิงผู้ชายอยู่แบบเป็นปกติธรรมดาไปเลย คิดว่ามาจากเรื่องของการสื่อสารที่ง่ายขึ้นของเทคโนโลยี”

อับดุลเลาะ ยาแงกาตอปอ (2560, มีนาคม 24, สัมภาษณ์)

“พวกสื่อโซเชียลในปัจจุบันจะเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้เด็กเปลี่ยนแปลงไปจากพฤติกรรมเดิมได้มากที่สุด การโพสต์รูปภาพที่ไม่เหมาะสมเด็กไม่รู้ขอบเขตไม่รู้เท่าไม่ถึงการณ์”

สุนันต์ อาดอปอ (2560, มีนาคม 24, สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ดังกล่าว สอดคล้องกับการศึกษาอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ต่อพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากหลักการศรัทธาของเยาวชนไทยมุสลิมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยะลา พบว่า กระแสอิทธิพลของสื่อในยุคโลกไร้พรมแดนมีแรงจูงใจให้เยาวชนหลงใหลมากกว่าหลักจริยธรรมอิสลามอันดีงามของศาสนาในยุคโลกไร้พรมแดนเยาวชนไทยมุสลิมได้รับผลกระทบในหนทางที่ก่อให้เกิดผลเสียหรืออันตรายการโฆษณาการสื่อสารในปัจจุบันสามารถสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนหลงใหลตามสื่อมีผลทำให้เยาวชนต้องตกเป็นแหล่งหารายได้หรือเครื่องมือของนายทุนที่แสวงหาผลประโยชน์ใส่ตนความเจริญรุ่งเรืองทางด้าน เศรษฐกิจสังคมหากเยาวชนไม่มีความเจริญทางด้านจิตวิญญาณและจิตสำนึกในการเป็นเยาวชนมุสลิมที่ดีกับการยึดมั่นในหลักการอันดีงามของศาสนาย่อมเกิดการหันเหความคิดจากหลักการศรัทธาของศาสนาคล้อยตามไปกับกระแสยุคโลกาภิวัตน์อย่างไรก็ดีเป็นการบ่งบอกให้รู้ว่าเยาวชนอีกจำนวนมากยังมีความเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนต่อหลักการศรัทธาซึ่งน่าเป็นห่วงเยาวชนที่มีความคิดว่ากระแสโลกาภิวัตน์ไม่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากหลักการศรัทธาสมควรที่จะต้องสร้างความตระหนักให้เยาวชนมีจิตสำนึกที่ดีมีคุณธรรมจริยธรรมตามหลักการอันดีงามของศาสนาอิสลาม เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันป้องกันความคิดที่หลงใหลในสิ่งที่แอบแฝงมากับกระแสโลกาภิวัตน์จากวัฒนธรรมของชาวตะวันตกและตะวันตกไม่ว่าจะมาในรูปแบบของการประพุดิปฏิบัติหรือการโฆษณาชวนเชื่อของสื่อต่างๆ หรือจะเป็นการแต่งกาย การเที่ยวสถานเริงรมย์ห้างสรรพสินค้า การเสพสิ่งของมีนเมา การแสดงพฤติกรรมผิดเพศ เหล่านี้เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่าในอนาคตข้างหน้าเยาวชนอาจจะเกิดความคิดเห็นดีคล้อยตามรุนแรงมากขึ้นกว่าปัจจุบัน (พินิต จิตติยาพันธ์, 2550)

2.2 ความอ่อนแอของการจัดการเรียนรู้ด้านอิสลาม

การศึกษาเป็นกุญแจสำคัญของการดำรงชีวิต เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องแสวงหาองค์ความรู้เพื่อมาใช้ในการดำเนินชีวิต การทำงาน และการสร้างความสำเร็จในการดำเนินชีวิต เราปฏิเสธไม่ได้ว่า การศึกษามีอิทธิพลต่อสังคมโลกในปัจจุบัน ต่างคนต่างแสวงหาวิธีการที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับสูง สถาบันการศึกษามีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยเพื่อสอดคล้องความต้องการของคนในยุคปัจจุบัน ในขณะที่อิสลามนั้นมีใช้เพียงแค่การนับถืออิสลามเท่านั้น อิสลามมีธรรมนูญในการดำรงชีวิตที่สมบูรณ์แบบ นั้นก็คือ คัมภีร์อัลกุรอาน ฉะนั้นคัมภีร์อัลกุรอาน เป็นคำสอนที่สมบูรณ์ครบถ้วน ดังที่ปรากฏในบทความตอนหนึ่งว่า คัมภีร์อัลกุรอานนั้นประกอบไปด้วยเรื่องของโลกนี้และโลกหน้า เรื่องของสิทธิและภาระหน้าที่ อัลกุรอานมีทั้งส่วนที่เรียกว่า ศาสนา และส่วนที่เป็นการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม อิสลามได้วางกฎหมายทั้งในเรื่องปัจเจกชน ครอบครัว สังคม รัฐบาล ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อิสลามคือ ระเบียบที่สมบูรณ์ครบถ้วน เพื่อให้มนุษย์ได้ดำเนินชีวิตได้ครบครัน แม้กระทั่งก่อนเกิด ตอนที่มนุษย์ยังเป็นตัวอ่อนในครรภ์มารดา จนกระทั่งสิ้นชีวิตก็ยังมีกฎหมายว่าด้วยการจัดการศพ เป็นคำสอนเพื่อมนุษยชาติมีรายละเอียดในทุกช่วงของชีวิตมนุษย์ เป็นคำสอนเพื่อมนุษยชาติที่ปรากฏอยู่ในทุกด้านของชีวิตมนุษย์ ฉะนั้นผู้นับถือศาสนาอิสลามจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่

จะต้องทำความเข้าใจอิสลามในรูปแบบที่สมบูรณ์ ไม่ขาดตกบกพร่อง และต้องทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งดังเช่น ผู้ให้การสัมภาษณ์ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาอัลกุรอานว่า

“เรื่องของวิชาอัลกุรอานเป็นสิ่งที่มุสลิมจะต้องเรียนรู้ เพราะมันช่วยให้เรารู้จักตัวตน รู้จักโลก และรู้ว่าดำเนินชีวิตไปเพื่อใคร”

อุสมาน อุลา (2560, มีนาคม 19, สัมภาษณ์)

“การเรียนรู้อวิชาเกี่ยวกับศาสนา ในประวัติศาสตร์อิสลามที่สามารถมาสอนเด็ก ๆ ได้ บางทีก็สอนนะ แต่ว่าพอสอนเสร็จแล้วเด็กก็กลับไม่ค่อยให้ความสำคัญ บางทีเด็กได้ข้อคิดแต่หลังจากที่กลับบ้านเขาก็ลืมไปเลย”

มะห์ดี กูรูส (2560, มีนาคม 19, สัมภาษณ์)

“เด็กมีเรื่องเรียนเกี่ยวกับศาสนาเหมือนอัลกุรอาน ประวัติศาสตร์อิสลามแบบนี้ มันก็มีนะ ในรายวิชาศาสนาที่ในโรงเรียน แต่เด็กอะ ไม่เข้าใจความหมายชัด เพราะบางทีครูยังบรรยายแบบเดิม ๆ แบบอดีตไม่เข้าใจเด็กปัจจุบันอะไรแบบนี้ก็มี”

มูฮัมหมัดรอมี กาแวมะ (2560, มีนาคม 20, สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ดังกล่าวเห็นได้ว่า ความสำคัญของการศึกษาอัลกุรอานนั้นมีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของเยาวชนเป็นอย่างมาก แต่ยังขาดวิธีการสอน การนำไปใช้ ตลอดจนการศึกษาอิสลามนั้นยังมีวิธีการบรรยายแบบเดิม ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของเยาวชนเป็นอย่างมาก ดังที่เปาโล เพรเร ได้กล่าวถึงในหนังสือ การศึกษาของผู้ถูกกดขี่ ตอนหนึ่งว่า การศึกษาซึ่งต้องเน้นถึงความเป็นมนุษย์ เปิดโอกาสให้ซักถามคิดวิเคราะห์ มิใช่การบอกเล่าท่องจำ สถานะครู ศิษย์ไม่ควรเป็นอย่างผู้รอบรู้ ผู้โง่เขลา ทว่าต้องปรับระดับให้เท่าเทียมกันเขาเสนอว่าหนทางเหล่านี้จะเป็นไปได้ก็ด้วย “การเสวนา” ที่มีการปฏิสัมพันธ์กันในแนวราบ เปิดโอกาสให้ทั้งสองฝ่ายร่วมกันคิดเสนอแนะ ตั้งคำถามให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในคำถามและคำตอบและให้พวกเขาารู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่า การศึกษาเช่นนี้จึงเป็นการศึกษาที่เน้นเสรีภาพมากกว่าพันธนาการ เพราะสำหรับเปรเร มนุษย์ที่แท้ นอกจากต้องตั้งคำถามแล้ว ยังต้องอยู่ได้ด้วยตัวเองและพึ่งพาคนอื่นให้น้อยที่สุด (ภาคิน นิมมานนรงค์, 2559) ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่กล่าวถึงการศึกษาหรือวิธีการสอนอัลกุรอานไม่ใช่เพียงแค่สอนเพื่อให้รู้ว่าเป็นหน้าที่ของมุสลิม แต่ต้องทำความเข้าใจ นำไปสู่การปฏิบัติในชีวิต ดังบทสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“เรื่องของวิชาเรื่องอัลกุรอาน เกี่ยวกับประวัติศาสตร์อิสลามแบบนี้ บางส่วนเท่านั้นแหละ ที่เอาไปใช้เอาไปใช้เฉพาะหลักปฏิบัติ อย่างเช่นเรื่องละหมาด พวกนี้รู้ว่าอะไรทำได้กับทำไม่ได้ ส่วนใหญ่แล้วก็จะมองว่าถ้ากิจกรรมทางศาสนาที่ทำร่วมกันทำกลุ่มใหญ่ใหญ่โตพวกนี้ก็จะทำ แต่ถ้าเป็นกิจกรรมส่วนตัวอาจจะต้องทำคนเดียว จะไม่ค่อยทำเหมือน เวลาละหมาดที่โรงเรียนก็จะละหมาดพร้อมกัน แต่ถ้ากลับไปโรงเรียนเมื่อไหร่ ไม่รู้ว่ามีภาระหมาดด้วยหรือเปล่า บางผู้ปกครองบอกว่าไม่ละหมาดก็มีนะ”

นุรฮายาตี ยาโมเนะ (2560, มีนาคม 23, สัมภาษณ์)

จากบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลดังกล่าวเห็นว่า การศึกษาอิสลามนั้นต้องให้ความสำคัญต่อวิธีการสอนเพื่อสร้างประสบการณ์ในการดำเนินชีวิต ผู้สอนต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ที่จะสามารถสร้างองค์ความรู้แบบใหม่ด้วยเช่นกัน มิเช่นนั้นจะส่งผลต่อการนำไปใช้ในชีวิต และอาจจะส่งผลต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในสังคมก็ได้ ในขณะที่หนังสือคุณภาพของความเป็นครู ซึ่งเป็นหนังสือ ชี้สัมมาทิฐิทางการศึกษา เพื่อเป็นแรงผลักดันหนึ่ง ในการขับเคลื่อนระบบการเรียนรู้ของไทยออกจากรูปแบบที่ครอบงำวงการการศึกษาไทยอยู่ในปัจจุบัน คือ หลงวุ่นวายอยู่กับการสอน กลัวสอนไม่ครบตามที่หลักสูตรได้กำหนด ระบบการศึกษาจึงยึดกระบวนการที่เน้นการสอนอย่างเหนียวแน่น ในขณะที่โลกเขารู้กันนานแล้วว่าต้องเปลี่ยนไปใช้กระบวนการที่เน้นการเรียนรู้ เน้นทั้งการเรียนรู้ของศิษย์ และครูตอนหนึ่งในหนังสือว่า การเรียนรู้เพื่อการจดจำประสบการณ์ที่จำเป็นที่จะต้องให้เชื่อมต่อกับความรู้สึกของเด็กๆ ประสบการณ์ที่จะจดจำมาเพียงเหตุการณ์เดียว อาจไม่ถึงความเข้าใจหรือการนำไปใช้ แต่เมื่อผ่านหลายๆประสบการณ์ การเชื่อมโยงเป็นโครงสร้างความรู้และโครงสร้างความรู้สึกก็จะเกิดขึ้น องค์ความรู้ที่เชื่อมต่อกับความรู้สึกก็จะใช้ได้จริงเช่นกัน (วิเชียร ไชยบัง , 2557)

2.3 ต้นแบบของผู้นำศาสนาผู้นำส่วนท้องถิ่น

สิ่งสำคัญประการหนึ่งในการขับเคลื่อนชุมชน ประเทศชาติให้เป็นพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านอารมณ์ สติปัญญา วิทยุญาณนั้น ต้องอาศัยผู้นำในบ้านเมือง ในขณะที่อิสลามนั้น ผู้นำในสถาบันการปกครองในสังคมทุกสังคมต้องควบคุมผู้คนให้ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผน เป็นไปด้วยความยุติธรรม สังคมมุสลิมจำเป็นต้องมีสถาบันการปกครองของตนเอง เนื่องจากระเบียบทางสังคมและกฎกติกาต่าง ๆ ในสังคมมุสลิม ต้องเป็นปัจจัยที่นำไปสู่เป้าหมายที่ไกลและล้ำลึกมากกว่าสังคมทั่วไป กล่าวคือต้องนำไปสู่ความพึงพระทัยแห่งองค์อัลลอฮ์(ซบ) แต่ด้วยการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกปัจจุบัน ความเจริญทางวัตถุเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังที่ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ได้กล่าวถึงผู้นำศาสนา และผู้นำท้องถิ่นที่เห็นความสำคัญของโลกมากกว่าเรื่องคุณธรรมจริยธรรมตอนว่า

“เรื่องของความน่าเชื่อถือของผู้ใหญ่บ้านหรือตะอีหม่าม ตอนนี้นักหนุ่มสาว เขาปล่อยให้เป็นเรื่องของผู้ใหญ่นะเท่าที่ฟัง ฟังมาเพราะบางพื้นที่เค้าก็มีการทะเลาะเบาะแว้งกันระดับผู้ใหญ่ มันทำให้เด็กไม่ค่อยเชื่อถือ แต่ในบางพื้นที่ถ้าหากว่าผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชนเขาเข้มแข็ง เขาสามารถที่จะรวมกลุ่มเรียกเด็กหนุ่มสามารถทำกิจกรรมได้ทำเครือข่ายของเด็กๆ มันทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ผู้นำหมู่บ้านขาดการเอาใจใส่กลุ่มวัยรุ่นกลุ่มโต๊ะอีหม่ามบางทีก็มีปัญหาที่เราเห็นเดี๋ยวนี้ แต่ว่าไม่ใช่ทั้งหมดนะ แต่ว่า ก็จะต้องใส่ใจให้มากกว่านี้เพราะส่วนใหญ่ตอนนี้แล้วเราจะเห็นว่าเค้าแบบว่าบ้าอำนาจอะไรแบบนี้ก็มีด้วย ซึ่งเราที่จะต้องให้เขาได้ตระหนักความสำคัญ”

สอลา วาปี (2560, มีนาคม 19, สัมภาษณ์)

จากบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้นำในปัจจุบันยังคงต้องพัฒนาคุณลักษณะการเป็นผู้นำที่ดี ต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาของคนในชุมชน โดยเฉพาะเยาวชนที่จะเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาชุมชน ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว บทบาทของผู้นำศาสนาที่ควรจะต้องรู้อำนาจหน้าที่อย่างถ่องแท้ และปฏิบัติหน้าที่ให้เต็มกำลัง เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณเป็นแบบอย่างของสังคม ต้องกล้าเป็นผู้นำสังคม ให้กลับสู่สังคมอันดีงาม หมั่นศึกษาเพิ่มเติม หรือพัฒนาตนเองให้เข้าถึงธรรมะชั้นสูง ปรับกระบวนทัศน์ ศึกษาองค์ความรู้ในแขนงอื่นๆ เพื่อสามารถเป็นผู้นำของสังคมอย่างแท้จริง และยกระดับจิตใจ มองประโยชน์ส่วนรวมเป็นใหญ่ (สำนักประชาสัมพันธ์, 2560) ซึ่งยังมีผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ กล่าวถึง นโยบายการปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อาจจะยังไม่ตอบโจทย์ความต้องการของคนในพื้นที่ ดังตอนหนึ่ง กล่าวว่า

“นโยบายการปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อาจจะยังไม่ตอบโจทย์ wanna people local area ทำให้เรารู้สึกไม่ได้ตอบโจทย์ความต้องการของคนในพื้นที่ ส่งผลให้ความต้องการของเยาวชนเองก็ไม่ได้สนใจเรื่องตัวเอง รูปแบบไม่เหมือนกับคนตามความต้องการคนในพื้นที่ อย่างเช่นเรื่องของกุ กยศ.รู้ทั้งรู้ว่ามุสลิมส่วนใหญ่ในพื้นที่เป็นอิสลามเรื่องของเงินกู้ก็จะมีเรื่องดอกเบี้ยการศึกษาที่เด็กเข้า เข้าไปเรียนในระดับมหาวิทยาลัยที่กู้ก็ถือว่าไม่ถูกต้องตามหลัก แต่ว่าเค้าเองก็ต้องดำเนินชีวิตต่อไป และเค้าเองก็ลืมที่จะเรียนรู้ทำความเข้าใจในบทลงโทษของอิสลาม แล้วเค้าก็เลยปล่อยประละเลยคนเบื่องบนยังเอาตานิไปนาเอาหูไปไร่บางที่เค้ายังรู้ดีว่าอะไรที่มุสลิมทำได้หรือทำไม่ได้ แต่เขาก็ทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้ก็ยังส่งนโยบายจะเบื่องบนส่งมายังคนในพื้นที่ซึ่งทำให้ผู้ที่ปฏิบัติงานใน

พื้นที่เองเนี่ยะก็จะต้องปฏิบัติตามโดยลืมไปว่าจะต้องตอบสนองความต้องการของความเป็นมุสลิมในพื้นที่ที่มากน้อยเพียงใด องค์กรภาครัฐหรือคนเบื้องบนยังไม่ได้รับข้อมูลจริงกับคนในชุมชนนโยบายส่วนใหญ่ที่ลงมาในพื้นที่ก็มาจากส่วนกลางมาจากคนข้างบนคนในพื้นที่ไม่สามารถดำเนินตามนโยบายข้างบนได้ ซึ่งบางทีกระบวนการในการพัฒนาเยาวชนเองก็ต้องสอดคล้องกับความเป็นมุสลิมเพราะฉะนั้นในอยู่นโยบายก็จะต้องฟังกับผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางด้านศาสนาอิสลามเช่นเดียวกัน”

เอาเดือนนี้ กาเดาะ (2560, มีนาคม 19, สัมภาษณ์)

จากบทสัมภาษณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้นำนั้นต้องให้ความสำคัญกับความต้องการอย่างแท้จริงของคนในชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังที่ Odeh Rashed Al jayyousi ที่ได้กล่าวถึงอิสลามกับการพัฒนาที่ยั่งยืนในหนังสือ Islam and Sustainable Development : New Worldviews ตอนหนึ่งว่าการเปลี่ยนแปลงสู่อารยธรรมมนุษย์อย่างยั่งยืนนั้นต้องเกิดขึ้นจากภายในจิตใจของมนุษย์ไปสู่โลกภายนอกเพื่อสร้างโลกที่งดงาม ส่วนมุมมองโลกอิสลามคือการปลูกฝังจิตสำนึกอันลึกซึ้งของความสามัคคีและระบบความงามในจิตสำนึกของมนุษย์ร่วมกัน จากความตอนดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการเข้าใจมนุษย์และการเข้าใจถึงความต้องการของบุคคลนั้นจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนเช่นกัน การพัฒนาเยาวชนมุสลิมนั้นก็ต้องเข้าใจถึงความต้องการ รับทราบปัญหาอย่างแท้จริงเพื่อนำไปสู่บุคคลที่พึงประสงค์ของอัลลอฮ์ (ซบ.) ได้เป็นอย่างดี(Rashed, 2016)

2.4 ความอ่อนแอของเศรษฐศาสตร์การเมืองในชุมชน

สังคมภูมิปัญญาและสังคมความรู้ที่แท้จริงควรมาจาก ฐานรากของสังคม และการพัฒนาอย่างบูรณาการ ต้องเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง เพราะชุมชนคือฐานรากของประเทศ ถ้าชุมชนทั้งหมดเข้มแข็งทุกด้าน ทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ การศึกษา ประชาธิปไตย ประเทศไทยก็จะมั่นคง (ประเวศ วะสี, 2555) แต่เป็นที่หน้าเสียดายชุมชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ถูกวาดออกกมาอย่างน่าสะพรึงกลัว อันเนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งผลต่อการดำเนินวิถีชีวิตของเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ถึงแม้รัฐลงมาให้ความช่วยเหลือก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จากการศึกษา เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในท่ามกลาง 8 ปีของความรุนแรง (ศรีสมภพ จิตรภิญโญศรี, 2560) พบว่าสาเหตุที่ทำให้แผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ ไม่ประสบความสำเร็จ จากปัญหาหลายๆ ปัญหาที่ถูกระบุโดยประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม ปัจจัยที่ถูกระบุว่าเป็นปัญหามากที่สุดคือการที่ผู้นำชุมชนจัดสรรผลประโยชน์จากโครงการต่างๆ ให้กับเครือญาติและพวกพ้องของตัวเองก่อน มี

น้ำหนักคะแนนมากที่สุด ปัจจัยประการที่สอง คือ การคอร์ปชั่นของข้าราชการ นักการเมือง ปัจจัยที่สาม คือ การบริหารงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ สาเหตุประการที่สี่ คือ ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในโครงการและการวางแผน ปัจจัยที่ห้า คือ โครงการขาดความต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ที่ได้กล่าวว่า

“คนในชุมชนหรือผู้ปกครองท้องถิ่นเองตอนนี้ก็มีโครงการแต่ส่วนใหญ่ก็จะมีแบบฟุตบอลไม่ค่อยมีโครงการที่เกี่ยวกับการอบรมจริยธรรมฤดูร้อนหรืออาจจะมีการจัดชุมนุมในหมู่บ้านเพื่อเรียกความสมานฉันท์ความเป็นหนึ่งเดียวของเยาวชนในชุมชน ต้องให้เขามาดูลูกบ้านบ้างให้เค้าหนึ่งที่จะช่วยกันดูแลเยาวชนในชุมชนเพราะพฤติกรรมบางอย่างที่หายไปเพราะคนในชุมชนไม่เข้มแข็งนั่นเองปล่อยประละเลยความสำคัญพวกเขาไม่มีต้นแบบหรือไอดอลที่ทำให้เด็กได้ติดตามเป็นต้นแบบเด็กบางคนบอกว่าโตขึ้นอยากเป็น ช.ร.บ. เพราะที่บ้านหรือในชุมชนเต็มไปด้วย ช.ร.บ. แต่เด็กน้อยมากที่จะคิดและมีแนวคิดว่าจะไปเป็นแพทย์จะเป็นครูเพราะแพทย์ไม่ค่อยมีในชุมชน ไม่สามารถทำให้พวกเขาได้เห็นต้นแบบในการดำรงวิถีชีวิต”

อดิพันธ์ หามะ (2560, มีนาคม 24, สัมภาษณ์)

จากบทสัมภาษณ์ดังกล่าว แม้รัฐจะพยายามเป็นอย่างมากในการเข้ามาพัฒนาในพื้นที่ แต่การที่โครงการพัฒนาของรัฐไม่ได้ผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควรเป็นปัญหาที่เกิดจากความไม่เท่าเทียมในการกระจายทรัพยากรที่กลุ่มชนชั้นนำในชุมชนมักจะได้ผลประโยชน์จากโครงการพัฒนาของรัฐมากกว่าประชาชนทั่วไป ประกอบกับปัญหาที่ประชาชนมองว่าเกิดความไม่โปร่งใสในการทำงานของข้าราชการและการบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพทำให้ความสัมฤทธิ์ผลของโครงการรัฐเป็นปัญหามาก และมีผลต่อความเป็นธรรมในการดำเนินโครงการของรัฐในขณะเดียวกันจิตสำนึกและความเข้าใจในบริบทของการพัฒนาประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ก็ยังคงยึดมั่นอยู่ในการปล่อยให้เจ้าหน้าที่และภาระของรัฐบาลและฝ่ายปกครอง ในบางพื้นที่ไม่มีแม้แต่การตรวจสอบในสิ่งที่ได้ดำเนินการของฝ่ายปกครอง ซึ่งแน่นอนว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนไม่ว่าจะเป็นชนบทหรือในเมือง ต้องมีการกระตุ้นให้บุคคลเพิ่มขีดความสามารถและมีการเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเอง และกำหนดบทบาทของตนเองต่อการพัฒนาในพื้นที่นั้นนับว่าเป็นพื้นฐานสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาพฤติกรรมของเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เป็นบุคคลที่พึงประสงค์ของศาสนา สังคมชุมชน และประเทศชาติ สามารถใช้ชีวิตท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเจริญเติบโตของสังคม และเศรษฐกิจ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของห้วงเวลาในศตวรรษที่ 21 ยิ่งถ้าไม่ได้รับการ

พัฒนาอาจจะประสบปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์และพลเมือง ตลอดจนปัญหาความรุนแรงในพื้นที่อนาคตมากขึ้น เพราะเด็กในวันนี้ที่จะกลายเป็นผู้ใหญ่ในวันหน้า และอาจจะไม่มีสมรรถภาพมากพอที่จะใช้ชีวิต และเป็นคนที่มีความคุณภาพพอที่จะดูแลสังคมในโลกยุคศตวรรษที่ 21 นี้ได้ (ดลยา เทียนทอง, 2556)

2.5 ความอ่อนตัวของระบบการจัดการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ถือเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาที่ได้มีพัฒนาการเดิมจากสถาบันปอเนาะ มีหน้าที่ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศ โดยมีปรัชญา หรือปณิธานเพื่อพัฒนากำลังคน กำลังงาน ผลิตนักเรียนเพื่อตอบสนองความต้องการกำลังคนของประเทศ ตามมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพสู่การเป็นบุคคลที่สมบูรณ์และผลิตนักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์พร้อมมีสุขภาพและบุคลิกภาพดี มีสมรรถภาพสูง เป็นบุคคลที่พึงประสงค์ของสังคม เป็นบัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่เก่ง มีความรู้เชี่ยวชาญ ชำนาญการ ทั้งทางด้านวิชาการความรู้ทั่วไป เชี่ยวชาญการในแต่ละสาขาวิชาชีพ เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ สามารถอยู่ในสังคมโดยยึดหลักองค์ความรู้ทางด้านศาสนา คุณธรรม จริยธรรมในอิสลามได้อย่างมีความสุข ทั้งทางกาย ทางใจ เบิกบานแจ่มใส ไม่เครียดแค้นชิงชังสังคม เป็นบุคคลที่มีสุขภาพดี มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550) ผลผลิตของสถาบันปอเนาะหรือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จะสร้างคนให้มีพื้นฐานศาสนา ปลูกฝังความรู้ทางศาสนา ปลูกจิตสำนึกที่ดีไม่ให้ทำสิ่งที่ชั่วร้าย มีคุณธรรม ระเบียบวินัย ไม่ว่าจะประกอบอาชีพอะไรก็จะเป็นคนมีจรรยาบรรณเสมอ ประชาชนในพื้นที่ต้องการให้ศาสนาเป็นผู้ดูแลวิถีชีวิต ต้องการความสำเร็จในโลกนี้และความปลอดภัยในโลกหน้า ที่ไหนมีศาสนาก็ทำให้เขาปลอดภัย สถาบันปอเนาะและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในการอบรมสั่งสอนเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้แม้ในปัจจุบันจะมีโรงเรียนรัฐบาลเกิดขึ้นในพื้นที่จำนวนมาก แต่ผู้ปกครองกลับนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนสถาบันศึกษาปอเนาะหรือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมากกว่า เนื่องจากการเรียนศาสนาในโรงเรียนรัฐบาลยังไม่ครอบคลุมพอซึ่งไม่สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ และที่สำคัญ จุดสำคัญของการเรียนศาสนาคือ อัล-กุรอาน แต่ในโรงเรียนรัฐบาลไม่มี นอกจากนี้ ในโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยม การเรียนศาสนายังไม่พร้อม โดยเฉพาะเรื่องคาบเวลาเรียนจะมีแค่ 2 คาบ ขณะที่ปอเนาะจะเรียนประมาณ 6 คาบ ดังนั้น คนในพื้นที่จึงไม่มั่นใจว่าวิชาเรียนศาสนาที่รัฐจัดการนั้นจะตรงตามความต้องการของคนในพื้นที่ (ศูนย์โลกสัมพันธ์ไทย, 2560)

อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ก็ยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร คุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามยังไม่เป็นที่น่าพอใจ สืบเนื่องจากปัญหา ด้านการบริหารจัดการโรงเรียน หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน โดยพบว่าในส่วนของการบริหารจัดการโรงเรียนนั้น ผู้บริหารขาดทักษะในการเป็นนักบริหาร ไม่มีระบบฐานข้อมูล งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดความพร้อมด้านสภาพแวดล้อมสถานที่ และที่สำคัญหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในส่วนของหลักสูตรนั้น พบว่า หลักสูตรไม่สามารถเทียบโอนได้ การจัดการเรียนการสอนยังไม่สามารถบูรณาการระหว่างหลักสูตรศาสนาและหลักสูตรสามัญ พบว่าครูขาดความรู้ใหม่ๆ และขาดทักษะกระบวนการสอน สื่อการเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องเรียนไม่สอดคล้องกับจำนวนนักเรียน (ทิฆัมพรสมพงษ์, 2559) ซึ่งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จำเป็นต้องมีการปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน ความพร้อมขององค์ประกอบต่าง ๆ ความพอเพียงของอุปกรณ์การเรียนการสอน (อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง, 2015) ซึ่งสอดคล้องจากการสัมภาษณ์ กล่าวว่

“การศึกษาในโรงเรียนตอนนี้ ก็มีวิชาศาสนาอยู่แล้ว แต่อีกเรื่องหนึ่งคือ ครูหรือผู้สอนไม่ค่อยมีสื่อการสอนหรือไม่มีทักษะการสอนส่วนใหญ่มีแบบบรรยายมันทำให้เด็กรู้เบื่อซะผมว่า ขาดการผูกเรื่องศาสนากับโลกภายนอกไม่ได้บูรณาการหรืออาจจะมีการบูรณาการแต่ก็ไม่สม่ำเสมอ”

การอมี่ สารี (2560, มีนาคม 18, สัมภาษณ์)

ซึ่งสภาวะการณ์ดังกล่าวนี้ ก็ยังส่งผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมเยาวชนมุสลิมเป็นอย่างมาก อันเนื่องจากเยาวชนมุสลิมส่วนใหญ่ในพื้นที่ ศึกษาในสถาบันการศึกษาปอเนาะ และ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ฉะนั้นยังมีบทบาทต่อการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยตรงจำเป็นต้องมีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมสมัยเพื่อสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกปัจจุบัน (อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง, 2015) โดยที่ยุคความรู้ในการจัดการศึกษาควรไปในทิศทางทางของความสุข เพื่อชีวิตที่ดีลูกศิษย์ในยุคความรู้กระตุ้นให้ศิษย์เรียนรู้ตลอดชีวิต ครูจึงต้องยึดหลักสอนน้อยเรียนมากด้วยจัดกิจกรรมต่างๆ ให้กับผู้เรียน ครูต้องตอบได้ว่าศิษย์ได้เรียนอะไร และเพื่อให้ศิษย์ได้อะไร การประสบผลสำเร็จได้นั้น ครูต้องทำอะไร ไม่ทำอะไร การทำหน้าที่ครูจึงไม่ผิดทาง คือ ทำให้ศิษย์เรียนไม่สนุกหรือเรียนแบบขาดทักษะสำคัญ “ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21” จะเกิดขึ้นได้จาก “ครูต้องไม่สอน แต่ต้องออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวก” ในการเรียนรู้ให้ศิษย์ได้เรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ แล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจและสมองของตนเอง การเรียนรู้แบบนี้เรียกว่า PBL (วิจารณ์ พาณิช, 2555) ซึ่งสอดคล้องตามข้อเสนอแนะของ ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ กล่าวว่

“ครูหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้ทางด้านศาสนานั้นจะต้องมีรูปแบบใหม่ใหม่ในการสอนเพราะเด็กบางกลุ่มเค้าไม่ค่อยสนใจแล้วแบบบรรยาย ถ้าหากว่าเป็นอัลกุรอานก็ต้องเป็นอัลกุรอานที่สามารถแปลเป็นภาษาไทยได้ เนื้อหาถูกแขวนไว้บนสื่อเพราะให้เด็กรุ่นใหม่ใกล้จิตศรัทธามากขึ้น

มัรซูกี เจ๊ะนา (2560, มีนาคม 24, สัมภาษณ์)

“เรื่องของมุสลิมเราที่เรียนศาสนาเป็นการเรียนแค่ท่องจำแล้วก็แปลความหมายแค่นั้นเอง ส่วนจากการปฏิบัติจริงนี่ไม่ค่อยมี ไปเรียนเพื่อที่จะบอกว่าไปเรียนทางด้านศาสนามาแล้วจะเป็นคนดีมีความสำคัญในเรื่องของการศึกษาของเยาวชน เข้าใจแหละว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียนแต่เค้าเองจะต้องมามีส่วนร่วมในการผลักดันเรื่องการศึกษาหรือเค้าเองเค้าคิดว่าเค้าเรียนน้อยหรือเปล่า อีกอย่างหนึ่งเค้าเรียนน้อยเค้าก็จะไม่ให้ความสำคัญแล้วก็จะส่งผลกระทบต่อการสร้างแนวคิด วิสัยทัศน์ในการพัฒนาคนแบบรุ่นใหม่ที่จะต้องใช้ความรู้”

อัปดุลเลาะ กามง (2560, มีนาคม 26, สัมภาษณ์)

“โรงเรียนบางโรงเรียน ครูที่สอนเด็กก็ไม่ค่อยได้เข้าใจนะ อาศัยกลุ่มเพื่อนเท่านั้นแหละเหมือนบางทีก็ไปติววิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์แบบนี้กับเพื่อนแล้วเด็กพวกนี้จะได้กลับวิชาดีมากกว่าเรียนในห้องการเรียนวิชาอัลกุรอานทางด้านศาสนาก็ส่วนใหญ่จะเห็นแบบบรรยายตีความบางที่เด็กตีความผิดๆก็มี ซึ่งส่งผลทำให้เขาเนียไปประพฤติปฏิบัติที่ผิดๆไปด้วย การศึกษาตอนนี้คิดว่ายังไม่เข้าถึงถึง จะเข้าถึงบางส่วนแต่ไม่เต็มที ความจริงของความรู้เป็นอย่างไร การศึกษาบางอย่างของคนในชนบทและคนในเมืองก็จะต่างกันโดยเฉพาะในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ของเรานี้พ่อแม่ไม่ค่อยสนับสนุนเรื่องของการศึกษาเท่าไรนะสนับสนุนแต่ก็ไม่ชัดเจนไม่ทำตามให้เฉพาะเงินนะบางครอบครัวโดยที่ไม่ตามเลยพ่อแม่ลูกไปแบบไหนไปอยู่ตรงไหนบางที่พ่อแม่ต้องออกไปทำงานแต่เช้าซึ่งเด็กนั้นไม่ค่อยมีโอกาสอยู่กับพ่อแม่ก็เป็นปัญหาแล้ว”

มูฮำหมัดกิสตี แกตอนะ (2560, มีนาคม 20, สัมภาษณ์)

จากบทสัมภาษณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าสภาพการจัดการศึกษานั้นมีผลต่อการกำหนดชะตากรรมและการกำหนดเอกลักษณ์แห่งตนของเยาวชนที่เข้าไปศึกษาในระบบการศึกษาหรือนอกกระบวนการศึกษา การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ไม่สามารถทำให้เด็กไทยมีทักษะหรือคุณสมบัติมาก

พอที่จะดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพอยู่ในศตวรรษที่ 21 จากการสัมภาษณ์ดังกล่าว ทำให้สามารถมองเห็นปัญหาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น แต่สำหรับผู้ใหญ่นั้นภาพปัญหานี้อาจยังไม่ชัดเจนมากนัก เพราะผลของมันจะเกิดขึ้นในระยะยาวเมื่อเด็กโตขึ้น หรือเรียนในระดับที่สูงขึ้น และต้องใช้ชีวิตด้วยตัวเอง ด้วยเหตุนี้คนส่วนหนึ่งจึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาช่วงปฐมวัยมากนัก เพราะคิดว่าเป็นเรื่องของอนาคต ปัญหาที่ปรากฏให้เห็นและกำลังขยายตัวขึ้นเรื่อยๆ คือ เด็กเรียนวิชาการมากขึ้นแต่ไอคิวต่ำลง มีอาการป่วยเป็นโรคเครียดตั้งแต่อายุยังน้อยเพิ่มขึ้น มีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนมากขึ้น มีผู้ใหญ่ที่คนตกงานมากขึ้น ปัญหาเหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นทันที แต่หากมองให้ลึกลงไป กลับเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงมาจากพื้นฐานการพัฒนาที่ยาว นานมาตั้งแต่อดีต (ผู้จัดการออนไลน์, 2012) ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวล้วนก็ให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ขึ้น และอาจจะก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมาอีกด้วย

2.6 การเลี้ยงดูบุตรของสถาบันครอบครัว

สถาบันครอบครัวเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดของสังคม หากครอบครัวเข้มแข็ง สังคมก็จะเข้มแข็งไปด้วย ปัจจุบันปัญหาสังคมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อาทิ การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การไม่รักนวลสงวนตัว เป็นต้น หากมองย้อนกลับไปจะพบว่าเกิดจากรากฐานครอบครัวที่อ่อนแอลง หากสังคมไทยไม่ตระหนักถึงความสำคัญของสถาบันครอบครัว มีการละเลยเพิกเฉยต่อสิ่งที่เกิดขึ้น อนาคตของสังคมไทยจะอ่อนแอลงเรื่อย ๆ และจะนำไปสู่ปัญหาตามมามากมาย (ศิริรัตน์ แอดสกุล, 2014) ในขณะที่นักวิจัยด้านพฤติกรรมศาสตร์ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณลักษณะทางจิต ปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว และปัจจัยอิทธิพลความรุนแรงกับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลา พบว่า ความคับข้องใจ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกดขี่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย อิทธิพลความรุนแรงของเพื่อน อิทธิพลความรุนแรงของสื่อโทรทัศน์ อิทธิพลความรุนแรงของเกม และอิทธิพลความรุนแรงของบิดามารดา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียน (เกษตรชัย และหิม, 2555) ซึ่งการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าการเลี้ยงดูบุตรของพ่อแม่ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อการใช้ชีวิตในสังคม

ในขณะที่นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยลอนดอนได้เขียนหนังสือ เรื่อง Islamic Counseling และมีเนื้อหาบางตอนที่เสนออย่างน่าสนใจว่า บทบาทของครอบครัวมุสลิมในการแก้ไขปัญหาติดยาเสพติดนั้นคือการรับผิดชอบ การใส่ใจและติดตามการดูแลอยู่ตลอด ถามพูดคุยร่วมกันเพื่อหาทางออกร่วมกันบุตร จากเนื้อหาตอนหนึ่งดังกล่าวเห็นได้ว่า ความรับผิดชอบ การเอาใจใส่ และการพูดคุยเป็นวิธีการหนึ่งในการช่วยเหลือบุตรให้รอดพ้นจากพฤติกรรมต่างๆ (Rasool, 2016) ดังที่ ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กล่าวว่า

“ทุกสิ่งทุกอย่างพื้นฐานทุกอย่างของเด็กอยู่ที่ครอบครัว สถาบันแรกที่เด็กจะต้องได้รับการบ่มเพาะคือครอบครัว การเลี้ยงดูจะต้องถูกสอนดีส่วนเรื่องของสถาบันครูหรือโรงเรียนก็เป็นสถาบันรองลงมานะครับ สอนให้เด็กรู้จักเอาตัวรอดในสังคม แต่อย่างไรก็แล้วแต่เนี่ยครอบครัวเขาจะต้องติดตามเราจะเห็นว่าตอนนี้ผู้ปกครองเวลาส่งเด็กไปโรงเรียนก็ส่งไปอย่างเดียวไปตามเลยว่าคุณทำการบ้านหรือเปล่า เพราะฉะนั้นเราจะเห็นได้ว่าแม้แต่การบ้านพ่อแม่ยังไม่ได้ออกติดตามเลยพฤติกรรมของเด็กจะเป็นเช่นไรเพราะฉะนั้นตัวนี้เป็นตัวสำคัญที่สุดนั่นก็คือเรื่องของครอบครัว”

อิธัม ยาเงะล้า (2560, มีนาคม 20, สัมภาษณ์)

แต่ด้วยสภาพสังคมในพื้นที่สามจังหวัด จากการศึกษา ความหลากหลายในการย้ายถิ่นของมุสลิมสามจังหวัดภาคใต้ : ใครไปมาเลเซีย และใครไปที่อื่น (อารีย์ จำปากลาง, 2557) พบว่ามุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กว่าครึ่งเลือกเข้าไปใช้แรงงานในประเทศมาเลเซีย อย่างไรก็ตาม อีกเกือบครึ่งของผู้ย้ายถิ่นมุสลิมจากสามจังหวัดภาคใต้ ย้ายไปถิ่นปลายทางอื่น ผลการศึกษาสะท้อนกระบวนการคัดสรรที่แตกต่างกันของแหล่งปลายทางสองที่นี้ ผลการศึกษาค้นสอดคล้องกับ ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กล่าวคือ

“พ่อแม่ไม่ทันใส่ใจ ทั้งลูกไปอยู่มาเลเซีย เพราะจะกลับไทยไม่ได้ ปัญหาสามจังหวัดก็อาจจะส่งผลกระทบต่อลูกหลานนะ เราไม่รู้เลยว่าคดีลูก เป็นยังไงบ้าง ซึ่งบางทีก็ปล่อยให้อยู่กับยายพ่อแม่ไม่ทันแล้วก็ไม่ค่อยกลับมาดูลูกเลย บางทีก็มีปัญหาเหมือนกัน”

รอมือละห์ ฮูแบ (2560, มีนาคม 19, สัมภาษณ์)

“ปัญหาหนึ่งที่ทำให้เด็กมีปัญหาก็คือ พ่อแม่ทำงานเช้าโดยส่วนใหญ่ลูกก็จะมีปัญหามีบางหมู่บ้านหรือบางครอบครัวที่พ่อแม่ต้องออกเช้าตรู่ซึ่งลูกก็ยังไม่ตื่น พ่ออีกทีลูกก็กลับมาแล้วพ่อแม่ก็ไม่เจอหน้าก็กลับมันนอนเจอกันก็นานๆ ครั้งก็มีนะพ่อแม่ต้องไปทำอย่างแบบนี้”

มูณิเราะฮ์ ดาริมา (2560, มีนาคม 19, สัมภาษณ์)

ในขณะที่เดียวความรู้ทักษะและความเข้าใจของพ่อแม่ที่มีต่อวิธีการเลี้ยงดูบุตรนั้นเป็นเรื่องจำเป็น โดยเฉพาะการเลี้ยงดูบุตรในช่วงสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้เมื่อเห็นชัดแล้วว่าปัญหาของการพัฒนาเด็กมีสาเหตุเริ่มมาจากผู้ใหญ่ ซึ่งล้วนแล้วมีผลต่อการพัฒนาของเด็กมากที่สุด ผู้ปกครองจะต้องมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติ ความเชื่อเกี่ยวกับการศึกษาของเด็ก ผู้ปกครองต้องสามารถสนับสนุนช่วยเพิ่มทักษะและการพัฒนาที่เหมาะสมโดยเฉพาะการส่งเสริมการมีคุณธรรมจริยธรรมดังที่ ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ กล่าวคือ

“การดูแลของครอบครัวยังไม่ถึงตัวเด็กวิธีการเรียนรู้ของครอบครัวในการดูแลเด็กเองเพื่อที่จะให้ทันกับโลกปัจจุบันทันกับโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงไม่ค่อยได้ เพราะฉะนั้นหน้าที่ของครอบครัวก็ต้องเรียนรู้วิธีการใหม่ใหม่เช่นกันสุดท้ายก็จะส่งผลกับเด็กถ้าหากว่าครอบครัวมีวิธีการที่ดีก็จะดีแต่ถ้ามีวิธีการที่ไม่ตอบสนองหรือไปบังคับขู่เข็ญมากเกินไปก็จะมีผลต่อเด็กเช่นกัน”

มุฮำหมัด กิติยะ (2560, มีนาคม 19, สัมภาษณ์)

นอกจากนั้นแล้วผู้ปกครองต้องให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับการสัมผัส การสังเกต และที่สำคัญคือเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ รวมไปถึงกิจกรรมร่วมกับครอบครัว ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมองทั้งสองซีกไปพร้อมๆกัน ฝึกคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาและลงมือทำซึ่งสอดคล้องกับ ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ กล่าวคือ

“หลัก ๆ อยู่ที่ครอบครัวเลยในการดูแลปัญหาของการเลี้ยงดูบางครอบครัวเด็กบางคนถูกเลี้ยงมาดีพ่อแม่เอาใจมากเกินไปเด็กโตขึ้นเค้าจะไม่ค่อยมีทักษะในการแก้ปัญหาหรือทักษะทางสังคมอะไรแบบนี้ แล้วจะส่งผลต่อเรื่องอื่น ๆ เช่นกัน อย่างเช่น การคิดวิเคราะห์เรื่องของการใช้ชีวิต”

พารูวัน สือนิตุท (2560, มีนาคม 24, สัมภาษณ์)

และที่สำคัญยิ่งกว่านั้นคือ การให้ความสำคัญต่อการศึกษาศึกษาของครอบครัวจะเป็นทางออกหนึ่งในการพัฒนาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชน ในขณะเดียวกันต้องส่งเสริมให้ลูกใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติ ต้องควบคุมการใช้สื่อและเทคโนโลยีของลูก อันเนื่องจากขณะนี้การสื่อสารต่างๆ รวมไปถึงอุปกรณ์และเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่เข้าถึงง่าย ทั้งโทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต และอินเทอร์เน็ต ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ที่ปัจจุบันไม่สามารถหลีกเลี่ยงการใช้งานอุปกรณ์เหล่านี้ได้แล้ว ดังนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองควรเลือกรูปแบบที่จะให้ลูก และควรมีการติดตามการใช้งานของลูกอย่างใกล้ชิด

ผลการวิจัยระยะที่ 2 วิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. โปรแกรมค่ายอบรมการพัฒนาการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สภาวการณ์การเปลี่ยนแปลงในห้วงศตวรรษที่ 21 ถูกวาดออกมาให้ดูน่าสะพรึงกลัว และมีมุมมองการพัฒนาหลุดแยกออกไปจากศตวรรษที่ 20 มีการอธิบายว่า ศตวรรษที่ 21 มีการขยายตัวทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและอุตสาหกรรม มีการพัฒนาของนวัตกรรมแบบก้าวกระโดด ซึ่งทำให้โลกทั้งใบสามารถเชื่อมโยงกันได้แบบไม่มีที่สิ้นสุด มีการส่งผ่านข้อมูลข่าวสารรวมถึงวิทยาการสมัยใหม่ ข้ามผ่านซีกโลกอย่างกว้างขวางในระยะเวลาอันสั้น ซึ่งนำความเปลี่ยนแปลงมาสู่ผู้คนทั้งโลก ทำให้มนุษย์กลายเป็นฐานทรัพยากรหลักของโลก เพราะพวกเขามีความรู้และสามารถเรียนรู้ได้ สามารถอยู่ร่วมกับเทคโนโลยีได้ สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ รวมไปถึงมีความคิดสร้างสรรค์ และทักษะอื่นๆ บนพื้นฐานของจริยธรรมที่ดี ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้มนุษย์และสังคมอยู่รอดอีกด้วย (มนทกานต์ รอดคล้าย, ม.ป.ป.) ในขณะที่เดียวกันสภาพการณ์ของเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะด้านการศึกษาและทักษะการดำรงชีวิต ที่ต้องจัดให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมให้เกิดสันติสุข ทั้งนี้เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาคนและสังคมของประเทศ ให้มีคุณภาพ (South Deep Outlook, 2560)

ในขณะที่ สุมาวดี พวงจันทร์, (2559) ได้ศึกษายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในเขตพื้นที่พิเศษ พบว่า การเรียนรู้หรือการศึกษาต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน ต้องมีวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในด้านการจัดการศึกษาทั้งอาเซียนและนานาชาติ และดำเนินตามแนวทางพระราชดำริเพื่อสร้างอาชีพอย่างยั่งยืนยังไม่พร้อมต่อการการเปลี่ยนแปลง การแสดงออกทางความคิดเชิงสร้างสรรค์ ตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงของโลกได้ สำหรับแนวทางสำคัญในการแก้ไขปัญหา นั้น อิสลามได้ให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจในบทเรียนแห่งอิสลาม ส่งเสริมให้เยาวชนที่หลงผิดและมีพฤติกรรมที่ขัดต่อหลักแห่งอิสลามนั้นให้มีพฤติกรรมตามแนวทางที่ศาสนาอิสลามกำหนดได้ ดังผลการศึกษาที่พบว่า วัยรุ่นมุสลิมที่มีการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาดีมีแนวโน้มที่จะประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติศาสนกิจทางศาสนา ทั้งการปฏิบัติตนเป็นบ่าวที่ดีของพระองค์อัลลอฮ์ (ซบ.) การละหมาด การถือศีลอด ซึ่งจะช่วยให้วัยรุ่นมุสลิมมีความอดทนอดกลั้นจากอารมณ์ใฝ่ต่ำอีกด้วย นอกจากนี้เยาวชนมุสลิมจะต้องสร้างจิตลักษณะที่สูงขึ้น คือ การต่อสู้ของมนุษย์จากอารมณ์ใฝ่ต่ำ และมารร้าย เพื่อให้มนุษย์ได้รับการพัฒนาทางด้านพฤติกรรม มีแรงบันดาลใจเพื่อต่อสู้ในการทำมาดี จึงจะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ (อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง, 2015) ในขณะเดียวกันชุมชนมุสลิมยังไม่มีเครื่องมือมาตรฐานที่ใช้ในการจัดกิจกรรม และประเมินพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม

แก่เยาวชนมุสลิมอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม แสดงให้เห็นว่าการดำเนินการส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลามแก่เยาวชนมุสลิมนั้น ยังขาดระบบและวิธีการที่เป็นหลักวิชาการ ซึ่งกระบวนการขับเคลื่อนการส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมนั้น ต้องมีรูปแบบและขั้นตอนอย่างชัดเจน มีวิธีการ มีกิจกรรม และเครื่องมือที่สามารถปฏิบัติได้โดยผู้นำมุสลิมและผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นบุคคลหลักในการดำเนินงาน และประสานงานความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ อย่างใกล้ชิด (เกษตรชัย และหิเม, 2560) ซึ่งกระบวนการขับเคลื่อนการส่งเสริมพฤติกรรมตามวิถีอิสลามแก่เยาวชนมุสลิมดังกล่าว นั้น ยังสอดคล้องกับแนวคิดการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อปฏิรูปสังคมไทยกล่าวคือ การที่จำปาประเทศไปสู่สังคมที่มีคุณธรรมนั้น ชุมชนเองนั้นต้องสร้างความชื่นชมในความดีความงามและความจริง มีกระบวนการพัฒนาคุณธรรมอย่างเป็นระบบขั้นตอน จะนำไปสู่สังคมที่มีคุณธรรม ซึ่งสังคมที่มีคุณธรรมเหมือนเป็นเกราะกำบัง มีธรรมะก็เหมือนมีเกราะกำบังตัวเองไม่ให้ถูกทำร้ายได้ (วรากรณ์สามโกเศศ, 2558)

จากความสำคัญดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า รูปแบบกิจกรรมการพัฒนาเยาวชนมุสลิมมีความจำเป็นอย่างยิ่ง และถือเป็นการศึกษาที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของเยาวชนมุสลิมบนพื้นฐานหลักการอิสลาม ซึ่งเป็นความท้าทายในการวิจัย นำไปสู่นวัตกรรมใหม่ในการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีผู้คนในพื้นที่เข้ามามีบทบาทร่วมกันในการศึกษา บนพื้นฐานการนำพระบัญชาในคัมภีร์อัลกุรอาน และนำวจนะของท่านศาสดามุฮัมมัด (ซล) รวมไปถึงการนำทฤษฎีทางด้านพัฒนามนุษย์และสังคม นำมาสังเคราะห์ให้ได้รูปแบบกิจกรรมการพัฒนาเยาวชนมุสลิมที่สอดคล้องต่อความต้องการ โดยเฉพาะการนำทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences) มาบูรณาการกับกระบวนการเรียนรู้ที่ได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลายในกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยเน้นความสำคัญใน 3 เรื่องหลัก คือ 1) การเรียนรู้ควรได้รับการส่งเสริมให้ใช้ปัญญาด้านที่ถนัด เป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ 2) ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ควรมีรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับปัญญาที่มีอยู่หลายด้าน 3) ในการประเมินการเรียนรู้ ควรวัดจากเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถครอบคลุมปัญญา ทั้งนี้การประยุกต์ทฤษฎีพหุปัญญากับรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาเยาวชนมุสลิมนั้นจึงให้ความสำคัญกับด้านภาษา ด้านตรรกศาสตร์ ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว ด้านดนตรี ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านการเข้าใจตนเอง ซึ่งทั้งหมดที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้นคือข้อเสนอของ ศาสตราจารย์ไฮวาร์ด การ์ดเนอร์ นักจิตวิทยา มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เป็นผู้หนึ่งที่อธิบายให้เห็นถึงความสามารถที่หลากหลายของมนุษย์และมนุษย์ก็สามารถเรียนรู้ได้ถ้าสามารถนำข้อเสนอดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในรูปแบบการเรียนรู้ (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา, ม.ป.ป.) จากความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญต่อการสร้างเครื่องมือในการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงได้ศึกษาโปรแกรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม

ของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อนำไปเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาเยาวชนมุสลิมให้ประพฤติปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรมในอิสลามต่อไป

โปรแกรมกิจกรรมการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ตรงด้านการพัฒนาเยาวชนในพื้นที่ รวมทั้งนำข้อมูลจากคัมภีร์อัลกุรอานซึ่งเป็นบทบัญญัติในอิสลาม ที่ผู้นับถือศาสนาอิสลามจะต้องนำมาเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต รวมทั้งการศึกษาครั้งนี้เน้นให้เกิดรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนามนุษย์และสังคม โดยนำทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences) มาบูรณาการกับรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้อิสลาม ให้ความสำคัญกับด้านมิติสัมพันธ์ ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านการเข้าใจตนเอง ซึ่งทั้งหมดนั้นล้วนเป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบกิจกรรมที่สอดคล้องตามวิถีอิสลาม โดยผู้วิจัยได้ทำการอภิปรายผล ดังนี้

1.1 กิจกรรมปฐมบทและความคุ้นเคย

กิจกรรมปฐมบทและความคุ้นเคย เป็นกิจกรรมเริ่มแรก เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม ทำให้เกิดความสนิทสนม พร้อมต่อการให้ความร่วมมือและการเรียนรู้ เข้าใจถึงกระบวนการต่างๆ ในการจัดกิจกรรมร่วมกัน รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการมีสัมพันธภาพที่ดี เข้าใจเจตนารมณ์ของผู้วิจัยที่มีต่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม ดังคำสอนในคัมภีร์อัลกุรอาน ความว่า

“และพวกเจ้าจงช่วยเหลือกันในเรื่องที่เป็นคุณธรรม และความยำเกรง และจงอย่าช่วยกันในเรื่องที่เป็นบาปและเป็นศัตรูกัน และพึงกลัวเกรงอัลลอฮฺเถิด แท้จริงอัลลอฮฺนั้นเป็นผู้ทรงรุนแรงในการลงโทษ” (อัล-มาอิดะฮฺ: 2)

ซึ่งการประกาศเจตนารมณ์ของผู้วิจัยดังกล่าว ก่อให้เกิดความงายตายต่อการเข้าไปจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเยาวชนมุสลิม สอดคล้องกับแนวคิดหลักที่ผู้วิจัยนำมาเทียบเคียงคือ ทฤษฎีการเรียนรู้พหุปัญญานั้นให้ความสำคัญกับมิติความสัมพันธ์และมนุษยสัมพันธ์ ด้านผู้ให้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มให้ความเห็นว่า การจัดกิจกรรมอื่นใด ควรให้ความสำคัญกับการแนะนำตัว ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้าใจถึงวัตถุประสงค์หลักในการเข้าร่วมกิจกรรม พร้อมทั้งผู้วิจัยจำเป็นที่จะต้องแสดงเจตนารมณ์ในฐานะผู้วิจัย พร้อมทั้งเป็นการแสดงความริสุทธ์ใจในการพัฒนาชุมชน รวมถึงเป็นจริยธรรมสำหรับนักวิจัยอีกด้วย จากการให้ข้อมูลสนทนากลุ่มดังกล่าว ยังสอดคล้องกับความเห็นของนักวิชาการด้านพฤติกรรมศาสตร์ที่ปรากฏในหนังสือ เยาวชนมุสลิมกับพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม กล่าวคือ กิจกรรมการทำความรู้จักเป็นกระบวนการแรกในการสร้างเจตคติที่ดีต่อกัน โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันจะช่วยให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและประสบ

ความสำเร็จด้วยดี (เกษตรชัย และหิม, 2560) ส่วนขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมนั้น ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ผลสรุปในกิจกรรม ดังนี้

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายผู้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีและอธิบายถึงวัตถุประสงค์โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. ผู้วิจัยแจกกระดาษ A4 โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเขียนถึงความคาดหวังในการเข้าร่วมกิจกรรม
3. ผู้วิจัยวิเคราะห์ความคาดหวัง โดยใช้เทคนิค Mind Mapping เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้าใจถึงความคาดหวังและเป้าหมายร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างชัดเจน
4. ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมออกเป็นกลุ่มละ 5-8 คน แจกกระดาษบรู๊ฟและสีน้ำมันหรือปากกาเคมี โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเขียนกฎระเบียบกติกาในการเข้าร่วมกิจกรรม และให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำเสนอเป็นรายกลุ่ม
5. ผู้วิจัยถอดบทเรียนรวบยอดจากกิจกรรม ข้อที่ 1, 2, และ 3 เพื่อต่อย้ำและเน้นบทเรียนที่ได้รับจากกิจกรรม

1.2 กิจกรรมมาทบทวนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในตัวตน

กิจกรรมมาทบทวนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในตัวตน เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า จะทำให้เยาวชนได้มีโอกาสพิจารณาตัวตนและทราบถึงตัวตนที่แท้จริงผ่านการจัดกิจกรรม ซึ่งการที่เยาวชนมีโอกาสเปิดเผยตัวเองมากเท่าไร ก็จะทำให้เขาเรียนรู้ที่จะเข้าใจตนเอง ยอมรับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น การรู้จักตนเอง รวมไปถึงการรับรู้และรู้จักความสามารถของตัวเอง ที่สำคัญคือ ทราบอารมณ์ของตนเองด้วย ว่าขณะนี้พฤติกรรมเป็นอย่างไร การรู้จักพฤติกรรมตนเองจะนำไปสู่การควบคุมอารมณ์และการแสดงออก ที่เหมาะสมต่อไป จากความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักดังกล่าว ยังสอดคล้องกับทฤษฎีหลักที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญในการออกแบบกิจกรรมสำหรับเยาวชนมุสลิม กล่าวคือ เยาวชนมุสลิมนั้นต้องทำความเข้าใจในตนเอง รู้จักตัวเอง ซึ่งการที่จะรู้จักตนเอง รู้อารมณ์ของตนเองได้ เป็นรากฐานของการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองอีกด้วย จากบางส่วนของทฤษฎี และ ความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักดังกล่าวนี้ ยังสอดคล้องกับหนังสืออิสลามกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ของศาสตราจารย์สถาบันวิจัยทัศนคติแห่งจอร์แดน กล่าวตอนหนึ่งว่า การพัฒนาแนวคิดโดยการทบทวนความคิดเพื่อให้มนุษย์ได้รู้จักตนเองนั้น เป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืนในอิสลามเช่นกัน (Al-Jayyousi, 2016) จากความสอดคล้องดังกล่าวนี้ยังได้ปรากฏในบทบัญญัติในคัมภีร์อัลกุรอาน ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่มุสลิมให้ความสำคัญมาเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตกล่าวคือ การทบทวนบทบาทของตนเอง ถือเป็นหนึ่งแห่งกระบวนการที่จำเป็นต่อการขัดเกลาจิตวิญญาณของปวงบ่าวผู้ศรัทธา เป็นสิ่งสำคัญในการประเมินตน เพื่อที่จะยืน

หยัดมันคงอยู่บนแนวทางอันเที่ยงตรง อัลลอฮฺทรงกำชับให้ปวงบ่าวผู้ศรัทธาเกรงกลัวต่อการฝ่าฝืนบัญญัติของพระองค์ และให้ประเมิตนต่อกิจการงานที่ผ่านเลยมาก่อนที่จะไปยื่นเผชิญหน้าต่อพระองค์ ในวันที่ไม่มีการช่วยเหลือหรือให้โอกาสแก่ตัวใด ๆ และสำหรับผู้ที่ประกอบคุณงามความดีเพื่อพระองค์ แน่نونการงานของพวกเขาจะไม่สูญเปล่า ดังที่พระองค์ได้ทรงตรัสไว้ความว่า

“โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย พวกเจ้าจงยำเกรงอัลลอฮฺเถิด และทุกชีวิตจงพิจารณาดูว่าอะไรบ้างที่ได้เตรียมไว้สำหรับวันพรุ่ง (วันกิยามะฮฺ) และจงยำเกรงอัลลอฮฺเถิด แท้จริงอัลลอฮฺนั้นเป็นผู้รู้ดียิ่งต่อสิ่งที่คุณเจ้ากระทำ และพวกเจ้าอย่าได้เป็นเช่นบรรดาผู้ที่ลืมอัลลอฮฺ มิฉะนั้นอัลลอฮฺจะทรงทำให้พวกเขาเสื่อมตัวของพวกเขาเอง คนเหล่านั้นพวกเขาเป็นบรรดาผู้ฝ่าฝืน” (อัล-หัจร: 18-19)

“นอกจากผู้ที่กลับเนื้อกลับตัว และผู้ที่ศรัทธา และประกอบคุณงามความดี เขาเหล่านั้นแหละอัลลอฮฺจะทรงเปลี่ยนความชั่วของเขาเป็นความดีและอัลลอฮฺทรงเป็นผู้ให้อภัย ผู้ทรงเมตตาเสมอ” (อัลฟุรคอน: 70)

สำหรับการทบทวนตนเองท่านศาสตาดามุฮัมมัด (ซล) ยังได้ตอกย้ำผ่านวจนะของท่านให้ทราบ ซึ่งมีใจความว่า

“คนฉลาดคือ ผู้ที่ทบทวนตัวเองและทำงานเตรียมไว้หลังจากความตาย ส่วนคนโง่คือผู้ที่ทำตามอารมณ์ใฝ่ต่ำของตนเอง และหวังต่ออัลลอฮฺอย่างลม ๆ แล้ง ๆ” (อิหม่ามอะหมัด)

จากความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักในการสนทนากลุ่มนั้น ได้ให้ความเห็นถึงวิธีการดำเนินกิจกรรม“มาทบทวนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในตัวตนกันเถอะ” ดังนี้

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายผู้เข้าร่วมกิจกรรม และอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรม “มาทบทวนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในตัวตนกันเถอะ”
2. ผู้วิจัยแจกแบบประเมินเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามที่ถูกพัฒนาจากผู้ทรงคุณวุฒิ
3. ผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจัดกลุ่มนั่งเป็นกลุ่มตามระดับคะแนนที่ได้รับจากข้อ ที่ 3 โดยที่ผู้วิจัยแจกใบงานประเมินสาเหตุและแนวทางแก้ปัญหาแบบฉบับตัวเอง โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทบทวนสาเหตุพร้อมเสนอแนวทางแก้ไขพฤติกรรม
4. หลังจากที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ดำเนินการเสร็จแล้ว ผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำเสนอสาเหตุ และแนวทางให้เพื่อนในกลุ่มรับฟังโดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่อง (Story Telling)
5. ผู้วิจัยสรุปบทเรียนที่ได้จากการนำเสนอพร้อมอธิบายถึงคุณลักษณะพฤติกรรมที่สอดคล้องในอิสลาม ส่วนด้านการประเมินผลกิจกรรมในครั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักเสนอให้ใช้แบบประเมินวัดระดับพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิม และใบงานประเมินสาเหตุและแนวทางแก้ปัญหาแบบฉบับตัวเองแล้วเขียนรายงานผลออกมาโดยการพรรณนาวิเคราะห์อีกด้วย

1.3 กิจกรรมอิสลามกับพื้นฐานชีวิตที่ควรจะมี

อิสลามกับพื้นฐานชีวิตที่ควรจะมี เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่เป็นเครื่องมือในการทบทวนองค์ความรู้ และสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับพื้นฐานด้านอิสลามให้กับเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยง สารสำคัญประการหนึ่งที่ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยให้ข้อเสนอคือ กิจกรรมอิสลามกับพื้นฐานชีวิตที่ควรจะมีนั้น เป็นการส่งเสริมการรับรู้ถึงหลักการศรัทธาในอิสลาม เป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้นสำหรับการสร้างสังคมและบรรทัดฐานของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันในสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เป็นสังคมของศรัทธาชนที่พร้อมเสมอที่จะน้อมรับคำบัญชาแห่งอัลลอฮ์ (ซบ) โดยไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ถือเอาความคิดของตนเป็นใหญ่ รู้จักพระเจ้า รู้จักโลกและสรรพสิ่ง เข้าใจตนเองและผู้อื่น ตระหนักในการดำรงอยู่ของชีวิตและเป้าหมายของการมีชีวิตอยู่สู่ความสำเร็จ อัลลอฮ์ (ซบ) ตรัสว่า

ความว่า: *“คำตอบของบรรดามุอมีนเมื่อได้รับการเชิญชวนสู่อัลลอฮ์และรอซูลด้วยการบังคับใช้กฎเกณฑ์ของอัลลอฮ์ในระหว่างพวกเขา พวกเขาจะตอบว่าแท้จริงพวกเราได้รับฟังและพร้อมปฏิบัติ ตามและพวกเขาเหล่านั้นแหละคือผู้ประสบผลสำเร็จ”* (อันนุร: 51)

ซึ่งหลักการศรัทธานั้นประกอบด้วย 1) ศรัทธาในอัลลอฮ์ 2) ศรัทธาในบรรดามะลาอิกะฮ์ของพระองค์ 3) ศรัทธาในบรรดาคัมภีร์ของพระองค์ 4) ศรัทธาในบรรดาศาสนทูตของพระองค์ 5) ศรัทธาในวันปรโลก (วันอาคีเราะฮ์) 6) ศรัทธาในกฎกำหนดสภาพการณ์

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักยังให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า อิสลามยังต้องให้เยาวชนนั้นทราบถึงหลักการปฏิบัติในอิสลาม การศรัทธาต่ออัลลอฮ์จะไม่มีประโยชน์อันใดหากไร้การปฏิบัติ หลักประพฤติปฏิบัติของศรัทธาชนในสังคมอิสลาม อันหมายถึงหลักกฎหมายอิสลามซึ่งมีความสมบูรณ์และศักยภาพพร้อมในการตอบสนองต่อความต้องการของสังคมในทุกๆ ด้าน และทุกยุคทุกสมัย อัลลอฮ์ตรัสว่าความว่า

“ณ วันนี้ข้าได้ทำให้ศาสนาของสุเจ้าครบถ้วนสมบูรณ์ทุกประการ และข้าได้ประทานความโปรดปรานของข้าให้สุเจ้าอย่างเต็มเปี่ยมแล้ว พร้อมกันนี้ข้าได้ยินยอมให้อัลอิสลามเป็นศาสนาของพวกเจ้าทั้งหลาย” (อัลมาอิดะฮ์: 3)

จากความสำคัญดังกล่าว นับเป็นความโปรดปรานจากพระเจ้าที่ได้ประทานกฎหมายอิสลามแก่มุสลิมชาติ เพื่อเป็นคู่มือการประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิต และแนวทางการแก้ปัญหาทั้งปวง เป็นกฎหมายที่ครอบคลุมทั้งชีวิตส่วนตัวและสังคม การดำเนินชีวิตตามกฎหมายอิสลามยังช่วยกระตุ้นให้มนุษย์ได้ใช้ความคิดและพัฒนาตัวเองอยู่เสมอเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งหลักการปฏิบัติในอิสลาม 5 ประการที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ข้อเสนอเพื่อเติมคือ เยาวชนต้องเรียนรู้หลักการปฏิบัติในอิสลาม ประกอบด้วย 1) การปฏิญาณตน “ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ และมุฮัมมัดเป็นรอซูลของอัลลอฮ์” 2) การละหมาด 3) การจ่ายซะกาต

4) การถือศีลอดเดือนรอมฎอน 5) การประกอบพิธีฮัจญ์ สำหรับข้อเสนอในการดำเนินการกิจกรรมนั้น ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ข้อเสนอขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

1. ผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเขียนแบบวัดความรู้มิติแห่งอิสลามเพื่อประเมินความรู้พื้นฐานด้านอิสลามศึกษาของผู้เข้าร่วมกิจกรรม
2. หลังจากที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ดำเนินการเขียนแบบวัดความรู้มิติแห่งอิสลามแล้ว ผู้วิจัยเปิดวิดีโอเกี่ยวกับหลักพื้นฐานในอิสลาม
3. ผู้วิจัยสรุปบทเรียน โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมระดมสมองเขียนถึงข้อมูลที่ได้รับจากวิดีโอดังกล่าว
4. ผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแบ่งกลุ่มสร้างละครเวทีเกี่ยวกับอิสลามโดยให้ความสำคัญกับการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับหลักศรัทธา และหลักปฏิบัติในอิสลาม
5. ผู้ร่วมโครงการนำเสนอบทบาทสมมุติผ่านการแสดงกลุ่มละ 10 นาที
6. ผู้วิจัยถอดบทเรียนโดยเน้นสาระการเรียนรู้ด้านอิสลามศึกษาโดยมีวิธีผลและประเมินผลกิจกรรมจากแบบวัดความรู้มิติแห่งอิสลาม สังเกตจากการเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น การอภิปรายร่วมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม และสังเกตจากการนำเสนอบทบาทสมมุติผ่านการแสดงละคร

1.4 กิจกรรมส่งเสริมการละหมาด : เสาหลักของมุสลิม

กิจกรรมส่งเสริมการละหมาด : เสาหลักของมุสลิม เป็นอีกหนึ่งข้อเสนอของผู้ให้ข้อมูลหลัก กล่าวคือ กิจกรรมที่นำเรื่องของการละหมาดซึ่งเป็นหลักสำคัญของมุสลิมจะต้องปฏิบัติ เป็นการแสดงความเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ แสดงให้เห็นถึงการรู้จักคุณพระองค์ ระลึกถึงพระองค์ เป็นการสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า ขอพรให้อยู่ในหนทางอันเที่ยงธรรมของพระองค์ เป็นการชำระล้างจิตใจให้ผ่องแผ้วและห้ามปรามตนเองจากความชั่วร้ายทั้งเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้าใจถึงความสำคัญของการละหมาด การละหมาดที่ถูกต้องและตระหนักถึงความสำคัญของการละหมาด

ซึ่งการละหมาดเป็นหน้าที่ที่จำเป็น (ฟัรฎู) เป็นหน้าที่ที่บังคับสำหรับมุสลิมทุกคน การกล่าวปฏิญาณตน 2 ประโยค ความว่า “ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ และมุฮัมมัดเป็นรอสูลของอัลลอฮ์” แสดงถึงความเป็นมุสลิม แต่การละหมาดเป็นการแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างมุสลิมกับผู้ไม่ใช่มุสลิม ผู้ที่ไม่ละหมาดนั้น ในอิสลามถือว่าเท่ากับเป็นผู้ทำลายศาสนาเพราะเมื่อไม่ละหมาดซึ่งการละหมาดนั้นเป็นสิ่งที่ผู้นับถือศาสนาอิสลามนั้นจะต้องกระทำ แสดงให้เห็นถึงการรับรู้ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สำหรับขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมนั้น ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ข้อเสนอ ดังนี้

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายผู้เข้าร่วมกิจกรรมอธิบายถึงวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม “ส่งเสริมการละหมาดเสาหลักของมุสลิม”

2. ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมออกเป็นกลุ่มละ 5-8 คน แจกกระดาษขรุขระและสีน้ำมันหรือปากกาเคมี โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมระดมสมองถึงปัญหาที่ส่งผลต่อการไม่ปฏิบัติตามหลักการของกลุ่มเยาวชนและให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำเสนอเป็นรายกลุ่ม
3. ผู้วิจัยเปิดวิดีโอวิธีการละหมาด 5 นาทีเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรับทราบถึงการปฏิบัติละหมาดที่ถูกต้อง
4. ผู้วิจัยให้ผู้ร่วมวิจัยเลือกบุคคลต้นแบบในกลุ่ม ลองแสดงบทบาทสมมุติวิธีการละหมาดให้เพื่อนในกลุ่ม
5. ผู้วิจัยนำเสนอความสำคัญของการละหมาดในอิสลาม โดยเชิญวิทยากรบรรยายโดยตรง สำหรับการประเมินผลกิจกรรมผู้วิจัยจะสังเกตจากการเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น การอภิปรายกลุ่มผ่านเทคนิคระดมสมอง และสังเกตจากการแสดงบทบาทสมมุติของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1.5 กิจกรรมการเรียนรู้วิถีชีวิตตามแบบซุนนะห์ของท่านศาสดา

กิจกรรมการเรียนรู้วิถีชีวิตตามแบบซุนนะห์ของท่านศาสดา เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมการเรียนรู้จริยธรรมในศาสนาอิสลาม ที่ถือเป็นแบบฉบับหรือแบบอย่างอันดีงามที่ท่านศาสดามุฮัมมัด นำมาสั่งสอนไว้ ไม่ว่าจะด้วยคำพูด ด้วยการปฏิบัติ เป็นไปตามบทบัญญัติของอัลลอฮ์ ในคัมภีร์อัล-กุรอาน อัลลอฮ์ได้ตรัสไว้เพื่อให้มนุษย์ผู้ศรัทธาในพระองค์ได้ปฏิบัติตามแบบฉบับท่านศาสดามุฮัมมัดว่า

“และแท้จริงนี่คือทางของข้าอันเที่ยงตรง พวกเจ้าจงปฏิบัติตามมันเถิด และอย่าปฏิบัติตามหลายๆ ทาง เพราะมันจะทำให้พวกเจ้าแยกออกไปจากทางของพระองค์ นั่นแหละที่พระองค์ได้สั่งเสียมันไว้แก่พวกเจ้า เพื่อพวกเจ้าจะได้ยำเกรง” (อัลอันอาม : 153)

ผู้นับถือศาสนาอิสลามทุกคนจะต้องปฏิบัติตามคำสอนและแนวทางที่ท่านนบีมุฮัมมัดที่ได้ปฏิบัติไว้ในฐานะที่ยอมรับและปฏิญาณตนว่า “มุฮัมมัดเป็นศาสนทูตของอัลลอฮ์” ความว่า “ฉันขอปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจาก “อัลลอฮ์” และฉันขอปฏิญาณว่า “มุฮัมมัด” เป็นรอซูลของอัลลอฮ์” ในฐานะที่อิสลามเป็นวิถีชีวิตหรือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของมนุษยชาติโดยมีท่านนบีมุฮัมมัด เป็นแบบอย่าง ดังปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอานว่า

“โดยแน่นอนยิ่งในตัวของรอซูลุลลอฮ์ (มุฮัมมัด) ได้มีแบบอย่างอันดีงาม (ทั้งโอวาทและจริยธรรม) สำหรับสู่เจ้า”

และท่านนบีมุฮัมมัด กล่าวไว้ว่า “ฉันถูกส่งมาเพื่อให้เกิดจริยธรรมที่ดั่งงามสมบูรณ์ขึ้น” (รายงานโดยอะหมัด)

ในขณะที่นักวิชาการตะวันตก เอช จี เวลส์ นักเขียนชาวอังกฤษ ได้กล่าวถึงอิสลามว่า “คำสอนของอิสลามก่อให้เกิดประเพณีที่ยิ่งใหญ่ด้านความยุติธรรม ความประพฤติ และความใจกว้าง นี่คือการสอนแก่มวลมนุษย์ที่เป็นคำสั่งสูงสุดและปฏิบัติได้ในชีวิตจริง อิสลามปล้ำล้างการกดขี่และความอ

ยุคธรรมในสังคม และแทนที่ด้วยความอ่อนโยน ความสุภาพและภราดรภาพ" นอกจากนั้น มหาตมะ คานธี ผู้นำและนักการเมืองที่มีชื่อเสียงชาวอินเดียได้เขียนในหนังสือเรื่อง Young India ว่า "หากจะมี ศาสนาใดมีโอกาสได้ปกครองเหนืออังกฤษและยุโรปในร้อยปีข้างหน้าละก็คือ อิสลาม" ดานไมเคิล เอช. ฮาร์ท. ชาวอเมริกันที่จัดอันดับมนุษย์ทรงอิทธิพล 100 คนแรกในประวัติศาสตร์ยังได้กล่าวถึง ศาสดามุฮัมมัดซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้นับถือศาสนาอิสลาม กล่าวว่า "การที่ผมเลือกมุฮัมมัดเป็น บุคคลผู้ทรงอิทธิพลที่สุดในโลก อาจทำให้บางคนประหลาดใจหรือตั้งคำถาม แต่เขาคือบุรุษเพียงคนเดียวในประวัติศาสตร์ที่ประสบความสำเร็จสูงสุดทั้งทางโลกและทางศาสนา" (Bloggang, 2560)

จากคำกล่าวในคัมภีร์อัลกรุอ่าน คำกล่าวของท่านศาสดามุฮัมมัด และนักวิชาการตะวันตก ช่างตนชี้ให้เห็นว่า มุฮัมมัดคือแบบอย่างที่ดีที่ผู้นับถือศาสนาอิสลามสามารถนำไปเป็นแบบอย่างที่ดี ได้ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักในงานวิจัยให้ข้อมูลว่า

“เยาวชนมุสลิมที่เชื่อในอัลลอฮและมุฮัมมัด เขาจะต้องปฏิบัติตัวตามแบบฉบับของท่าน ศาสดาที่ผ่านมามีได้เห็นถึงความสำเร็จของเยาวชนที่เป็นแบบอย่าง ชัยชนะมหาด ช่วยเหลือผู้คน หรือ พุดสุจาสุภาพ ล้วนแล้วแต่มาจากการเรียนรู้เกี่ยวกับสุนนะห์ของท่าน แต่อันด้วยเรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์อิสลาม หรือเรื่องราวเกี่ยวจริยธรรมอิสลามนั้นมีความยิ่งใหญ่ กว้างมหาศาลมากๆ ผู้ให้ ความรู้เกี่ยวกับอิสลามต้องตระหนักคือ จะมีวิธีการใดในการจัดความรู้ให้เยาวชนเข้าใจได้ง่ายที่สุด การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมหรือแบบฉบับของท่านศาสดาจึงเป็นสิ่งที่ดีที่สุด”

ดังนั้นในการดำเนินชีวิตของมุสลิมจึงจำเป็นต้องปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับจริยธรรมของ อิสลามที่ได้รับการรับรองจากอัลลอฮ อาทิเช่น การทักทาย การกิน การดื่มน้ำ การพูด การนั่ง การ เดิน การหาว การจาม การปัสสาวะ อุจจาระ หัวเราะ การอาบน้ำ ความโกรธและหยิ่งยโส การกล่าว ร้ายคำหยาบ การเอื้อเฟื้อ เมตตา เป็นต้น ทั้งนี้การส่งเสริมความรู้จึงจำเป็นต้องออกแบบ ให้เหมาะสมมากที่สุด ด้าน Al-Jayyousi, (2016) ได้เขียนวิธีการพัฒนาการเรียนรู้อิสลามตอนหนึ่งใน หนังสือ อิสลามกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ว่า “การได้นำแบบอย่างที่ดีจากท่านศาสดามุฮัมมัดมาใช้ใน การเป็นต้นแบบการเรียนรู้ให้กับผู้คนจะเป็นการเรียนรู้ที่มีคุณค่าในอิสลามมากที่สุด” จากการให้ ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลักได้เสนอขั้นตอนการจัดกิจกรรม ดังนี้

1. เริ่มต้นจากการทักทายผู้เข้าร่วมกิจกรรมอธิบายถึงวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม “กิจวัตร ตามแบบสุนนะห์ของท่านศาสดามีวัตถุประสงค์อะไรบ้าง
2. ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมออกเป็นกลุ่มละ 5-8 คน แจกกระดาษขรุฟและสีน้ำมัน หรือปากกาเคมี โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมระดมสมองถึงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในตัวเองและ นำเสนอก่อนกลุ่มละ 2 นาที หลังจากนั้นผู้วิจัยสรุปบทเรียนด้วยเทคนิค Mind Mapping
3. ผู้วิจัยแจกแบบวัดระดับการปฏิบัติกิจวัตรตามแบบสุนนะห์ของท่านศาสดาเพื่อให้ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อค้นหาต้นแบบในกลุ่ม

4. ผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเลือกบุคคลต้นแบบในกลุ่มจากคะแนนรวมสะสมสูงสุด และให้อธิบายถึงวิธีการปฏิบัติในแต่ละวันเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อื่น

5. ผู้วิจัยนำเสนอความสำคัญของจริยธรรมที่ดีต่อการเป็นมุสลิม

กิจกรรมครั้งนี้ใช้แบบวัดระดับการปฏิบัติกิจวัตรตามแบบซุนนะห์ของท่านศาสดาและสังเกตจากการแสดงบทบาทสมมุติของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เป็นวิธีในการวัดและประเมินผลกิจกรรม ทั้งนี้คาดหวังว่ากิจกรรมจะช่วยให้เยาวชนเรียนรู้การปฏิบัติจริยธรรมตามแบบฉบับท่านศาสดา และทราบถึงรายละเอียดตัวอย่างจริยธรรมที่พึงประสงค์ของท่านศาสดา

ผลการวิจัยระยะ 3 ผลการปฏิบัติการใช้วิธีการเรียนรู้อิสลามมีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบพฤติกรรมตามวิถีอิสลามรวมทุกด้าน ก่อนและหลังเข้าโปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลาม

ประเมินรายด้าน	ก่อนอบรม			หลังอบรม			t-value	Sig. (2-tailed)
	Mean	S.D.	ระดับ	Mean	S.D.	ระดับ		
การรับรู้	2.87	.227	ปานกลาง	4.85	.144	มากที่สุด	-55.926	.000
ทัศนคติ	2.96	.224	ปานกลาง	4.65	.220	มากที่สุด	-39.060	.000
พฤติกรรม	2.62	.384	ปานกลาง	4.84	.161	มากที่สุด	-36.150	.000
รวมด้าน	2.82	.191	ปานกลาง	4.78	.109	มากที่สุด	-35.353	.000

**p < .01, N =45

จากตารางพบว่า พฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมมีคะแนนก่อนอบรมด้านการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ยเท่ากับ 2.87 คะแนน และมีคะแนน หลังเข้าโปรแกรมในระดับมากที่สุด เฉลี่ยเท่ากับ 4.85 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้านการรับรู้พบว่า พฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้านการรับรู้หลังเข้าโปรแกรมอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด สูงกว่าก่อนเข้าอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมมีคะแนนก่อนอบรมด้านทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ยเท่ากับ 2.96 และมีคะแนน หลังเข้าโปรแกรมในระดับมากที่สุด เฉลี่ยเท่ากับ 4.65 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้านทัศนคติทั้งสอง พบว่า ระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้านทัศนคติหลังเข้าโปรแกรมอยู่ในระดับมากที่สุด สูงกว่าก่อนเข้าโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมมีคะแนนก่อนเข้าโปรแกรมด้านพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ยเท่ากับ 2.62 คะแนน และมีคะแนนหลังเข้าโปรแกรมในระดับมากที่สุด เฉลี่ยเท่ากับ 4.85

คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้านพฤติกรรมทั้งสอง พบว่า ระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้านพฤติกรรมหลังเข้าโปรแกรมอยู่ในระดับมากที่สุด สูงกว่าก่อนเข้าโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมโดยรวม มีคะแนน ก่อนอบรม เฉลี่ยเท่ากับ 2.82 คะแนน และมีคะแนนหลังเข้าโปรแกรมเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมโดยรวมทั้งสอง พบว่า ระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมหลังเข้าโปรแกรมสูงกว่าก่อนเข้าโปรแกรม

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงของกลุ่มทดลองจากจังหวัดนราธิวาส ก่อนและหลังเข้าโปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลาม

ประเมิณราย ด้าน	ก่อนอบรม			หลังอบรม			t-value	Sig. (2-tailed)
	Mean	S.D.	ระดับ	Mean	S.D.	ระดับ		
การรับรู้	2.87	.140	ปานกลาง	4.87	.140	มากที่สุด	-37.977	.000
ทัศนคติ	2.84	.215	ปานกลาง	4.46	.215	มากที่สุด	-21.070	.000
พฤติกรรม	2.41	.375	ปานกลาง	4.77	.172	มากที่สุด	-21.605	.000
รวมด้าน	2.71	.195	ปานกลาง	4.70	.085	มากที่สุด	-30.117	.000

**p < .01

จากตารางพบว่า พฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมค่ายอบรมมีคะแนนก่อนอบรมด้านการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ยเท่ากับ 2.87 คะแนน และมีคะแนน หลังเข้าโปรแกรมอบรมในระดับมากที่สุด เฉลี่ยเท่ากับ 4.87 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้านการรับรู้ทั้งสอง พบว่า พฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้านการรับรู้หลังเข้าโปรแกรมอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด สูงกว่าก่อนเข้าอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมค่ายอบรมมีคะแนนก่อนอบรมด้านทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ยเท่ากับ 2.84 และมีคะแนน หลังเข้าโปรแกรมอบรมในระดับมากที่สุด เฉลี่ยเท่ากับ 4.46 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้านทัศนคติทั้งสอง พบว่า ระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้านทัศนคติหลังเข้าโปรแกรมอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด สูงกว่าก่อนเข้าอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมค่ายอบรมมีคะแนนก่อนอบรมด้านพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ยเท่ากับ 2.41 คะแนน และมีคะแนน หลังเข้าโปรแกรมอบรมในระดับมากที่สุด เฉลี่ยเท่ากับ 4.77 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้านพฤติกรรมทั้งสอง พบว่า ระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้านพฤติกรรม

หลังเข้าโปรแกรมอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด สูงกว่าก่อนเข้าอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมการอบรมโดยรวม มีคะแนน ก่อนอบรมเฉลี่ยเท่ากับ 2.71 คะแนน และมีคะแนน หลังอบรมเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมการอบรมโดยรวมทั้งสอง พบว่า ระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมการอบรมหลังเข้าอบรม สูงกว่าก่อนเข้าอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงของกลุ่มทดลองจากจังหวัดปัตตานี ก่อนและหลังเข้าโปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลาม

ประเมิณราย ด้าน	ก่อนอบรม			หลังอบรม			t-value	Sig. (2-tailed)
	Mean	S.D.	ระดับ	Mean	S.D.	ระดับ		
การรับรู้	2.96	.339	ปานกลาง	4.92	.094	มากที่สุด	-24.627	.000
ทัศนคติ	3.10	.227	ปานกลาง	4.65	.140	มากที่สุด	-24.089	.000
พฤติกรรม	2.50	.365	ปานกลาง	4.87	.126	มากที่สุด	-23.138	.000
รวมด้าน	2.86	.224	ปานกลาง	4.81	.079	มากที่สุด	-35.353	.000

**p < .01

จากตารางพบว่า พฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมค่ายอบรมมีคะแนนก่อนอบรมด้านการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ยเท่ากับ 2.96 คะแนน และมีคะแนน หลังเข้าโปรแกรมอบรมในระดับมากที่สุด เฉลี่ยเท่ากับ 4.92 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้านการรับรู้ทั้งสอง พบว่า พฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้านการรับรู้หลังเข้าโปรแกรมอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด สูงกว่าก่อนเข้าอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมค่ายอบรมมีคะแนนก่อนอบรมด้านทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ยเท่ากับ 3.10 และมีคะแนน หลังเข้าโปรแกรมอบรมในระดับมากที่สุด เฉลี่ยเท่ากับ 4.65 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้านทัศนคติทั้งสอง พบว่า ระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้านทัศนคติหลังเข้าโปรแกรมอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด สูงกว่าก่อนเข้าอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมค่ายอบรมมีคะแนนก่อนอบรมด้านพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ยเท่ากับ 2.50 คะแนน และมีคะแนน หลังเข้าโปรแกรมอบรมในระดับมากที่สุด เฉลี่ยเท่ากับ 4.87 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้านพฤติกรรมทั้งสอง พบว่า ระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้านพฤติกรรมหลังเข้าโปรแกรมอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด สูงกว่าก่อนเข้าอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.01 ส่วนระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมการอบรมโดยรวม มีคะแนน ก่อนอบรม เฉลี่ยเท่ากับ 2.86 คะแนน และมีคะแนน หลังอบรม เฉลี่ยเท่ากับ 4.81 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมการอบรมโดยรวมทั้งสอง พบว่า ระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมการอบรมหลังเข้าอบรม สูงกว่าก่อนเข้าอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงของกลุ่มทดลองจากจังหวัดยะลา ก่อนและหลังเข้าโปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลาม

ประเมิณราย ด้าน	ก่อนอบรม			หลังอบรม			t-value	Sig. (2- tailed)
	Mean	S.D.	ระดับ	Mean	S.D.	ระดับ		
การรับรู้	2.78	.102	ปานกลาง	4.73	.147	มากที่สุด	-39.284	.000
ทัศนคติ	2.93	.149	ปานกลาง	4.82	.172	มากที่สุด	-35.051	.000
พฤติกรรม	2.94	.134	ปานกลาง	4.87	.212	มากที่สุด	-31.042	.000
รวมด้าน	2.89	.077	ปานกลาง	4.81	.118	มากที่สุด	-57.619	.000

**p < .01

จากตารางพบว่า พฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมค่ายอบรมมีคะแนนก่อนอบรมด้านการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ยเท่ากับ 2.78 คะแนน และมีคะแนน หลังเข้าโปรแกรมอบรมในระดับมากที่สุด เฉลี่ยเท่ากับ 4.73 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้านการรับรู้ทั้งสอง พบว่า พฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้านการรับรู้หลังเข้าโปรแกรมอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด สูงกว่าก่อนเข้าอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมค่ายอบรมมีคะแนนก่อนอบรมด้านทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ยเท่ากับ 2.93 และมีคะแนน หลังเข้าโปรแกรมอบรมในระดับมากที่สุด เฉลี่ยเท่ากับ 4.82 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้านทัศนคติทั้งสอง พบว่า ระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้านทัศนคติหลังเข้าโปรแกรมอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด สูงกว่าก่อนเข้าอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมค่ายอบรมมีคะแนนก่อนอบรมด้านพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ยเท่ากับ 2.94 คะแนน และมีคะแนน หลังเข้าโปรแกรมอบรมในระดับมากที่สุด เฉลี่ยเท่ากับ 4.87 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้านพฤติกรรมทั้งสอง พบว่า ระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้านพฤติกรรมหลังเข้าโปรแกรมอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด สูงกว่าก่อนเข้าอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมการอบรมโดยรวม มีคะแนน ก่อนอบรม

เฉลี่ยเท่ากับ 2.86 คะแนน และมีคะแนน หลังอบรม เฉลี่ยเท่ากับ 4.81 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมการอบรมโดยรวมทั้งสอง พบว่า ระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมการอบรมหลังเข้าอบรม สูงกว่าก่อนเข้าอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการปฏิบัติการใช้วิธีการเรียนรู้อิสลามมีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลของการวิจัยระยะที่ 3 ดังนี้

ผลการปฏิบัติการใช้วิธีการเรียนรู้อิสลามมีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมตามวิถีอิสลามรวมทุกด้านก่อนและหลังเข้าโปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามมีระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมการอบรมหลังเข้าอบรม สูงกว่าก่อนเข้าอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นับเป็นความสำเร็จของการนำโปรแกรมกิจกรรมการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนหวังเพื่อยกระดับการเรียนรู้อิสลามของเยาวชนมุสลิมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม อันเนื่องจากโปรแกรมอบรมได้ถูกออกแบบเพื่อตอบสนองความต้องการทางความเชื่อของเยาวชนมุสลิมที่ต้องยึดหลักข้อมูลจากคัมภีร์อัลกุรอานซึ่งเป็นบทบัญญัติในอิสลาม ที่ผู้นับถือศาสนาอิสลามจะต้องนำมาเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต ดังที่ผู้เข้าร่วมอบรมให้การสัมภาษณ์ว่า

“ค่ายนี้เอาเรื่องศาสนาที่เกี่ยวข้อง ทำให้เรามั่นใจในรูปแบบของการลงกิจกรรม เช่น เราชอบตอนทำละหมาดด้วยกัน เพราะบางทีเราไปทำค่ายเราไม่ค่อยเจอกิจกรรมที่เน้นการละหมาดเลย”

(มาหามะ สาแม, สัมภาษณ์วันที่ 12 ธันวาคม 2560)

“การอบรมแบบนี้มันเป็นการปฏิบัติจริงไม่ใช่แค่สอนแต่ในห้องเรียน กิจกรรมแบบนี้ตอบสนองคนบ้านเราด้วย เป็นมุสลิมก็ต้องยึดคำสอนของพระเจ้าด้วยไม่ใช่แล้วแต่จะเล่น”

(สุไลมาน อิมรอน, สัมภาษณ์วันที่ 12 ธันวาคม 2560)

จากบทสัมภาษณ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การออกแบบกิจกรรมมีส่วนต่อการพัฒนาการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรม ตามแนวปฏิบัติของทฤษฎีการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ที่เชื่อว่าพฤติกรรมหรือการกระทำของมนุษย์เกิดขึ้นจากแรงกระตุ้นภายในตนเอง สิ่งแวดล้อม (ทิสนา แชมมณี, 2550) อันหมายถึง โปรแกรมการอบรมครั้งนี้มีรูปแบบแรงกระตุ้นภายในตนเอง คือการเชื่อว่า มุสลิมต้องทำคุณงามความดีบนพื้นฐานของหลักศรัทธาและ

หลักปฏิบัติ เพื่อพระองค์อัลลอฮ์ และการออกแบบค่ายอบรมครั้งนี้มีสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ที่เชื่อว่ามีสยิดซึ่งเป็นพื้นที่หลักในการอบรมเป็นบ้านของพระองค์อัลลอฮ์นั่นเอง ในขณะที่นักคิดที่สำคัญของนักทฤษฎีกลุ่มที่เชื่อในพระเจ้า คือ เซนต์ออกุสติน จอห์น คาลวิน ที่เชื่อว่า มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความชั่ว และมนุษย์ก็พร้อมที่จะทำความชั่วหากไม่ได้รับการสั่งสอนอบรม ในขณะที่คัมภีร์อัลกุรอาน ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่สำคัญยิ่งต่อผู้นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งแนะนำให้ผู้นับถือศาสนาอิสลามทำการเผยแพร่ศาสนาด้วยวิธีทางที่เปี่ยมด้วยการกระทำที่สง่างาม ซึ่งอัลลอฮ์ได้ตรัสว่า “ จงเรียกร้องสู่แนวทางแห่งพระเจ้าของสู่เจ้าโดยสุขุมและการตกเดือนที่ดี และจงโต้แย้งพวกเขาด้วยสิ่งที่ดีกว่า” (อัลกุรอาน : อันนะฮลุ 125) อันหมายถึงการโต้แย้งอย่างมีระบบ มีขั้นตอน มีเหตุและผล และบทบัญญัติดังกล่าวยังสอดคล้องกับปรัชญาอัตถิภาวะนิยมที่เน้นเชื่อว่า ธรรมชาติของมนุษย์ และสภาพแวดล้อมทางสังคมของแต่ละบุคคลสามารถกำหนดได้ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2559) ดังที่โปรแกรมการอบรมได้ถูกออกแบบเพื่อตอบสนองการพัฒนาคนมนุษย์และสังคมอย่างถูกต้องตามความต้องการของมนุษย์โดยตรงผ่านวิธีวิทยาการวิจัย และแนวคิดทางวิชาการ เห็นได้ถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมอบรมในทางที่ดีขึ้น มีระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมการอบรมหลังเข้าอบรม สูงกว่าก่อนเข้าอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งการนำไปใช้ต่อของโปรแกรมสามารถนำไปใช้กับทุกพื้นที่อันจะเห็นได้จากผลของการศึกษาของกลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่างเชิงพื้นที่ อันได้แก่ จังหวัดนราธิวาส จังหวัดยะลา และจังหวัดปัตตานี ที่มีผลการดำเนินการของการใช้วิธีการเรียนรู้อิสลามมีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยการเปรียบเทียบพฤติกรรมตามวิถีอิสลามรวมทุกด้าน ก่อนและหลังเข้าโปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามพบว่า ระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมการอบรมหลังเข้าอบรม สูงกว่าก่อนเข้าอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาลักษณะพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดข้อค้นพบคือยังขาดการตระหนักรู้ในพฤติกรรมที่แสดงออกต่อตนเอง นำเสนอตัวตนในสื่อออนไลน์อย่างเปิดเผยและไม่เหมาะสม มีแนวความคิดการทำให้เป็นตะวันตก ดิถยาเสพติดและการพนันฟุตบอล ขโมยทรัพย์สินเงินทองของบิดามารดา อยู่ร่วมกันระหว่างเพศตรงข้ามในที่มืด ขับรถซ้อนท้ายหญิงชายดังสามีภรรยา ใช้ชีวิตร่วมกันในบ้านพักในขณะที่ยังไม่แต่งงาน มีเพศสัมพันธ์ และการคบชู้สาวในพื้นที่สาธารณะ ในขณะที่พลังตัวตนนั้นเป็นการรวมพลังคุณค่าในตนเอง พลังสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นในตนเอง และพลังการสร้างทักษะชีวิตเพื่อให้เป็นบุคคลที่อยู่ในสังคมอย่างสันติสุข ช่วยเหลือผู้อื่น มีจุดยืนที่ชัดเจน รักความยุติธรรม ไม่แบ่งแยกชนชั้น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ การมีวินัยในตนเองที่จะไม่ข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยง (สุรียเดช ทรีปาตี, 2554) นอกจากนี้พฤติกรรมการนำเสนอตัวตนในสื่อออนไลน์อย่างเปิดเผยและไม่เหมาะสมก็ยังเป็นลักษณะพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมรวมไปถึงการมีแนวความคิดการทำให้เป็นตะวันตก ดิถยาเสพติดและการพนันฟุตบอล ขโมยทรัพย์สินเงินทองของบิดามารดา อยู่ร่วมกันระหว่างเพศตรงข้ามในที่มืด ขับรถซ้อนท้ายหญิงชายดังสามีภรรยา ใช้ชีวิตร่วมกันในบ้านพักในขณะที่ยังไม่แต่งงาน มีเพศสัมพันธ์ และการคบชู้สาวในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวล้วนแล้วแต่มีผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ จากการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ปรากฏในหนังสือเยาวชนมุสลิมกับพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม ของนักวิชาการสาขาพฤติกรรมศาสตร์จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์กล่าวคือ เยาวชนมุสลิมส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่ไม่สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมมุสลิมและขัดหลักการศาสนาอิสลาม เยาวชนมีการคบเพื่อนเพศเดียวกันแบบไร้เขตจำกัดและมีอิสระเสรี มักทำกิจกรรมที่ไร้สาระ สร้างความเดือดร้อน มีการคบเพื่อนต่างเพศอย่างเปิดเผย มีอิสระ และคบเหมือนชาวตะวันตก มีการจับมือถือแขน กอดจูบ ให้ความสำคัญกับการศึกษาสามัญมากกว่าวิชาศาสนา ไม่รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีการเกี่ยวข้องกับอบายมุข เลียบแบบดาราและวัฒนธรรมตะวันตก (เกษตรชัย และหิมี, 2560) ถ้าทุกฝ่ายสามารถจับมือร่วมพูดคุยอย่างมีระบบผ่านวิธีวิทยาการวิจัยที่ถูกต้องจะสามารถสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้แบบมีส่วนร่วมและนำไปสู่การพัฒนาเยาวชนอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานทุนทางสังคม ศาสนา การศึกษา ชุมชน และครอบครัวได้เป็นอย่างดี

จากการการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า พฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามนั้นเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ การเลี้ยงดูบุตรของสถาบันครอบครัว ความอ่อนตัวของระบบการจัดการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ความอ่อนแอของเศรษฐศาสตร์การเมืองในชุมชนต้นแบบของผู้นำมุสลิม ผู้นำส่วนท้องถิ่นที่ไม่พึงประสงค์ ความอ่อนแอของการจัดการเรียนรู้ด้านศาสนาอิสลาม ซึ่งลักษณะดังกล่าวล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้เยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลาม ในขณะที่ปัจจัยสาเหตุที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามมีผลการศึกษาที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ การเพิกเฉยให้ทารกตีมนมของมารดา การขาดการอบรมเลี้ยงดูแบบอิสลามอย่างใกล้ชิด การไม่ได้รับการศึกษาด้านศาสนาอิสลามอย่างจริงจัง การไม่สนใจกิจกรรมทางศาสนาอิสลามของเยาวชน การปล่อยปละละเลยและไม่ใส่ใจดูแลเยาวชนของผู้นำมุสลิม (เกษตรชัย และหีม, 2560) ในขณะที่ผลการศึกษาของ อับดุลลอฮ์มาลิก หมัดเทระ, (2555) พบว่าผู้นำมุสลิมยังไม่สามารถดูแลเยาวชนตามวิถีอิสลาม อันเนื่องจากผู้นำมุสลิมขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง การไม่ตระหนักและไม่ให้ความสำคัญในการดูแลเยาวชน ขาดทักษะและประสบการณ์ในการดูแลเยาวชน และผู้นำมุสลิมขาดความสัมพันธ์กับกลุ่มเยาวชน นอกจากนี้การขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากภาคประชาชน และชุมชนในพื้นที่ กล่าวคือ ถึงแม้ว่าการบริหารจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ที่กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายในการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างเงื่อนไขให้เกิดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา แต่ไม่มีการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องการบูรณาการงาน ด้านการศึกษา ระหว่างหน่วยงานและผู้รับผิดชอบการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2560) อนึ่งสถานการณ์ดังกล่าวยังเป็นปัญหาและความท้าทายของการจัดการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สอดคล้องกับผลการศึกษา กล่าวคือ ความอ่อนตัวของระบบการจัดการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสาเหตุที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สำหรับการพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้นต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาความสามารถในการบริหารจัดการตนเองของผู้นำมุสลิม ในด้านการบริหารเวลา การจัดลำดับความสำคัญ การคิดเชิงกลยุทธ์และทฤษฎีการตัดสินใจ และการพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ต้องให้ความสำคัญกับการออกแบบกิจกรรมเพื่อเยาวชนมุสลิมในปัจจุบันที่ไม่ใช่รูปแบบเดิม ต้องเน้นเรื่องของการเรียนรู้เพื่อให้เยาวชนสามารถยืนได้ด้วยตนเอง บทบาทของผู้นำในการพัฒนาเยาวชนมุสลิมต้องได้รับการพัฒนา

ตามทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และต้องสร้างสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้แบบใหม่และความเป็นมืออาชีพในการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในศตวรรษที่ 21 ต้องเข้าใจลักษณะพฤติกรรมของคนในยุคสมัย และความเป็นปัจจุบันขณะซึ่งการศึกษาดังกล่าวยังสอดคล้องกับการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดและการเรียนรู้ของเด็กมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กล่าวคือ การเลี้ยงดูในวิถีอิสลาม การจัดการเรียนรู้ในบ้านบูรณาการอิสลาม การร่วมมือกับโรงเรียน การร่วมมือกับชุมชน และการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาของผู้ปกครอง (มูฮัมหมัดอาฟีฟ อัสซอลิฮีย์, 2560) ในขณะที่ผลการศึกษากการพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีความสอดคล้องกับ 1 ใน 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่ใช้หลักทางศาสนาและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งคำสอนทางศาสนานับว่ามีประโยชน์อย่างมากในการนำไปจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากต้นน้ำแห่งความจริง (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2559) นอกจากนี้ ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งถือเป็นกลไกในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุขในสังคมพหุวัฒนธรรมและกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ภายใต้อิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันจากภายในที่เป็นปัญหาวิกฤติที่ต้องเผชิญ

ในขณะที่ผลการศึกษากการพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น คือ โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอีกหนึ่งหลักสูตรที่ถูกพัฒนาขึ้น สอดรับยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ 20 ปี (พ.ศ.2560 - 2579) ได้เป็นอย่างดี โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นหลักสูตรแบบมนุษยนิยม โดยให้ผู้เรียนรู้เป็นอิสระเสรี มีความคิดสร้างสรรค์ ให้เรียนตามความสามารถของตัวเอง ไม่ตั้งจุดมุ่งหมาย เน้นคุณธรรม จริยธรรม อารมณ์ ให้ผู้เรียนรู้ได้เปิดเผยตัวเองรวมถึงเป็นกิจกรรมที่เน้นการแก้ปัญหาสังคมและการปฏิรูปสังคม สนใจที่จะเชื่อมโยงกิจกรรมเข้ากับการพัฒนามนุษย์และสังคมโดยเฉพาะการมีคุณธรรมจริยธรรมทางสังคม ซึ่งโปรแกรมนี้จะต่างจากโปรแกรมอื่นๆ ที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นต้องตั้งจุดมุ่งหมายก่อนเพื่อแสดงพฤติกรรมที่วัดได้ แต่โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้นี้ ถูกเชื่อมโยงกับปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม มีความเชื่อว่า การศึกษาควรมุ่งพัฒนาความสามารถที่มนุษย์มีอยู่แล้ว เช่น ความสามารถในการจำ ความสามารถในการคิด ความสามารถที่จะรู้สึก ฯลฯ การศึกษาควรมุ่งที่จะถ่ายทอดความรู้ที่สั่งสมกันมา ความเชื่อความศรัทธาต่างๆ ที่ยึดถือกันเป็นอมตะ อบรมมนุษย์ให้มีความคิดเห็น และความเป็นอยู่สมณะของการเป็นมนุษย์

โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้มีพฤติกรรมสอดคล้องกับวิถีอิสลาม โดยมีพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานและวจนะของท่านศาสดามุฮัมมัด (ซล) อัลฮาดิษ เป็นฐานของการเรียนรู้ โดยนำหลักอัครลาก (หลักจริยธรรม) หลักอียาดะฮ (หลักปฏิบัติ) หลักซารีอะฮ (ธรรมนูญอิสลาม) หลักอากีดะฮ (หลักเชื่อมั่นศรัทธา) หลักอิฮซาน (หลักความดี) มาเป็นแนวทางการดำรงชีวิต พร้อมกับเยาวชนมุสลิมต้องเรียนรู้และได้รับการส่งเสริมองค์ความรู้ในทุกมิติ มีวิธีการจัดการและควบคุมตนเองภายใต้กรอบแนวคิดของอิสลาม มีวิธีการทบทวนระดับการปฏิบัติศาสนกิจ ใช้พลังชุมชนเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ รวมไปถึงการได้รับพลังเสริมจากครอบครัว มาเป็นวิธีการในการขับเคลื่อน ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรจากแนวคิดข้างต้นสู่การสร้างโปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 5 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมปฐมบทและความคุ้นเคย 2) กิจกรรมมาทบทวนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในตัวตนกันเถอะ 3) กิจกรรมอิสลามกับพื้นฐานชีวิตที่ควรมี 4) กิจกรรมส่งเสริมการละหมาดเสาหลักของมุสลิม 5) กิจกรรมเรียนรู้กิจวัตรตามแบบสุนนะห์ของท่านศาสดา สำหรับผลการดำเนินการโปรแกรมกิจกรรมการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สำหรับผลการปฏิบัติการใช้โปรแกรมค่ายอบรมวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการวัดระดับพฤติกรรมของผู้เข้าโปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่า พฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมค่ายอบรมมีคะแนนก่อนอบรมด้านการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ยเท่ากับ 2.87 คะแนน และมีคะแนน หลังเข้าโปรแกรมอบรมในระดับมากที่สุด เฉลี่ยเท่ากับ 4.85 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้านการรับรู้ทั้งสอง พบว่า พฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้านการรับรู้หลังเข้าโปรแกรมอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด สูงกว่าก่อนเข้าอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมค่ายอบรมมีคะแนนก่อนอบรมด้านทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ยเท่ากับ 2.96 และมีคะแนน หลังเข้าโปรแกรมอบรมในระดับมากที่สุด เฉลี่ยเท่ากับ 4.65 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้านทัศนคติทั้งสอง พบว่า ระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้านทัศนคติหลังเข้าโปรแกรมอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด สูงกว่าก่อนเข้าอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมค่ายอบรมมีคะแนนก่อนอบรมด้านพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ยเท่ากับ 2.62 คะแนน และมีคะแนน หลังเข้าโปรแกรมอบรมในระดับมากที่สุด เฉลี่ยเท่ากับ 4.85 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามด้านพฤติกรรมทั้งสอง พบว่า ระดับพฤติกรรม

ตามวิถีอิสลามด้านพฤติกรรมหลังเข้าโปรแกรมอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด สูงกว่าก่อนเข้าอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมการอบรมโดยรวม มีคะแนน ก่อนอบรม เฉลี่ยเท่ากับ 2.82 คะแนน และมีคะแนน หลังอบรม เฉลี่ยเท่ากับ 4.78 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมการอบรม โดยรวมทั้งสอง พบว่า ระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของผู้เข้าโปรแกรมการอบรมหลังเข้าอบรม สูงกว่าก่อนเข้าอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในขณะที่การเปรียบเทียบย้อนหลัง 3 ปี ของคะแนนสอบอิสลามศึกษา I NET ระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2556 – 2559 ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในรายวิชา อัลอัคราค (จริยธรรม) จัดโดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ซึ่งมีเนื้อหาการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาเยาวชนมุสลิมให้อยู่บนพื้นฐานของวิถีอิสลาม ซึ่งมีความคล้ายกับเนื้อหาการเรียนรู้ในโปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าคะแนนสอบอิสลามศึกษา I NET ระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2556 – 2559 ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในรายวิชา อัลอัคราค (จริยธรรม) ในปีการศึกษา 2557 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละมากที่สุด 44.13 คะแนนเฉลี่ยรองลงมา ได้แก่ ปีการศึกษา 2556 เท่ากับ 40.99 และปีการศึกษา 2558 เท่ากับ 44.80 เมื่อเปรียบเทียบระดับคะแนนต่ำสุดทั้งสามปีการศึกษาพบว่า ปีการศึกษา 2558 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด (ร่างแผนยุทธศาสตร์การศึกษาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ 20 ปี (พ.ศ.2560 – 2579) ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวการพัฒนาการศึกษาด้านจริยธรรมของเยาวชนมุสลิมทั้งในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษาจะต้องได้รับการพัฒนาและแก้ไขรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนามากยิ่งขึ้น ส่งเสริมให้มีการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และความเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการ คุณธรรม จริยธรรม เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต (ศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2560)จากผลการศึกษาข้างต้นยังสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 ที่เสนอแนวทางการพัฒนาปรับเปลี่ยนค่านิยมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสำนึก และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ กล่าวคือ ส่งเสริมการเลี้ยงดูในครอบครัวที่เน้นการฝึกเด็กให้รู้จักการพึ่งพาตัวเอง มีความซื่อสัตย์ มีวินัย มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบ ในรูปแบบของกิจกรรมที่เป็นกิจวัตรประจำวัน และให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กสามารถเรียนรู้และยึดถือเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนที่สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ความมีวินัย จิตสำนึก ปรับวิธีการเผยแพร่หลักศาสนาให้มุ่งชี้แนะแนวทางการดำรงชีวิตตามหลักธรรมคำสอนที่เข้าใจง่าย สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ให้นำไปสู่การปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม(สำนักนายกรัฐมนตรี, 2559)

ข้อเสนอแนะ

หลังจากผู้วิจัยได้ข้อสรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลมาแล้วข้างต้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับผู้สนใจสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ตามข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้

ผลจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษากับเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงที่ประพฤติปฏิบัติตนไม่สอดคล้องกับวิถีอิสลาม ซึ่งเป็นกลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลาม มีอัลลอฮ์ (ซบ) เป็นพระเจ้าและมีอัลกุรอานเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต การนำไปใช้จึงมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ (ซบ) อันหมายถึงนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมไปสู่การรักดีต่อเอกองค์อัลลอฮ์ (ซบ)

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการศึกษานำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่น หรือนักพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือกลุ่มนโยบายที่มีความคลาคลึงเชิงพื้นที่ ความเชื่อ และวัฒนธรรมเดียวกันให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการพัฒนาเยาวชนบนพื้นฐานการเรียนรู้อิสลาม รวมถึงนำไปบูรณาการการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนอย่างแท้จริง โดยเฉพาะ สถาบันการศึกษาในพื้นที่ ทั้งในระบบและนอกระบบ การศึกษา ภารกิจเด็กและเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สภาเด็กและเยาวชน ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักงานการศึกษาเอกชน สำนักงานพัฒนามนุษย์และสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สามารถนำวิธีการเชิงบูรณาการไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่เพื่อตอบสนองการพัฒนาที่ถูกต้องตามหลักการทางศาสนาและความต้องการของคนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ด้วยการเปลี่ยนแปลงของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของเยาวชนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดยั้งและยากต่อการหาทางออก รูปแบบการเรียนรู้จึงต้องถูกพัฒนาไปตามช่วงสมัย การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ต้องได้รับการพัฒนา ฉะนั้นการศึกษาวิจัยด้านการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนานั้นจึงต้องได้รับการศึกษาวิจัยตามช่วงสมัยเช่นกัน การวิจัยครั้งต่อไปสามารถนำผลการศึกษาไปเทียบเคียงการวิจัยในอนาคตได้บนพื้นฐานการเปลี่ยนแปลงของช่วงสมัย และยึดแนวทางสำคัญจากบทบัญญัติในคัมภีร์อัลกุรอาน

บรรณานุกรม

- กนกภรณ์ ชูเชิด (2548). การถอดบทเรียนวิถีวิทยาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้สำหรับนักปฏิบัติการ
ภาค. วันที่ค้นข้อมูล 20 เมษายน 2558, เข้าถึงได้จาก
<https://www.gotoknow.org/posts>
- กมลพรรณ ชิวพันธุ์ศรี. (2546). ความดี้อยโอกาสของลูกชั้นกลาง. วันที่ค้นข้อมูล 1 เมษายน 2558
เข้าถึงได้จาก [Http://www.parent-youth.net](http://www.parent-youth.net)
- กรมสุขภาพจิต. (2541). *คู่มือคลายเครียด*. กรุงเทพฯ : สยามเอ็มแอนด์พีลัทธิขิง
- กรรณภา ไชยประสิทธิ์, วรณิ จันทรสว่าง, และ ผงงศิลป์ เฟิงมาก.(2548). *ความรู้และการปฏิบัติ
กิจกรรมทางศาสนาอิสลามกับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นมุสลิมระดับมัธยมศึกษาต่อ
ปลาย: จังหวัดนราธิวาส*. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
ปีที่ 11 ฉ. พิเศษ ธันวาคม 2548; หน้า 71-80
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ
(พ.ศ.2545-2559) ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10*. กรุงเทพฯ :
สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา
- เกษตรชัย และหีม.(2551). ปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนไทยมุสลิมในสาม
จังหวัดชายแดน. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์, 51(3), 59-90.
- เกษตรชัย และหีม, ดลมนรจน บากา. (2553). *วิถีชีวิตของเยาวชนไทยมุสลิม เพื่อเสริมสร้างสันติ
สุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์ ปีที่ 16 ฉบับที่ 6 พ.ย. - ธ.ค. 2553.เข้าถึงข้อมูล 20 เมษายน 22558,
เข้าถึงได้จากhttp://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1378096523
- เกษตรชัย และหีม, อุทิศ สังข์รัตน์. (2012). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณลักษณะทางจิตปัจจัยการ
อบรมเลี้ยงดูของครอบครัวและปัจจัยอิทธิพลความรุนแรงกับพฤติกรรมการรังแกของ
นักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลา. *วารสารศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่*, 4 (2), 65-82.
- เกษตรชัย และหีม. (2560). *เยาวชนมุสลิมกับพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ :
โอเอส พรินติ้งเฮาส์ จำกัด.
- เชคริฎอ อะหมัด สมะดี. (ม.ป.ป). *เยาวชนมุสลิม*. ค้นหาข้อมูลเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2559 .เข้าถึงได้
ที่ <http://www.islaminthailand.org/dp6/book/export/html/1962>

บรรณานุกรม(ต่อ)

- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2559). *80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. นนทบุรี : พี บาลานซ์ดีไซด์แอนปริ้นติ้ง.
- ดลยา เทียนทอง. (2556). *๑ ทศวรรษ ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้*. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา.
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2554). *ทฤษฎีและแนวทางการพัฒนาสังคม*. ประมวลสาระชุดวิชาสังคมไทยกับการบริหาร
- ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (ม.ป.ป.). *ทฤษฎีปัญหา*. บทความออนไลน์. วันที่ค้นหา 2 ธันวาคม 2560, เข้าถึงได้ที่
- https://www.babybestbuy.in.th/shop/theory_of_multiple_intelligences
- ทิฆัมพร สมพงษ์. (2559). การบริหารสถานศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้, *วารสารหาดใหญ่วิชาการ*, 14 (1), 97-107.
- ทิตนา แคมมณี. (2008). *การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน: การศึกษาพหุกรณี*.
- ธัญวัชร ไชยตระกูลชัย (2545). *คิดใหม่ เพื่ออนาคต*. แปลจากเรื่อง Rethinking the Future โดย Rowan Gibson. ซีเอ็ดยุคเข็้น, บมจ.
- นุรมาน จินตารา. (2555). *การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และวินัยของเด็กและเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ : ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส*. (สิ่งพิมพ์งานประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษาระดับชาติ) ค้นหาข้อมูลวันที่ 14 ธันวาคม 2559. เข้าถึงได้ที่
- <http://re-ed.onecapps.org/BookDetail.aspx?ResearchID=1801473>
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2540). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์และปกเจริญผล.
- ประเวศ วะสี. (2555). *จุดเปลี่ยนมหาวิทยาลัยไทย-จุดเปลี่ยนประเทศไทย*. *โพสต์ทูเดย์*, 10 (3463), 2
- ประเสริฐ ต้นสกุล. (2551). *ทักษะประกอบตน*. วันที่ค้นข้อมูล 25 เมษายน 2558, เข้าถึงได้จาก
- <Http://aspacono.org/uploads/events/6.pdf>
- พระธรรมปิฎก ปอ. ปยุตโต. (2544). *วาทะธรรมเพื่อพัฒนาตนเอง*. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์
- พินิต จิตติยาพันธุ์ (2550). *อิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ต่อพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากหลักการศรัทธาของเยาวชนไทยมุสลิมในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ปัตตานี.
- ภาคิน นิมมานนรงค์. (2559). *การศึกษาของผู้ถูกกดขี่*. กรุงเทพฯ : ปลากระโดด.

บรรณานุกรม(ต่อ)

- มนูศักดิ์ โต๊ะเถื่อน. (2554). *สภาพ ปัญหา และแนวทางการปลูกฝัง อักลาหุ แก่นักเรียนในโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี*. (วิทยานิพนธ์). กศ.ม.การบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2556). *อิสลามศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ มุ่งสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาตัวนวัตกรรมกับจิตวิญญาณ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2560 จาก <http://w08.psu.ac.th/node/4858>
- มีสลัน มาหะมะ (2010). *ปัญหาเยาวชน และแนวทางแก้ไขตามทัศนะอิสลาม*. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2560. จาก <http://e-daiyah.com/?q=node/310>
- มาเรียม มะแซ. (2553). *การปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรมอิสลามของนักเรียน โรงเรียนตาดีกา ตามทัศนะของผู้ปกครอง ในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี*. (วิทยานิพนธ์) ศศ.ม.อิสลามศึกษา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- มุหัมมัด อาดีล ฟาริส. (2013). *เยาวชนหนุ่มสาว ในยุคสมัยของท่านนบี คือลัลลอลฮุอะลัยฮิวะลัลลัม*. หนังสือแปล โดย ชูฟอัม อุษมาน. วันที่ค้นหา 30 กันยายน 2559. เข้าถึงได้จาก www.islamselect.net.
- มุหัมมัดรอฟลี แวะหะมะ. (2557). *บทบาททางสังคมของเคาะหาบียาตในสมัยนบีมุหัมมัดกับการประยุกต์ใช้กับสตรีไทยมุสลิมในสังคม จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์) ปร.ด.อิสลามศึกษา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- เมธาวี อุดมธรรมนุภาพ, ภัคดี ปรีวรรณ และบุรพา เล็ก สุขุม. (2545). *ผลของการเรียนรู้ทักษะชีวิต เพื่อพัฒนาตนด้านความฉลาดทางอารมณ์ ของกรมสุขภาพจิตด้วยโปรแกรมการฝึกทางจิตวิทยา*
- ยูโซะ ตาเละ. (ม.ป.ป.). *อิสลามและวัฒนธรรม*. ปัตตานี : วิทยาลัยอิสลามศึกษา.
- ลักขณา สิริวัฒน์. (2554). *จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน*. กรุงเทพฯ : ดอเด็นส์สโตร์
- วิจารณ์ พานิช (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์,
- วิจารณ์ พานิช (2556). *การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างไร*. มูลนิธิสยามกัมมาจล. กรุงเทพฯ : เอสอาร์พรีนติ้ง.
- วิเชียร ไชยบัง. (2557). *วุฒิภาวะของความเป็นครู*. กรุงเทพฯ. เรียนนอกกะลา
- ศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี. (2560). *เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในท่ามกลาง 8 ปีของความรุนแรง*. สืบค้นจาก<http://www.deepsouthwatch.org/node>

บรรณานุกรม(ต่อ)

- ศรีสุตา ไชยวิจารณ์. (2553). *วิถีชีวิตมุสลิมกับการจัดการศึกษาของชุมชน : กรณีศึกษาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) น้จุ่มดดิน ตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี*. (วิทยานิพนธ์) ศษ.ม.ศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน.มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2014). สถานการณ์ครอบครัวไทย: กรณีศึกษาครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารการเมืองการบริหารและกฎหมาย*, 5(1), 17-45.
- ศิริวรรณ เกษมศานต์กิตติการ (2551). *ความเข้าใจในชีวิตตนเอง*. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2560.
- ศิริพร จิรวัดน์กุล(2546). *การวิจัยเชิงคุณภาพในวิชาชีพพยาบาล*. ขอนแก่น. โรงพิมพ์ ศิริภัณฑ์ ออฟเซต ศูนย์ภาษาธรรม. (2557). *ไ้ร้ร่เมงออิสลาม*. ปีที่ 10 ฉบับที่ 119 พิมพ์ลักษณ์ : กรุงเทพฯ.
- ศูนย์โลกสัมพันธ์ไทย. (2560). *ปอเนาะกับการพัฒนาภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในปัตตานี ยะลา และนราธิวาส*. สืบค้นจาก <http://www.thaiworld.org/th/thailand>
- ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. (2550). *รายงานประจำปี 2550 ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ พิมพ์ลักษณ์ ยะลา : ศูนย์, 2551. HN700.55.Z9C6 ศ818 2550*.
- ศอลิหฺ บิน อับดุลอะซีซฺ บิน อุซมานฺ ลินดียฺ. (2556). *คุณกำลังแสวงหาความสุขใหม่*. สืบค้นจาก <https://islamhouse.com/en/>
- สมบูรณ์ กุดนอก. (2544). *ประสิทธิผลของโปรแกรมการคัด่ายสร้างเสริมทักษะชีวิต นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสกลนคร*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สมศักดิ์ นุกุลอุดมพานิชย์, สุภาภรณ์ กุมาร และวิยะดา ดิลกวัฒนา. (2543) *การเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาบ้าในนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ จังหวัดสุโขทัย*. *วารสารนโยบายและแผนสาธารณสุข*
- สาธิต อภัยโรจน์. (2551). *การศึกษาที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการเด็กและเยาวชนระดับจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้*. ค้นหาข้อมูลวันที่ 18 กันยายน 2559. เข้าถึงได้ที่ www.opp.go.th/home.php.
- สำนักนายกรัฐมนตรี (2001). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และ สังคมแห่งชาติฉบับ ที่ 11 พ. ศ. 2555-2559*. สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *ขับเคลื่อนนโยบาย สพฐ ปี50*. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนิสิต

บรรณานุกรม(ต่อ)

- สุรศักดิ์ โควสุภภัทร์. (2551). *การดำเนินชีวิตเพื่อพิชิตอุปสรรค*. วันที่ค้นข้อมูล 20 เมษายน 255
เข้าถึงได้จาก [Http://www.sing-area.net/sk/file/l-515615010208.doc](http://www.sing-area.net/sk/file/l-515615010208.doc)
- สำนักประชาสัมพันธ์. (2558). *ผู้นำศาสนาสร้างสันติสุข*. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2560 จาก
http://region1.prd.go.th/ewt_news.php?nid=9526
- สุมาวดี พวงจันทร์ (2559). *ยุทธศาสตร์การจัดการอาชีวศึกษาของเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัด
ชายแดนภาคใต้ ในทศวรรษหน้า*. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี ปีที่ 27 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2559
- สุริยเดว ทรีปาตี. (2556). *3 ฐาน สานพลังต้นทุนชีวิตบทเรียนการเสริมสร้างพลังบวก*. สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- อิสมาอีล ลุตฟี จะปะกียา.(2011). *ความรู้ตามทัศนะอัลกุรอาน*. ค้นหาข้อมูลวันที่ 20 กันยายน
2559. สืบค้นจาก <https://islamhouse.com/en>
- อณิส อมาตยกุล. (2560, เมษายน 12). *เยาวชนมุสลิมอยู่อย่างไรในกระแสโลกาภิวัตน์*. ค้นหาข้อมูล
วันที่ 20 กันยายน 2559. สืบค้นจาก<http://www.peace.mahidol.ac.th/th>
- อบูหัมซะห์ อันนัดวีย (ม.ป.ป.). *เยาวชนมุสลิมความหวังของประชาชาติอิสลาม*. ค้นหาข้อมูลวันที่ 20
กันยายน 2559. สืบค้นจาก <http://www.islaminthailand.org/dp6>
- อรศรี งามวิทยาพงศ์ (2549). *กระบวนการเรียนรู้ในสังคมไทยและการเปลี่ยนแปลง : จากยุคชุมชน
ถึงยุคพัฒนาความทันสมัย*. พิมพ์ครั้งที่ 1. วิทยาลัยการจัดการทางสังคม.
- องอาจ นัยพัฒน์. (2548). *วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพทางพฤติกรรมศาสตร์และ
สังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อวาทิพย์ แว. (2550). *ปัจจัยด้านครอบครัวและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียน
ระดับอาชีวศึกษาในเขตเทศบาลนครยะลา*. (วิทยานิพนธ์) ศษ.ม. สร้างเสริมสุขภาพ.
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อับดุลเลาะ การีนา. (2551). *การยึดมั่นในหลักการศาสนาของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดน
ภาคใต้*. (รายงานวิจัย).มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง. (2015). *Mengenal Diri dan Wali Allah : การรู้จักตัวเองและบุคคลอันเป็นที่
รักยิ่งของ อัลลอฮ์ (ซบ.)*. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
,21(2). 335-343.
- อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง. (2015). *Transform Thailand การปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจของ
ประเทศไทย*. วารสารรูสะมิแล (RUSAMELAE JOURNAL), 36(3), 92-99

บรรณานุกรม(ต่อ)

- อัสรัน นิยมเดชา และซุฟอัม อุษมาน. (2552). *ความมหัศจรรย์ของวิทยาศาสตร์ที่มีอยู่ในอัลกุรอาน*. สำนักงานความร่วมมือเพื่อเผยแพร่และสอนอิสลามอรั-ร็อบวะฮฺ กรุงริยาด ประเทศซาอุดีอาระเบีย
- อัสรัน นิยมเดชา. (2560). *ความมหัศจรรย์ของวิทยาศาสตร์ที่มีอยู่ในอัลกุรอาน*. สืบค้นจาก <https://islamhouse.com/th/articles/19166>
- อารีย์ จำปากลาง. (2557). *ความหลากหลายทางประชากรและสังคมในประเทศไทย ณ ปี 2558*. นครปฐม.
- อิบรอเฮม มุสตอฟา หะยีสาอิ (2558). *จิตวิทยา : id ego super-ego*. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2560 จาก <https://pirun.ku.ac.th/~agrpt/lesson2/understand1.html>
- เอเชียปริทัศน์. (2556). *๑ ทศวรรษ ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ : เอเชียปริทัศน์ ปีที่ 34 ฉบับที่ 2* กรกฎาคม-ธันวาคม 2556.
- Abbas, M. (2012). *Globalization and the Muslim World*. *Journal of Islam in Asia*, 8, 275-295.
- Al-Sharaf, 2013. *Developing scientific thinking methods and applications in Islamic education*. *Education* 133.3 (2013)
- Basri. (2015). *Conceptualizing Islamic based: An attempt toward Islamization of Educational System in Aceh*. *Jurnal Ilmiah didaktika*. 15(2), 123-135.
- Bender, C.J.G. (2004). *A life skill programmed for learner in the senior phase: A social work perspective*.
- Bloggang. (2551). *Life skills*. Retrieved April 20, 2015 From <http://www.bloggang.com>
- Bloom B S. (1968). *Learning for Mastery: The Evaluation Comment*. In *All Our Children*
- Chan, Swee Heng, and Pui Li Yong. (2011). *Virtual teenage talk in game play: the nuances and variants in interactive written discourse*. *Pertanika Journal of Social Sciences & Humanities* 19.2 (2011)
- Corey, G. (2005). *Theory and Practice of Counseling and psychotheory*. *International student Edition*. California: Thomson Brooks/cole.
- Din, H. (2015). *Manusia dan islam (Vol. 2)*. Dewan Bahasa dan Pustaka, Kementerian Pendidikan Kuala Lumpur, Malaysia.

บรรณานุกรม(ต่อ)

- G. Hussein Rasool (2016). *Islamic Counseling an Introduction to theory and Practice*. Routledge. USA
- Gates, A. Q. et al. (1991). *A Cooperative model orienting student to research groups*. New York: Asee/lee frontiers in education conference.
- Gazda, G. M., Childers. W. C., and Brooks, D.k. (1987). *Foundation of Counseling and human service*. New York: Mc Graw Hill.
- Goodship, J.M. (2001). *Life skills mastery for student with special needs*.
- Haroon Din (2015). *Manusia dan Islam*. Dewan Bahasa dan Pustaka. Kuala Lumpur. Learning, McGraw-Hill.
- Harun, Ila Fadilah Bt, Aflah Bt Isa, and Faridah Najuna, (2015). *The Implementation of Islamic Corporate Social Responsibility Programs and Its Impact on Employees Behavior: A Case in Petronas Cari Gali Sdn. Bhd Kota Kinabalu, Sabah*. International Journal of Management, Accounting and Economics. Vol.2, 1.January, 2015 ISSN 2383-2126.
- Hasan Basri, 2015.*CONCEPTUALIZING ISLAMIC BASED EDUCATION: An attempt toward Islamization of Educational System in Aceh*. Jurnal Ilmiah DIDAKTIKA.VOL. 15, NO. 2, 123-135
- Hassan, 2010. *The Role of Islamic Philosophy of Education in aspiring holistic learning*. Procedia-Social and Behavioral Science. University Putra Malaysia. ISSN 1877-0428
- Hendricks, P.A.(1996). *Developing youth curriculum issuing the tarteging life skills model*. Iowa: Iowa University
- iWutlee (2560). การพัฒนาภาวะผู้นำ 4.0 (Leadership Development 4.0) สืบค้นเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2560 จาก<http://oknation.nationtv.tv/blog/iwutlee/2017/01/10>
- Jayyousi,O. (2016) . *Islam and Sustainable development*. Routledge.USA
- Jusoh, Wan Noor Hazlina Wan, and Kamaruzaman Jusoff. (2009). *Using multimedia in teaching Islamic studies*. Journal of Media and Communication Studies 1.5

บรรณานุกรม(ต่อ)

- Kemmis, S., & McTaggart, R. (1988). *The Action Research Planner* (3rd ed.). Geelong, Australia: Deakin University Press.
- Kleinke, C.L.(1998). *Coping with life challenges*. New York: Brooks/ Cole Publishing.
- Krauss, Steven Eric.(2015). *Development of the Muslim Religiosity-Personality Inventory for measuring the religiosity of Malaysian Muslim youth*. Diss. Universiti Putra Malaysia, 2005.
- Laeheem, K.(2008). Risk Factors Affecting Aggressive Behavior of Thai Muslim Youth. NIDA Development Journal: Journal of Developmental Science, 51 (3), 59-90. (in Thai)
- Laeheem, K., & Baka, D. (2009). *Risk factors related to youths' violence behaviors in the three southern border provinces of Thailand*. Risk, Songklanakarin Journal of Social Sciences and Humanities 15(6) Nov. - Dec. 2009
- Laeheem, K., & Baka, D. (2009). Risk factors related to youths' violence behaviors in the three southern border provinces of Thailand. *Songklanakarin Journal of Social Sciences and Humanities*, 15(6), 897-911.
- Laeheem, K., & Baka, D. (2010). *A study of the Thai Muslim youth's way of life to maintaining peace in the three southern border provinces of Thailand*. Songklanakarin Journal of Social Sciences & Humanities, 16(6), 973-988.
- Language Center. (2014). Under the Shade of Islam. Year 10 Issue 119 (June 2557). Pimlak: Bangkok. (in Thai)
- Luft, J., & Ingham, H. (1961). The johari window. Human Relations Training News, 5(1), 6-7.
- Marie Nathalie,1998. *Youth, Islam and changing identities in Bouaké, Côte d'Ivoire*. Diss. University of London.
- Maxwell, R. (1981). *life after school : A social skills curriculum*. New York: Pregamon International Library.
- McLuhan. (1964). *Understanding Media: The Extensions of Man*. London: McGraw-Hill.

บรรณานุกรม(ต่อ)

- Miller, D.(1998). *Enchancing adolescent competence. Strategies for classroom management*. Washington : An International Thomson.
- Murtaza, G.(2016). Impact of Islamic work ethics on organizational citizenship behaviors and knowledge-sharing behaviors. *Journal of Business Ethics*, 133(2), 325-333.
- Nangkula, U., & Marouf, N. (2013). *The importance of children's outdoor learning in urban areas*. International Conf. on Architecture and Shared Built Heritage Conference (ASBC2013), 11 Apr. 2013, Bali, Indonesia.
- Neeley, S.J.(2004). *A model comprehensive development guidance and counseling program for texes public school*. AustunL Texas Education Agency
- Nelson-Jones, R. (1992). *Group Leadership: A traning Approach*. California: Brooks/cole.
- O' Donolds, W.and Krasner,. L. (1995). *Problem solving skill*. Handbook of Psychological skills training: Clinical techniques and applications. Boston, Allyn bacon.
- Odeh Rashed Al jayyousi (2016). *Islam and Sustainable development*. Routledge. USA.
- Rashed. (2016) . *Islam and Sustainable development*. USA : Routledge.
- Rasool. (2016). *Islamic Counseling: An introduction to theory and practice*. UK : Rotledge.
- Saadah Abd.Rahman.(2010). *Isalmic Awakening and Its Role in Islamic Solidarity in Egypt : Countribution of the Muslim Brotherhood*. Journal of Islam in Asia, Vol.7, No.1 July 2010. International Islamic University Malaysia (IIUM)
- South deep outlook (2560). ยาวชนจังหวัดชายแดนภาคใต้กับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2560 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/>
- Sue, B.C. (1991). *Measurement of life skills*. Retrieved April 15, 2015
- Thoresen, C.E. and Menoney, M.J. (1974). *Behavioral self-Control*. New York: Holt, Rineheart and Winston.

บรรณานุกรม(ต่อ)

Tripath, S. (2013). 3 The power of life, the lesson of empowerment. Office of Health Promotion Fund.

ภาคผนวก ก

โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม
ของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

กิจกรรมที่ 1

ชื่อกิจกรรม

ปฐมบทกิจกรรมและความคุ้นเคย(Taa'ruf and Ukhu'wah)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้าใจถึงประสงค์ร่วมกันในการจัดกิจกรรมค่ายอบรม
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมและผู้วิจัยมีความใกล้ชิด สนับสนุน พร้อมต่อการให้ความร่วมมือและการเรียนรู้ร่วมกัน
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้าใจถึงกระบวนการจัดกิจกรรมร่วมกัน
4. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้าใจถึงความสำคัญของการมีสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างพี่น้องมุสลิม

(Ukhu'wah) ในอิสลาม

ระยะเวลา

3 ชั่วโมง

อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม

1. กระดาษบรู๊ฟ
2. สีช็อค
3. กระดาษ A4
4. ปากกา

ขั้นตอนดำเนินกิจกรรม

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายผู้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีและอธิบายถึงวัตถุประสงค์โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. ผู้วิจัยแจกกระดาษ A4 โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเขียนถึงความคาดหวังในการเข้าร่วมกิจกรรม
3. ผู้วิจัยวิเคราะห์ความคาดหวัง โดยใช้เทคนิค Mind Mapping เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้าใจถึงความคาดหวังและเป้าหมายร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างชัดเจน

4. ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมออกเป็นกลุ่มละ 5-8 คน แจกกระดาษขรุขระและสีน้ำมันหรือปากกาเคมี โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเขียนกฎระเบียบกติกาในการเข้าร่วมกิจกรรม และให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำเสนอเป็นรายกลุ่ม
5. ผู้วิจัยถอดบทเรียนรวบยอดจากกิจกรรม ข้อที่ 1, 2, และ 3 เพื่อต่อยอดและเน้นบทเรียนที่ได้รับจากกิจกรรม

การประเมิน

1. สัมผัสจากการเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น การอภิปรายร่วมกันผ่านเทคนิค Mind Mapping
2. สัมผัสจากการแสดงความคิดเห็น การนำเสนอกฎระเบียบกติกาการเข้าร่วมกิจกรรม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยกับผู้เข้าร่วมกิจกรรม และเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ร่วมในโปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สาระสำคัญ

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้าใจถึงวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของผู้วิจัย ในฐานะที่เป็นมุสลิมซึ่งจัดขึ้นเพื่อร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาเยาวชนมุสลิม และไม่ได้ศึกษาเพื่ออื่นใดนอกจากการยำเกรงต่ออัลลอฮ์ผู้ทรงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยตระหนักและน้อมรับปฏิบัติตามคำสั่งของพระผู้อภิบาลดังคำตรัสของพระองค์อัลลอฮ์ (ซบ) ความว่า

“และพวกจงช่วยเหลือกันในเรื่องที่เป็นคุณธรรม และความยำเกรง และจงอย่าช่วยกันในเรื่องที่เป็นบาปและเป็นศัตรูกัน และพึงกลัวเกรงอัลลอฮ์เถิด แท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงรุนแรงในการลงโทษ” (อัล-มาอิดะฮฺ: 2)

ซึ่งการประกาศเจตนารมณ์ของผู้วิจัยดังกล่าว ก่อให้เกิดความง่ายต่อการเข้าไปจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเยาวชนมุสลิม อีกทั้งผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้าใจถึงวัตถุประสงค์หลักในโปรแกรม

กิจกรรมที่ 2

ชื่อกิจกรรม

มาทบทวนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในตัวตนกันเถอะ(Who I am)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสทบทวนพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามอิสลาม
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรับทราบถึงพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อให้เยาวชนเสนอความคิดเห็นต่อการพัฒนาตัวตนเพื่อให้สอดคล้องตามวิถีอิสลาม

ระยะเวลา

4 ชั่วโมง

อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม

1. กระดาษบรูฟ
2. สีชอล์ค
3. กระดาษ A4
4. ปากกา
5. ใบงานประเมินสาเหตุและแนวทางแก้ปัญหาแบบฉบับตัวเอง

ขั้นตอนดำเนินกิจกรรม

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายผู้เข้าร่วมกิจกรรม และอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรม “มาทบทวนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในตัวตนกันเถอะ (Who I am)”
2. ผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจัดกลุ่มนั่งเป็นกลุ่มคะแนน ตามข้อ ที่ 3 โดยที่ผู้วิจัยแจกใบงานประเมินสาเหตุและแนวทางแก้ปัญหาแบบฉบับตัวเอง โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทบทวนสาเหตุพร้อมเสนอแนวทางแก้ไขพฤติกรรม
3. หลังจากที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ดำเนินการเสร็จแล้ว ผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำเสนอสาเหตุ และแนวทางให้เพื่อนในกลุ่มรับฟังโดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่อง (Story Telling)
4. ผู้วิจัยสรุปบทเรียนที่ได้จากการนำเสนอพร้อมอธิบายถึงคุณลักษณะพฤติกรรมที่สอดคล้องในอิสลาม

การประเมิน

ใบงานประเมินสาเหตุและแนวทางแก้ปัญหาแบบฉบับตัวเอง

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทราบถึงระดับพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของตนเอง และรับทราบถึงสาเหตุ และเสนอแนวทางแก้ปัญหาแบบฉบับตัวเอง

สาระสำคัญ

กิจกรรม “มาทบทวนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในตัวตนกันเถอะ (Who I am)” เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่จะทำให้เยาวชนได้มีโอกาสพิจารณาตัวตนและทราบถึงตัวตนที่แท้จริงผ่านการจัดกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งการที่เราเปิดเผยตัวเองมากเท่าไร ก็จะทำให้เราเรียนรู้ที่จะเข้าใจตนเอง ยอมรับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น การรู้จักตนเอง (Self-awareness) รวมไปถึงการรับรู้และรู้จักความสามารถของตัวเอง จะต้องรู้ว่าเราเป็นใครทำอะไร ชอบอะไร ไม่ชอบอะไร เก่งอะไร ไม่เก่งอะไร และที่สำคัญเราต้องรู้อารมณ์ของตนเองด้วย ว่าขณะนี้เรามีพฤติกรรมเป็นอย่างไร การรู้จักพฤติกรรมตนเองจะนำไปสู่การควบคุมอารมณ์และการแสดงออก ที่เหมาะสมต่อไป ซึ่งการที่เรารู้จักตนเอง รู้อารมณ์ของตนเองได้ ต้องเริ่มจากการรู้ตัว หรือการมีสติ การรู้จักตนเองเป็นรากฐานของการสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะการรู้จักตนเองหมายถึง ขีดความสามารถของตัวเอง รู้ข้อจำกัดของตัวเองเรา อะไรที่ทำได้ อะไรที่เกินฝัน การรู้จักตนเองทำให้เราเข้าใจผู้อื่นได้มากขึ้น โดยเฉพาะการเข้าใจ ลักษณะพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาพบว่า เยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังขาดการตระหนักรู้ในพฤติกรรมที่แสดงออกต่อตนเอง นำเสนอตัวตนในสื่อออนไลน์อย่างเปิดเผยและไม่เหมาะสม มีแนวความคิดการทำให้เป็นตะวันตก ติดยาเสพติดและการพนันฟุตบอล ขโมยทรัพย์สินเงินทองของบิดามารดา อยู่ร่วมกันระหว่างเพศตรงข้ามในที่มืด ขับรถซ้อนท้ายหญิงชายดังสามีภรรยา ใช้ชีวิตร่วมกันในบ้านพักในขณะที่ยังไม่แต่งงาน มีเพศสัมพันธ์ และการคบชู้สาวในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวล้วนแล้วแต่มีผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ถ้าทุกฝ่ายสามารถจับมือร่วมพูดคุยอย่างมีระบบผ่านวิธีวิทยาการวิจัยที่ถูกต้องจะสามารถสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้แบบมีส่วนร่วมและนำไปสู่การพัฒนาเยาวชนอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานทุนทางสังคม ศาสนา การศึกษา ชุมชน และครอบครัวได้เป็นอย่างดี

ซึ่งผู้วิจัยต้องให้ความสำคัญกับการเสนอองค์ความรู้โดยเฉพาะ การกระทำความดีต่างๆ เช่น การทำความดีต่ออัลลอฮ์ การทำความดีต่อมนุษย์และสัตว์โลก เนื่องจากมนุษย์ถูกสร้างมาเพื่อการทำ ความดี เมื่อได้ทำความดีจิตใจของเขาก็จะรู้สึกสงบสุขแต่เมื่อมนุษย์ประกอบความชั่ว จิตใจก็จะวุ่นและหวาดระแวงกลัวว่าความจริงจะถูกเปิดเผย ความชั่วที่กระทำจะตามหลอกหลอนมนุษย์ทุกวันคืน ท่านนบี กล่าวว่า

ความว่า: “ความดี คือ มารยาทที่งดงาม ความชั่ว คือ สิ่งที่ทำให้จิตใจของท่านผวาและไม่อยากให้เห็น” (บันทึกโดยมุสลิม)

อย่างไรก็ตามความหวาดผวา จากความชั่วที่ตามมาหลอกหลอนดังกล่าวนี้สามารถแก้ไขได้ โดยการทำความดีเพื่อลบล้างความชั่ว ท่านนบีกล่าวว่า

ความว่า: “และจงตามความชั่วด้วยความดี และจะลบล้างมันได้” (บันทึกโดยติรมีซี)

พร้อมทั้งส่งเสริมให้เยาวชนนั้นยำเกรงต่ออัลลอฮ์ กล่าวคือ ความรู้สึกกลัวต่อพระองค์ และกลัวต่อการลงโทษอันรุนแรงของพระองค์ทั้งในโลกนี้และในโลกหน้า ทำให้จิตใจมีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตามคำบัญชาทุกประการและระมัดระวังตนจากความชั่วร้ายทั้งปวง ดังที่พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานได้ระบุไว้ว่า

ความว่า: “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย พวกเจ้าจงยำเกรงอัลลอฮ์อย่างแท้จริงเถิดพวกเจ้าอย่าตายจนกว่าพวกเจ้าจะเป็นผู้สวามิภักดิ์ (ต่ออัลลอฮ์)” (อาละอิมรอน / 102)

ซึ่งการยำเกรงต่อพระเจ้ามีคุณค่าอย่างมากกับการดำเนินชีวิตมุสลิม ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ มุสลิมผู้มีความยำเกรงจะไม่พบทางตันในชีวิต แต่เขาจะสัมผัสด้วยตนเองสามารถพบทางออกในทุกๆ ปัญหา โดยการบันดาลของอัลลอฮ์ อัลลอฮ์ตรัสว่า

ความว่า: “และบุคคลใดมีความยำเกรงต่ออัลลอฮ์พระองค์จะทรงบันดาลทางออกให้แก่เขา” (อัญญอ์ลัก / 2)

โดยเฉพาะปัจจุบันที่มุสลิมส่วนหนึ่งยังดื่มสุราและสิ่งมีนเมา ซึ่งอิสลามนั้นได้สั่งห้ามให้มุสลิม นั้นห่างไกลจากของมีนเมาดังที่ปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอานว่า

ความว่า: “พวกเขาจะถามเจ้าเกี่ยวกับน้ำเมาและการพนัน จงกล่าวเถิดว่า ในทั้งสองนั้นมีโทษมากและมีคุณหลายอย่างแก่มนุษย์ แต่โทษของมันทั้งสองนั้นมากกว่าคุณของมัน” (อัลบะเกาะเราะฮ์ / 219)

ความว่า: “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย แท้จริงสุราและการพนันและแท่นหินสำหรับเชือดสัตว์บูชาภัย และการเสี่ยงตัวนั้น เป็นสิ่งโสภณอันเกิดจากการกระทำของชัยฏอน ดังนั้นพวกเจ้าจงห่างไกลจากมันเสีย เพื่อว่าพวกเจ้าจะได้รับความสำเร็จ” (อัลมาอิดะฮ์ / 90)

นอกจากนั้นสาระสำคัญอีกประการหนึ่งคือ หลักรหัสการผิดประเวณี (จีน) และสำนวนทางเพศ ซึ่งการผิดประเวณีหรือจีนในความหมายที่รู้จักกันทั่วไปคือ การสมสู่ระหว่างชายหญิงโดยมิได้มีความสัมพันธ์กันฉันท์สามี ซึ่งสอดคล้องกับผู้วิจัยที่ได้ศึกษาพบว่ายังมีมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีพฤติกรรมดังกล่าวปรากฏขึ้น ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นความชั่วช้าทางศีลธรรมและเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจอย่างยิ่งในทุก ๆ ศาสนาและสังคมนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันศาสนาอิสลามถือว่าการผิดประเวณีหรือจีนเป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรง กฎหมายอิสลามได้กำหนดโทษแก่ผู้ละเมิดประเวณีอย่างชัดเจนและรุนแรงเทียบเท่ากับการเป็นมูรตัดหรือฆ่าคนโดยเจตนา ดังที่มีฮะดีษของท่านนบีกล่าวไว้ว่า

ความว่า: “มุสลิมคนใดคนหนึ่งที่ถูกฎหมายว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์และฉันเป็นศาสนทูตของอัลลอฮ์ เลือดของเขาไม่เป็นที่อนุมัติ เว้นแต่เป็นผู้ใดผู้หนึ่งในสามกลุ่มนี้ คือ ผู้ที่แต่งงานแล้วกระทำผิดประเวณี ผู้ที่ฆ่าชีวิต และผู้ที่ละทิ้งศาสนาของเขาพร้อมกับปลีกล้วยออกจากญะมาอะฮ์” (บันทึกโดยมุสลิม)

นอกจากนี้ การผิดประเวณีเป็นบาปใหญ่อยู่ในระดับเดียวกันกับการตั้งภาคีต่อพระเจ้าและการฆ่าชีวิต ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ตรัสไว้ว่า

ความว่า: “และบรรดาผู้ที่ไม่วิงวอนขอพระเจ้าอื่นใดคู่เคียงกับอัลลอฮ์ และพวกเขาไม่ฆ่าชีวิต ซึ่งอัลลอฮ์ทรงห้ามไว้ เว้นแต่เพื่อความยุติธรรม และพวกเขาไม่ผิดประเวณี และผู้ใดกระทำเช่นนั้น เขาจะได้พบกับความผิดอันมหันต์” (อัลฟุรกอน / 68)

กิจกรรมที่ 3

ชื่อกิจกรรม

อิสลามกับพื้นฐานชีวิตที่ควรมี (I am Muslim)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินการรับรู้เกี่ยวกับหลักการพื้นฐานในอิสลาม
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรับทราบถึงหลักการพื้นฐานในอิสลาม

ระยะเวลา

6 ชั่วโมง

อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม

1. กระดาษบรูฟ
2. สีช็อค
3. กระดาษ A4
4. ปากกา
5. VDO เกี่ยวกับหลักพื้นฐานในอิสลาม จำนวน 8 นาที
<https://www.youtube.com/watch?v=P2SaoiF0WgQ>
6. แบบวัดความรู้ 4 ช่องมิติแห่งอิสลาม

ขั้นตอนดำเนินกิจกรรม

1. ผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเขียนแบบวัดความรู้ 4 ช่องมิติแห่งอิสลามเพื่อประเมินความรู้พื้นฐานด้านอิสลามศึกษาของผู้เข้าร่วมกิจกรรม
2. หลังจากที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ดำเนินการเขียนแบบวัดความรู้ 4 มิติแห่งอิสลามแล้ว ผู้วิจัยเปิดวิดีโอเกี่ยวกับหลักพื้นฐานในอิสลาม จำนวน 8 นาที
3. ผู้วิจัยสรุปทบทวน โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมระดมสมองเขียนถึงข้อมูลที่ได้รับจากวิดีโอดังกล่าว
4. ผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแบ่งกลุ่มสร้างละครเวทีเกี่ยวกับอิสลามโดยให้ความสำคัญกับการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับหลักศรัทธา และหลักปฏิบัติในอิสลาม
5. ผู้ร่วมโครงการนำเสนอบทบาทสมมุติผ่านการแสดงกลุ่มละ 10 นาที
6. ผู้วิจัยถอดบทเรียนโดยเน้นสาระการเรียนรู้ด้านอิสลามศึกษา

การประเมิน

1. แบบวัดความรู้ 4 ช่องมิติแห่งอิสลาม
2. สังเกตจากการเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น การอภิปรายร่วมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการนำเสนอบทบาทสมมุติผ่านการแสดงละคร

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรับรู้ถึงองค์ความรู้พื้นฐานด้านอิสลาม ประกอบด้วย หลักปฏิบัติหลักศรัทธา

สาระสำคัญ

อิสลามกับพื้นฐานชีวิตที่ควรมี (I am Muslim) เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่สามารถเปิดเครื่องในการทบทวนองค์ความรู้ และสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับพื้นฐานด้านอิสลามให้กับเยาวชนมุสลิม ซึ่งสาระสำคัญประการหนึ่งที่ผู้วิจัยให้ความรู้ คือ การรับรู้ถึงหลักการศรัทธา (อะกีดะฮฺ) เป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้นสำหรับการสร้างสังคมและบรรทัดฐานของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระผู้เป็นเจ้า และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันในสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สังคมของศรัทธาชนเป็นสังคมที่พร้อมเสมอที่จะน้อมรับคำบัญชาแห่งอัลลอฮฺ (ซบ) โดยไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ถือเอาความคิดของตนเป็นใหญ่ รู้จักพระเจ้า รู้จักโลกและสรรพสิ่ง เข้าใจตนเองและผู้อื่น ตระหนักในการดำรงอยู่ของชีวิตและเป้าหมายของการมีชีวิตอยู่สู่ความสำเร็จ อัลลอฮฺ (ซบ) ตรัสว่า

ความว่า: “คำตอบของบรรดามุอมีนเมื่อได้รับการเชิญชวนสู่อัลลอฮฺและรอซูลด้วยการบังคับใช้กฎเกณฑ์ของอัลลอฮฺในระหว่างพวกเขา พวกเขาจะตอบว่าแท้จริงพวกเราได้รับฟังและพร้อมปฏิบัติตามและพวกเขาเหล่านั้นแหละคือผู้ประสบผลสำเร็จ” (อันนูร/ 51)

ซึ่งหลักการศรัทธานั้นประกอบด้วย

1. ศรัทธาในอัลลอฮฺ
2. ศรัทธาในบรรดามะลาอิกะฮฺของพระองค์
3. ศรัทธาในบรรดาคัมภีร์ของพระองค์
4. ศรัทธาในบรรดาศาสนทูตของพระองค์
5. ศรัทธาในวันปรโลก (วันอาคิเราะฮฺ)
6. ศรัทธาในกฎกำหนดสภาวะการณ์

1. การศรัทธาในพระผู้เป็นเจ้าของเจ้า “อัลลอฮ์”

มุสลิมจะต้องศรัทธาในพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าเพียงพระองค์เดียวคือ “อัลลอฮ์ (ซ.บ)” และไม่ตั้งสิ่งอื่นใดขึ้นเป็นภาคีเสมอเหมือนพระองค์ นอกจากนี้ มุสลิมจะต้องศรัทธาว่าพระองค์ทรงเดชานุภาพ ทรงรู้การกระทำของมนุษย์ทั้งในที่ลับและที่แจ้ง ตลอดจนภายในจิตใจของมนุษย์ และพระองค์ทรงสร้างสรรพสิ่งทั้งหลายบนโลกนี้ จึงกล่าวได้ว่าการศรัทธาต่อพระเจ้าเป็นการศรัทธาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งใหญ่หลวง เพราะมุสลิมจะต้องเชื่อมั่นอย่างแนบแน่นต่ออัลลอฮ์ผู้ทรงมีอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พระองค์จะคงมีอยู่ตลอดกาล และไม่มีสิ่งถูกสร้างใดๆ ในโลกนี้จะเสมอเหมือนพระองค์

2. ศรัทธาในบรรดามะลาอิกะฮ์ของพระองค์

มะลาอิกะฮ์ ซึ่งมีหน้าที่รับคำบัญชาของอัลลอฮ์และการปฏิบัติตามทุกอย่าง ซึ่งมีคุณลักษณะแตกต่างจากมนุษย์ เช่นไม่กิน ไม่ดื่ม ไม่นอน ไม่มีเพศหญิง-ชาย ไม่มีโกรธ ไม่มีหลง ถูกสร้างขึ้นมาจากร์ศมี ซึ่งต่างจากมนุษย์ที่ถูกสร้างมาจากดิน มะลาอิกะฮ์ บางท่านมีหน้าที่เฉพาะ เช่น

1. กูบรียิล เป็นผู้นำโองการจากพระผู้เป็นเจ้าของเจ้ามาถ่ายทอดให้บรรดารอซูล
2. รอกิบ-อะดีด ทำหน้าที่บันทึกความดี ความชั่วของมนุษย์
3. อิสรออีล ทำหน้าที่ถอดวิญญาณออกจากร่างของมนุษย์
4. มุนกะร-นะกีร ทำหน้าที่สอบสวนผู้ตาย ณ หลุมศพ

ผู้ที่เป็มุสลิมจะต้องศรัทธาว่ามะลาอิกะฮ์เหล่านี้มีจริง การศรัทธาข้อนี้เป็นผลดีแก่มนุษย์ผู้มีศรัทธาเองที่จะทำให้เขากระทำแต่ความดี ละเว้นความชั่ว เพราะแต่ละคนจะมีมะลาอิกะฮ์คอยบันทึกความดีความชั่วอยู่ตลอดเวลา

3. ศรัทธาในบรรดาคัมภีร์ของพระองค์

คัมภีร์ของศาสนาอิสลาม ชื่อว่าคัมภีร์อัล-กุรอาน เป็นคัมภีร์ฉบับสุดท้ายที่พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าทรงประทานมายังมนุษยชาติ โดยผ่านทางท่านนบีมุฮัมมัด (ศ.ล) แต่ก่อนหน้านั้นได้ทรงประทานคัมภีร์มาให้มนุษยชาติ โดยผ่านบรรดารอซูลต่างๆ มาแล้ว ที่กล่าวถึงในอัล-กุรอานนั้นมี

1. คัมภีร์เตวารอต ประทานแก่ท่านนบีมูซา (อะลัยฮิสลาม)
2. คัมภีร์อินญีล ประทานแก่ท่านนบียีซา (อะลัยฮิสลาม)
3. คัมภีร์ซาบูร ประทานแก่ท่านนบีดาวูด (อะลัยฮิสลาม)
4. คัมภีร์อัล-กุรอาน ประทานแก่ท่านนบีมุฮัมมัด (ศ.ล)
5. และคัมภีร์ของนบีนูฮ์ (อะลัยฮิสลาม)

เป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนจะต้องศรัทธาในบรรดาคัมภีร์ต่างๆ ที่พระเจ้าประทานมา คัมภีร์ต่างๆ ทั้งหมดนี้ พอสรุปคำสอนได้ 2 ประการ คือ

1. สอนถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า
2. สอนถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน

จากเวลาและสถานที่ได้เปลี่ยนแปลงไป บัญญัติในคัมภีร์ต่างๆ ที่ผ่านมาจึงมักถูกเปลี่ยนแปลงไป พระเจ้าจึงได้ทรงประทานคัมภีร์อัล-กุรอานลงมา ซึ่งถือว่าเป็นภาคจบหรือภาคสุดท้าย ที่มีความสมบูรณ์ของบรรดาคัมภีร์ก่อนหน้านี้

4. ศรัทธาในบรรดาศาสนทูตของพระองค์

มุสลิมจะต้องศรัทธาว่าพระเจ้าทรงคัดเลือกบุคคลในหมู่มนุษยชาติให้เป็นผู้สื่อสารนำบทบัญญัติของพระองค์มาสั่งสอนแก่มวลมนุษย์ทุกยุคทุกสมัย

ผู้ที่ได้รับโองการจากพระเจ้า จำแนกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. นบี หมายถึง ผู้ที่ได้รับโองการมาเพื่อปฏิบัติตามหน้าที่พระเจ้าทรงใช้ ละเว้นในสิ่งที่พระองค์ทรงห้าม เฉพาะตนเองและครอบครัวเท่านั้น ไม่มีหน้าที่ต้องเผยแผ่ต่อบุคคลทั่วไป

2. รอสูล เป็นนบี เช่นกัน แต่มีหน้าที่มากกว่านบี คือต้องนำโองการที่ได้รับมาเผยแผ่แก่มนุษยชาติ โดยทั่วไป เช่น นบีมูซา (หรือโมเสส) นบีอีซา (หรือพระเยซู) และนบีมุฮัมมัด (ศ.ล)

บรรดาศาสนทูต (รอสูล) ที่คัมภีร์อัล-กุรอานได้กล่าวถึงมี 25 ท่าน คือ

1. นบีนูฮ
2. นบีดาวูด
3. นบีมูซา
4. นบีสูด
5. นบีสอลิฮ
6. นบีนบียูน
7. นบีสมาอีล
8. นบีสฮาญ
9. นบียะอฺกูบ
10. นบียูซุฟ
11. นบีมูซา
12. นบีสารูน
13. นบีสุัยบ
14. นบีสะการียา
15. นบียะหยา
16. นบีดาวูด
17. นบีสุลฏ
18. นบีสุลัยมาน
19. นบีสัลยาส

20. นปีอัลยะชะอ
21. นปีอัยยิบ
22. นปียูนุส
23. นปีซุลกิฟลี
24. นปีอิซา
25. และนปีมุฮัมมัด อะลัยฮิมุสลาม

5. ศรัทธาในวันปรโลก (โลกหน้า)

มุสลิมจะต้องศรัทธาว่าโลกนี้ (โลกดุนยา) เป็นโลกแห่งการทดสอบ เป็นโลกที่ไม่จีรัง จะต้องมีวันแตกสลาย ซึ่งวันนั้นเรียกว่า “วันกียามะฮฺ” หรือวันแห่งการพิพากษา เป็นวันที่ทุกชีวิตจะบังเกิดขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง เพื่อชำระการงานที่ได้ประกอบไว้ในโลกนี้

อนึ่ง วันกียามะฮฺ เมื่อเกิดขึ้นแล้ว มนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลายเมื่อฟื้นคืนขึ้นมาใหม่แล้วจะคงอยู่ตลอดไปชั่วนิรันดร์ (ซึ่งเรียกว่าโลกอาคีรัต)

6. ศรัทธาในกฎกำหนดสภาพการณ์ (กอฎอ-กอดัร)

กฎกำหนดสภาพการณ์ คือระเบียบอันรัดกุมที่พระเจ้าเป็นเจ้าได้กำหนดไว้แก่โลก แก่มนุษยชาติพอแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. กฎที่แน่นอนตายตัว

กฎที่ตายตัว เมื่อประสบกับผู้ใดแล้วหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทุกอย่างดำเนินไปตามพระประสงค์ เช่น การถือกำเนิดชาติพันธุ์ รูปร่างหน้าตา การโคจรของดวงดาว การแปรปรวนของดินฟ้าอากาศ

2. กฎที่ไม่ตายตัว

กฎที่ไม่ตายตัว โดยดำเนินไปตามความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล กิจกรรมต่างๆ อยู่ในดุลพินิจของมนุษย์ในอันที่จะใช้สติปัญญาที่พระเจ้าประทานมา เลือกปฏิบัติตามข้อห้ามข้อใช้ต่างๆ หากเรามีเงินมีทองไม่พอใช้ โดยเหตุที่เรานั่งมองอเท้ามัฆนุชแล้วแล้วสรุปว่าพระเจ้าให้เราจนหรือไปปล้นสะดมแล้วสรุปว่าพระเจ้าให้เราเกิดมาเป็นโจร อย่างนี้ไม่ถูกต้องเพราะพระองค์ได้ประทานแนวทางที่เที่ยงม คืออัลอิสลามมาพร้อมกับสติปัญญาของมนุษย์แล้ว

นอกจากนี้อิสลามยังต้องให้เยาวชนนั้นทราบถึงหลักการปฏิบัติในอิสลาม การศรัทธาต่ออัลลอฮฺจะไม่มีประโยชน์อันใดหากไร้การปฏิบัติ หลักประพฤติปฏิบัติของศรัทธาชนในสังคมอิสลาม หมายถึงหลักกฎหมายอิสลามซึ่งมีความสมบูรณ์และศักยภาพพร้อมในการตอบสนองต่อความต้องการของสังคมในทุกๆ ด้าน และทุกยุคทุกสมัย อัลลอฮฺตรัสว่า

ความว่า: “*ณ วันนีข้าได้ทำให้ศาสนาของสุเจ้าครบถ้วนสมบูรณ์ทุกประการ และข้าได้ประทานความโปรดปรานของข้าให้สุเจ้าอย่างเต็มเปี่ยมแล้ว พร้อมกันนี้ข้าได้ยินยอมให้อัลอิสลามเป็นศาสนาของพวกเจ้าทั้งหลาย*” (อัลมาอิดะฮฺ / 3)

นับเป็นความโปรดปรานจากพระเจ้าที่ได้ประทานกฎหมายอิสลามแก่มนุษยชาติ เพื่อเป็นคู่มือการประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิต และแนวทางการแก้ปัญหาทั้งปวง เป็นกฎหมายที่ครอบคลุมทั้งชีวิตส่วนตัวและสังคม ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม การศึกษาและอื่นๆ การดำเนินชีวิตตามกฎหมายอิสลามยังช่วยกระตุ้นให้มนุษย์ได้ใช้ความคิดและพัฒนาตัวเองอยู่เสมอเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นซึ่งหลักการปฏิบัติในอิสลาม 5 ประการประกอบด้วย

1. การปฏิญาณตน ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์และมุฮัมมัดเป็นรอสูลของอัลลอฮ์
2. การละหมาด
3. การจ่ายซะกาต
4. การถือศีลอดเดือนรอมฎอน
5. การประกอบพิธีฮัจญ์

1. การปฏิญาณตน “ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ และมุฮัมมัดเป็นรอสูลของอัลลอฮ์”

ซึ่งเป็นหัวใจของการเป็นมุสลิม และต้องไม่ใช้การปฏิญาณที่ออกมาแต่เพียงวาจา แต่ต้องเป็นการปฏิญาณตนที่ออกมาจากจิตใจด้วยความศรัทธาอย่างแท้จริง จนกระทั่งยอมปฏิบัติตามคำบัญชาใช้ของอัลลอฮ์ และละเว้นสิ่งที่พระองค์ทรงห้าม การปฏิญาณตนนั้นจึงจะสมบูรณ์ การยอมรับในเอกภาพของพระเจ้านี้ จึงเป็นสิ่งที่ทำให้มุสลิมไม่จำเป็นจะต้องแสวงหาที่พึ่งจากสิ่งรอบๆ ตัว เช่น ต้นไม้ จอมปลวก ก้อนหิน ภูเขา สิ่งสสารสัตว์ อิฐ ปูน ระเบิด ฯลฯ ที่มนุษย์พยายามปั้นแต่งขึ้นมา ด้วยเหตุนี้มุสลิมจึงไม่มีสัญลักษณ์ใดๆ ที่จะต้องสักการบูชา

2. การละหมาด

มาจากคำภาษาอาหรับว่า “อัส-เศาะลาฮฺ” ซึ่งแปลว่า “การขอ” การละหมาด เป็นการแสดงความเคารพภักดีต่อพระเจ้าทั้งทางร่างกายและจิตใจ นอกจากการละหมาดจะเป็นการขัดเกลาจิตใจตนเองให้สะอาดบริสุทธิ์อยู่ตลอดเวลาแล้ว ยังเป็นการสร้างพลังอันเข้มแข็ง การสำรวมจิตใจ การได้เข้าไปสัมผัสกับเอกภาพของพระเจ้า การได้ทำให้จิตใจตนเองให้สงบหนักแน่น อดทน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยามที่มีความทุกข์ ความยุ่งยากในชีวิต การประสบปัญหาต่างๆ การละหมาดจะเป็นเครื่องช่วยที่ดีที่สุด และยังสามารถเป็นการฝึกตนเองให้ตรงต่อเวลา ฝึกความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ฝึกตนเองให้อยู่ในระเบียบวินัย ฝึกความอดทนและชนะใจตนเอง ฝึกฝนความสะอาดหากเป็นการละหมาดรวม (เช่น ละหมาดวันศุกร์ และวันสำคัญอื่นๆ) ยังเป็นการแสดงออกในความพร้อมเพรียงสามัคคี ความเสมอภาค ภราดรภาพ และไม่แบ่งชั้นวรรณะ ผิพรรณ เชื้อชาติเวลา มุสลิมทุกคนจะต้องปฏิบัติละหมาด ตั้งแต่บรรลุนิติภาวะจนถึงวันสุดท้ายของชีวิต โดยปฏิบัติวันละ 5 เวลา คือ

1. เวลาย่ำรุ่ง (ละหมาดซุบฮฺ)
2. เวลาหลังเที่ยง (ละหมาดซุฮฺริ)
3. เวลาเย็น (ละหมาดอัศร)

4. เวลาพลบค่ำ (ละหมาดมัฆริบ)

5. เวลากลางคืน (ละหมาดอิซาอ)

สถานที่ มุสลิมจะละหมาดที่ใดก็ได้ ไม่จำเป็นจะต้องเป็นที่มัสญิดหรือสุเหร่า อาจเป็นที่บ้าน ที่ทำงาน บนยานพาหนะ หรือที่อื่นๆ ขอแต่ให้เป็นที่สะอาด แต่สถานที่ละหมาดที่ดีที่สุดของมุสลิมชายคือที่มัสญิด

ทิศทางในการมุ่งสู่ มุสลิมจากทั่วทุกมุมโลกจะหันหน้าไปสู่อุทิศทางเดียวกัน คือที่ตั้งของกะอเบฮ์ ซึ่งเรียกว่า “กิบลัต” กิบลัต ของแต่ละประเทศอยู่ทิศทางแตกต่างกัน แล้วแต่ว่าประเทศนั้นอยู่ทางทิศทางใดกับประเทศซาอุดีอาระเบีย อันเป็นที่ตั้งของกะอเบฮ์ สำหรับประเทศไทย กิบลัตของมุสลิม คือทิศตะวันตก การที่มุสลิมหันหน้าไปสู่อุทิศมีได้หมายความว่า กะอเบฮ์คือสัญลักษณ์ในการเคารพบูชา เพราะในขณะที่ทำละหมาด สิ่งที่มุสลิมระลึกถึงคือพระผู้เป็นเจ้า แต่ที่มุสลิมหันไปสู่อุทิศก็เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเท่านั้น

บุคคลที่จะต้องละหมาด คือบุคคลที่บรรลุนิติภาวะ ในด้านร่างกายแล้ว คือหญิงตั้งแต่เริ่มมีรอบเดือน หากเป็นชายก็เข้าสู่วัยหนุ่ม เป็นบัญญัติที่บังคับสำหรับทุกคนทั้งชายและหญิงจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต จะมีการยกเว้นแต่เพียงบางกรณีเท่านั้น เช่น หญิงขณะมีประจำเดือน หรือมีเลือดหลังคลอด

ความสะอาดที่ต้องปฏิบัติ ก่อนที่จะเข้าเฝ้าพระเจ้าโดยการทำละหมาด จะต้องทำให้จิตใจสะอาดบริสุทธิ์ นอกจากนั้นแล้วส่วนภายนอกร่างกาย เช่น เสื้อผ้าที่สวมใส่นุ่งห่มร่างกายจะต้องสะอาดด้วย ผู้หญิงจะต้องไม่อยู่ในระหว่างที่มีประจำเดือนหรือมีหัดซ์ใหญ่ บุคคลเหล่านี้ต้องอาบน้ำปลดเปลื้องความสกปรกตาม ศาสนบัญญัติก่อน

เมื่อมุสลิมปราศจากสิ่งสกปรกต่างๆ แล้ว ก่อนละหมาดจะต้องมีอาบน้ำละหมาดดังนี้

1. ล้างมือทั้งสองข้างถึงข้อมือ
2. บ้วนปาก
3. ล้างจมูก โดยเอาน้ำใส่เข้าไปนิดหน่อยแล้วสั่งออกมา
4. ล้างใบหน้าให้ทั่ว จากหน้าผากลงมาถึงคาง จากหูข้างหนึ่งไปถึงหูอีกข้างหนึ่ง
5. ล้างมือทั้งสองถึงข้อศอก
6. เช็ดศีรษะ
7. ล้างใบหูทั้งสอง
8. ล้างเท้าถึงข้อเท้า

3. การจ่ายชะกาต

ชะกาต เป็นคำที่มาจากภาษาอาหรับว่า “ชะกาฮ์” แปลว่า การทำให้บริสุทธิ์ หรือการทำให้หมดมลทิน ความเจริญ ความมั่งคั่ง

ชะกาต จึงหมายถึงการจ่ายทานบังคับจากผู้มีทรัพย์สินครบรอบปี เมื่อเกินจำนวนที่กำหนดไว้แก่คนที่ มีสิทธิรับบริจาคตามอัตราที่กำหนดไว้ซึ่งความมุ่งหมายของชะกาตเพื่อให้ทรัพย์สินที่หามาได้และที่มี อยู่ (ในทางสุจริต) เป็นทรัพย์สินที่บริสุทธิ์ตามหลักการของอิสลาม เป็นการขัดเกลาคจิตใจของผู้บริจาคให้ สะอาดบริสุทธิ์ ลดความตระหนี่ถี่เหนียว เห็นแก่ตัว มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นการสอนให้มนุษย์ไม่ ตกเป็นทาสของวัตถุ ไม่เกิดความละโมภและให้มนุษย์มีความตระหนี่กว่าบรรดาทรัพย์สินต่างๆ ที่เขา ได้มานั้นเป็นของฝากจากอัลลอฮ์ และต้องจ่ายส่วนหนึ่งแก่ผู้ที่ยากจน เพื่อลดช่องว่างระหว่างชน ชั้นในสังคม

การจ่ายชะกาต เป็นการแก้ความตระหนี่ ความละโมภและทำให้จิตใจบริสุทธิ์ แต่ถ้าการจ่าย ของเขาไม่สามารถที่จะขัดเกลาคจิตใจของเขาให้พ้นจากความมั่งมากในทรัพย์สิน การจ่ายของเขาก็หา ได้ยังประโยชน์อันใดสำหรับเขาไม่ ดังเช่น บางคนทำแล้วล้าเล็กบุญคุณ ทำเพื่อโอ้อวดมนุษย์ เพื่อหวัง สิ่งตอบแทน

อัตราการจ่ายเมื่อครบตามเงื่อนไข ให้คิดร้อยละ 2.5 จากจำนวนทรัพย์สินนั้น
ผู้มีสิทธิรับบริจาค

บุคคลที่มีสิทธิรับชะกาตมี 8 จำพวก คือ

1. คนอนาถา ได้แก่ผู้ที่มีความเป็นอยู่แร้นแค้น
2. คนขัดสน
3. ผู้ที่ทำหน้าที่รวบรวมและแจกจ่ายชะกาต
4. ผู้ที่เพิ่งเข้ารับนับถือศาสนาอิสลาม
5. เพื่อไถ่ทาสหรือเชลยให้เป็นอิสระ
6. ใช้ในการปลดเปลื้องหนี้สินของผู้ที่มีหนี้สิน (ต้องเป็นหนี้อันเกิดจากการประกอบสัมมา อาชีพ ไม่ใช่จากการเสียการพนันหรือสุรุษุร้าย)
7. ใช้ในทางของพระเจ้าเป็นเจ้า เช่น สร้างโรงเรียน โรงพยาบาล
8. ให้แก่ผู้เดินทางที่ขาดปัจจัยในการเดินทางกลับมาตุภูมิ

ชะกาตฟิฏเราะฮ์

เป็นชะกาตที่จ่ายเนื่องในวันอีดิลฟิฏริ หลังจากเสร็จสิ้นการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน ชะ กาตฟิฏเราะฮ์นี้ จะจ่ายเป็นอาหารหลักของท้องถิ่นนั้นๆ เช่น ข้าวเจ้า ข้าวสาลี ข้าวเหนียว ฯลฯ อัตราที่ต้องจ่ายเท่ากับ 1 ศอฮ์ (ประมาณ 2.75 ลิตร)

4. การถือศีลอดในเดือนรอมฎอน

การถือศีลอดที่ใช้ในภาษาไทยมาจากภาษาอาหรับว่า “อัศ-ศิยาม ” แปลว่า การงด เว้น การระงับยับยั้ง ดังนั้น การถือศีลอดจึงหมายถึงการงดเว้นจากการบริโภคอาหาร เครื่องดื่ม การ ร่วมประเวณี การรักษาอวัยวะทุกส่วนให้พ้นจากการทำชั่วทั้งในด้านร่างกาย วาจาและจิตใจ ตั้งแต่

แสงอรุณขึ้นจนกระทั่งดวงอาทิตย์ตก ซึ่งการถือศีลอดเป็นการฝึกฝน ขัดเกลาจิตใจให้สะอาดทั้งทางด้านร่างกายให้มีความหนักแน่นอดทน ให้ทุกคนได้รับรู้รสชาติของความหิวโหยว่าเป็นเช่นไร? เพื่อจะได้เห็นอกเห็นใจคนจน และจะได้มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยทั่วไป ผู้ที่ได้ลิ้มชิมรสความหิวโหย คือคนยากจน แต่หลักการถือศีลอดในระบบอิสลามนี้ทุกคนไม่ว่าจะเป็นราชาหรือมหาเศรษฐี จะได้ลิ้มรสความหิวโหยเหมือนกันทั้งสิ้น และหลักการนี้ยังเป็นการทดสอบความศรัทธาของมุสลิมในเอกภาพของพระเจ้า ทดสอบและฝึกฝนในความซื่อสัตย์ เพราะถ้าหากเราตื่นขึ้นมารับประทานอาหารก่อนพระอาทิตย์ขึ้นเช่นคนอื่น ๆ แต่พอออกจากบ้านลับตาคนที่รู้จักเราอาจงงใจดื่มน้ำ 2-3 แก้ว หรือรับประทานอาหารอย่างเต็มอิมตามปกติ แต่พอกลับบ้านแล้วทำเป็นหน้าแห้ง และรอละศีลอดพร้อมกับคนอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้ เราอาจทำได้ หลอกมนุษย์ด้วยกันได้ แต่นั่นเป็นการแสดงถึงความไม่ซื่อสัตย์ และเป็นการหลอกตัวเองและพระเจ้า ซึ่งแท้จริงนั้นพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าทรงรู้ ทรงเห็นการกระทำทุกอย่าง

ระยะเวลาในการถือศีลอดในรอบปีหนึ่งๆ มุสลิมทุกคนทั้งชายและหญิง ทุกฐานะจะต้องถือศีลอด เป็นเวลา 29 หรือ 30 วัน ในเดือนรอมฎอน อันเป็นเดือนที่ 9 ของฮิจญ์เราะฮ์ศักราชแห่งอิสลาม ตลอดระยะเวลาแห่งการถือศีลอด ห้ามการบริโภคตั้งแต่ดวงอาทิตย์ขึ้นไปจนดวงอาทิตย์ตก เพราะฉะนั้นมุสลิมจะลุกขึ้นทานอาหารเข้าก่อนที่แสงอรุณขึ้น (ส่วนใหญ่จะทานเวลาประมาณ ตี 4) จากนั้นต้องงดเว้นจนกว่าดวงอาทิตย์จะตกจึงจะรับประทานได้ ส่วนในด้านจิตใจ ขณะที่ถือศีลอดมุสลิมจะต้องควบคุมอารมณ์ต่างๆ ให้ได้ หากถือศีลอดโดยเพียงแค่การอดอาหารเท่านั้น แต่ในด้านอารมณ์มิได้ระงับ ยังพูดเพื่อเจ้อ ฟังเขานินทาว่าร้าย ดุด่าลูกเมื่อไม่สบอารมณ์ ฯลฯ เขาผู้นั้นจะไม่ได้รับอะไรตอบแทนจากพระเจ้าเป็นเจ้า นอกจากความหิวโหยซึ่งการถือศีลอดบังคับสำหรับผู้ที่บรรลุดศาสนภาวะทุกคน แต่มีข้อยกเว้น โดยต้องชดใช้ในภายหลัง หรือแจกอาหารสำหรับผู้ที่ไม่มีความสามารถชดใช้ในภายหลังได้ คือ

1. คนชราที่ไม่สามารถอดได้
2. คนป่วย
3. หญิงมีครรภ์
4. บุคคลที่ทำงานหนัก เช่น กรรมกร กรรมกรในเหมืองแร่ ฯลฯ
5. บุคคลซึ่งอยู่ในระหว่างเดินทาง
6. หญิงขณะมีรอบเดือนและหลังคลอด

5. การประกอบพิธีฮัจญ์

ฮัจญ์ แปลว่า การมุ่งไปสู่หรือการไปเยือน หมายถึง การเดินทางไปประกอบศาสนกิจ ณ บัยตุลลอฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ตามแบบอย่างที่ท่านนบีมุฮัมมัด (ศ.ล) ได้กระทำไว้ ซึ่งบุคคลที่มีความสามารถในการไปประกอบพิธีฮัจญ์ หมายถึง มุสลิมที่มีสุขภาพแข็งแรง สติปัญญาสมบูรณ์ มี

ทรัพย์สินเพียงพอในการใช้จ่าย โดยมีต้องเป็นหนี้สินและเดือดร้อนบุคคลที่ต้องรับผิดชอบ และเส้นทางที่จะเดินทางไปจะต้องปลอดภัย และบุคคลที่จะไปประกอบศาสนกิจข้อนี้จะต้องเป็นผู้ที่ได้ประกอบศาสนกิจข้ออื่นๆ เช่น การละหมาด การบริจาคซะกาต การถือศีลอดครบสมบูรณ์ ทั้งนี้การไปประกอบพิธีฮัจญ์มิใช่เป็นการไปไถ่บาปดั่งที่บางคนเข้าใจ และมีใช่เป็นการโอ้อวดแสดงถึงความมั่งมี แต่แท้จริงการไปทำฮัจญ์ เป็นเครื่องทดสอบความศรัทธา ความอดทน ฯลฯ ส่วนเรื่องกำหนดเวลาของการที่ไปทำฮัจญ์ ในปีหนึ่งๆ มุสลิมจากทั่วโลกจะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์พร้อมกัน 1 ครั้ง พิธีจะกระทำในเดือนที่ 12 ของปีปฏิทินอิสลาม (ซุลฮิจญะฮฺ) โดยใช้เวลาประมาณ 2 สัปดาห์แต่หากมุสลิมเดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจ โดยไม่ใช่ฤดูกาลฮัจญ์ เรียกศาสนกิจนั้นว่า อุมเราะฮฺ ส่วนสถานที่ของการประกอบพิธีฮัจญ์อยู่ที่บัยตุลลอฮฺในนครมักกะฮฺ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ซึ่งเป็นสถานที่ที่มุสลิมถือเป็นทิศทางการหันไปสู่อำนาจในการทำละหมาด ที่เรียกว่าทิศกิบลัต บัยตุลลอฮฺ แปลว่า บ้านของอัลลอฮฺ ซึ่งเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า กะอฺบะฮฺ สำหรับเรื่องการแต่งกายนั้นทุกคนจะต้องแต่งกายด้วยผ้าสีขาว 2 ผืนสำหรับชาย และหญิงในชุดที่ปิดมิดชิดเว้นแต่ใบหน้าและฝ่ามือ ทุกคนไม่ใช่ ผ้า โสร่ง กางเกง หมวก ถุงเท้า ถุงมือ และเครื่องประดับต่างๆ ฉะนั้นไม่ว่าราชาหรือยากจก ผิวขาว ผิวดำ นาย บ่าว ทุกคนจะแต่งกายเหมือนกันหมด เรียกว่า ครองเอี้ยะหฺรอม ซึ่งในระหว่างนี้มีข้อห้ามต่างๆ หลายประการ

แบบวัดความรู้ 4 ช่อง มิติแห่งอิสลาม

คำชี้แจง ให้เขียนรายละเอียด 4 ประเด็นตามที่คุณเข้าใจอย่างน้อย 5 ข้อ

หลักปฏิบัติในอิสลามที่คุณเข้าใจมีกี่ประการ	หลักศรัทธาที่คุณเข้าใจมีกี่ประการ
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.
6.	6.
7.	7.
8.	8.
9.	9.
10.	10.
อัลลอฮ (ซบ)ในมุมมองของคุณ	มุฮัมมัด (ซล)ในมุมมองของคุณ
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.
6.	6.
7.	7.
8.	8.
9.	9.
10.	10.

กิจกรรมที่ 4

ชื่อกิจกรรม

การละหมาดคือเสาหลักของมุสลิม(The Pillar of Islam: The Prayer : Solah)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้าใจถึงความสำคัญของการละหมาด
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทบทวนการละหมาดที่ถูกต้อง
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมตระหนักถึงความสำคัญของการละหมาด

ระยะเวลา

6 ชั่วโมง

อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม

1. กระดาษบรูฟ
2. สีช็อค
3. กระดาษ A4
4. ปากกา
5. วิดีโอวิธีการละหมาด5 นาที <https://www.youtube.com/watch?v=57MLymajrvs>

ขั้นตอนดำเนินกิจกรรม

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายผู้เข้าร่วมกิจกรรมอธิบายถึงวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม “การละหมาดคือเสาหลักของมุสลิม (The Pillar of Islam: The Prayer : Solah)”
2. ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมออกเป็นกลุ่มละ 5-8 คน แจกกระดาษบรูฟและสีน้ำมันหรือปากกาเคมี โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมระดมสมองถึงปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ปฏิบัติการณ์ละหมาดของกลุ่มเยาวชนและให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำเสนอเป็นรายกลุ่ม
3. ผู้วิจัยเปิดวิดีโอวิธีการละหมาด 5 นาทีเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรับทราบถึงการปฏิบัติละหมาดที่ถูกต้อง ตามลิงค์ดังนี้ <https://www.youtube.com/watch?v=57MLymajrvs>
4. ผู้วิจัยให้ผู้ร่วมวิจัยเลือกบุคคลต้นแบบในกลุ่ม ลองแสดงบทบาทสมมุติวิธีการละหมาดให้เพื่อนในกลุ่ม
5. ผู้วิจัยนำเสนอความสำคัญของการละหมาดในอิสลาม โดยเชิญวิทยากรบรรยายโดยตรง

การประเมิน

1. สังเกตจากการเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น การอภิปรายกลุ่มผ่านเทคนิคระดมสมอง
2. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมุติของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทราบถึงวิธีการละหมาดและความสำคัญของการละหมาด

สาระสำคัญ

การละหมาด เป็นหลักของศาสนาอิสลาม เป็นการแสดงความเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ แสดงให้เห็นถึงการรู้คุณพระองค์ ระลึกถึงพระองค์ เป็นการสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า ขอพรให้อยู่ในหนทางอันเที่ยงธรรมของพระองค์ เป็นการชำระล้างจิตใจให้ผ่องแผ้วและห้ามปรามตนเองจากความชั่ว

การละหมาดเป็นหน้าที่ที่จำเป็น (ฟัรฎู) เป็นหน้าที่ที่บังคับสำหรับมุสลิมทุกคน การกล่าวปฏิญาณตน 2 ประโยค ความว่า “ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ และมุฮัมมัดเป็นรอซูลของอัลลอฮ์” แสดงถึงความเป็นมุสลิม แต่การละหมาดเป็นการแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างมุสลิมกับกาฟิร ผู้ที่ไม่ละหมาดนั้น ในอิสลามถือว่าเท่ากับเป็นผู้ทำลายศาสนาเพราะเมื่อไม่ละหมาด การดำเนินชีวิตแบบอิสลามก็ไม่เกิดขึ้น ไม่ได้เป็นผู้ดำรงหลักของศาสนาและนับได้ว่าไม่ต่างจากกาฟิรด้วย

ก่อนปฏิบัติละหมาด จะต้องชำระนะญิส (สิ่งสกปรก) ตามบัญญัติศาสนา เช่น อุจจาระ ปัสสาวะ เลือด ให้สะอาดเสียก่อน เพราะถ้าร่างกาย เสื้อผ้าหรือสถานที่ซึ่งจะใช้ปฏิบัติละหมาดไม่สะอาด การละหมาดนั้นก็จะไม่บังเกิดผล เมื่อร่างกายสะอาดแล้ว ก่อนละหมาด เราต้องอาบน้ำละหมาดหรือทำวุฎูอ์ก่อน ดังนี้

วิธีอาบน้ำละหมาดหรือทำวุฎูอ์

1. กล่าว “*บิสมิลลาฮิรรอฮ์มานิรรอฮีม*” แปลว่า ด้วยพระนามแห่งอัลลอฮ์ ผู้ทรงกรุณาปรานี ผู้ทรงเมตตาเสมอ

2. ล้างมือทั้งสองข้างทั้งขวาและซ้ายแค่ข้อมือ 3 ครั้ง
3. บ้วนปากและล้างจมูก โดยเอาน้ำใส่เข้าไปในิดหน่อยแล้วส่งออกมา 3 ครั้ง
4. ล้างใบหน้าให้ทั่ว จากหน้าผากลงมาถึงคาง จากหูข้างหนึ่งไปถึงหูอีกข้างหนึ่ง 3 ครั้ง
5. ล้างแขนทั้งสองข้างจนถึงข้อศอก 3 ครั้ง
6. เช็ดศีรษะให้ทั่ว 1 ครั้ง และเช็ดใบหู 3 ครั้ง
7. ล้างเท้าขวาให้ทั่วถึงตามตุ่มของนิ้วเท้าด้วย และล้างเท้าซ้ายในลักษณะเดียวกัน 3 ครั้ง

8. ดุอาอ์หลังวูฎอ

สำหรับการละหมาดที่ถูกบัญญัติให้ปฏิบัติเป็นกิจวัตรวันละ 5 เวลา 17 ร็อกอะฮฺ มีรายละเอียดดังนี้

1. ละหมาดซุบฮฺ (รุ่งอรุณ) มี 2 ร็อกอะฮฺ
2. ละหมาดซุฮฺริ (หลังเที่ยง) มี 4 ร็อกอะฮฺ
3. ละหมาดอัศริ (เย็น) มี 4 ร็อกอะฮฺ
4. ละหมาดมัฆริบ (หลังตะวันตกดิน) มี 3 ร็อกอะฮฺ
5. ละหมาดอิซาอ (ดึก) มี 4 ร็อกอะฮฺ

ส่วนเวลาเวลาละหมาดนั้นสามารถกระทำได้ ดังนี้

1. ซุบฮฺ เริ่มตั้งแต่แสงอรุณขึ้น (ประมาณ 05.00 น.) ไปจนกระทั่งตะวันขึ้น
2. ซุฮฺริ เริ่มตั้งแต่ตะวันคล้อยจนถึงเวลาที่เงาเสมอตัว (ประมาณ 12.20 น. ถึง 15.30 น.)
3. อัศริ เริ่มตั้งแต่เงาทอดเสมอตัว (ประมาณ 15.30 น.) จนกระทั่งก่อนดวงอาทิตย์จะเป็นสีเหลือง
4. มัฆริบ เริ่มตั้งแต่ตะวันลับขอบฟ้าจนกระทั่งสิ้นแสง
5. อิซาอ เริ่มตั้งแต่หมดแสงจนกระทั่งถึงเที่ยงคืน

สำหรับเวลาที่ห้ามละหมาด ได้แก่ ช่วงเวลาที่ดวงอาทิตย์กำลังขึ้น เที่ยงตรง และดวงอาทิตย์กำลังตกสำหรับการการแต่งกายเพื่อละหมาดตามหลักการมีได้ระบุว่าต้องแต่งเป็นชุด หรือสวมเสื้อผ้าแบบใดแบบหนึ่งโดยเฉพาะ เพียงกำหนดส่วนที่จะต้องปิดเอาเราะฮฺ ต้องสะอาดไม่ควรแต่งสีหรูหราหรือสีเหลืองจีวรพระ แลดูเรียบร้อยและไม่ควรมีรูปคนหรือสัตว์เป็นลวดลาย เอาเราะฮฺคือส่วนที่ต้องปกปิด เอาเราะฮฺของชายตั้งแต่สะดือถึงหัวเข่าและต้องปกปิดหัวไหล่ ส่วนหญิงนั้นเปิดได้เพียงฝ่ามือถึงข้อมือใบหน้าและฝ่าเท้า และในละหมาดเสียงของผู้หญิงถือเป็นเอาเราะฮฺด้วย

สำหรับอิริยาบถของการละหมาดมีดังนี้

1. ยืนตรงผืนหน้าไปทางกิบลัต สำรวมและสงบ ตั้งใจละหมาดเพื่ออิบาดะฮฺต่ออัลลอฮฺในลักษณะตัวตรงเท้าทั้งสองแยกห่างจากกันพอสมควร และตั้งมั่นมือทั้งสองข้างปล่อยข้างลำตัวตามธรรมชาติ
2. ยกมือตักปี่รอดุลอิหฺรอม กล่าวตักปี่ว่า “อัลลอฮุอักบัร” (อัลลอฮฺผู้ทรงเกรียงไกร) พร้อมกับยกมือทั้งสองข้างเสมอไหล่ ฝ่ามือหันไปทางบัยตุลลอฮฺ สายตามองต่ำ ลดมือวางทับราวนม การวางมือวางทับที่ราวนมนั้น ต้องอยู่ในลักษณะ “ฝ่ามือขวาทับข้อมือซ้าย” อนึ่งให้เริ่มกล่าวตักปี่ (คือ “อัลลอฮุอักบัร”) พร้อมกับอาการยกมือทั้งสองขึ้น และสิ้นสุดเมื่อวางฝ่ามือขวาทับข้อมือซ้ายที่ราวนม

3. อ่านดุอาอ์อิฟติตาส (คำวิงวอนเริ่มนมาซ) 1 จบ ซึ่งดุอาอ์นี้มีหลายบทด้วยกัน ซึ่งเป็นดุอาอ์ที่ท่านรอซูลได้เคยอ่านทั้งสิ้น แต่จะขอยกมาเพียงบทหนึ่ง

“ วัจนุช-ตุ วัจนุชเย ลิลละซี พะเงาะรือส สมาราติวัลลัฏ ฮานีฟิมมุสลิมมา วะมาอะนะมินัล มุชริกีนอนินนะ เศาะลาตี วะนุสุกี วะมะฮฺยยะวะมะมาตีลิลลาฮี รือบบิล อาละมีน ลาชะรีกะละฮฺ วะ บิชาลิกะ อุมิรตุวะอะนะะ มินัล มุสลิมีน ”

ความว่า: ข้าพระองค์ได้ผินหน้าของข้าพระองค์มุ่งยังผู้ซึ่งสร้างชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดินใน ฐานะผู้น้อมรับความจริงและนอบน้อม และข้าพระองค์มิได้เป็นผู้หนึ่งในหมู่ผู้ตั้งภาคีทั้งหลาย แท้จริง การละหมาดของข้าพระองค์ การทำความกัฎีของข้าพระองค์ การมีชีวิตรของข้าพระองค์ และการ ตายของข้าพระองค์ล้วนเป็นกรรมสิทธิ์ของอัลลอฮฺ พระผู้อภิบาลแห่งสากลจักรวาล ไม่มีการตั้งภาคี ร่วมกับพระองค์ และด้วยสิ่งเหล่านั้นที่ข้าพระองค์ได้ถูกส่งใช้ และข้าพระองค์เป็นผู้หนึ่งในหมู่มุสลิม

4. “อิสติอาซะฮฺ” (การขอความคุ้มครอง)

อะอูซุ บิลลาฮี มินชชัยฏอนิรรอญีม

ความว่า: ข้าพระองค์ขอความคุ้มครองต่ออัลลอฮฺ ให้พ้นจากชัยฏอนที่ถูกสาปแช่ง

การอ่าน “อิสติอาซะฮฺ” ให้อ่านในร็อกอะฮฺแรกเท่านั้นและให้อ่านบ่อยๆ

5. อ่าน ชูเราะฮฺ “อัล-ฟาติฮะฮฺ” จนจบชูเราะฮฺแล้วกล่าว “อามีน” ขอพระองค์ทรง โปรดรับคำวิงวอนนี้ด้วยเถิด

6. อ่านชูเราะฮฺหรือบรรดาอายะฮฺอัล-กุรอานหลายๆ อายะฮฺเท่าที่จำได้

7. รุกูอ (โค้ง) กล่าวตักบีร์ คือ “อัลลอฮุอักบัร” พร้อมกับยกมือในท่าตักบีร์ แล้วโค้งกาย มือ ยันเข้า แยกนิ้วจากกันให้หลังอยู่แนวเดียวกับเอว ศีรษะยกขึ้นเล็กน้อย สายตามองดูที่สุญูดซึ่งอยู่เลย ศีรษะออกไปเล็กน้อย จากนั้นให้กล่าว “ตัสบีฮฺ” โดยกล่าวอย่างน้อย 3 ครั้ง และไม่เกิน 10 ครั้ง “ซุบ ฮานะฮฺ-นะรือบ-บิยัล อะฮฺมิ” ความว่า ผู้ทรงบริสุทธิ์ ผู้อภิบาลของฉันที่ทรงไว้ซึ่งความยิ่งใหญ่

8. กล่าว “สะมิอัลลอฮุ ลิมัน ฮะมิตะฮฺ” ความว่า อัลลอฮฺทรงรับฟังผู้สรรเสริญพระองค์ด้วย เถิด เสงขึ้นและยกมือตักบีร์ ยืนตรงลดมือลงไว้ข้างลำตัวเรียกว่า อือ-ติคาล แล้วกล่าว “รือบบะนา ละกัลฮัมด” ความว่า โอ้พระผู้อภิบาลของเรา มวลการสรรเสริญเป็นของพระองค์

9. กล่าวตักบีร์ “อัลลอฮุอักบัร” ไม่ต้องยกมือพร้อมย่อตัวลงสุญูด ฝ่ามือทั้งสองวางแนบกับ พื้น นิ้วมือเรียงเหยียดตรงไปข้างหน้า ปลายนิ้วไม่ล้ำเกินหู ฝ่ามืออยู่ระดับเดียวกับหัวไหล่ หน้าผาก และจมูกจดพื้น ปลายเท้ายันพื้น ขณะสุญูดให้อ่านดฺุอาอ โดยอ่านอย่างน้อย 3 ครั้ง และไม่เกิน 10 ครั้ง “ซุบฮานะ รือบ-บิยัล อะฮฺ-ลา” ผู้ทรงบริสุทธิ์ ผู้อภิบาลของฉันทรงไว้ซึ่งความสูงส่ง

10. กล่าวตักบีร์ “อัลลอฮุอักบัร” ไม่ต้องยกมือพร้อมยกขึ้นนั่งตรงระหว่าง 2 สุญูด นั่งบน เท้าซ้าย ปลายเท้าขวายันพื้น มือทั้งสองข้างวางบนขา นิ้วเรียงชิดติดกัน และเหยียดตรงไปทางกบิลัต ปลายนิ้วต้องเสมอเข้าทั้งสองข้าง ระหว่างนั่งให้อ่านดฺุอาอ “รือบบิฆ ฟิรลี รือบบิฆ ฟิรลี” ความว่า พระเจ้าของฉัน ขอได้โปรดอภัยโทษให้แก่ฉัน พระเจ้าของฉัน ขอได้โปรดอภัยโทษให้แก่ฉัน

11. กล่าวตักปรี “อัลลอฮ์อักบร” พร้อมกับก้มลงสujud เช่นเดียวกับสujudครั้งแรก จบ 1 ร็อกอะฮ์

12. หลังจากยืนขึ้นละหมาดร็อกอะฮ์ที่ 2 จนถึงสujudครั้งที่ 2 แล้วให้นั่ง ตะฮียาต-เอาวัลหรือนั่งตะฮียาตครั้งแรก คือการนั่งเมื่อครบ 2 ร็อกอะฮ์ เพื่อจะทำการละหมาดในร็อกอะฮ์ที่ 3 และ 4 หากเป็นการละหมาด 2 ร็อกอะฮ์ให้นั่งเป็นตะฮียาตสุดท้าย กล่าวตักปรี “อัลลอฮ์อักบร” เยกขึ้นจากการสujud ครั้งที่ 2 ขึ้นมานั่งตัวตรงทับบนเท้าซ้ายปลายเท้าขวายืนพื้น เหมือนนั่งระหว่าง 2 สujud มือขวาชี้นิ้วขณะนั่ง แล้วให้อ่าน “ตะชะฮุด” มีรายงานให้กระดิกนิ้วชี้ขณะที่อ่านด้วย

“อิตตะฮียาตุลิลลาฮิ-วัสศอลละวาตุวิญญ์อัยยิบาต อัลสะลามุอะลัยกะ อัยยูฮันนะบียู วะเราะหุ มะตุลลอฮิ วะบะเราะกาตุฮุ อัล-สะลามุ อะลัยนา วะอะลา อิบาติลลาฮิซซอลิฮีน อัชชะดุ อันลาอิลาฮะ อิลลัลลอฮุวะอัชชะดุ อันนะ มุฮัมมัดัน อับดุลวะรอซูลุฮุ”

ความว่า ความเคารพภักดี การวิงวอนขอ และสิ่งดีงามทั้งหลายนั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของอัลลอฮ์ ขอความสันติและเมตตาแห่งอัลลอฮ์ และความจำเริญของพระองค์จงมีแต่ท่าน โอ้ผู้เป็นนบี ขอสันติจงมีแต่พวกเราและแก่บรรดาบ่าวผู้มีความดีของอัลลอฮ์ ฉันขอปฏิญาณว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์และฉันขอปฏิญาณว่า มุฮัมมัดเป็นบ่าวและรอสูลของพระองค์

13. ตะฮียาตสุดท้าย กล่าวตักปรี “อัลลอฮ์อักบร” พร้อมกับยกขึ้นจากการสujud ครั้งที่ 2 ในร็อกอะฮ์สุดท้าย อาจเป็นร็อกอะฮ์ที่ 2, 3 หรือ 4 แล้วแต่ว่าจะเป็นละหมาดอะไร-เวลาไหน ขึ้นมานั่งพับเพียบ การนั่งในท่าพับเพียบนี้ อยู่ในลักษณะปลายเท้าขวายืนพื้นเท้าซ้ายสอดใต้ขาขวามือขวากำ นิ้วชี้ชี้เหยียดตรงไปทางกิบลัต กระดิกขึ้นลงขณะอ่านตะชะฮุด (ข้อ 12) จากนั้นจึงอ่าน “เศาะละวาต”

“อัลลอฮุมมะ ศอลลี อะลามุฮัมมัด วะอะลา อาลิมุฮัมมัด กะมา ศอลลัยตะ อะลาอิบรอฮีม วะบารีก อะลา มุฮัมมัด วะอะลา อาลิมุฮัมมัด กะมา บาร์อิกตะ อะลา อิบรอฮีม ฟีลอาละมีน อินนะกะ ฮะมีตุลมมะญีด”

ความว่า โอ้ อัลลอฮ์ ขอได้โปรดประทานพรแด่มุฮัมมัดและวงศ์วานของมุฮัมมัด ดุจดั่งที่ได้โปรดประทานพรแด่อิบรอฮีม และขอพระองค์ทรงโปรดประทานความจำเริญให้แก่มุฮัมมัด และแก่วงศ์วานของมุฮัมมัด ดุจดั่งที่ได้โปรดประทานความจำเริญแด่อิบรอฮีม ในสากลโลก แน่แท้พระองค์เป็นผู้ทรงได้รับการสรรเสริญยิ่ง และทรงไว้ซึ่งเกียรติอันสูงศักดิ์

14. ดุอาอก่อนให้สลาม

“อัลลอฮุมมะ อินนา นะอูซุบิกะ มิน อะซาบิ ญะฮันนัม วะอะอูซุบิกะ มิน อะซาบิ ก็อบร วะอะอูซุบิกะ มินฟิตนะติล มะซีฮุดัตฎูญาน วะอะอูซุบิกะ มินฟิตนะติลมะหยา วัลมะมาต”

ความว่า โอ้อ้อ อัลลอฮฺ ฉันขอความคุ้มครองต่อพระองค์ให้พ้นจากการทรมานของนรกญะฮันนัม และขอความคุ้มครองต่อพระองค์ให้พ้นจากการทรมานในหลุมศพ และขอความคุ้มครองต่อพระองค์ให้พ้นจากความวุ่นวายของมะซีอิดัจญาน และขอความคุ้มครองต่อพระองค์ให้พ้นจากความวุ่นวายของการดำรงชีวิตและการตาย

15. กล่าวให้สลาม ก่อนให้สลามคล้ายนิ้วมือขวาที่กำไว้ปล่อยราบอยู่บนเข่าแบบปกติเหมือนมือซ้าย “อัสสะลามุ อะลัยกุม วะรอฮุมะตุลลอฮฺ” ความว่า “ขอความสันติ ความเมตตาปราณีจากอัลลอฮฺ จงมีแต่ท่านทั้งหลาย” แล้วหันหน้าไปทางขวาสุด แล้วกล่าวอีกครั้ง พลังหันหน้าไปทางซ้ายสุด เมื่อให้สลามแล้วเป็นอันสิ้นสุดการละหมาदनั้นๆ

กิจกรรมที่ 5

ชื่อกิจกรรม

กิจวัตรตามแบบซุนนะห์ของท่านศาสดา (Sunnah of Prophet Muhammad)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้าใจถึงความสำคัญของจริยธรรมในอิสลาม
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรับทราบถึงกิจวัตรของท่านศาสดามูฮัมหมัดอันเป็นแบบอย่างสำหรับมุสลิม
3. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมตระหนักถึงความสำคัญของกิจวัตรของท่านศาสดามูฮัมหมัด

ระยะเวลา

3 ชั่วโมง

อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม

1. กระดาษบรูฟ
2. สีช็อค
3. กระดาษ A4
4. ปากกา
5. แบบวัดระดับการปฏิบัติกิจวัตรตามแบบซุนนะห์ของท่านศาสดา

ขั้นตอนดำเนินกิจกรรม

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายผู้เข้าร่วมกิจกรรมอธิบายถึงวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม “กิจวัตรตามแบบซุนนะห์ของท่านศาสดา (Sunnah of Prophet Muhammad)”
2. ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมออกเป็นกลุ่มละ 5-8 คน แจกกระดาษบรูฟและสีน้ำมันหรือปากกาเคมี โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมระดมสมองถึงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในตัวเองและนำเสนอกลุ่มละ 2 นาที หลังจากนั้นผู้วิจัยสรุปบทเรียนด้วยเทคนิค Mind Mapping
3. ผู้วิจัยแจกแบบวัดระดับการปฏิบัติกิจวัตรตามแบบซุนนะห์ของท่านศาสดาเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อค้นหาต้นแบบในกลุ่ม
4. ผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเลือกบุคคลต้นแบบในกลุ่มจากคะแนนรวมสะสมสูงสุด และให้อธิบายถึงวิธีการปฏิบัติในแต่ละวันเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อื่น
5. ผู้วิจัยนำเสนอความสำคัญของจริยธรรมที่ดีต่อการเป็นมุสลิม

การประเมิน

1. แบบวัดระดับการปฏิบัติกิจวัตรตามแบบสุนนะห์ของท่านศาสดา
2. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมุติของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ทราบถึงระดับการปฏิบัติจริยธรรมตามแบบฉบับท่านศาสดา และทราบถึงรายละเอียดตัวอย่างจริยธรรมที่พึงประสงค์ของท่านศาสดา

สาระสำคัญ

จริยธรรมในศาสนาอิสลาม ถือเป็นแบบฉบับหรือแบบอย่างอันดีงามที่ท่านนบีมุฮัมมัด (ซล) นำมาสั่งสอนไว้ ไม่ว่าจะด้วยคำพูด ด้วยการปฏิบัติ เป็นไปตามบทบัญญัติของอัลลอฮ์ (ซ.บ) ในคัมภีร์อัล-กุรอาน ซึ่งมุสลิมทุกคนจะต้อง ปฏิบัติตามคำสอนและแนวทางที่ท่านนบีมุฮัมมัด (ศ.ล) ได้ปฏิบัติไว้ในฐานะที่ยอมรับและปฏิญาณตนว่า “มุฮัมมัดเป็นศาสนทูตของอัลลอฮ์” ความว่า “ฉันขอปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจาก “อัลลอฮ์” และฉันขอปฏิญาณว่า “มุฮัมมัด” เป็นรอสูลของอัลลอฮ์” ในฐานะที่อิสลามเป็นวิถีชีวิตหรือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของมนุษยชาติโดยมีท่านนบีมุฮัมมัด (ศ.ล) เป็นแบบอย่าง ดังปรากฏในคัมภีร์อัล-กุรอานว่า

ความว่า “โดยแน่นอนยิ่งในตัวของเรา รอสูลุลลอฮ์ (มุฮัมมัด) ได้มีแบบอย่างอันดีงาม (ทั้งโอวาทและจริยธรรม) สำหรับผู้เจ้า” และท่านนบีมุฮัมมัดกล่าวไว้ว่า “ฉันถูกส่งมาเพื่อให้เกิดจริยธรรมที่ดียามสมบูรณ์ขึ้น” (รายงานโดยอะหมัด)

ดังนั้นในการดำเนินชีวิตของมุสลิมจึงจำเป็นต้องปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับจริยธรรมของอิสลามที่ได้รับการรับรองจากอัลลอฮ์และรอสูล (ศ.ล) อาทิเช่น

1. การทักทาย

ซึ่งมุสลิมเมื่อพบกันแล้วจะต้องทักทายกันด้วยการให้สลามแก่กัน ให้สลามกล่าวว่า “อัสลามุออลัยกุม วะเราะฮฺมาตุลลอฮิ วะบะรอกาตุฮฺ” ความว่า ขอความสันติและความจำเริญจากอัลลอฮ์จงมีแก่ท่าน” การตอบสลาม ผู้ที่กล่าวรับสลามจะต้องตอบว่า “วะอะลัยกุมสลาม วะเราะฮฺมะตุลลอฮิ วะบะรอกาตุฮฺ” ความว่า “ขอความสันติและความจำเริญจากอัลลอฮ์จงมีแก่ท่านเช่นเดียวกัน” ท่านอับดุลลอฮ์ บินอัมรฺ เล่าว่าท่านรอสูลุลลอฮ์ได้กล่าวไว้ว่า “ลักษณะที่ดีที่สุตนั้นคือ ท่านควรให้สลามและทักทายแก่คนที่รู้จักและไม่รู้จัก” (รายงานโดยบุคอรี)

ท่านรอสูลุลลอฮ์ได้กล่าวไว้ว่า “จะต้องมีการให้สลามก่อนที่จะมีการสนทนา และเมื่อท่านจะเข้าบ้านก็จงให้สลามแก่คนในบ้าน แท้จริงการให้สลามของท่านจะนำความจำเริญ (บารอ์กัต) มาสู่คนที่อยู่ในบ้านของท่าน” (รายงานโดยติรมีซี)

ท่านรอซูลุลลอฮ์ได้กล่าวไว้ว่า “การสลามที่สมบูรณ์นั้น จะต้องมีการจับมือด้วย” (รายงานโดยอะหมัด ตีรมีซี)

อุมัยยะฮฺ บินดี รุก็อยยะฮฺ พร้อมด้วยสตรีอีก 2-3 คน ได้มาทำสัญญาขอร้องให้ท่านนบียื่นมือ ท่านนบีไม่ยอมยื่นมือของท่าน แล้วกล่าวว่า “ฉันไม่จับมือกับผู้หญิง”

2. การกิน

การกินอาหารตามแบบอย่างของท่านนบีได้แสดงท่านั่งไว้ดังนี้คือ นั่งบนเท้าซ้ายตั้งชันไว้ โดยหันขาขวากดท้อง ซึ่งท่านั่งแบบนี้ทำให้กระเพาะอาหารบีบตัวไว้หนึ่งในสาม เมื่อทานอาหารอิ่มแล้ว (น้ำและอาหารเต็ม สองในสาม) ลูกคลื่นยื่น อาหารในกระเพาะก็จะขยายไปทั่ว ไม่ทำให้เกิดอาการเสียดท้อง ก่อนที่ท่านนบีจะทานอาหารจะต้องกล่าวคำว่า “บิสมิลลาฮิรเราะหฺมานิรเราะฮีม” และทานด้วยมือขวา ดังปรากฏในฮะดีษต่อไปนี้

อุมัรฺ บินอบุสลามะฮฺเล่าว่าเมื่อฉันเป็นเด็กอยู่ในอุปการะของท่านนบี และมือของฉันเคยคว้าเปะปะในจาน ท่านนบีกล่าวแก่ฉันว่า “จงกล่าวนามอัลลอฮ์ (บิสมิลลาฮ์) และกินด้วยมือขวา และกินของที่อยูใกล้ๆ ตัวเสียก่อน” (รายงานโดยบุคอรีและมุสลิม)

อบูฮุซัยฟะฮฺเล่าว่า “ท่านนบีไม่เคยเอนกายทานอาหาร” (รายงานโดยบุคอรี)

อุมัรฺเล่าว่าท่านรอซูลุลลอฮ์ได้กล่าวไว้ว่า “จงกินร่วมกัน จงอย่าแย่งกันกิน (กินทีละคน) เพราะความจำเริญ (บารอเก้ต) นั้นอยู่ที่การรวมกัน” (รายงานโดยอิบนุมาญะฮฺ)

สำหรับมุสลิมนั้นควนดูอาอก่อนรับประทานอาหาร “อัลลอฮุมมาบาริกลานา ฟีमारอซกัตนะ วะกินาอะซาบันนารร” แปลว่า “โอ้อัลลอฮ์ ขอพระองค์ทรงโปรดประทานความจำเริญแก่พวกเราด้วยเถิดในสิ่งต่างๆ ที่พระองค์ได้ประทานแก่พวกเรา และได้โปรดป้องกันพวกเราให้พ้นจากไฟนรก”

อบูสะอีด อัลสะตุรฺเล่าว่าเมื่อท่านรอซูล กินอาหารเสร็จ ท่านเคยกล่าวว่า ดูอาหลังรับประทานอาหาร “อัลฮัมดุลิลลา ฮิลลาซี อ์ฎออะมะนา วะชะกอนา วะญะอะละนา มุสลิมิน” (ตีรมีซี) ความว่า บรรดาการสรรเสริญทั้งหมดนั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของอัลลอฮ์ ซึ่งประทานอาหารและน้ำให้แก่เรา และให้เราเป็นมุสลิม

3. การดื่มน้ำ

อนัสเล่าว่าท่านนบีได้สั่งห้ามย็นดื่มน้ำ (รายงานโดยมุสลิม)

อิบนุอับบาสเล่าว่าท่านนบีสั่งไม่ให้เป่าหรือหายใจลงในภาชนะ (รายงานโดยอบูดาวูดและอิบนุมาญะฮฺ)

จงอย่าดื่มรวดเดียวโดยมิได้หายใจเหมือนกับกรดื่มของอูฐ จงดื่มทีละสองอีกหรือสามอีก (รายงานโดยตีรมีซี)

จงอย่าดื่มด้วยมือซ้าย (รายงานโดยบุคอรี)

4. การพูด

ซึ่งท่านรอซูลุลลอฮ์กล่าวว่าการศรัทธาที่สมบูรณ์ คือท่านจะต้องหลีกเลี่ยงการทำงานและการพูดที่ไร้สาระ (รายงานโดยมาลิกและอะหมัด)

คำพูดของท่านนบีเป็นคำพูดที่ชัดเจนไม่คลุมเครือ ผู้ใดได้ยินแล้วเข้าใจทันที (รายงานโดยอบูดาวูด)

ท่านรอซูลุลลอฮ์กล่าวว่าเมื่อมีคนอยู่ร่วมกันสามคน อีกสองคนจะต้องไม่กระซิบกระซาบซึ่งกันและกันที่ไม่ให้คนที่สามได้ยิน ถ้าจะพูดคุยอะไรกันแล้วจะต้องให้คนที่สามได้ยินด้วย

ท่านรอซูลุลลอฮ์กล่าวว่ามีหลายต่อหลายคนอยู่ในนรก เนื่องจากเขาพูดมาก

กิจการใดก็ตามถ้ามีการให้ร้ายนินทาแฝงเข้าไปอยู่ด้วย กิจการนั้นเป็นกิจการที่น่าเกลียด (รายงานโดยติรมีซี)

5. การนั่ง

อิบนุอุมร์เล่าว่าท่านรอซูลได้กล่าวว่า “ผู้หนึ่งผู้ใดจะต้องไม่ทำให้คนอื่นต้องลุกออกจากที่นั่งแล้วคนๆ นั้นก็ยึดที่นั่งไว้เพื่อตัวเองจะได้นั่ง แต่ควรขยับขยายและก้หาที่ว่างอื่น” (รายงานโดยบุคอรี)

อบูฮุร็อยเราะฮ์เล่าว่าท่านรอซูลได้กล่าวว่า “ผู้ใดลุกออกไปจากที่นั่งของเขาและภายหลังเขากลับมายังที่นั่งเดิมของเขา เขาผู้นั้นมีสิทธิ์อย่างหนึ่งที่จะได้ที่นั่งที่เดิมของเขา” (รายงานโดยมุสลิม)

อับดุลลอฮ์บินอัมร์ เล่าว่าท่านรอซูลได้กล่าวไว้ว่า “ไม่อนุญาตให้ใครคนใดคนหนึ่งเข้ามานั่งกลางระหว่างคนสองคนโดยที่ไม่ได้รับอนุญาต” (รายงานโดยติรมีซี)

ท่านรอซูลกล่าวว่าจงอย่านั่งบนหลุมฝังศพ (รายงานโดยบุคอรี)

6. การเดิน

ครั้งหนึ่งท่านนบีออกจากมัสญิด ท่านได้เห็นผู้ชายกับผู้หญิงเดินปะปนกันและท่านก็มองไปยังผู้หญิงก็บอกให้ผู้หญิงถอยร่นลงมา โดยให้อยู่ห่างจากผู้ชายและให้เดินอยู่ริมทาง มิให้เดินกลางทาง (รายงานโดยอบูดาวูด)

ท่านรอซูลได้กล่าวว่า “ผู้ชายไม่ควรเดินระหว่างท่ามกลางผู้หญิง” (อบูดาวูด)

ท่านรอซูลเคยเดินเร็ว และขณะนั้นท่านจะทอดสายตาลงต่ำ

7. การหา

“เมื่อท่านหาจงปิดปากด้วยมือของท่านเสีย” (รายงานโดยมุสลิม)

เมื่อผู้ใดจะหาจงอดกลั้นอย่าให้หา ถ้าอดกลั้นไม่ได้ให้อาหลังมือป้องปาก เมื่อเวลาหาและขอความคุ้มครองโดยกล่าวว่า “อะฮฺซุบิลลาฮิมินฺชัฎฏอนิรฺรอฎิม” แปลว่า “ฉันขอความคุ้มครองจากอัลลอฮ์ให้พ้นจากชัยฏอนที่ถูกสาปแช่ง”

8. การจาม

เมื่อท่านนบีจาม ท่านใช้ผ้าหรือมือปิดหน้า และท่านไม่จามเสียงดัง (รายงานโดยติรมีซี)

ถ้าคนใดคนหนึ่งจามและกล่าวว่า“อัลฮัมดุลิลลาฮฺ” คนที่ได้ยินตอบรับว่า “ยัรฮัมมูกัลลอฮฺ” และคนจามตอบรับว่า “ยะฮดีนาวะยะฮดีกุ่มลลอฮฺ วะยะสลีฮูบาละกุ่ม” (รายงานโดยบุคอรี)

9. การปัสสาวะ อัจจาระ

เมื่อท่านนบีต้องการจะถ่ายปัสสาวะ ท่านก็จะไปหาที่ไกลๆ จนไม่มีใครสามารถมองเห็นท่าน (รายงานโดยอับูดาวูด)

ท่านนบีจะอาบน้ำชำระหมาดโดยเริ่มมือขวาก่อน และหยิบอาหารกินโดยใช้มือขวาหยิบ และท่านจะใช้มือซ้ายสำหรับชำระล้างอวัยวะ ปัสสาวะ และท่านจะล้างสิ่งสกปรกอื่นๆ โดยใช้มือซ้าย (รายงานโดยอับูดาวูด)

จงละเว้นการถูกสาปแช่งสามประการคือ การถ่ายอวัยวะปัสสาวะใกล้ริมน้ำลำธาร ถ่ายบนถนน และการถ่ายใต้ต้นไม้ที่คนใช้ร่มเงาของต้นไม้ นั้นเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ (รายงานโดยอับูดาวูด)

ขณะที่ท่านนบีจะไปห้องน้ำ ท่านจะกล่าววุดอูเข้าห้องน้ำ “อัลลฮุมมะอินนี อะอูซุบิกะมินัลคุบฮิ วัลคอบาอิฮิ” แปลว่า “โอ้อัลลอฮฺ ฉันขอความคุ้มครองจากพระองค์ให้พ้นจากสิ่งที่น่ารังเกียจ สิ่งที่ยะเยี่ยง” (รายงานโดยอะหมัด ตีรมีซีและมุสลิม)

10. หัวเราะ

จงอย่าหัวเราะเยาะความผิดของคนอื่น

ท่านนบีไม่เคยหัวเราะแรงเต็มที่จนกระทั่งเห็นช่องปาก ท่านเพียงแต่ยิ้มๆ เท่านั้น

ท่านนบีกล่าวว่า “จงอย่าหัวเราะให้มากเกินไป เพราะการหัวเราะมากนั้น ทำลายหัวใจ

11. การอาบน้ำ

ท่านรอซูลกล่าวว่า “เมื่อผู้ใดอาบน้ำ เขาควรอาบในที่มืดชิด”

ท่านรอซูลกล่าวว่า “เมื่อพวกท่านจะไปละหมาดวันศุกร์ควรอาบน้ำ”

ท่านรอซูลกล่าวว่า “เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมุสลิมทุกๆ คนจะต้องอาบน้ำ สระผม และชำระกายให้ทั่วตัวอย่างน้อย 1 ครั้งในรอบสัปดาห์” (รายงานโดยบุคอรีและมุสลิม)

12. ความโกรธและหยิ่งยโส

อับูซุรเราะฮฺเล่าว่า ท่านรอซูลกล่าวว่า “คนที่มีความแข็งแกร่งนั้นคือคนที่สามารถควบคุมตนเองในขณะที่เขามีโทสะ” (รายงานโดยบุคอรีและมุสลิม)

อับูซุรเราะฮฺเล่าว่าท่านรอซูลกล่าวว่า “เมื่อผู้ใดในพวกท่านบังเกิดโทสะในขณะที่กำลังยืนอยู่นั้น เขาควรนั่งลงเสีย” (รายงานโดยตีรมีซี)

ท่านรอซูลกล่าวว่า “ความกริ้วโกรธทำลายความศรัทธา เหมือนกับความขมของสมุนไพรที่ทำลายความหวานของน้ำผึ้ง” (รายงานโดยอะหมัด)

ท่านรอซูลกล่าวว่า “ความโกรธ คือผลผลิตของการชั่วของชัยฏอนมารร้าย และชัยฏอนนั้นสามารถดับด้วยน้ำ เพราะฉะนั้นถ้าผู้ใดมีอาการกริ้วโกรธหรือโมโหก็จงไปอาบน้ำละหมาดเสีย”

13. การกล่าวร้ายคำหยาบ

อบูฮุร็อยเราะฮฺเล่าว่า ท่านรอซูลกล่าวว่า “ไม่สมควรอย่างยิ่งที่ผู้ซื่อสัตย์และผู้มีเกียรติจะกล่าวคำหยาบ” (รายงานโดยมุสลิม)

ท่านรอซูลกล่าวว่า “สิ่งที่ชั่วนั้นเป็นสาเหตุทำให้เกิดความแตกแยก” (รายงานโดยติรมีซี)

14. การเอื้อเฟื้อ เมตตา

ท่านรอซูลกล่าวว่า “ผู้มีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เป็นผู้อยู่ใกล้ชิดอัลลอฮฺ ใกล้สวรรค์ เขาจะได้ใกล้กับประชาชน (ประชาชนรักเขา) และเขาจะห่างไกลจากนรก ส่วนผู้ตระหนี่นั้นห่างไกล อัลลอฮฺ ห่างไกลจากสวรรค์ และห่างไกลจากประชาชน ผู้ที่ใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไม่รู้หนังสือนั้น เป็นที่รักยิ่งมากกว่านักปราชญ์ที่มีใจแคบ” (รายงานโดยติรมีซี)

กำหนดการวันที่ 1
โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม
ของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

เวลา	รายการ
08.00-09.00	ลงทะเบียนผู้เข้าร่วมกิจกรรม
09.00-12.00	อัญเชิญพระมหาคัมภีร์อัล-กุรอาน กล่าวต้อนรับ ปฐมบทกิจกรรมและความคุ้นเคย (Taa'ruf and Ukhu'wah)
12.00-13.00	ละหมาด ซุฮรี รับประทานอาหารเที่ยง
13.00-16.00	มาทบทวนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในตัวตนกันเถอะ (Who I am)
17.00-18.00	อ่านอัลฮักร์ / ละหมาดมัฆริบ+ละหมาดอีซา / นาซีฮัต
18.45-19.00	กิจกรรม “วันละ आयัต” -ใคร่ครวญความหมายของซูเราะห์อัลฟาตีฮะห์
19.00 -20.00	ปฐมบทโครงการ โดยการแนะนำตัวของพี่ค่าย มีการชี้วัตถุประสงค์และกฎระเบียบ ภายในค่ายกิจกรรม WWW (Who? What? Want?) กิจกรรม “มารู้จักกัน”

กำหนดการวันที่ 2
โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม
ของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

เวลา	รายการ
04.45-05.00	ตื่นนอน /ภารกิจส่วนตัว
05.00-06.00	ละหมาดศุบฮ์ /อ่านอัลซักร์
06.00-06.30	ออกกำลังกาย
06.30-07.30	ทำภารกิจส่วนตัว
07.30-08.00	รับประทานอาหารเช้า
08.00-08.20	เข้าแถว /เตรียมความพร้อมก่อนเรียน-สัมมนาการ
09.00-12.00	อิสลามกับพื้นฐานชีวิตที่ควรมี (I am Muslim)
12.00-13.00	ละหมาด ซุฮรี/ รับประทานอาหารเช้า
13.30-16.00	อิสลามกับพื้นฐานชีวิตที่ควรมี (I am Muslim)
16.30-16.40	เตรียมตัวละหมาดอัศริฮ์ /-ละหมาดอัศริฮ์ / นาซีฮัต / อ่านอัลซักร์
16.40-17.20	ออกกำลังกาย
17.20-18.20	พักผ่อนตามอัชญาศัย /ภารกิจส่วนตัว
18.20-19.00	ละหมาดมัฆริบ /นาซีฮัต
19.00-20.00	กิจกรรมกลุ่ม “วันละ आयัต” -ใคร่ครวญความหมายของซูเราะห์อัลฟาตีฮะห์

กำหนดการวันที่ 3
โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม
ของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

เวลา	รายการ
04.45-05.00	ตื่นนอน /ภารกิจส่วนตัว
05.00-06.00	ละหมาดศุบฮฺ /อ่านอัซกัน
06.00-06.30	ออกกำลังกาย
06.30-07.30	ทำภารกิจส่วนตัว
07.30-08.00	รับประทานอาหารเช้า
08.00-09.00	เข้าแถว /เตรียมความพร้อมก่อนเรียน -กิจกรรมสั้นทางการ
09.00-12.00	- การละหมาดคือเสาหลักของมุสลิม (The Pillar of Islam: The Prayer : Solah)
11.50-12.20	รับประทานอาหารเช้า
12.20-13.00	ละหมาดซุริฮฺ /นาซีฮัต
13.00-15.00	เตรียมความพร้อมก่อนเรียน การละหมาดคือเสาหลักของมุสลิม (The Pillar of Islam: The Prayer : Solah)
15.20-16.20	เตรียมตัวละหมาดอัคริฮฺ -ละหมาดอัคริฮฺ / นาซีฮัต / อ่านอัซกัน
16.20-17.00	ออกกำลังกาย
17.00-18.00	พักผ่อนตามอัธยาศัย /ทำภารกิจส่วนตัว
18.00-18.45	ละหมาดมัฆริบ /นาซีฮัต
18.45-19.30	กิจกรรมกลุ่ม “วันละ อายัต” ใคร่ครวญความหมายของซูเราะห์อัลฟาตีฮะห์
19.30-20.00	ละหมาดอิชา
20.00-20.30	รับประทานอาหารเย็น

กำหนดการวันที่ 4
โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม
ของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

เวลา	รายการ
03.45-04.00	ตื่นนอน / ภารกิจส่วนตัว
04.00-05.00	กิจกรรม “กียามุลลัยคีนนี้...ที่ฉันวอนขอ” -มุฮาซาบะฮฺ : ใคร่ครวญเถิดโอ้ใจเอ๋ย
05.00-06.00	ละหมาดศุบฮฺ / อ่านอัซกัน
06.00-06.30	ออกกำลังกาย
06.30-07.30	ทำภารกิจส่วนตัว
07.30-08.00	รับประทานอาหารเช้า
08.00-08.20	เข้าแถว /เตรียมความพร้อมก่อนเรียน-สัมมนาการ
09.00-12.00	กิจวัตรตามแบบซุนนะห์ของท่านศาสดา (Sunnah of Prophet Muhammad)
11.50-12.20	รับประทานอาหารเช้า
12.20-13.00	ละหมาดซุริฮฺ /นาซีฮัต
13.00-13.10	สัมมนาการ
13.10-15.20	แรงบันดาลใจในอิสลาม (Inspirational in islam)
15.20-16.20	เตรียมตัวละหมาดอัศริฮฺ -ละหมาดอัศริฮฺ / นาซีฮัต / อ่านอัซกัน
16.20-18.00	พักผ่อนตามอัธยาศัย /ภารกิจส่วนตัว
18.00-18.45	ละหมาดมัฆริบ /นาซีฮัต
18.45-19.30	กิจกรรมกลุ่ม “วันละอายัต”-ใคร่ครวญความหมายของซูเราะห์อัลฟาตีฮะห์
19.30-20.00	ละหมาดอีซา
20.00-20.30	รับประทานอาหารเย็น

กำหนดการวันที่ 5
โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม
ของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

เวลา	รายการ
03.45-04.00	ตื่นนอน / ภารกิจส่วนตัว
04.00-05.00	กิจกรรม “กียามุลลัยคีนนี้...ที่ฉันวอนขอ” - มูฮาบะฮะฮฺ : ใคร่ครวญเถิดโอ้ใจเอ๋ย
05.00-06.00	ละหมาดศุบฮฺ / อ่านอัลซักร์
06.00-06.30	ออกกำลังกาย
06.30-07.30	ทำภารกิจส่วนตัว
07.30-08.00	รับประทานอาหารเช้า
08.00-08.20	เข้าแถว / เตรียมความพร้อมก่อนเรียน-สัมมนาการ
09.00-12.00	- แร้งบันดาลใจในอิสลาม (Inspirational in islam)
11.50-12.20	- รับประทานอาหารเช้า
12.20-13.00	- ละหมาดซุริฮฺ / นาซีฮัต
13.00-13.10	- สัมมนาการ
13.10-15.20	นำเสนอการขับร้องเพลงอานาซีดแรงบันดาลใจในอิสลาม (Inspirational in islam)
15.20-16.20	เตรียมตัวละหมาดอัศริฮฺ - ละหมาดอัศริฮฺ / นาซีฮัต / อ่านอัลซักร์
16.20-18.00	พักผ่อนตามอัชยาศัย / ภารกิจส่วนตัว
18.00-18.45	ละหมาดมัฆริบ / นาซีฮัต
18.45-19.30	กิจกรรมกลุ่ม “วันละอายัต”-ใคร่ครวญความหมายของซูเราะห์อัลฟาตีฮะห์
19.30-20.00	ละหมาดอีชา
20.00-20.30	กิจกรรมอำลาค่าย

ภาคผนวก ข

แบบประเมินดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัยสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาประเมิน
โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม
ของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

**แบบประเมินดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัยสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาประเมิน
โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม
ของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้**

คำชี้แจง แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการรับรองโปรแกรมค่ายอบรม
การเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัด
ชายแดนภาคใต้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ

ชื่อ-สกุล..... ตำแหน่งปัจจุบัน.....

สาขาเชี่ยวชาญเฉพาะ.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อโปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนา
พฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างตามความคิดเห็น หรือ เพิ่มความคิดเห็นในช่อง
ข้อเสนอแนะ

ข้อที่	รายการประเมิน	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะ
		สอดคล้อง	ไม่ สอดคล้อง	
1.	<u>ด้านความถูกต้องและครอบคลุม</u> โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อ พัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชน มุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้มีความสอดคล้องและครอบคลุม วัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่ (เพื่อพัฒนา วิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถี อิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงฯ			

ข้อที่	รายการประเมิน	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะ
		สอดคล้อง	ไม่สอดคล้อง	
2.	โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความสอดคล้องและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่ (เพื่อศึกษาผลการดำเนินการของวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้)			
3.	โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความสอดคล้องต่อสภาพปัญหาและสาเหตุของเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้			
4.	<u>ด้านองค์ประกอบของกิจกรรม</u> ชื่อกิจกรรมมีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้			
5	สาระการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับการพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้			
6	อุปกรณ์การเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับการพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้			

ข้อที่	รายการประเมิน	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะ
		สอดคล้อง	ไม่สอดคล้อง	
7	ช่วงเวลามีความเหมาะสมกับการพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้			
8	ช่วงเวลามีความเหมาะสมกับการพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้วัตถุประสงค์การเรียนรู้มีความเหมาะสมกับการพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้			
9	วิธีการดำเนินการมีความเหมาะสมกับการพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้			
10	การประเมินผลมีความเหมาะสมกับการพัฒนาวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้			
11	<u>ด้านความเป็นไปได้</u> โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถนำไปใช้ได้ สถานการณ์จริง			
12.	โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเป็นไปได้ที่จะได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้อง			

ข้อที่	รายการประเมิน	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะ
		สอดคล้อง	ไม่สอดคล้อง	
13	โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถไปพัฒนาเยาวชนมุสลิม			
14	<u>ด้านความเหมาะสม</u> โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความสอดคล้องในการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้			
15	<u>ด้านความเหมาะสม</u> โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความสอดคล้องในการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเหมาะสมและน่าเชื่อถือเพราะมีทั้งสาระการพัฒนาและวิธีการพัฒนา			
16	<u>ด้านประโยชน์</u> โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีประโยชน์ต่อการพัฒนามนุษย์และสังคม			

ข้อที่	รายการประเมิน	ความคิดเห็น		ข้อเสนอแนะ
		สอดคล้อง	ไม่สอดคล้อง	
17	โปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีประโยชน์ต่อการสร้างนโยบายและแผนพัฒนาเยาวชน			
18	ภาพรวมของโปรแกรมค่ายอบรมการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้			..

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่าน ที่ได้กรุณาให้ความคิดเห็นต่อโปรแกรมฯ เป็นอย่างสูง
 นายอับดุลละาะ เจ๊ะหลง นักศึกษาปริญญาเอก (ปร.ด.พัฒนามนุษย์และสังคม)
 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ภาคผนวก ค

แบบประเมินวัดระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยง
ในพื้นที่สามจังหวัดใช้แดนภาคใต้

แบบประเมินวัดระดับพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดใช้แดนภาคใต้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

ชื่อ.....นามสกุล.....

ภูมิลำเนา () จังหวัดนราธิวาส () จังหวัดยะลา () จังหวัดปัตตานี

ระดับการศึกษา () มัธยมศึกษา () มัธยมศึกษา () อุดมศึกษา

ตอนที่ 2 คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับการเรียนรู้โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับการประเมิน 5 หมายถึง มีการรับรู้ มีทัศนคติ และมีพฤติกรรมมากที่สุด ให้ 5 คะแนน

ระดับการประเมิน 4 หมายถึง มีการรับรู้ มีทัศนคติ และมีพฤติกรรมมาก ให้ 4 คะแนน

ระดับการประเมิน 3 หมายถึง มีการรับรู้ มีทัศนคติ และมีพฤติกรรมปานกลาง ให้ 3 คะแนน

ระดับการประเมิน 2 หมายถึง มีการรับรู้ มีทัศนคติ และมีพฤติกรรมน้อย ให้ 2 คะแนน

ระดับการประเมิน 1 หมายถึง มีการรับรู้ มีทัศนคติ และมีพฤติกรรมน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

รายการประเมิน	ระดับ				
	5	4	3	2	1
ด้านการรับรู้	ระดับการรับรู้				
“ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ และมุฮัมมัดเป็นรอสูลของอัลลอฮ์” คือคำปฏิญาณตนในอิสลาม					
คัมภีร์ของศาสนาอิสลาม ชื่อว่าคัมภีร์อัล-กุรอาน เป็นคัมภีร์ฉบับสุดท้ายที่พระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าทรงประทานมายังมนุษยชาติ					
บรรดาศาสนทูต (รอสูล) ที่คัมภีร์อัล-กุรอานได้กล่าวถึงมี 25 ท่าน					
รอกิบ-อะดีด ทำหน้าที่บันทึกความดี ความชั่วของมนุษย์					
โลกนี้จะต้องมีวันแตกสลาย ซึ่งวันนั้นเรียกว่า “วันกิยามะฮ์”					
ศรัทธาในบรรดามะลาอิกะฮ์ของพระองค์คืออีกหนึ่งในหลักศรัทธาของอิสลาม					
นาบีอาดัม คือมนุษย์คนแรกของโลก					
มุสลิมต้องศรัทธาในบรรดาคัมภีร์ของพระองค์					
หลักการปฏิบัติในอิสลามมี 5 ประการ					

รายการประเมิน	ระดับ				
	5	4	3	2	1
หลักการศรัทธาในอิสลาม มี 6 ประการ					
มุฮัมหมัด (ซล) เป็นศาสนทูตของอัลลอฮ์					
อัลกุรอานคือทางนำสำหรับมุสลิม					
การถือศีลอดเป็นหนึ่งในหลักปฏิบัติในอิสลาม					
ด้านทัศนคติ	ระดับทัศนคติ				
มุสลิมต้องเชื่อในการกำหนดสภาวะของพระองค์ (กอฎู และ กอฎูร์)					
มุสลิมต้องเผยแพร่ศาสนา สัจธรรมให้กับเพื่อนมนุษย์					
เมื่อจะทำกิจการใด ๆ ต้องทำเพื่ออัลลอฮ์พระองค์เดียวเท่านั้น					
หัวใจของการเป็นมุสลิม และต้องไม่ใช่การปฏิญาณที่ออกมาแต่เพียงวาจา แต่ต้องเป็นการปฏิญาณตนที่ออกมาจากจิตใจด้วยความศรัทธาอย่างแท้จริง					
จงช่วยกันขจัดความชั่วช้าที่เกิดขึ้นด้วยกัน					
จงชักชวนมนุษย์ให้กระทำความดี และยับยั้งความชั่ว					
จงต่อสู้และชวนขวยเพื่อให้ชนะกิเลส ของตัวเอง					
จงยำเกรงอัลลอฮ์อย่างแท้จริง					
จงรักษาความสะอาด เพราะความสะอาดเป็นส่วนหนึ่งแห่งการศรัทธา					
จงรักษาคำมั่นสัญญา					
การละหมาดคือเสาหลักของอิสลาม					
จงห่างไกลสิ่งต่างๆ ที่จะเป็นสื่อชักนำไปสู่ความชั่วช้า					
ต้องเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างแนวทางที่ดีแก่ผู้ที่หลงทาง					
ไม่ตั้งภาคี หรือนำสิ่งใดมาเทียบเคียงกับอัลลอฮ์					
ด้านพฤติกรรม	ระดับพฤติกรรม				
การกราบไหว้บูชาดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ รูปปั้น รูปภาพ ต้นไม้ ก้อนหิน แม่น้ำ ภูเขา ผี นางไม้ ตลอดจนวิญญาณต่างๆ					
การซื้อหนี้ยารถจักรยานไปเที่ยวด้วยกันกับเพื่อนต่างเพศ					
การแต่งกายเลียนแบบเพศตรงข้าม					
การทำแท้ง คุมกำเนิด เว้นแต่มีความจำเป็นที่ชอบด้วยบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม					
การบริโภคอาหารที่รู้ว่ามาจากการทุจริต					

รายการประเมิน	ระดับ				
	5	4	3	2	1
การเปิดเผยอวัยวะที่พึงสงวน					
การเล่นการพนันทุกรูปแบบ ห้ามเสียดาย เสียดโชค ห้ามเล่นการพนัน ห้ามซื้อขาย หวยใต้ดินและสลากกินแบ่งรัฐบาล					
การเสพ หรือขายสิ่งของมีเมาทุกชนิด และสิ่งเสพติดทุกรูปแบบ					
การเข้าผับสถานบันเทิงเพื่อสังสรรค์กับเพื่อนเป็นสิ่งไม่ดี					
การนัดเจอเพื่อนต่างเพศในที่ลับเป็นสิ่งไม่ดี					
การยืมคือการบริจาคทานอีกประเภทหนึ่ง					
ขโมยทรัพย์สินเงินทองของผู้อื่นเป็นสิ่งที่ไม่ดีในอิสลาม					
พูดล่วงเกินบุพการีและแสดงกิริยาท่าทางที่ไม่ดีล้วนเป็นสิ่งต้องห้ามในอิสลาม					

ภาคผนวก ง

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานและการประชุมวิชาการ

Challenges of Muslim Youth Development in the 21st Century in the Deep South of Thailand

Abdullah Chelong¹, Kasetchai Leaheem²

¹Ph.D. (Candidate) in Human and Social Development, Faculty of Liberal Arts,
Prince of Songkla University

²Assoc. Prof., Department of Essential Education, Faculty of Liberal Arts,
Prince of Songkla University

Abstract

This study aimed to examine challenges of Muslim youth development in Deep South of Thailand using qualitative research methodology. The data were collected from document analysis and three focus group discussions, a total of 22 participants, consisting of 1) 8 Muslim youth leaders in Yala, Pattani and Narathiwat, 2) 8 academicians, 3) 6 workers related to child and juvenile development. Inductive analysis was used to summarize the synthesis of documents, while descriptive analysis was used describe the results of focus group discussion.

The findings revealed that the challenges of Muslim youth development in three southern border provinces are 1) the challenge in self-management of Muslim leaders in term of time management, prioritizing, strategic and theoretical thinking, decision making, and self-improvement toward society change, 2) challenge in activity design focused on self-insistence and promoted Muslim youth leaders in according to the 21st century learning, 3) challenge in building new leaning environment and professionalism in the 21st century Muslim youth development, and 4) challenge in comprehending behavior of the generation and current moment.

Keywords: challenges, Muslim youth, 21st century

1. Introduction

In the era of transformation of science, technology, and innovation, modern human and social developments are immobilizable. Holistic concept plays a significant role for human developments living valuably in transformative era, which are able to distinguish values and the way of life. Specifically, the growing throughout the world in the 21st century is emphasized on distributing knowledge throughout the globe for developing human to overcome innovational transformation. While Thailand is in period of educational revolution for young generation to have life skills under the merit and value in order to encounter the problems, Muslim youth in the Southernmost of Thailand has still been faced with the weakness of youth development system; that is, a lack of Islamic nurture closely, lack of Islamic education, lack of interest in religious activities, negligence of Muslim leader toward Muslim youth [1]. This is supported by the study of Madreh [2] revealed that Muslim leaders are unable to take care of Muslim youth in accordance with Islamic ways due to a lack of understanding toward self-perceived role, a lack of awareness and giving precedence to take care Muslim youth, lack of experiences and skills to take care of Muslim youth, and lack of relationship between Muslim leaders and youth.

These corrupt situations have spread into the development stream of modern young generation so as they are unable to differentiate “merit” and “material”. This reflects the failures of direction of development in the cyber era that mainly focused on “materialism” rather than “spiritualism”. This also may result of lack of understanding in the aspect of human being. Especially, the development nowadays is based on merit system which may typically become a cause of religious civilization to be a victim beneath the term “development”. This is in line with National Economic and Social Development Plan No.11 stated that ‘Society has issues, the development is unsustainable’ [3].

Quality is required for development in Islam to answer the society on how to build an idealistic Muslim for humankind and against extreme violence that destroys Idealistic Muslim. However, distributing Islamic knowledge is in higher education level, less in primary and secondary education levels. The aims of Islamic

education are not only to produce intelligent scholars, but also to create a good citizen of the world in order to balance materialism and spiritualism. According to “Pattani Declaration” that gathering Muslim scholars around the world to Pattani, Thailand, every two years to discuss the issues and find solution in according to viewpoint of Islamic studies, in order to bring peace and harmony as well as preserve rights and security and balancing the extreme beliefs and violence that focusing on material rather than spirit, income rather than family’s value. Learning culture and religion is not only factor bringing balance into society together, but also integrating other sciences to look for right solution, such as medicine, economics, engineering, and pneumatology, as well as aiming for excellence along with human rights and security to bring peace, and explore and build Islamic image emphasizing toward relationship between Muslim and non-Muslim. This are main priority of Muslim society should pay attention to and concretely solve the problems [4].

Based on these circumstances, the needs of perception of trend for human and social development are designed to explore new developmental approaches. Those approaches are challenges for all parties, especially Muslim youth development in three southern border provinces in order to improve their expected Islamic behavior and a good world citizen.

2. Objective

The purpose of this study is to study challenges of Muslim youth development in the three southern border provinces.

3. Methodology

3.1 Participants

Three groups of participants, a total of 22, were included in this study, consisting of 8 Muslim youth leaders, 8 Muslim scholars, and 6 workers related to juvenile and youth development in Narathiwat, Pattani, and Narathiwat.

3.2 Data Collections

This qualitative research collected different sources of data including documentary analysis and focused group discussion on specific topics. In term of discussion, moderator raised the issues and led participants to discuss and to come up with ideas, opinions, and thought toward those topics.

3.3 Data Analysis

Inductive analysis was used to analyze the results from documentary and focused group discussion, and descriptive analysis was used to present the results of the analysis.

4. Results and Discussion

Based on current situation of efforts seeking for and applying Islamic value harmonized with Muslim youth development process in the three southern border provinces as Muslim majority with multicultural whereas racial conflict could be factor causing such behaviors previously mentioned, this present study of challenges for Muslim youth development in three southern border provinces expected that the knowledge buried inside the target groups would be assets to encounter with current challenges. The results were concluded as follows;

4.1 Challenge in self-management improvement of Muslim leaders towards time management, prioritization, strategic and theoretical thinking, decision making, and self-development into changing society

While community movements toward psychological, cognitive, and spiritual developments rely on leaders, Islam gives precedence to learning development and leadership cognitively and religiously. The Holy Al-Qur'an's verse asserts the role of Muslim leaders as *"Believers! Obey Allah and obey the Messenger, and those from among you who are invested with authority"* (An-Nisa: 59). Becoming a leader comprised of various aspects and qualifications. However, in the present era of relationship between Muslim and Islam is weak, the study found that many new leaders do not pay attention on management, neglect their own duty, lack of visions, even if Muslimship is ignored in some Muslim communities. Drug addiction and pre-marriage pregnancy are obvious evidence indicating the debilitation of the communities. These claims are supported in accordance with response of a participant stated that;

"Nowadays, we have opportunity in Muslim youth development. It is because the government pays attention and support in term of budget to solve unrest situation. However, among this opportunity, there are some crises we have faced, such as unprofessional and

unknowledgeable of local leaders, mostly they come for authority purposes and/or bringing family to lead which could impact inaccessibly on administration. Additionally, the local governance is not consistent with changing world, that is, it is governed by elderly while religious leaders still have problem politically. In fact, they should distinguish and be a good example to us”.

This can be inferred that the present Muslim leaders are necessarily require to improve their leadership and give priority to community development, especially youth development. In fact, Muslim leaders should truly apprehend their duties and responsibilities, perform their duties with full of strength, become leadership with passion, be able to guide to good deed, as well as improve oneself to be a better leader for common interest [5].

Furthermore, Muslim leaders do not only require to improve their skills and knowledge on related work, but also to develop ‘soft-skills’ to be readily accessible to develop Muslim youth among the factors increasingly and rapidly change. Those skills are necessary and significance, particularly in the 21st century. Studies on modern leadership theory in the 21st century are categorized into different aspects. Such aspects are servant leadership, spiritual leadership, ethical leadership, super leadership, self-leadership, and authentic leadership. The theory were excluded in the era of 21st century are power and influence leadership, behavioral leadership, transactional leadership, charismatic leadership, and transformational leadership[6], which emphasize on authority that unable to reach the heart of true development.

4.2. Challenge in activities design for Muslim youth development focused on self-insistence and the role of Muslim leaders promoted in accordance with the 21st century learning

The world in the 21st century has moved forward with innovation that could link the world together and transmitted information into different continents in a short period. These could lead to transformation of world allowing human become main resources of the world they could learn and be learned. According to verse of

Surah Al-Alaq revealed that *“Read (Proclaim!) In the Name of your Lord Who created”*. This verse is covered every dimension of education. Unquestionably, the 21st century learning skills that has been developed world citizens to apply their knowledge and skills include these four skills, 1) core subject’s skill, 2) life and professional skills, 3) information skill, and 4) learning and innovation skills that related to communication, collaboration, creativity, and critical thinking. These skills are main factor for the survival of human and society. According to response of target group asserting that

“Since the world has changed, the thing that I want to see is the development of thoughts of Muslim youth developers who have skills in organizing activities and articulate Islamic identity with concrete process. For example, a camp or workshop organized by government or private agencies which should pay attention to Islamic prayer or teaching how to pray. Adult mostly thought that we are too young. In fact, knowledge and skills should be developed according the changing world”.

This point of view is in line with a part of a book ‘learning Methods for Students in the 21st Century’ by Panich [7] affirmed that;

“Education in the 21st Century has to prepare a person to be knowledgeable worker and learning person regardless of jobs in this era, and to be ready to learn and use knowledge even though they are a farmer. So, the most important skill in the 21st century is learning skills”.

It can be summed up that the challenges in designing activities for Muslim youth development nowadays should not be as traditional approaches, rather emphasizing on learning for self-insistence and integrating into the life style. Moreover, the leaders who have roles for Muslim youth development should be trained according to learning skills in the 21st century, so that they are able to develop the society as current changing society.

4.3. Challenge in building new learning environment and professionalism in developing youth in the 21st century

Muslim youth development in the 21st century must be flexible, creative, challenged, and complicated, that is the development for transformation. Providing education based on Bloom's taxonomy of learning could be changed as it emphasizes on higher order learning skills, especially evaluating skills, it will be replaced by ability to use new knowledge in a creative way.

In the previous system of education, learners had gone to school expecting grades and graduation. New phenomena have occurred nowadays that they expect education for life and lifelong learning with flexibility in how to teach to become resourceful learners. Therefore, developing Muslim youth must be integrated with current phenomena of learning to become respectful world citizen, which could not only preach Islam in the mosque or weekend school 'Tadika'. According to statement of target group asserted that;

“When the world is unstoppably covered with various developments, learning reform around the world has also been progressing. Muslims must develop as well. However, the most important thing is that Muslim must be able to hold Islamic notion in this transformative world”

This indicates that the current learning transformation emphasizes on critical attributes, interdisciplinary, project-based, and research driven linking community, region, nation, and world together. In some cases, youth are able to cooperate with different kind of projects around the world that focused on advance thinking, multiple intelligence, technology and multimedia, basic concept of 21st century learning, and authentic assessment. Consequently, Muslim youth are expecting to change perspective from traditional paradigm into new paradigm, and combine Islamic and reality world as learning center improving skills and perception. These are challenges of new learning environment and professionalism in Muslim youth development in the 21st century.

4.4. Challenge in understanding within generation and present moment which are significant in Muslim youth development

When the government agencies give priority with reforming economic, social, and politic as well as economic structure to advance digital economy or new technology and enhance capacity of competitiveness, as well as Thai society nowadays has distinguish values, opinions and perspective, their life styles have rapidly changed along with digital technology development. This is in line with Einstein's notion "Imagination is More Important than Knowledge". As the advanced technology has continuously developed and driven digital natives, a knowledgeable one on their field without imagination and vision will not produce new invention. According to the response of target group on perception toward Generation Z that;

"Challenges of generation who will perform to solve, enhance, and develop Muslim youth are that they must have distinguished methods, particularly, in term of evolution, synthesis, and reapplication. New thinking is derived from previous thought and experiences and enhance with cumulative step-by-step procedure. Then, synthesize those thoughts into new thinking. For instance, making Kolae Boat, it should not be only drawn lined pattern, but also make into stereograph design in order to add value of the product in the cyber era. Then, reapply old thinking into the new one and preserve its value, such as previous method of promotion of stop smoking campaign is just a parade, but now new method has been invented, that is, gathering the risk youth of addiction to do workshop or visiting drug addicts. This will allow the youth to learn and connect to real life"

This opinion is supported by the book "Rethinking the Future" which presented point of view of world experts in the field of management indicating the term 'rethinking' as a part of new paradigm and interestingly concluded that the new thinking for success in the future is to rethinking the principle, recognizing it different aspects, rethinking to control its complication, considering its organization and management for the 21 century, centralizing its need to challenge traditional hypothesis. For instance, some Muslims in the past forbid their children to cut their

nails at night because it is sinful. In fact, there was no light in past and they was afraid to cut their skin. Now, the world has moved forward into new era of teaching. The teaching will reasonably differentiate and analyze the fact and rethinking for the future.

In term of transformation in the business and society, natural movement, global economic competition, and scientific discovery has transformed point of views into the 21st century learning. So, comprehension of the behavior of the generation and present moment is another challenge of Muslim youth development [8]. Those changes are not different from Islamic teaching as a verse of Prophet Muhammad, Peace Be Upon Him (PBUH) “He who innovates something that is not in agreement with our matter (religion), will have it rejected.” Therefore, the challenge of comprehension of Muslim youth behavior within generation and present moment must not be innovated that will destroy teaching of Islam. Thus, Muslim youth developers must have a strong Islamic belief to guide into the right paths.

In conclusion, the study of challenges of Muslim youth development in the 21st century in the three southern border provinces gives priority on the challenges in self-management of Muslim leaders towards time management, prioritization, strategic and theoretical thinking, decision making, and self-improvement to meet specification of society change, which include various qualifications. Particularly, the Muslim leader should have known their roles and true authority, performing with full of energy, leading with spirit, becoming social model, developing to reach high level of dharma principal, reconciling paradigm, and learning other field of study. In order to become capable leaders, “soft-skills” is also need to improve their abilities in developing Muslim youth.

Furthermore, challenge of designing activities in developing Muslim youth that must not be as traditional approach, rather to conduct learning for self-insistence. So, the role of leaders for Muslim youth development, even though a farmer, must be enhanced their skills in the 21st century. Another challenge is building new learning environment and professionalism in the 21st century of Muslim youth development which will change perspectives from traditional paradigm into new paradigm and centralize learning with in-depth process. In

addition, the last challenge is Muslim youth developers must comprehend behavior of within generation and current moment with new paradigm which is not against Islamic teaching and the path of Prophet Muhammad (PBUH)

5. Recommendations

In order to make use based on the findings, some recommendations for application include:

1. Policy application for developing local leaders' attribute or juvenile and youth developers who are knowledgeable and skillful with 21st century's skills that can be challenges for Youth development in three southern border provinces.

2. Inventing the challenges of the findings for guidance and making decision in juvenile and youth development in the area in accordance with the reality in the transformative world

Recommendation for further study is that the challenge of above study should be taken into practice to find out the success of implementing those challenges with proper measurement and evaluation, in order to design the success of Muslim youth development in three southern border provinces using qualitative method and academic accuracy.

6. Reference

- [1] Leaheem, K., (2017). Muslim Youth and Islamic Behavior. Bangkok: O.S.Printing House.
- [2] Madreh, A. (2013). Youth supervision based on islam provided by muslim leaders in three southern border provinces of Thailand. (Master's thesis, Prince of Songkla university .Hatvai. Thailand). Available from <http://kb.psu.ac.th/psukb/handle/>
- [3] Mahama, M. (2010). The Issue of Youth and the Way to Solve Problem in Islam. (2017, October 12). Retrieved from <http://e-daiyah.com/?q=node/310>
- [4] Prince of Songkla University. (2013). Islamic Studies in Globalization, Aiming for Balance between Meterialism and Spritualism. (2017, October 11). Retrieved from <http://w08.psu.ac.th/node/4858>
- [5] Public Relation Department. (2015). Religious Leaders for Peace. (2017, October 15). Retrieved from http://region.1prd.go.th/ewt_news.php?nid=9526
- [6] IWutlee (.(2017Leadership Development 4.0. (2017, October 11). Retrieved from <http://oknation.nationtv.tv/blog/iwutlee/10/01/2017>

- [7] Panich, W. (2011).The Ways of Learning for Students in the 21st Century. Bangkok: Sodsri Saritwong Foundation
- [8] Chaitrakulchai, T., (2002). คิดใหม่เพื่ออนาคต) Rethinking for the Future by Rowan Gibson). Bangkok: Se-Ed.

สาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยง
ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

The Causes of behavior Against Islamic Ways among Muslim Risk Youth
In Three Southern Border Provinces.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดนราธิวาส จังหวัดยะลาและจังหวัดปัตตานี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะจงกับผู้ให้ข้อมูลหลัก 6 กลุ่มจำนวน 60 คน วิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ผลการวิจัยพบว่าการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ การเลี้ยงดูบุตรของสถาบันครอบครัว ความล้มเหลวของระบบการจัดการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประสิทธิภาพในการบริหารงานของผู้นำชุมชนต้นแบบของผู้นำมุสลิมผู้นำส่วนท้องถิ่นที่ไม่พึงประสงค์ ความอ่อนแอของการจัดการเรียนรู้อัลกุรอานซึ่งลักษณะดังกล่าวล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้เยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลาม

คำสำคัญ: พฤติกรรม เยาวชนมุสลิมและสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

This study was aimed to investigate the causes of behavior against Islamic ways among risk Muslim youth in the three Southern border provinces, Narathiwat, Yala and Pattani. Data of this qualitative study were collected by interview. The study found that factors caused the change of behavior among Muslim youth were the changes of globalization, parenting, weakness of the educational administration system in the three southern border provinces, effectiveness of local leaders, unsatisfactory as role model of religious and local leaders, and the weakness of Qur'anic learning management. These causes are the results of the changes of behavior against Muslim ways of Muslim youth in the three Southern border provinces.

Keywords: Behavior, Muslim Youth and Three Southern Border Provinces

บทนำ

ขณะที่โลกกำลังเปลี่ยนผ่านก้าวสู่การเปลี่ยนแปลง อิสลามก็ยังคงทำหน้าที่และดำรงคงอยู่ เพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการดำรงวิถีชีวิตของมุสลิมให้ครองตนตามรูปแบบอิสลาม ไม่สามารถแยกชีวิตตัวเองออกไปจากหลักการของอิสลามทุกประการและไม่เป็นที่สงสัยว่าพระองค์อัลลอฮ์ (ซบ.) ได้ทรงสร้างมนุษย์เป็นตัวแทนบนโลกใบนี้โดยใช้หลักการอิสลามในการดำเนินชีวิตตามที่พระองค์ทรงบัญญัติ และบัญชาให้มุสลิมนั้นห่างไกลจากสิ่งชั่วร้ายทั้งหลายและตั้งมั่นในสัจธรรมความถูกต้องจนสิ้นอายุขัยเพื่อได้พบกับพระองค์อัลลอฮ์ ในสภาพที่พระองค์พอพระทัย และได้รับสวรรค์และผลตอบแทนที่ดี ในขณะที่ศาสนาอิสลามนั้นเป็นแหล่งกำเนิดความเข้าใจของปรากฏการณ์ในสังคมปัจจุบัน ให้ความสำคัญต่อการค้นหาปัญหาทางสังคม ปรากฏการณ์ทางสิ่งแวดล้อม รวมถึงการค้นหาความจริงของความความคิด สติปัญญา อารมณ์ และแรงบันดาลใจในการใช้ชีวิตในสังคม (Basri, 2015) ศาสนาอิสลามนั้นคือทุกอย่างของการดำรงชีวิต เป็นบรรทัดฐานทางสังคมที่มุสลิมต้องนำไปปฏิบัติ เพื่อกำหนดพฤติกรรมในการดำรงชีวิตในสังคม ตั้งแต่ร่างกาย จิตใจ ปัญญา วิญญูณ เพื่อได้รับผลบุญที่ดีจากพระองค์อัลลอฮ์ ซึ่งสอดคล้องกับการปริทัศน์หนังสือเรื่อง การรู้จักตัวเองและบุคคลอันเป็นที่รักยิ่งของอัลลอฮ์ (Mustafa, 1987) กล่าวคือ เยาวชนมุสลิมเป็นเสาหลักในการพัฒนามนุษย์และสังคมต่อไป เยาวชนมุสลิมจะต้องสร้างจิตลักษณะที่สูงขึ้น คือ การต่อสู้ของมนุษย์จากอารมณ์ใฝ่ต่ำ เพื่อให้มนุษย์ได้รับการพัฒนาทางด้านพฤติกรรม มีแรงบันดาลใจเพื่อต่อสู้ในการทำ ความดี จึงจะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบและใกล้ชิดพระองค์มากขึ้น

แต่ด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปจากอดีตเป็นอย่างมากพบว่าเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่ไม่สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมมุสลิมและขัดกับหลักการศาสนาอิสลาม กล่าวคือ เยาวชนมีการคบเพื่อนต่างเพศอย่างเปิดเผย มีอิสระ และคบเหมือนชาวตะวันตก มีการจับมือถือแขนกอดจูบ และถึงขั้นมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส มีการให้ความสำคัญกับการศึกษาวิชาสามัญมากกว่าวิชาศาสนา ไม่รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีการเกี่ยวข้องกับอบายมุข ไม่มีงานทำ มีการแต่งกายเชิงประยุกต์เพื่อให้ทันสมัยและเลียนแบบดารานักกร้อง มีความสัมพันธ์กับครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน และชุมชนอย่างห่างเหินและขาดความสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน มีการละเลยและไม่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติศาสนกิจ ไม่ให้ความสำคัญและหลีกเลี่ยงการบำเพ็ญประโยชน์และเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน (Laeheem, 2009) ในขณะเดียวกันเยาวชนมุสลิมจำนวนหนึ่งใช้ชีวิตโดยลืมนศาสนาของตัวเอง ไม่ค่อยแสดงตัวตน หรือยอมรับว่าตัวเองเป็นมุสลิม ทั้งที่เยาวชนมุสลิมเองก็ต้องปฏิบัติตนอยู่ในแนวทางของอิสลาม ไม่ปฏิบัติตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์จนเกินไป ควรแยกแยะ โลกาภิวัตน์ กับอัตลักษณ์แห่งอิสลาม ให้ชัดเจน พร้อมทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของมุสลิมที่ควรเป็น (อณิส อมาตยกุล, 2560) เพราะอิสลามนั้นมีความเกี่ยวข้องกับข้อกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์โดยตรง (ยูโซะ ตาเละ,

ม.ป.ป.) จริยธรรมและมารยาทเป็นสิ่งที่สำคัญในอิสลามเป็นอย่างยิ่ง การมีมารยาทคือการที่มุสลิมมีอุปนิสัยที่ดีงามติดตัว เป็นเครื่องประดับประจำกายของเขา เป็นการสร้างความรู้สึกชื่นชอบแก่ผู้อื่นและไม่ทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน มารยาทที่ดีงามเป็นส่วนหนึ่งของคำสอนอิสลามที่มีความสำคัญอย่าง (ฮัสรัน นิยมเดชา, 2560) การศึกษาและการค้นคว้าการพัฒนาคุณลักษณะทางจริยธรรมในอิสลามนั้น นับว่าเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของมุสลิม และสามารถนำมาเป็นแนวทางพัฒนาเยาวชนในพื้นที่ให้เกิดการพัฒนาอย่างแท้จริง(Murtaza, 2016) ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษสาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนามุสลิมและสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) เก็บข้อมูลโดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนทั้งสิ้น 60 คนโดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 6 กลุ่ม ประกอบด้วย

- กลุ่มที่ 1 นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 10 คน
- กลุ่มที่ 2 ผู้ปฏิบัติงานด้านเด็กและเยาวชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 10 คน
- กลุ่มที่ 3 ผู้นำศาสนาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 10 คน
- กลุ่มที่ 4 ผู้นำปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 10 คน
- กลุ่มที่ 5 ผู้ปกครองเยาวชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 10 คน
- กลุ่มที่ 6 ผู้นำสภาเด็กและเยาวชน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 10 คนโดยมี

รายละเอียดแนวทาง ดังนี้

1. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์และใช้กล้องบันทึกภาพ การสัมภาษณ์เจาะลึกผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงและทำการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรโดยได้รับอนุญาตจากผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อนำมาสรุป ผู้วิจัยสร้างบรรยากาศของความเป็นกันเองในการพูดคุยระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งไม่เกิน 30 นาที ควบคู่กับการบันทึกเสียงในบางราย หลังจากสัมภาษณ์เสร็จผู้วิจัยทำการถอดเทป และบันทึกข้อมูลเพิ่มเติมทันที ถอดข้อมูลจากแถบ

บันทึกเสียงและการจดบันทึกออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อนำมาวิเคราะห์และเรียบเรียง หลังจากที่ได้ข้อมูลมาในแต่ละครั้ง พร้อมตรวจสอบข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มามีความน่าเชื่อถือ ครบถ้วนและเป็นการประเมินคุณภาพของข้อมูลในระดับที่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลในเบื้องต้นกระทำร่วมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในแต่ละครั้ง และกระทำภายหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1 จำแนกประเภทของปรากฏการณ์และจัดเก็บข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่โดยนำข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายกันมารวมไว้และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล

2.2 ประมวลข้อมูลแต่ละหมวดหมู่ โดยการนำข้อมูลที่จำแนก หาความหมายองค์ประกอบ และเชื่อมโยงให้เห็นภาพรวม รวมทั้งการตีความเพื่ออธิบายตามประเด็นที่ศึกษา พร้อมๆ กับการเชื่อมโยงแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และทำการทบทวนเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับข้อมูลจริงที่ได้จากพื้นที่ สำหรับวิธีการวิเคราะห์ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากภาคสนามเพื่ออธิบายเนื้อหาการวิจัยตามที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ของข้อมูลเป็นหลัก ทั้งนี้ตั้งอยู่บนความถูกต้องความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบในการทำวิจัย หลังจากนั้นทำการสรุปผลการวิจัยและนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยนำเสนอการสรุปผลและการอภิปรายผลการศึกษาเป็นประเด็นดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์

โลกาภิวัตน์ นับว่าเป็นผลจากการพัฒนานวัตกรรมการติดต่อสื่อสาร เครือข่ายการพัฒนาองค์ความรู้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่แสดงให้เห็นถึงการเจริญเติบโตของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงระหว่างบุคคล ชุมชน หน่วยธุรกิจ และรัฐบาล ทว่าทั้งโลกจนมนุษย์รวมตัวตนกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ในขณะที่เดียวกันเยาวชนมุสลิมจำนวนหนึ่งใช้ชีวิตโดยสืบทอดศาสนาของตนเอง ไม่ค่อยแสดงตัวตน หรือยอมรับว่าตัวเองเป็นมุสลิม ทั้งที่เยาวชนมุสลิมต้องปฏิบัติตนอยู่ในแนวทางของอิสลาม ไม่ปฏิบัติตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์จนเกินไป ควรแยกแยะระหว่างโลกาภิวัตน์ กับอัตลักษณ์แห่งอิสลามให้ชัดเจน พร้อมทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของมุสลิมที่ถูกต้อง (อณิส อมาตยกุลม, ม.ป.ป) ดัง

ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์อุสมาน มามะ(2560, มีนาคม18, สัมภาษณ์) กล่าวว่า “เด็กส่วนใหญ่ติดมือถือ เล่นเฟซยังไม่รู้จักยับยั้งตัวเองไม่สามารถควบคุมเวลาตัวเอง” และปาฮามี แวเลาะ(2560, มีนาคม 19, สัมภาษณ์) ได้ให้การสัมภาษณ์ไว้ว่า “พฤติกรรมของเด็กในปัจจุบันไม่สามารถดูจากบุคลิกอย่างเดียวแล้วเราสามารถดูวิธีการใช้คำศัพท์ของวัยรุ่นในโลกโซเชียลเราดูว่าเขาพูดอย่างไรใช้คำพูดสุภาพใหม่ซึ่งสามารถติดตามได้จาก Facebook ของเด็ก เพราะจะนำไปสู่วิถีของการดำรงชีวิต ถ้าเด็กไม่ให้ความสำคัญกับคำศัพท์หรือตระหนักแล้วก็คำนึงถึงความดีงามในการใช้ศัพท์บนFBเขาก็จะใช้คำพูดที่สุภาพแสดงตัวตนได้เป็นอย่างดี” นอกจากนี้อิทธิพลของวัฒนธรรมและทางเศรษฐกิจของประเทศมหาอำนาจ รวมทั้งการสื่อสารไร้พรมแดนได้ครอบงำพฤติกรรม วิถีชีวิตของคนในประเทศ รวมถึงชุมชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ก่อให้เกิดกระแสวัฒนธรรมโลกที่เข้ามาครอบงำทางด้านทัศนคติการมองโลก การแต่งกาย ตลอดจนการบริโภค สิ่งเหล่านี้เข้าครอบงำเหนือวัฒนธรรมของมุสลิม ดังที่ผู้นำทฤษฎี เรื่องหมู่บ้านโลก ได้แก่ Herbert Marshall McLuhan เห็นว่า บางกลุ่มที่เห็นว่าวัฒนธรรมใหม่ไม่ใช่วัฒนธรรมที่เกิดจากการหล่อหลอมวัฒนธรรมต่าง ๆ บนโลก แต่เป็นวัฒนธรรมตะวันตกโดยเฉพาะวัฒนธรรมอเมริกันมากกว่า การครอบงำทางวัฒนธรรมนั้นมีผลทั้งด้านกายภาพและด้านจิตใจต่อผู้คนด้วย โดยทางกายภาพทำให้คนตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของลัทธิบริโภคนิยมซึ่งทำให้คุณภาพชีวิตและความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาวลดลง อันเป็นผลมาจากการบริโภคโดยขาดเหตุผลและการไตร่ตรองที่ดี ในด้านจิตใจทำให้คนขาดความเชื่อมั่นศรัทธาในรากฐานทางสังคมของตนเอง และขาดบรรทัดฐานในการยึดถือปฏิบัติที่สอดคล้องกับสภาพสังคมของตนเองด้วย (McLuhan, 1964) ซึ่งสภาวะการณดังกล่าวส่งผลกระทบต่อมุสลิมที่ขาดองค์ความรู้ โดยเฉพาะเยาวชนมุสลิมบางส่วนที่ยังไม่มีความรู้และสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจที่มั่นคงอาจจะถูกครอบงำทางด้านความคิดส่งผลต่อการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ (ซบ) ดังที่ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์มะห์ดี มานอ(2560, มีนาคม 19, สัมภาษณ์) กล่าวว่า “เรื่องของโลกปัจจุบันเชื่อว่าโลกมันกว้างขึ้นทำให้เขารู้จักคนเยอะขึ้นแต่เขาลืมที่จะรู้จักพระเจ้าของตัวเอง ลืมละหมาด ลืมทำความดีเพราะให้เวลากับโลกมากเกินไป” ด้าน รอมือละห์ เจะยอ (2560, มีนาคม 19, สัมภาษณ์) ได้ให้การสัมภาษณ์ว่า “เดี๋ยวนี้เรื่องสื่อเรื่องเน็ตเรื่องเกมส์แวดล่อมแถวบ้านเยอะมากบางคนก็จะติดเกมส์ไปเลยพ่อแม่บางทีก็ไม่ได้ตามนะลูกแบบนี้บางทีทำให้เด็กจะต้องหาเงินเองแล้วก็จะส่งผลกับเรื่องของขโมยเงินบ้างก็มีนะในชุมชนนั้น อีกอย่างคือพอเล่นเกมก็ลืมละหมาด บางทีช่วงปอซอกก็ไม่ได้ปอซอ” ในขณะที่โลกาภิวัตน์จะช่วยให้ชุมชนมีความใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น เทคโนโลยีข่าวสารทำให้มนุษย์ทั่วทุกมุมโลกสามารถติดต่อสื่อสารพูดคุยกันได้ในยุคนี้สามารถรับรู้ข่าวสารเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในดินแดนที่ห่างไกลออกไป ทำให้มีโลกทัศน์กว้างขึ้นและมีผลต่อแนวความคิดเกี่ยวกับ ชุมชน หมู่บ้าน ประเทศที่เปลี่ยนไปเป็นชุมชนโลก ในทางกลับกันก็ยังทำให้กลุ่มเยาวชนได้ใช้โอกาสเพื่อคบหากัน พูดคุยกัน นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรดังที่นุรฮายาตี ลีปะ(2560, มีนาคม 23, สัมภาษณ์) ผู้ให้ข้อมูลให้การ

สัมภาษณ์บางตอนว่า “ปัญหาเรื่องท้องก่อนแต่งในชุมชนเราก็มีนะเดี๋ยวนี้และในชุมชนภาคใต้ของเรา ก็ค่อนข้างเยอะไม่รู้ว่ามีมาจากอะไรแต่คิดว่าเรื่องเทคโนโลยีทำให้เขาระหว่างหญิงชายสามารถสื่อสารได้ง่ายขึ้นโทรศัพท์เดี๋ยวนี้เห็นหน้าเพราะเวลากลางคืนอาจจะโชว์ของอะไรแบบนี้แล้วก็นัดกันก็จะเป็นปัญหาที่เราเห็น” อับดุลเลาะ สามะ (2560, มีนาคม 24, สัมภาษณ์) ได้ให้ความคิดเห็นว่า “ตอนนี้เราจะเห็นได้ว่าผู้หญิงและผู้ชายอยู่ด้วยกันแบบไม่แต่งงานเยอะมากผู้หญิงผู้ชายอยู่แบบเป็นปกติธรรมดาไปเลยคิดว่ามาจากเรื่องของการสื่อสารที่ง่ายขึ้นของเทคโนโลยี” ด้าน สุนันต์ ตีรา (2560, มีนาคม 24, สัมภาษณ์) ได้ให้ความคิดเห็นว่า “พวกสื่อโซเชียลในปัจจุบันจะเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้เด็กเปลี่ยนแปลงไปจากพฤติกรรมเดิมได้มากที่สุดการโพสต์รูปภาพที่ไม่เหมาะสมเด็กไม่รู้ขอบเขตไม่รู้เท่าไม่ถึงการณ์”

จากการสัมภาษณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ต่อพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากหลักการศรัทธาของเยาวชนไทยมุสลิมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยะลา พบว่า กระแสอิทธิพลของสื่อในยุคโลกไร้พรมแดนมีแรงจูงใจให้เยาวชนหลงใหลมากกว่าหลักจริยธรรมอิสลามอันดีงามในยุคโลกไร้พรมแดนเยาวชนไทยมุสลิมได้รับผลกระทบในหนทางที่ก่อให้เกิดผลเสียหรืออันตรายการโฆษณาการสื่อสารในปัจจุบันสามารถสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนหลงใหลตามสื่อมีผลทำให้เยาวชนต้องตกเป็นแหล่งหารายได้หรือเครื่องมือของนายทุนที่แสวงหาผลประโยชน์ใส่ตนความเจริญรุ่งเรืองทางด้าน เศรษฐกิจสังคมหากเยาวชนไม่มีความเจริญทางด้านจิตวิญญาณและจิตสำนึกในการเป็นเยาวชนมุสลิมที่ดีกับการยึดมั่นในหลักการอันดีงามของศาสนาย่อมเกิดการหันเหความคิดจากหลักการศรัทธาของศาสนาคล้อยตามไปกับกระแสยุคโลกาภิวัตน์อย่างไรก็ดีเป็นการบ่งบอกให้รู้ว่าเยาวชนอีกจำนวนมากยังมีความเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนต่อหลักการศรัทธาซึ่งน่าเป็นห่วงเยาวชนที่มีความคิดว่ากระแสโลกาภิวัตน์ไม่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากหลักการศรัทธาสมควรที่จะต้องสร้างความตระหนักให้เยาวชนมีจิตสำนึกที่ดีมีคุณธรรมจริยธรรมตามหลักการอันดีงามของศาสนาอิสลาม เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันป้องกันความคิดที่หลงใหลในสิ่งที่แอบแฝงมากับกระแสโลกาภิวัตน์จากวัฒนธรรมของชาวตะวันตกและตะวันตกไม่ว่าจะมาในรูปแบบของการประพุดติปฏิบัติหรือการโฆษณาชวนเชื่อของสื่อต่างๆ หรือจะเป็นการแต่งกาย การเที่ยวสถานเริงรมย์ห้างสรรพสินค้า การเสพสิ่งของมีนเมา การแสดงพฤติกรรมผิดเพศ เหล่านี้เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่าในอนาคตข้างหน้าเยาวชนอาจจะเกิดความคิดเห็นคล้อยตามรุนแรงมากขึ้นกว่าปัจจุบัน (พินิต จิตติยาพันธ์, 2550)

2. ความอ่อนแอของการจัดการเรียนรู้อัลกุรอาน

การศึกษาเป็นกุญแจสำคัญของการดำรงชีวิต เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องแสวงหาคำรู้เพื่อมาใช้ในการดำเนินชีวิต การทำงาน และการสร้างความสำเร็จในการดำเนินชีวิต เราปฏิเสธไม่ได้ว่า การศึกษามีอิทธิพลต่อสังคมโลกในปัจจุบัน ต่างคนต่างแสวงหาวิธีการที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับสูง สถาบันการศึกษามีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยเพื่อสอดคล้องความต้องการของคนในยุคปัจจุบัน ในขณะที่อิสลามนั้นมีใช้เพียงแค่การนับถืออิสลามเท่านั้น อิสลามมีธรรมนูญในการดำรงชีวิตที่สมบูรณ์แบบ นั้นก็คือ คัมภีร์อัลกุรอาน ฉะนั้นคัมภีร์อัลกุรอาน เป็นคำสอนที่สมบูรณ์ครบถ้วนดังที่ปรากฏในบทความตอนหนึ่งว่าคัมภีร์อัลกุรอานนั้นประกอบไปด้วยเรื่องของโลกนี้และโลกหน้า เรื่องของสิทธิและภาระหน้าที่ อัลกุรอานมีทั้งส่วนที่เรียกว่า ศาสนา และส่วนที่เป็นการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม อิสลามได้วางกฎหมายทั้งในเรื่องปัจเจกชน ครอบครัว สังคม รัฐบาล ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อิสลามคือ ระบบที่สมบูรณ์ครบถ้วน เพื่อให้มนุษย์ได้ดำเนินชีวิตได้ครบครัน แม้กระทั่งก่อนเกิด ตอนที่มนุษย์ยังเป็นตัวอ่อนในครรภ์มารดา จนกระทั่งสิ้นชีวิตก็ยังมีกฎหมายว่าด้วยการจัดการศพ เป็นคำสอนเพื่อมนุษยชาติมีรายละเอียดในทุกช่วงของชีวิตมนุษย์ เป็นคำสอนเพื่อมนุษยชาติที่ปรากฏอยู่ในทุกด้านของชีวิตมนุษย์ ฉะนั้นผู้นับถือศาสนาอิสลามจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องทำความเข้าใจอิสลามในรูปแบบที่สมบูรณ์ ไม่ขาดตกบกพร่อง และต้องทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งดังเช่นอุสมาน กามา(2560, มีนาคม 19, สัมภาษณ์) ผู้ให้การสัมภาษณ์ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาอัลกุรอานว่า “เรื่องของการศึกษาอัลกุรอานเป็นสิ่งที่มีสลิมจะต้องเรียนรู้เพราะมันช่วยให้เรา รู้จักตัวตน รู้จักโลก และรู้ว่าดำเนินชีวิตไปเพื่อใคร” ส่วนมะห์ดี หามะ(2560, มีนาคม 19, สัมภาษณ์) ได้ให้ความคิดเห็นถึงเรื่องการศึกษาวิชาอัลกุรอานว่า “การเรียนรู้อัลกุรอานในประวัติศาสตร์อิสลามที่สามารถมาสอนเด็กๆ ได้บางทีก็สอนนะแต่ว่าพอสอนเสร็จแล้วเด็กก็กลับไม่ค่อยให้ความสำคัญบางทีเด็กได้ข้อคิดแต่หลังจากที่กลับบ้านเขาก็ลืมไปเลย” และมูฮัมหมัดรอมี มานะ(2560, มีนาคม 20, สัมภาษณ์) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า “เด็กมีเรื่องเรียนเกี่ยวกับศาสนาเหมือนอัลกุรอาน ประวัติศาสตร์อิสลามแบบนี้มันก็มีนะในรายวิชาศาสนาที่ในโรงเรียนแต่เด็กจะไม่เข้าใจความหมายซัด เพราะบางทีครูยังบรรยายแบบเดิมๆแบบอดีตไม่เข้าใจเด็กปัจจุบันอะไรแบบนี้ก็มี”

จากการสัมภาษณ์ดังกล่าวเห็นได้ว่า ความสำคัญของการศึกษาอัลกุรอานนั้นมีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของเยาวชนเป็นอย่างมาก แต่ยังมีขาดวิธีการสอน การนำไปใช้ ตลอดจนการศึกษาอิสลามนั้นยังมีวิธีการบรรยายแบบเดิมซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ของเยาวชนเป็นอย่างมาก ดังที่เปาโล เพรเร ได้กล่าวถึงในหนังสือ การศึกษาของผู้ถูกกดขี่ ตอนหนึ่งว่า การศึกษาซึ่งต้องเน้นถึงความเป็นมนุษย์ เปิดโอกาสให้ซักถามคิดวิเคราะห์ มิใช่การบอกเล่าท่องจำ สถานะครูศิษย์ไม่ควรเป็นอย่างผู้รอบรู้ ผู้เฒ่า ทว่าต้องปรับระดับให้เท่าเทียมกันเขาเสนอว่าหนทางเหล่านี้จะเป็นไปได้ก็ด้วย “การ

เสวนา” ที่มีการปฏิสัมพันธ์กันในแนวราบ เปิดโอกาสให้ทั้งสองฝ่ายร่วมกันคิดเสนอแนะ ตั้งคำถามให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในคำถามและคำตอบและให้พวกเขาารู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่า การศึกษาเช่นนี้จึงเป็นการศึกษาที่เน้นเสรีภาพมากกว่าพันธนาการ เพราะสำหรับเฟรเดอ มนุษย์ที่แท้้นอกจากต้องตั้งคำถามแล้ว ยังต้องอยู่ได้ด้วยตัวเองและพึ่งพาคนอื่นให้น้อยที่สุด(ภาคิน นิมมานนรวงศ์, 2559)ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่กล่าวถึงการศึกษาหรือวิธีการสอนอัลกุรอานไม่ใช่เพียงแค่สอนเพื่อให้รู้ว่าเป็นหน้าที่ของมุสลิม แต่ต้องทำความเข้าใจ นำไปสู่การปฏิบัติในชีวิต ดังบทสัมภาษณ์นุรอายาตี กามะ(2560, มีนาคม 23, สัมภาษณ์) ที่กล่าวว่า “เรื่องของวิชาเรื่องอัลกุรอาน เกี่ยวกับประวัติศาสตร์อิสลามแบบนี้บางส่วนเท่านั้นแหละที่เอาไปใช้เอาไปใช้เฉพาะหลักปฏิบัติอย่างเช่นเรื่องละหมาดพวกนี้รู้ว่าอะไรทำได้กับทำไม่ได้ส่วนใหญ่แล้วก็จะมองว่าถ้ากิจกรรมทางศาสนาที่ทำร่วมกันทำกลุ่มใหญ่ใหญ่เด็กพวกนี้ก็จะทำแต่ถ้าเป็นกิจกรรมส่วนตัวอาจจะต้องทำคนเดียว จะไม่ค่อยทำเหมือนเวลาละหมาดที่โรงเรียนก็จะละหมาดพร้อมกันแต่ถ้ากลับไปโรงเรียนเมื่อไหร่ ไม่รู้ว่ามีภาระละหมาดด้วยหรือเปล่าบางผู้ปกครองบอกว่าไม่ละหมาดก็มีนะ ” จากบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลดังกล่าวเห็นว่า การศึกษาอิสลามนั้นต้องให้ความสำคัญต่อวิธีการสอนเพื่อสร้างประสบการณ์ในการดำเนินชีวิต ผู้สอนต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ที่จะสามารถสร้างองค์ความรู้แบบใหม่ด้วยเช่นกัน มิเช่นนั้นจะส่งผลต่อการนำไปใช้ในชีวิต และอาจจะส่งผลต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในสังคมก็ได้ ในขณะที่หนังสืออุทมิภาวะของความเป็นครู ซึ่งเป็นหนังสือ ชี้สัมมาทิจูทางการศึกษา เพื่อเป็นแรงผลักดัน แรงหนึ่ง ในการขับเคลื่อนระบบการเรียนรู้ของไทยออกจากมัจฉาทิจูที่ครอบงำวงการการศึกษาไทยอยู่ในปัจจุบัน คือ หลงวุ่นวายอยู่กับการสอน กลัวสอนไม่ครบตามที่หลักสูตรได้กำหนด ระบบการศึกษาจึงยึดกระบวนการทศน์ เน้นการสอน อย่างเหนียวแน่น ในขณะที่โลกเขารู้กันนานแล้วว่าต้องเปลี่ยนไปใช้กระบวนการทศน์ เน้นการเรียนรู้ เน้นทั้งการเรียนรู้ของศิษย์ และครูต่อนหนึ่ง ในหนังสือว่า การเรียนรู้เพื่อการจดจำประสบการณ์หนึ่งนั้น จำเป็นที่จะต้องให้เชื่อมต่อกับความรู้สึกของเด็กๆ ประสบการณ์ที่จะจดจำมาเพียงเหตุการณ์เดียวอาจไม่ถึงความเข้าใจหรือการนำไปใช้ แต่เมื่อผ่านหลายๆประสบการณ์ การเชื่อมโยงเป็นโครงสร้างความรู้และโครงสร้างความรู้สึกก็จะเกิดขึ้น องค์ความรู้ที่เชื่อมต่อกับความรู้สึกก็จะใช้ได้จริงเช่นกัน (วิเชียร ไชยบัง , 2557)

3. ต้นแบบของผู้นำศาสนาผู้นำส่วนท้องถิ่น

สิ่งสำคัญประการหนึ่งในการขับเคลื่อนชุมชน ประเทศชาติให้เป็นพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านอารมณ สติปัญญา วิญญานนั้น ต้องอาศัยผู้นำในบ้านเมือง ในขณะที่อิสลามนั้น ผู้นำในสถาบันการปกครองในสังคมทุกสังคมต้องควบคุมผู้คนให้ปฏิบัติตนตามระเบียบแบบแผน เป็นไปด้วยความยุติธรรม สังคมมุสลิมจำเป็นต้องมีสถาบันการปกครองของตนเอง เนื่องจากระเบียบทางสังคม

และกฎกติกาต่าง ๆ ในสังคมมุสลิม ต้องเป็นปัจจัยที่นำไปสู่เป้าหมายที่ไกลและล้ำลึกมากกว่าสังคมทั่วไป กล่าวคือต้องนำไปสู่ความพึงพระทัยแห่งองค์อัลลอฮ์แต่ด้วยการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ปัจจุบัน ความเจริญทางวัตถุเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังที่ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สอลา วาปี (2560, มีนาคม 19, สัมภาษณ์) ได้กล่าวถึงผู้นำศาสนา และผู้นำท้องถิ่นที่เห็นความสำคัญของโลกมากกว่าเรื่องคุณธรรมจริยธรรมตอนว่า “เรื่องของคุณธรรมจริยธรรมตอนว่า “เรื่องของคุณน่าเชื่อถือของผู้ใหญ่บ้านหรือตะอิหม่าม ตอนนี้นักหนุ่มสาวเขาปล่อยให้เป็นเรื่องของผู้ใหญ่นะเท่าที่ฟังฟังมาเพราะบางพื้นที่เค้าก็มีการทะเลาะเบาะแว้งกันระดับผู้ใหญ่มันทำให้เด็กไม่ค่อยเชื่อถือแต่ในบางพื้นที่ถ้าหากว่าผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชนเขาเข้มแข็งเขาสามารถที่จะรวมกลุ่มเรียกเด็กหนุ่มสามารถทำกิจกรรมได้ทำเครือข่ายของเด็กๆ มันทำให้ชุมชนเข้มแข็งผู้นำหมู่บ้านขาดการเอาใจใส่กลุ่มวัยรุ่นกลุ่มโต๊ะอิหม่ามบางที่ก็มีปัญหาที่เราเห็นเดี๋ยวนี้แต่ว่าไม่ใช่ทั้งหมดนะแต่ว่าก็ต้องใส่ใจให้มากกว่านี้เพราะส่วนใหญ่ตอนนี้แล้วเราจะเห็นว่าเค้าแบบว่าบ้าอำนาจอะไรแบบนี้ก็มีด้วยซึ่งเราก็จะต้องให้เขาได้ตระหนักความสำคัญ”

จากบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้นำในปัจจุบันยังคงต้องพัฒนาคุณลักษณะการเป็นผู้นำที่ดี ต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาของคนในชุมชน โดยเฉพาะเยาวชนที่จะเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาชุมชน ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว บทบาทของผู้นำศาสนาที่ควรจะต้องรู้อำนาจหน้าที่อย่างถ่องแท้ และปฏิบัติหน้าที่ให้เต็มกำลัง เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณเป็นแบบอย่างของสังคม ต้องกล้าเป็นผู้นำสังคม ให้กลับสู่สังคมอันดีงาม หมั่นศึกษาเพิ่มเติม หรือพัฒนาตนเองให้เข้าถึงธรรมะชั้นสูง ปรับกระบวนทัศน์ ศึกษาองค์ความรู้ในแขนงอื่นๆ เพื่อสามารถเป็นผู้นำของสังคมอย่างแท้จริง และยกระดับจิตใจ มองประโยชน์ส่วนรวมเป็นใหญ่ (สำนักประชาสัมพันธ์, 2560) ซึ่งยังมีผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์อาตือนัน กาเดาะ(2560, มีนาคม 19, สัมภาษณ์) กล่าวถึงนโยบายการปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อาจจะยังไม่ตอบโจทย์ความต้องการของคนในพื้นที่ ดังตอนหนึ่ง กล่าวว่า “นโยบายการปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อาจจะยังไม่ตอบโจทย์ wanna people local area ทำให้เรารู้สึกไม่ได้ตอบโจทย์ความต้องการของคนในพื้นที่ส่งผลให้ความต้องการของเยาวชนเองก็ไม่ได้สนใจเรื่องตัวเองรูปแบบไม่เหมือนกับคนตามความต้องการคนในพื้นที่อย่างเช่นเรื่องของกุยกศ.รู้ทั้งรู้ว่ามุสลิมส่วนใหญ่ในพื้นที่เป็นอิสลามเรื่องของเงินกู้ก็จะมีเรื่องดอกเบี้ยการศึกษาที่เด็กเข้า เข้าไปเรียนในระดับมหาวิทยาลัยที่กู้ก็ถือว่าไม่ถูกต้องตามหลักแต่เค้าเองก็ต้องดำเนินชีวิตต่อไปและเค้าเองก็ลืมที่จะเรียนรู้ทำความเข้าใจในบทลงโทษของอิสลามแล้วเค้าก็เลยปล่อยประละเลยคนเบื่องบนยังเอาตาไปนาเอาหูไปไร่บางที่เค้ายังรู้ดีว่าอะไรที่มุสลิมทำได้หรือทำไม่ได้แต่เขาก็ทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้ก็ส่งนโยบายจะเบื่องบนส่งมายังคนในพื้นที่ซึ่งทำให้ผู้ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่เองเนี่ยก็จะต้องปฏิบัติตามโดยลืมไปว่าจะต้องตอบสนองความต้องการของความเป็นมุสลิมในพื้นที่มากน้อยเพียงใด องค์กรภาครัฐหรือคนเบื่องบนยังไม่ได้รับข้อมูลจริงกับคนในชุมชนนโยบายส่วนใหญ่ที่ลงมาในพื้นที่ก็มาจากส่วนกลางมาจากคนข้างบนคนในพื้นที่ไม่สามารถดำเนินตามนโยบายข้างบนได้ซึ่งบางทีกระบวนการ

ในการพัฒนาเยาวชนเองก็ต้องสอดคล้องกับความเป็นมุสลิมเพราะฉะนั้นในนโยบายก็ต้องฟังกับผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางด้านศาสนาอิสลามเช่นเดียวกัน”จากบทสัมภาษณ์ดังกล่าวจะเห็นว่าผู้นำนั้นต้องให้ความสำคัญกับความต้องการอย่างแท้จริงของคนในชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังที่ Odeh Rashed Al jayyousi ที่ได้กล่าวถึงอิสลามกับการพัฒนาที่ยั่งยืนในหนังสือ Islam and Sustainable Development : New Worldviews ตอนหนึ่งว่าการเปลี่ยนแปลงสู่อารยธรรมมนุษย์อย่างยั่งยืนนั้นต้องเกิดขึ้นจากภายในจิตใจของมนุษย์ไปสู่โลกภายนอกเพื่อสร้างโลกที่งดงาม ส่วนมุมมองโลกอิสลามคือการปลูกฝังจิตสำนึกอันลึกซึ้งของความสามัคคีและระบบความงามในจิตสำนึกของมนุษย์ร่วมกัน จากความตอนดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการเข้าใจมนุษย์และการเข้าใจถึงความต้องการของบุคคลนั้นจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนเช่นกัน การพัฒนาเยาวชนมุสลิมนั้นก็ต้องเข้าถึงความต้องการ รับทราบปัญหาอย่างแท้จริงเพื่อนำไปสู่บุคคลที่พึงประสงค์ของอัลลอฮ (ซบ.) ได้เป็นอย่างดี (Rashed, 2016)

4. ประสิทธิภาพในการบริหารงานของผู้นำชุมชน

สังคมภูมิปัญญาและสังคมความรู้ที่แท้จริงควรมาจาก ฐานรากของสังคม และการพัฒนาอย่างบูรณาการต้องเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง เพราะชุมชนคือฐานรากของประเทศ ถ้าชุมชนทั้งหมดเข้มแข็งทุกด้าน ทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ การศึกษา ประชาธิปไตย ประเทศไทยก็จะมั่นคง (ประเวศ วะสี, 2555) แต่เป็นที่หน้าเสียดายชุมชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ถูกวาดออกมาอย่างน่าสะพรึงกลัวอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งผลต่อการดำเนินวิถีชีวิตของเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ถึงแม้รัฐลงมาให้ความช่วยเหลือก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จากการศึกษา เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในท่ามกลาง 8 ปีของความรุนแรง (ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี ,2560) พบว่าสาเหตุที่ทำให้แผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ ไม่ประสบความสำเร็จ จากปัญหาหลาย ๆ ปัญหาที่ถูกระบุโดยประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม ปัจจัยที่ถูกระบุว่าเป็นปัญหามากที่สุดคือการที่ผู้นำชุมชนจัดสรรผลประโยชน์จากโครงการต่างๆให้กับเครือญาติและพวกพ้องของตัวเองก่อน มีน้ำหนักระยะมากที่สุด ปัจจัยประการที่สอง คือ การคอร์รัปชันของข้าราชการ นักการเมือง ปัจจัยที่สาม คือ การบริหารงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ สาเหตุประการที่สี่ คือ ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในโครงการและการวางแผน ปัจจัยที่ห้า คือ โครงการขาดความต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์อดิพันธ์หามะ (2560, มีนาคม 24, สัมภาษณ์) ที่ได้กล่าวว่า “คนในชุมชนหรือผู้ปกครองท้องถิ่นเองตอนนี้ก็มีโครงการแต่ส่วนใหญ่ก็จะมีแบบฟุตบอลไม่ค่อยมีโครงการที่เกี่ยวกับการอบรมจริยธรรมฤดูร้อนหรืออาจจะมีการจัดชุมนุมในหมู่บ้านเพื่อเรียกความสมานฉันท์ความเป็นหนึ่งเดียวของเยาวชนใน

ชุมชนต้องให้เขามาดูลูกบ้านบ้างให้เค้าหนึ่งที่จะช่วยกันดูแลเยาวชนในชุมชนเพราะพฤติกรรมบางอย่างที่หายไปเพราะคนในชุมชนไม่เข้มแข็งนั่นเองปล่อยประละเลยความสำคัญพวกเขาไม่มีต้นแบบหรือไอคอลลที่ทำได้ก็ติดตามเป็นต้นแบบเด็กบางคนบอกว่าโตขึ้นอยากเป็น ช.ร.บ. เพราะที่บ้านหรือในชุมชนเต็มไปด้วย ช.ร.บ. แต่เด็กน้อยมากที่จะคิดและมีแนวคิดว่าจะจะเป็นแพทย์จะเป็นครูเพราะแพทย์ไม่ค่อยมีในชุมชนไม่สามารถทำให้พวกเขาได้เห็นต้นแบบในการดำรงวิถีชีวิต”จากบทสัมภาษณ์ดังกล่าว แม้รัฐจะพยายามเป็นอย่างมากในการเข้ามาพัฒนาในพื้นที่ แต่การที่โครงการพัฒนาของรัฐไม่ได้ผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควรเป็นปัญหาที่เกิดจากความไม่เท่าเทียมในการกระจายทรัพยากรที่กลุ่มชนชั้นนำในชุมชนมักจะได้ผลประโยชน์จากโครงการพัฒนาของรัฐมากกว่าประชาชนทั่วไป ประกอบกับปัญหาที่ประชาชนมองว่าเกิดความไม่โปร่งใสในการทำงานของข้าราชการและการบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพทำให้ความสัมฤทธิ์ผลของโครงการรัฐเป็นปัญหามาก และมีผลต่อความเป็นธรรมในการดำเนินโครงการของรัฐในขณะเดียวกันจิตสำนึกและความเข้าใจในบริบทของการพัฒนาประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ก็ยังคงยึดมั่นอยู่ในการปล่อยให้เจ้าหน้าที่และภาระของรัฐบาลและฝ่ายปกครอง ในบางพื้นที่ไม่มีแม้แต่การตรวจสอบในสิ่งที่ได้ดำเนินการของฝ่ายปกครอง ซึ่งแน่นอนว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนไม่ว่าจะเป็นชนบทหรือในเมือง ต้องมีการกระตุ้นให้บุคคลเพิ่มขีดความสามารถและมีการเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเอง และกำหนดบทบาทของตนเองต่อการพัฒนาในพื้นที่นั้นนับว่าเป็นพื้นฐานสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาพฤติกรรมของเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เป็นบุคคลที่พึงประสงค์ของศาสนา สังคมชุมชน และประเทศชาติสามารถใช้ชีวิตท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเจริญเติบโตของสังคม และเศรษฐกิจตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของห้วงเวลาในศตวรรษที่ 21 ยิ่งถ้าไม่ได้รับการพัฒนาอาจจะประสบปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์และพลเมือง ตลอดจนปัญหาความรุนแรงในพื้นที่อนาคตมากขึ้น เพราะเด็กในวันนี้ที่จะกลายเป็นผู้ใหญ่ในวันหน้า และอาจจะไม่มีสมรรถภาพมากพอที่จะใช้ชีวิต และเป็นคนที่มีความพอที่จะดูแลสังคมในโลกยุคศตวรรษที่ 21 นี้ได้ (ดลยา เทียนทอง, 2556)

5. ความล้มเหลวของระบบการจัดการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ถือเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาที่ได้มีพัฒนาการเดิมจากสถาบันปอเนาะ มีหน้าที่ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศ โดยมีปรัชญา หรือปณิธานเพื่อพัฒนากำลังคน กำลังงาน ผลิคนักเรียนเพื่อตอบสนองความต้องการกำลังคนของประเทศ ตามมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพสู่การเป็นบุคคลที่สมบูรณ์และผลิคนักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์พร้อมมีสุขภาพและบุคลิกภาพดี มีสมรรถภาพสูง เป็นบุคคลที่พึงประสงค์ของสังคม เป็นบัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่เก่ง มีความรู้

เชี่ยวชาญ ชำนาญการ ทั้งทางด้านวิชาการความรู้ทั่วไป เชี่ยวชาญการในแต่ละสาขาวิชาชีพ เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ สามารถอยู่ในสังคมโดยยึดหลักองค์ความรู้ทางด้านศาสนา คุณธรรม จริยธรรมในอิสลามได้อย่างมีความสุข ทั้งทางกาย ทางใจ เบิกบานแจ่มใส ไม่เครียดแค้นชิงชังสังคม เป็นบุคคลที่มีสุขภาพดี มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550) ผลผลิตของสถาบันปอเนาะหรือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จะสร้างคนให้มีพื้นฐานศาสนา ปลูกฝังความรู้ทางศาสนา ปลูกจิตสำนึกที่ดีไม่ให้ทำสิ่งที่ชั่วร้าย มีคุณธรรม ระเบียบวินัย ไม่ว่าจะประกอบอาชีพอะไรก็จะเป็นคนมีจรรยาบรรณเสมอ ประชาชนในพื้นที่ต้องการให้ศาสนาเป็น ผู้ดูแลวิถีชีวิต ต้องการความสำเร็จในโลกนี้และความปลอดภัยในโลกหน้า ที่ไหนมีศาสนาก็ทำให้เขา ปลอดภัย สถาบันปอเนาะและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในการอบรม สั่งสอนเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แม้ในปัจจุบันจะมีโรงเรียนรัฐบาลเกิดขึ้นในพื้นที่จำนวนมาก แต่ผู้ปกครองกลับนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนสถาบันศึกษาปอเนาะหรือโรงเรียนเอกชนสอน ศาสนาอิสลามมากกว่า เนื่องจากการเรียนศาสนาในโรงเรียนรัฐบาลยังไม่ครอบคลุมพอซึ่งไม่สามารถ นำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ และที่สำคัญ จุดสำคัญของการเรียนศาสนาคือ อัล-กุรอาน แต่ใน โรงเรียนรัฐบาลไม่มี นอกจากนี้ ในโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยม การเรียนศาสนายังไม่พร้อม โดยเฉพาะเรื่องคาบเวลาเรียนจะมีแค่ 2 คาบ ขณะที่ปอเนาะจะเรียนประมาณ 6 คาบ ดังนั้น คนในพื้นที่จึงไม่มั่นใจว่าวิชาเรียนศาสนาที่รัฐจัดการนั้นจะตรงตามความต้องการของคนในพื้นที่ (ศุภนิลโลก สัมพันธ์ไทย, 2560)

อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่สามจังหวัด ชายแดนภาคใต้ ก็ยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร คุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลามยังไม่เป็นที่น่าพอใจ สืบเนื่องจากปัญหา ด้านการบริหารจัดการโรงเรียน หลักสูตร และการ จัดการเรียนการสอน โดยพบว่าในส่วนของงานการบริหารจัดการโรงเรียนนั้น ผู้บริหารขาดทักษะในการ เป็นนักบริหาร ไม่มีระบบฐานข้อมูล งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดความพร้อมด้านสภาพแวดล้อม สถานที่ และที่สำคัญหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในส่วนของหลักสูตรนั้น พบว่า หลักสูตรไม่สามารถเทียบโอนได้ การจัดการเรียนการสอนยังไม่ สามารถบูรณาการระหว่างหลักสูตรศาสนาและหลักสูตรสามัญ พบว่าครูขาดความรู้ใหม่ๆ และขาด ทักษะกระบวนการสอน สื่อการเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องเรียนไม่สอดคล้องกับจำนวนนักเรียน (ทิฆัมพร สมพงษ์, 2559) ซึ่งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จำเป็นต้องมีการปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน ความพร้อมของ องค์กรประกอบต่าง ๆ ความพอเพียงของอุปกรณ์การเรียนการสอน (อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง, 2015) ซึ่ง สอดคล้องจากการสัมภาษณ์การอมมี สารี(2560, มีนาคม 18, สัมภาษณ์) กล่าวว่า “การศึกษาใน โรงเรียนตอนนี้ก็มีวิชาศาสนาอยู่แล้วแต่อีกเรื่องหนึ่งคือครูหรือผู้สอนไม่ค่อยมีสื่อการสอนหรือไม่มี

ทักษะการสอนส่วนใหญ่มีแบบบรรยายมันทำให้เด็กลำเอียงนะผมว่าขาดการผูกเรื่องศาสนากับโลกภายนอกไม่ได้บูรณาการหรืออาจจะมีการบูรณาการแต่ก็ไม่สม่ำเสมอ” ซึ่งสภาวะการณ์ดังกล่าวนั้นก็ยังส่งผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมเยาวชนมุสลิมเป็นอย่างมาก อันเนื่องจากเยาวชนมุสลิมส่วนใหญ่ในพื้นที่ ศึกษาในสถาบันการศึกษาปอเนาะ และ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ฉะนั้นยังมีบทบาทต่อการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยตรงจำเป็นต้องมีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมสมัยเพื่อสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกปัจจุบัน (อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง, 2015) โดยที่ยุคความรู้ในการจัดการศึกษาควรไปในทิศทางทางของความสุขเพื่อชีวิตที่ดีลูกศิษย์ในยุคความรู้กระตุ้นให้ศิษย์เรียนรู้ตลอดชีวิต ครูจึงต้องยึดหลักสอนน้อยเรียนมาก ด้วยจัดกิจกรรมต่างๆ ให้กับผู้เรียน ครูต้องตอบได้ว่า ศิษย์ได้เรียนอะไร และเพื่อให้ศิษย์ได้อะไร การประสบผลสำเร็จได้นั้น ครูต้องทำอะไร ไม่ทำอะไร การทำหน้าที่ครูจึงไม่ผิดทาง คือ ทำให้ศิษย์เรียนไม่สนุกหรือเรียนแบบขาดทักษะสำคัญ “ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21” จะเกิดขึ้นได้จาก “ครูต้องไม่สอน แต่ต้องออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวก” ในการเรียนรู้ให้ศิษย์ได้เรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ แล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจและสมองของตนเอง การเรียนรู้แบบนี้เรียกว่า PBL (วิจารณ์ พาณิช, 2555) ซึ่งสอดคล้องตามข้อเสนอแนะของมรรชูเกี เจ๊ะนา(2560, มีนาคม 24, สัมภาษณ์) ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ กล่าวว่า “ครูหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้ทางด้านศาสนานั้นจะต้องมีรูปแบบใหม่ใหม่ในการสอนเพราะเด็กบางกลุ่มเค้าไม่ค่อยสนใจแล้วแบบบรรยายถ้าหากว่าเป็นอัลกุรอานก็จะต้องเป็นอัลกุรอานที่สามารถแปลเป็นภาษาไทยได้ เนื้อหาถูกแขวนไว้บนสื่อเพราะให้เด็กรุ่นใหม่ใกล้ชิดศาสนามากขึ้น” ด้านอับดุลเลาะ กามง(2560, มีนาคม 26, สัมภาษณ์) ได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ว่า “เรื่องของมุสลิมเราที่เรียนศาสนาเป็นการเรียนแค่ท่องจำแล้วก็แปลความหมายแค่นั้นเองส่วนจากการปฏิบัติจริงนี้ไม่ค่อยมีไปเรียนเพื่อที่จะบอกว่าไปเรียนทางด้านศาสนามาแล้วจะเป็นคนดีมีความสำคัญในเรื่องของการศึกษาของเยาวชนเข้าใจแหละว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียนแต่เค้าเองจะต้องมามีส่วนร่วมในการผลักดันเรื่องการศึกษาหรือเค้าเองเค้าคิดว่าเค้าเรียนน้อยหรือเปล่าอีกอย่างหนึ่งเค้าเรียนน้อยเค้าก็จะไม่ให้ความสำคัญแล้วก็จะส่งผลต่อการสร้างแนวคิด วิสัยทัศน์ในการพัฒนาคนแบบรุ่นใหม่ที่จะต้องใช้ความรู้”

ด้านมูฮำหมัดกิสตี กิโตะ(2560, มีนาคม 20, สัมภาษณ์) ได้ให้การสัมภาษณ์ว่า “โรงเรียนบางโรงเรียนครูที่สอนเด็กก็ไม่ค่อยได้เข้าใจนะอาศัยกลุ่มเพื่อนเท่านั้นแหละเหมือนบางที่ก็ไปติววิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์แบบนี้กับเพื่อนแล้วเด็กพวกนี้จะได้กลับวิชาดีมากกว่าเรียนในห้องเรียนวิชาอัลกุรอานทางด้านศาสนาก็ส่วนใหญ่จะเห็นแบบบรรยายตีความบางที่เด็กตีความผิดๆก็มีซึ่งส่งผลทำให้เขาเนี่ยไปประพฤติปฏิบัติที่ผิดๆไปด้วยการศึกษาตอนนี้คิดว่ายังไม่เข้าถึงถึงจะเข้าถึงบางส่วนแต่ไม่เต็มที่มีความจริงของความรู้เป็นอย่างไรการศึกษาบางอย่างของคนในชนบทและคนในเมืองก็จะ

ต่างกันโดยเฉพาะในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ของเราที่พ่อแม่ไม่ค่อยสนับสนุนเรื่องของการศึกษาเท่าไรนะสนับสนุนแต่ก็ไม่ชัดเจนไม่ทำตามให้เฉพาะเงินนะบางครอบครัวโดยที่ไม่ตามเลยว่าพ่อแม่ลูกไปแบบไหนไปอยู่ตรงไหนบางที่พ่อแม่ต้องออกไปทำงานแต่เช้าซึ่งเด็กนั้นไม่ค่อยมีโอกาสอยู่กับพ่อแม่ก็เป็นปัญหาแล้ว” จากบทสัมภาษณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าสภาพการจัดการศึกษานั้นมีผลต่อการกำหนดชะตากรรมและการกำหนดเอกลักษณ์แห่งตนของเยาวชนที่เข้าไปศึกษาในระบบการศึกษาหรือนอกระบบการศึกษา การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ไม่สามารถทำให้เด็กไทยมีทักษะหรือคุณสมบัติมากพอที่จะดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพอยู่ในศตวรรษที่ 21 จากการสัมภาษณ์ดังกล่าว ทำให้สามารถมองเห็นปัญหาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น แต่สำหรับผู้ใหญ่นั้นภาพปัญหานี้อาจยังไม่ชัดเจนมากนัก เพราะผลของมันจะเกิดขึ้นในระยะยาวเมื่อเด็กโตขึ้น หรือเรียนในระดับที่สูงขึ้น และต้องใช้ชีวิตด้วยตัวเอง ด้วยเหตุนี้คนส่วนหนึ่งจึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาช่วงปฐมวัยมากนัก เพราะคิดว่าเป็นเรื่องของอนาคต ปัญหาที่ปรากฏให้เห็นและกำลังขยายตัวขึ้นเรื่อยๆ คือ เด็กเรียนวิชาการมากขึ้นแต่ไอคิวต่ำลง มีอาการป่วยเป็นโรคเครียดตั้งแต่อายุยังน้อยเพิ่มขึ้น มีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนมากขึ้น มีผู้ใหญ่ที่คนตกงานมากขึ้น ปัญหาเหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นทันที แต่หากมองให้ลึกลงไป กลับเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงมาจากพื้นฐานการพัฒนาที่ยาว นานมาตั้งแต่อดีต (ผู้จัดการออนไลน์, 2012) ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวล้วนก็ให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ขึ้น และอาจจะก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมาอีกด้วย

6. การเลี้ยงดูบุตรของสถาบันครอบครัว

สถาบันครอบครัวเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดของสังคม หากครอบครัวเข้มแข็ง สังคมก็จะเข้มแข็งไปด้วย ปัจจุบันปัญหาสังคมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อาทิ การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การไม่รักนวลสงวนตัว เป็นต้น หากมองย้อนกลับไปจะพบว่าเกิดจากรากฐานครอบครัวที่อ่อนแอลง หากสังคมไทยไม่ตระหนักถึงความสำคัญของสถาบันครอบครัว มีการละเลยเพิกเฉยต่อสิ่งที่เกิดขึ้นอนาคตของสังคมไทยจะอ่อนแอลงเรื่อย ๆ และจะนำไปสู่ปัญหาตามมามากมาย (ศิริรัตน์ แอดสกุล, 2014) ในขณะที่นักวิจัยด้านพฤติกรรมศาสตร์ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณลักษณะทางจิต ปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว และปัจจัยอิทธิพลความรุนแรงกับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลา พบว่า ความคับข้องใจ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกดขี่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย อิทธิพลความรุนแรงของเพื่อน อิทธิพลความรุนแรงของสื่อโทรทัศน์ อิทธิพลความรุนแรงของเกม และอิทธิพลความรุนแรงของบิดามารดา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียน (เกษตรชัย และหิม, 2555) ซึ่งการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าการเลี้ยงดูบุตรของพ่อแม่ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อการใช้ชีวิตในสังคม

ในขณะที่นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยลอนดอนได้เขียนหนังสือ เรื่อง Islamic Counseling และมีเนื้อหาบางตอนที่เสนออย่างน่าสนใจว่า บทบาทของครอบครัวมุสลิมในการแก้ไขปัญหาติดยาเสพติดนั้นคือการรับผิดชอบ การใส่ใจและติดตามการดูแลอย่างต่อเนื่อง ถามพูดคุยร่วมกันเพื่อหาทางออกร่วมกันบุตร จากเนื้อหาตอนหนึ่งดังกล่าวเห็นได้ว่า ความรับผิดชอบ การเอาใจใส่ และการพูดคุยเป็นวิธีการหนึ่งในการช่วยเหลือบุตรให้รอดพ้นจากพฤติกรรมต่างๆ (Rasool, 2016) ดังที่อัลฮัม ดามารี(2560, มีนาคม 20, สัมภาษณ์) ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กล่าวว่าทุกสิ่งทุกอย่างพื้นฐานทุกอย่างของเด็กอยู่ที่ครอบครัวสถาบันแรกที่เด็กจะต้องได้รับการบ่มเพาะคือครอบครัวการเลี้ยงดูจะต้องถูกสอนดีส่วนเรื่องของสถาบันครูหรือโรงเรียนก็เป็นสถาบันรองลงมาจะสอนให้เด็กรู้จักเอาตัวรอดในสังคมแต่อย่างไรก็แล้วแต่เนี่ยครอบครัวเขาจะต้องติดตามเราจะเห็นว่าตอนนี้ผู้ปกครองเวลาส่งเด็กไปโรงเรียนก็ส่งไปอย่างเดียวไปตามเลยว่าคุณทำการบ้านหรือเปล่า เพราะฉะนั้นเราจะเห็นได้ว่าแม้แต่การบ้านพ่อแม่ยังไม่ได้อ่านเลยพฤติกรรมของเด็กจะเป็นเช่นไรเพราะฉะนั้นตัวนี้เป็นตัวสำคัญที่สุดนั่นก็คือเรื่องของครอบครัวแต่ด้วยสภาพสังคมในพื้นที่สามจังหวัด จากการศึกษาความหลากหลายในการย้ายถิ่นของมุสลิมสามจังหวัดภาคใต้ : ใครไปมาเลเซีย และใครไปที่อื่น (อารีย์ จำปากลาง, 2557) พบว่ามุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กว่าครึ่งเลือกเข้าไปใช้แรงงานในประเทศมาเลเซีย อย่างไรก็ตาม อีกเกือบครึ่งของผู้ย้ายถิ่นมุสลิมจากสามจังหวัดภาคใต้ ย้ายไปถิ่นปลายทางอื่น ผลการศึกษาสะท้อนกระบวนการคัดสรรที่แตกต่างกันของแหล่งปลายทางสองที่นี้ ผลการศึกษาครั้งสอดคล้องกับรอมือละหว่ามิง (2560, มีนาคม 19, สัมภาษณ์) ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กล่าวว่า “พ่อแม่ไม่ทันใส่ใจที่ลูกไปอยู่มาเลเซียเพราะจะกลับไทยไม่ได้ปัญหาสามจังหวัดก็อาจจะส่งผลต่อลูกหลานนะเราไม่รู้เลยว่าคดีลูกเป็นยังไงบ้างซึ่งบางทีก็ปล่อยให้อยู่กับยายพ่อแม่ไม่ทันแล้วก็ไม่ค่อยกลับมาดูลูกเลยบางทีก็มีปัญหาเหมือนกัน” ส่วนมุณีเราะฮะ ดารีมา(2560, มีนาคม 19, สัมภาษณ์) ได้ให้การสัมภาษณ์ว่า “ปัญหาหนึ่งที่ทำให้เด็กมีปัญหาก็คือพ่อแม่ทำงานเข้าโดยส่วนใหญ่ลูกก็จะมีปัญหาไม่มีบ้านหรือบางครอบครัวที่พ่อแม่ต้องออกเข้าตรูซึ่งลูกก็ยังไม่ตื่นพออีกที่ลูกก็กลับมาแล้วพ่อแม่ก็ไม่เจอหน้าก็กลับมันนอนเจอกันก็นานๆครั้งก็มีนะพ่อแม่ต้องไปทำอย่างแบบนี้” ในขณะที่ความรู้ทักษะและความเข้าใจของพ่อแม่ที่มีต่อวิธีการเลี้ยงดูบุตรนั้นเป็นเรื่องจำเป็น โดยเฉพาะการเลี้ยงดูบุตรในช่วงสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้เมื่อเห็นชัดแล้วว่าปัญหาของการพัฒนาเด็กมีสาเหตุเริ่มมาจากผู้ใหญ่ ซึ่งล้วนแล้วมีผลต่อการพัฒนาของเด็กมากที่สุด ผู้ปกครองจะต้องมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติ ความเชื่อเกี่ยวกับการศึกษาของเด็ก ผู้ปกครองต้องสามารถสนับสนุนช่วยเพิ่มทักษะและการพัฒนาที่เหมาะสมโดยเฉพาะการส่งเสริมการมีคุณธรรมจริยธรรม ดังที่มูฮำหมัดกิซตี กิโตะ (2560, มีนาคม 19, สัมภาษณ์) ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ กล่าวว่า “การดูแลของครอบครัวยังไม่ถึงตัวเด็กวิธีการเรียนรู้ของครอบครัวในการดูแลเด็กเองเพื่อที่จะให้ทันกับโลกปัจจุบันทันกับโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงไม่ค่อยได้เพราะฉะนั้นหน้าที่ของครอบครัวก็จะต้อง

เรียนรู้วิธีการใหม่ใหม่เช่นกันสุดท้ายก็จะส่งผลกับเด็กถ้าหากว่าครอบครัวมีวิธีการที่ดีก็จะดีแต่ถ้ามีวิธีการที่ไม่ตอบสนองหรือไปบังคับขู่เข็ญมากเกินไปก็จะมีผลต่อเด็กเช่นกัน” นอกจากนั้นแล้ว ผู้ปกครองต้องให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับการสัมผัส การสังเกต และที่สำคัญคือเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ รวมไปถึงกิจกรรมร่วมกับครอบครัว ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมองทั้งสองซีกไปพร้อมๆกัน ฝึกคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาและลงมือทำซึ่งสอดคล้องกับ พารูวัน สือนิ(2560, มีนาคม 24, สัมภาษณ์) ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ กล่าวคือ “หลักๆอยู่ที่ครอบครัวเลยในการดูแลปัญหาของการเลี้ยงดูบางครอบครัวเด็กบางคนถูกเลี้ยงมาดีพ่อแม่เอาใจมากเกินไปเด็กโตขึ้นเค้าจะไม่ค่อยมีทักษะในการแก้ปัญหาหรือทักษะทางสังคมอะไรแบบนี้ แล้วจะส่งผลต่อเรื่องอื่นๆเช่นกันอย่างเช่นการคิดวิเคราะห์เรื่องของการใช้ชีวิต” และที่สำคัญยิ่งกว่านั้นคือ การให้ความสำคัญต่อการศึกษาศึกษาของครอบครัวจะเป็นทางออกหนึ่งในการพัฒนาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชน ในขณะที่เดียวกันต้องส่งเสริมให้ลูกใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติ ต้องควบคุมการใช้สื่อและเทคโนโลยีของลูก อันเนื่องจากขณะนี้การสื่อสารต่างๆรวมถึงอุปกรณ์และเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่เข้าถึงง่าย ทั้งโทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต และอินเทอร์เน็ต ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ที่ปัจจุบันไม่สามารถหลีกเลี่ยงการใช้งานอุปกรณ์เหล่านี้ได้แล้ว ดังนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองควรเลือกรูปแบบที่จะให้ลูกและควรมีการติดตามการใช้งานของลูกอย่างใกล้ชิด

ข้อเสนอแนะ

จากการการศึกษาข้างต้นชี้ให้เห็นว่าสาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น ชุมชน ครอบครัว ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนาและบุคลากรทางการศึกษา ล้วนเป็นบุคคลที่มีผลต่อพฤติกรรมของเยาวชน การได้เพิ่มทักษะการเรียนรู้เรื่องการดูแลเยาวชนจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพื่อเพิ่มพูนและเป็นแนวทางในการพัฒนาเยาวชนที่ถูกวิธี มีขั้นตอนที่ต้องสอดคล้องกับวิถีอิสลาม นอกจากนี้ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถช่วยให้บุคคล องค์กรทางศาสนา และองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการดูแลพฤติกรรมเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้นำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเพื่อกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เป็นรูปธรรมสำหรับการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคม เช่น การส่งเสริมวิธีการเลี้ยงดูบุตรที่ต้องตามหลักอิสลาม แนวทางการพัฒนาหลักธรรมภิบาลของผู้นำชุมชนมุสลิม การพัฒนารูปแบบการศึกษาให้สอดคล้องตามวัฒนธรรมและวิถีอิสลาม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- เกษตรชัย และหิมา, และ อุทิศ สังขรัตน์. (2012). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณลักษณะทางจิตปัจจัย การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวและปัจจัยอิทธิพลความรุนแรงกับพฤติกรรมการรังแกของ นักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลา. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตหาดใหญ่*, 4(2), 65-82.
- ดลยา เทียนทอง. (2556). ๑ ทศวรรษ ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา. *ทิฆัมพร สมพงษ์*. (2559). การบริหารสถานศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมในสามจังหวัดชายแดน ภาคใต้. *วารสาร หาดใหญ่วิชาการ*, 14(1), 97-107.
- ประเวศ วะสี. (2555). จุดเปลี่ยนมหาวิทยาลัยไทย-จุดเปลี่ยนประเทศไทย. *โพลีเทค*, 10(3463), 2
- พินิต จิตติยาพันธ์ (2550). *อิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ต่อพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากหลักการ ศรัทธาของเยาวชนไทยมุสลิมในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา*(วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา บัณฑิต).มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ปัตตานี.
- ภาคิน นิมมานนรงค์.(2559). *การศึกษาของผู้ถูกกดขี่*. กรุงเทพฯ : ปลากระโดด.
- ยูโซะ ตาเละ.(ม.ป.ป.). *อิสลามและวัฒนธรรม*. ปัตตานี : วิทยาลัยอิสลามศึกษา.
- วิจารณ์ พาณิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: แผนพัฒนาจิตเพื่อ สุขภาพ มูลนิธิ สดศรี – สฤษดิ์วงศ์.
- วิเชียร ไชยบัง. (2557). *วุฒิภาวะของความเป็นครู*. กรุงเทพฯ. เรียนนอกกะลา
- ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี. (2560, มีนาคม 13). เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยการพัฒนาจังหวัด ชายแดนภาคใต้ในท่ามกลาง 8 ปีของความรุนแรง. สืบค้นจาก <http://www.deepsouthwatch.org/node>
- ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2014). สถานการณ์ครอบครัวไทย: กรณีศึกษาครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในเขต กรุงเทพมหานคร. *วารสารการเมืองการบริหารและกฎหมาย*, 5(1), 17-45.
- ศูนย์โลกสัมพันธ์ไทย.(2560, มีนาคม 2). ปอเนาะกับการพัฒนาภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในปัตตานี ยะลา และนราธิวาส. สืบค้นจาก <http://www.thaiworld.org/th/thailand>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *ขับเคลื่อนนโยบาย สพฐ ปี50*. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนิสิต
- สำนักประชาสัมพันธ์. (2560, มีนาคม 2). ผู้นำศาสนาสร้างสันติสุข. สืบค้นจาก http://region1.prd.go.th/ewt_news.php

- อณิส อมาตยกุล. (2560, เมษายน12). เยาวชนมุสลิมอยู่อย่างไรในกระแสโลกาภิวัตน์ .สืบค้นจาก http://www.peace.mahidol.ac.th/th/index.php?option=com_content&task=view&id=434&Itemid=108
- อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง. (2015). Transform Thailand การปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทย. *วารสารรัฐ สะมิแล (RUSAMELAE JOURNAL)*, 36(3), 92-99
- อัสรัน นิยมเดชา. (2560, เมษายน 12). ความมหัสจรรย์ของวิทยาศาสตร์ที่มีอยู่ในอัลกุรอาน. สืบค้นจาก <https://islamhouse.com/th/articles/19166>
- อารีย์ จำปากลาย. (2557). *ความหลากหลายทางประชากรและสังคมในประเทศไทย ณ ปี 2558*. นครปฐม.
- Basri. (2015). Conceptualizing Islamic based: An attempt toward Islamization of Educational System in Aceh. *Jurnal Ilmiah didaktika*.15(2), 123-135.
- Laeheem, K., & Baka, D. (2009). Risk factors related to youths' violence behaviors in the three southern border provinces of Thailand. *Songklanakarinn Journal of Social Sciences and Humanities*, 15(6), 897-911.
- McLuhan. (1964). *Understanding Media: The Extensions of Man*. London: McGraw-Hill.
- Murtaza, G.(2016). Impact of Islamic work ethics on organizational citizenship behaviors and knowledge-sharing behaviors. *Journal of Business Ethics*, 133(2), 325-333.
- Mustafa. (1987). *Megenal Diri dan Wali Allah*. Malaysia : Aman Press.
- Rashed. (2016). *Islam and Sustainable development*. USA : Routledge.
- Rasool. (2016). *Islamic Counseling: An introduction to theory and practice*. UK : Rotledge.

Islamic Learning Model for Islamic Behavior Development of Risky Muslim Youth in Three Southern Border Provinces

Abdullah Chelong¹ Kasetchai Leaheem²

Ph.d. (Candidate), Human and Social Development, Faculty of Liberal Arts,
Prince of Songkla University¹

Associate Professor Dr., Department of Educational Foundation, Faculty of Liberal Arts,
Prince of Songkla University²

Abstract

This research aims to study the Islamic learning approaches that affect the Islamic behavior of Muslim youth in the three provinces using qualitative research methods, documentary analysis and focus group discussion. Data from two focus group discussions, 8 Muslim youth leaders in the three southern provinces and 8 Muslim leaders, are presented in descriptive analysis. The research found that the Holy Qur'an and the verse of the Prophet Muhammad (al-Hadith) are the fundamental of Islamic learning with AKHLAQ (Principles of Ethics), IBADAH (Principles of Integrity), SHA'RIAH (Principles of Islam), AKIDAH (Principles of Faith), and IHSAN (Excellence) as ways to life. Promoting Muslim youth learning in all dimensions with self-management and self-control under Islamic concepts, and having methods of religious activities using community and family as learning reinforcement empower the Islamic learning approaches that affect Islamic behavior of Muslim youth in risky areas in three provinces, southern Thailand.

Keywords: Islamic learning, Muslim youth, Three Southern border provinces.

รูปแบบการเรียนรู้อิสลามเพื่อพัฒนาพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่ม เสียงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง¹ เกษตรชัย และหีม²

นักศึกษาระดับปริญญาเอก ปร.ด. พัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์¹

รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสียงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูล จากเอกสาร (Documentary Analysis) และวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 8 คน และกลุ่มนักวิชาการ ผู้นำมุสลิม จำนวน 8 คน นำเสนอผลเชิงพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า พระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน และตัวบทวจนะของท่านศาสดามุฮัมมัด (อัลฮาดิษ) เป็นฐานของการเรียนรู้ของอิสลาม โดยมีหลักอัคราก (หลักจริยธรรม) หลักอึบาดะฮ (หลักปฏิบัติ) หลักซารีอะฮ (ธรรมนูญอิสลาม) หลักอากีดะฮ (หลักเชื่อมั่นศรัทธา) หลักอิฮซาน (หลักความดี) เป็นแนวทางการดำรงชีวิต โดยที่เยาวชนมุสลิมต้องเรียนรู้และได้รับการส่งเสริมองค์ความรู้ในทุกมิติ มีวิธีการจัดการและควบคุมตนเองภายใต้กรอบแนวคิดของอิสลาม มีวิธีการทบทวนระดับการปฏิบัติศาสนกิจ ใช้พลังชุมชนเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ รวมไปถึงการได้รับพลังเสริมจากครอบครัว มาเป็นวิธีการในการขับเคลื่อนรูปแบบการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสียงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

คำสำคัญ : การเรียนรู้อิสลาม เยาวชนมุสลิม และสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

บทนำ

ท่ามกลางวิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกปัจจุบัน ยังมีวิกฤตการณ์ที่จะต้องร่วมกันพัฒนาและเติมเต็มสิ่งที่ขาดหายไปกับมนุษย์และสังคม ร่วมกันหาวิธีเพื่อนำไปสู่สังคมแห่งปัญญาสามารถดำรงตนในโลกที่สลับซับซ้อนบนพื้นฐานคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม แต่เป็นเรื่องยากนักที่มนุษย์ทั้งโลกจะสามารถร่วมกันแก้ปัญหาสิ่งต่าง ๆ บนโลกนี้ได้ หากเว้นแต่มนุษย์เข้าใจตัวตนอย่างแท้จริง “การเรียนรู้” จึงเป็นทางออกสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาวิกฤตการณ์ต่าง ๆ บนโลกใบนี้โดยเฉพาะการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ที่สังคมให้ความสำคัญกับการปฏิรูป

การเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพของมนุษย์ ทั้งนี้เพื่อยกระดับให้มนุษย์ทุกคนสามารถดำรงตนได้อย่างผาสุก มีคุณธรรมอันดีงาม อันเนื่องจากการเรียนรู้เป็นความสามารถที่มนุษย์มี แตกต่างไปจากสรรพสิ่งทั้งมวลบนโลก ทำให้มนุษย์ปรับตัวและสร้างสรรค์ สังคมวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องอย่างไม่หยุดยั้ง นำไปสู่การเรียนรู้ที่ทรงคุณค่า คือการเรียนรู้ที่ใช้พลังร่วมกันในการสร้างสรรค์สังคม ที่ทุกกลุ่มในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และเป็นการเรียนรู้ที่จะใช้ศักยภาพของตนเองและคนรอบข้างมาผสานกัน เพื่อสร้างสรรค์สังคมที่ดี ดังที่เนื้อหาได้ปรากฏตอนหนึ่งในหนังสือภาษามลายู เรื่อง Munusia dan Islam หมายถึง มนุษย์และอิสลาม เป็นงานเขียนของ Haron Din (2015) ได้กล่าวถึง ความประเสริฐของมนุษย์ต่อการเรียนรู้ว่า ท่ามกลางสรรพสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นจากอัลลอฮ์ (ซบ) จะมีมนุษย์เท่านั้นที่มีความประเสริฐยิ่งนัก เพราะพระองค์ประทานความคิดสติปัญญา มนุษย์มีความสูงส่งดังดาวบนท้องฟ้า และคุณค่าของมนุษย์ก็ไม่ใช่เพียงแค่อารมณ์กายภาพภายนอกเท่านั้น แต่หากคือจิตวิญญาณและปัญญาที่เหนือกว่าสัตว์ ในขณะที่วิถีการดำรงชีวิตของอิสลามนั้นได้ถูกกำหนดด้วยพระองค์อัลลอฮ์ (ซบ) อย่างสมบูรณ์แบบแล้วนั้นคือบทบัญญัติในคัมภีร์อัลกุรอาน รวมไปถึงการปฏิบัติตนตามแนวทางของท่านศาสดามุฮัมมัด (ซล) ซึ่งเป็นศาสนานูตของพระองค์ ทั้งสองจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่าง ๆ ของมุสลิม เพราะเป้าหมายของการเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรม

แต่ด้วยสภาพปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้อิสลามของเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งมีความหลากหลายมากกว่าท้องถิ่นอื่น ๆ มีการจัดการศึกษาจากหน่วยงานหลายประกอบด้วยสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทว่าตัวเยาวชนเอง ต้องอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางสังคมที่วิกฤติ และอันตรายนานาประการ และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับชาติมาก รัฐบาลจึงได้มีนโยบายที่ต้องการให้พื้นที่ของจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาส จังหวัดสตูล และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา เป็นเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะด้านการศึกษาที่ต้องจัดให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมให้เกิดสันติสุข ทั้งนี้เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาคนและสังคมของประเทศ ให้มีคุณภาพ(south deep outlook, 2560)ในขณะที่สุมาวดี พวงจันทร์, (2559) ได้ศึกษายุทธศาสตร์การจัดการศึกษาในเขตพื้นที่พิเศษ พบว่า การเรียนรู้หรือการศึกษาต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน ต้องมีวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในด้านการจัดการศึกษาทั้งอาเซียนและนานาชาติ และดำเนินตามแนวทางพระราชดำริเพื่อสร้างอาชีพอย่างยั่งยืน

จากความสำคัญดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า รูปแบบการเรียนรู้ที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดใช้แดนภาคใต้ จึงถือเป็นการศึกษาเพื่อค้นหาวิธีการที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของเยาวชนมุสลิมบนพื้นฐานหลักการอิสลาม ซึ่งเป็นความ

ทำทนายในการวิจัย เพื่อนำไปสู่นวัตกรรมใหม่ในการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีผู้คนที่ในพื้นที่เข้ามามีบทบาทร่วมกันในการศึกษา บนพื้นฐานการนำพระบัญชาในคัมภีร์อัลกุรอาน และนำวิถันะของท่านศาสดามุฮัมมัด (ซล) รวมไปถึงการนำทฤษฎีทางด้านพัฒนามนุษย์และสังคม นำมาสังเคราะห์ให้ได้รูปแบบการเรียนรู้ที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ หวังเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางในการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้ที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ระเบียบวิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายประกอบด้วย การสังเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) จากบทบัญญัติในคัมภีร์อัลกุรอาน วรรณกรรมอิสลาม ตวับทวจนะของท่านศาสดามุฮัมมัด (อัลฮาดิษ) และวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ให้ข้อมูลในประเด็นที่เฉพาะเจาะจง โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้การสนทนากลุ่มเกิดแนวคิด และแสดงประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างละเอียดลึกซึ้ง กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำเยาวชนมุสลิมในพื้นที่ จำนวน 8 คน และกลุ่มนักวิชาการ ผู้นำมุสลิม จำนวน 8 คน ในวันที่ 7 ตุลาคม 2560 ณ อุทยานการเรียนรู้ยะลา จังหวัดยะลา ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Inductive analysis) คือ สร้างข้อสรุปจากสิ่งที่ปรากฏขึ้นจากการสังเคราะห์เอกสาร และการสนทนากลุ่ม และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบรายงานเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

การตรวจสอบข้อมูล

ตรวจสอบเพื่อยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อตรวจสอบและยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบ และนำไปปรับปรุงรูปแบบวิธีการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ โดยการสังเคราะห์เนื้อหาให้สอดคล้องกับขอบเขตในการศึกษา และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย

- 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 คน
- 2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านอิสลามศึกษา จำนวน 1 คน
- 3) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัดผลและประเมินผล จำนวน 1 คน

การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

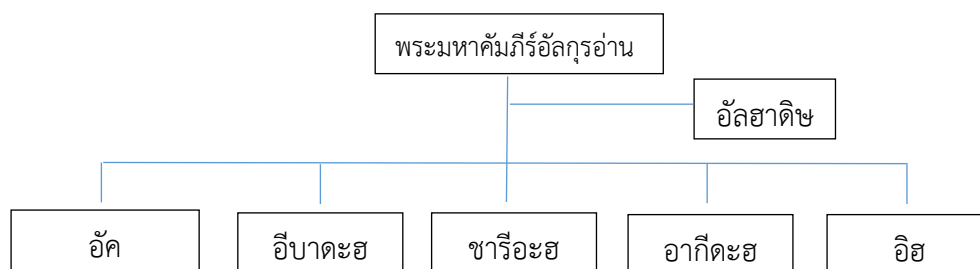
1. ผู้วิจัยแนะนำตัวเอง อธิบายวัตถุประสงค์ รวมทั้งขั้นตอน และรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลและขออนุญาตบันทึกเทปไว้ เพื่อความถูกต้องในการบันทึกข้อมูล
2. อธิบายให้ทราบว่าผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิในการตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยหรือไม่ก็ได้ และถ้าหากตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยสามารถถอนจากการวิจัยได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลต่อผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใด
3. ผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิที่จะรับรู้ข้อมูลตลอดจนสามารถตรวจสอบข้อมูล ของตัวเองได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัย

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

การศึกษาในรูปแบบการเรียนรู้ที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นการศึกษาเพื่อค้นหาวิธีการที่จะนำไปสู่การรับรู้ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของเยาวชนมุสลิมบนพื้นฐานหลักการอิสลาม ซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรม ดังที่ Bloom BS. (1968) ได้ให้ความหมายของจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ว่า เป็นผลของการเรียนรู้ที่เป็นความสามารถของสมอง ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้สึก นำไปสู่การเรียนรู้ที่เป็นความสามารถด้านการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ วิจารณ์ พานิช นักปฏิรูปการศึกษาไทย ได้กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นผลมาจากการกระทำหรือการคิด ซึ่งการเรียนรู้เป็นกระบวนการไม่ใช่ผล แต่สามารถตรวจสอบว่าเกิดการเรียนรู้ได้โดยดูที่ผล หรือสมรรถนะ ซึ่งการเรียนรู้นั้นเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงความรู้ ความเชื่อ พฤติกรรม หรือเจตคติ และมีผลระยะยาวต่อการคิดและพฤติกรรม

จากความหมายข้างต้นจึงต้องกลับไปมองถึงบทบัญญัติที่พระองค์อัลลอฮ์ (ซบ) ทรงประทานให้กับมนุษยชาติ ซึ่งกล่าวโดยสรุปจากคัมภีร์อัลกุรอาน ซูเราะห์อัลอัศร อัลลอฮ์ (ซบ) ทรงตรัสว่า “สาบานด้วยกาลเวลาซึ่งเป็นเวลาที่ชีวิตของมนุษย์จะสิ้นสุดลงและในการเวลานั้นมีความแปลกประหลาดมากมายหลายชนิด และบทเรียนมากมายที่ชี้บ่งถึงเดชะนุภาพและปัญญาญาณของพระองค์อัลลอฮ์ (ซบ) โดยที่ชนิดของมนุษย์นั้นอยู่ในสภาพของการขาดทุนและลดหลั่น เว้นแต่ผู้ที่มีคุณลักษณะ 4 ประการ คือ การอิหม่านและการศรัทธา การทำความดี และตักเตือนในสิ่งที่เป็นสัจธรรม และการตักเตือนกันให้มีความอดทนซึ่งเป็นมูลฐานของความดีความประเสริฐและเป็นรากฐานของศาสนา (ซูเราะห์อัลอัศร : 103) ฉะนั้นแล้ว ผลการเรียนรู้ที่เป็นความสามารถทางสมองของมุสลิม

เกิดขึ้นจากการศรัทธาที่เชื่อว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ (ซบ) และท่านมุฮัมมัด (ซล) เป็นศาสนาทูตของพระองค์ ซึ่งเป็นการรับรู้ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรม กล่าวคือ ศรัทธาต่อพระองค์อัลลอฮ์ (ซบ) ปฏิบัติตนตามหลักอากีเตฮ์ (หลักศรัทธา) มีอศลาก (จริยธรรม) ทำอิบาตะฮ์ (หลักปฏิบัติ) และดำรงตนภายใต้หลักซารีอะฮ์ (ธรรมนูญอิสลาม) (Haron Din, 2015) นอกจากนี้ในหนังสือเรื่อง Islam and Sustainable development : อิสลามกับการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นงานเขียนของ Odeh Rashed Al-Jayyasi (2016) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การเปลี่ยนแปลงที่สวยงามอีกประการหนึ่งของมุสลิมคือ การพัฒนาตัวตนจากข้างในสู่ภายนอก โดยใช้หลักความดี (หลักอียฮาน) เพื่อให้มนุษย์สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นบุญแจสำคัญที่จะช่วยสร้างโลกและรักษาโลกในฐานะที่เป็นผู้นำของแผ่นดิน ผู้วิจัยจึงได้สรุปแนวคิดข้างต้นให้เป็นรูปภาพ ดังภาพที่ปรากฏ ดังนี้

ภาพที่ 1 จุดเริ่มต้นของฐานความคิดที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของเยาวชนมุสลิม

จากภาพข้างต้นจะเห็นได้ว่า การพัฒนาพฤติกรรมของเยาวชนมุสลิมนั้น ต้องอาศัยรากฐานจากพระบัญชาจากอัลลอฮ์ (ซบ) ที่ปรากฏในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน ตลอดจนอัลฮาดิษ (วจนะของท่านศาสดามุฮัมมัด (ซล)) มาเป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบการพัฒนาเยาวชนมุสลิม เพราะอัลกุรอานล้วนแล้วแต่เป็นบทสรุปของมวลสรรพสิ่งทั้งหลายที่พระองค์สร้างขึ้นมา ผ่านวิถีชีวิตของท่านศาสดาเพื่อให้มุสลิมนำไปเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิต รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมที่ต้องดำรงตนบนฐานของศาสนาที่เรียกว่าซารีอะฮ์ (ธรรมนูญอิสลาม) เป็นกฎเกณฑ์มาควบคุมความถูกต้อง ถูกผิดในการดำรงตน โดยอาศัยการทำอิบาตะฮ์ (การปฏิบัติศาสนากิจ) ที่มุสลิมต้องกระทำ เช่น การละหมาด การถือศีลอด การให้ทาน การประกอบพิธีฮัจญ์ เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการปฏิบัติที่ถูกบัญญัติไว้ให้เป็นแก่นแท้ของการดำรงชีวิต ในขณะที่มุสลิมก็ต้องใช้หลักการของอียฮาน (หลักความดี) เพื่อทำความเข้าใจในความเป็นมนุษย์และตัวตน เพื่อตรวจสอบทบทวนตนเองให้อยู่ภายใต้ความถูกต้อง และมารยาทที่งดงามของมุสลิม พร้อมทั้งต้องสร้างประโยชน์ และช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ดังคำกล่าวของท่านศาสดามุฮัมมัด (ซล) ได้กล่าวตอนหนึ่งว่า “ศาสนา คือ การตักเตือนเพื่ออัลลอฮ์ เพื่อรอซูล เพื่อผู้นำมุสลิมทั้งมวล ตลอดจนบุคคลทั่วไปในหมู่ของพวกเขา” (อัล

ฮาดีษบุคอรี เล่มที่ 1) ซึ่งเป้าหมายของพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ได้รับการพัฒนานั้น ต้องมองไปที่เป้าหมายสุดท้าย คือ การกลับไปอย่างพระองค์ ด้วยสวรรค์ชั้นฟ้าที่คอยต้อนรับผู้กระทำความดีงาม ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ (ซบ) ได้ตรัสไว้ในคัมภีร์อัลกุรอานในซูเราะห์อัศศ็อบ ความว่า “พระองค์จะทรงอภัยให้แก่พวกเจ้าซึ่งการทำบาปของพวกเขา และจะส่งให้พวกเจ้าเข้าไปในสวรรค์ที่หลากหลาย มีลำน้ำหลายสาย ไหลผ่าน ณ เบื้องล่างของสวรรค์ และที่พำนักอันบรมสุขในสวนสวรรค์ที่หลากหลายอันสถาพร นั่นคือชัยชนะอันใหญ่หลวง และสิ่งอื่น ๆ อีกที่พวกเจ้ารักชอบมัน จะได้รับการช่วยเหลือจากอัลลอฮ์ (ซบ) และการพิชิตอันใกล้นี้ และจงแจ้งข่าวดีแก่บรรดาผู้ศรัทธาเถิด โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงเป็นผู้ช่วยเหลือในทางขององค์อัลลอฮ์ (ซบ) ดังเช่น อีซา อิบนู มَرْยัม ได้กล่าวแก่บรรดาสาวกกว่า “ผู้ใดจะช่วยเหลือในทางอัลลอฮ์” บรรดาสาวกได้กล่าวว่า “พวกเราเป็นผู้ช่วยเหลือในทางของอัลลอฮ์” (อัลกุรอาน ซูเราะห์ ที่ 61)

จากความสำคัญดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า รูปแบบการเรียนรู้ที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงถือเป็นการศึกษาเพื่อค้นหาวิธีการที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของเยาวชนมุสลิมบนพื้นฐานหลักการอิสลาม ตามที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปข้างต้นแล้ว จากการให้ข้อมูลของผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาเยาวชนมุสลิมได้ให้ความเห็นว่า “การเรียนรู้อิสลามนั้นต้องใช้รูปแบบที่ปรากฏชัดเจนในคัมภีร์อัลกุรอาน แล้วมาบูรณาการกับโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง เพราะมนุษย์ในโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงเชิงสิ่งแวดล้อม รูปแบบวิธีการสมัยใหม่ที่สอดคล้องกับยุคสมัยใหม่จึงจำเป็นต่อการออกแบบการเรียนรู้” (บัดรี มาฮาพิสุจน์) ข้อเสนอดังกล่าวยังสอดคล้องกับเนื้อหาที่ปรากฏในตอนหนึ่งของหนังสือจิตวิทยาให้คำปรึกษาเรื่องการให้คำปรึกษาในอิสลาม : Islamic Counseling ซึ่งเป็นงานเขียนของ G.Hussein Rasool (2016) ตอนหนึ่งว่า การให้คำปรึกษาในอิสลามนั้นไม่ใช่เป็นแนวคิดใหม่ หากแต่คือ การตักเตือนนั่นเอง ซึ่งการค้นหาวิธีการตักเตือนร่วมสมัยที่สามารถตอบสนองกับโลกปัจจุบันได้ จะเป็นการค้นหาอีกวิธีการหนึ่ง เพื่อให้เข้าถึงจิตใจของมนุษย์ในโลกปัจจุบัน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เนื้อหาจากเครื่องมืองานวิจัย เรื่อง ศึกษาแบบการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้ได้ผลสรุป ดังนี้

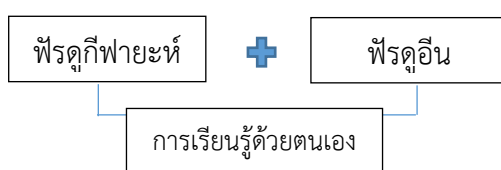
1. เยาวชนมุสลิมต้องเรียนรู้และได้รับการส่งเสริมองค์ความรู้ในทุกมิติ

การศึกษานับเป็นกุญแจไขที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ โดยเฉพาะการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนาและสามารถบูรณาการไปใช้กับชีวิตจริงได้ ดังที่บทหนึ่งของวจนะของท่านศาสดามุฮัมมัด (ซล) ที่กล่าวว่า “มีความจำเป็นต้องมีความรู้ก่อนที่จะพูด ก่อนที่จะทำ” ซึ่งสอดคล้องกับคำดำรัสของอัลลอฮ์ (ซบ) ตรัสว่า “ดังนั้นท่านจงรู้เถิดว่าแท้จริงไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ ดังนั้นอัลลอฮ์จึงทรงเริ่มด้วยความรู้ และบรรดาปวงปราชญ์ทั้งหลายเป็นทนายทของ

บรรดานักปราชญ์ได้รับมรดกเป็นความรู้ บุคคลใดสนใจในเรื่องความรู้ก็เป็นผู้ที่มีส่วนแบ่งอย่างเต็มบริบูรณ์ และผู้ใฝ่ฝันในทางแสวงหาความรู้ อัลลอฮ์จะทรงให้เขาจ่ายต่อทางที่จะไปสวรรค์ อัลลอฮ์ตรัสว่า บรรดาผู้ที่มีความรู้เท่านั้นที่เกรงกลัวอัลลอฮ์ แต่ผู้ใดที่ตรงรอกมันได้หรือ นอกจากรบรดาผู้ทรงภูมิรู้ทั้งหลาย” นอกจากนั้นท่านนบีมุฮัมมัด (ซล) ยังได้กล่าวว่า “บุคคลใดที่อัลลอฮ์ประสงค์ให้เขาได้รับความดี อัลลอฮ์ทรงให้เขาเข้าใจศาสนา และความรู้ขึ้นอยู่กับการศึกษาเล่าเรียน” (ฮาดีษอัลบุคอรี เล่มที่ 1) ด้านผู้นำเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “ครั้งหนึ่งเขาเคยใช้ชีวิตในรูปแบบที่ผิดอันด้วยขาดโอกาสทางการศึกษา แต่เมื่อได้รับการสนับสนุนให้ศึกษาเล่าเรียน ทำให้เขาเข้าใจมากยิ่งขึ้นว่าการศึกษานั้นคือทางออกสุดท้ายของความล้มเหลวในชีวิต เพราะสิ่งเหล่านั้น คือมรดกที่ทรงคุณค่าที่สุดในชีวิต” (อับดุลกอดูศ สานี) สำหรับการพัฒนาเยาวชนมุสลิม กลุ่มเสี่ยงมีความจำเป็นยิ่งนักที่ต้องให้ความรู้ความเข้าใจด้านอิสลามศึกษาเพราะเป็นพื้นฐานของการศึกษาด้านอิสลามและวิถีของการดำรงชีวิตในอิสลาม ด้านวิทยาการอิสลามศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า “การพัฒนาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดใช้แดนภาคใต้ นอกจากการเติมความรู้ที่มีในสถาบันการศึกษาของรัฐแล้ว ต้องเพิ่มความรู้ด้านการศึกษาตลอดชีวิตด้วย ทั้งนี้ต้องนำเนื้อหาทางศาสนาอิสลาม คุณธรรมอิสลาม จริยธรรมอิสลาม หรือการเรียนรู้เข้าใจในอัลกุรอาน หรือ อรรถาธิบายอัลกุรอาน มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาตลอดชีวิตให้กับกลุ่มเยาวชนอีกด้วย” ด้านอุซตาซมัรซูกี มะติเยาะ ครูและโต๊ะอิหม่ามแห่งหนึ่งในพื้นที่ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่ว่า “เรื่องการศึกษาในอิสลามนั้น แม้แต่ในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานบทแรกที่ถูกประทานลงมา กับประโยคแรก คือ “อิกระเราะ” ซึ่งหมายถึง “เจ้าจงอ่าน” ดังนั้นการอ่านจึงเป็นจุดเริ่มต้นขององค์ความรู้ทั้งปวง การอ่านในที่นี้มิได้หมายถึงเพียงแค่การอ่าน แต่หมายถึงการวิเคราะห์ สังเคราะห์ การเชื่อมโยงองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตัวตน ให้ความแข็งแรงพร้อมที่จะทำคุณงามความดีต่อพระองค์ เพราะเป้าหมายสุดท้ายของมนุษย์ที่เชื่อในพระองค์ คือ การกลับไปยังพระองค์ การทำความดี การช่วยเหลือผู้คน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้รู้จะต้องมีอีกด้วย”

ด้านนางสาวซูไลลาห์ เจ๊ะหลง ครูสอนศาสนาอิสลามโรงเรียนรัฐแห่งหนึ่งได้กล่าวถึงการเติมเต็มความรู้จะเป็นอีกวิธีการของการพัฒนาเยาวชนมุสลิม กล่าวคือ “การพัฒนาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่อันเนื่องมาจากส่วนใหญ่เน้นถือศาสนาอิสลาม บทบัญญัติอัลกุรอาน จึงกลายเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนา รองลงมาคือ การศึกษาหรือการให้ความรู้ ทางด้านประวัติศาสตร์อิสลาม เพราะในบทเรียนทางประวัติศาสตร์อิสลามสามารถนำเอามาเป็นแบบอย่าง ในอดีตเราเคยออกจากความเป็นอวิชชา (ญาฮิลียะฮ) นั่นคือการศึกษาเล่าเรียน ซึ่งการส่งเสริมองค์ความรู้ให้กับเยาวชนนั้น ต้องประกอบด้วย ฟิรดูกีฟะยะห์ และฟิรดูอิน ซึ่งหมายถึงการศึกษาที่เป็นข้อบังคับที่ทุกคนต้องเรียน เช่น การศึกษาเรื่องหลักศรัทธา และหลักปฏิบัติ อาทิเช่น วิธีการอาบน้ำแล้ว การละหมาด การถือศีลอด เป็นต้น

ส่วนฟิรดูอีนนั้น หมายถึง การศึกษาที่ไม่บังคับสำหรับมุสลิม เพียงพอแล้วถ้ามุสลิมคนใดคนหนึ่งได้ศึกษาไปแล้ว อย่างเช่น การศึกษาในสายอาชีพ การศึกษาตลอดชีวิต เป็นต้น แต่ท่ามกลางโลกที่เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในยุคศตวรรษที่ 21 นั้น วิธีการหนึ่งที่จะเอาตัวรอดได้ คือ การเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดในสังคม อย่างที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปแล้วข้างต้นว่า มุสลิมควรได้รับการศึกษาในทุกมิติ เพื่อแก้ไขปัญหาต้นเหตุทางพฤติกรรมนำไปสู่การเคารพภักดีต่อพระองค์และจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม ดำรงตนในรูปแบบคุณงามความดีตามกรอบแนวทางของอิสลามจากเนื้อหาข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปให้ผู้อ่านได้เข้าใจภาพมากขึ้น ดังที่ปรากฏนี้

ภาพที่ 2 การส่งเสริมองค์ความรู้ในทุกมิติให้กับเยาวชนมุสลิม

2. เยาวชนมุสลิมต้องมีวิธีการจัดการและควบคุมตนเองภายใต้กรอบแนวคิดของอิสลาม

ท่ามกลางการเติบโตของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การสื่อสารไร้พรมแดน และสภาพสังคมเศรษฐกิจโลกที่มีผู้คนออกแบบนวัตกรรมเพื่อความอยู่รอด ตอบโจทย์การใช้ชีวิตได้อย่างลงตัว แต่กระนั้นผู้คนก็ไม่สามารถอธิบายเรื่องราวและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในหัวใจของมนุษย์ได้เลย นั่นหมายความว่า ยังไม่มีอุปกรณ์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมที่เกิดจากการคิดค้นมาตรวจสอบ วัดและประเมินผลหัวใจของมนุษย์ได้เลย เว้นแต่มนุษย์ผู้นั้นรู้จักตัวเองอย่างแท้จริงและใคร่ครวญ รู้ว่าสิ่งที่กำลังดำเนินอยู่ในชีวิตในขณะ สามารถสร้างประโยชน์ต่อตนเองและผู้คนรอบข้างอย่างไรแล้วนำไปสู่บทสุดท้ายก่อนชีวิตจะกลับไปยังผืนดิน ท่ามกลางความสลับซับซ้อนวุ่นวายอิสลามจึงให้ความสำคัญต่อมุสลิมทุกคนต้องปฏิบัติตนในครรลองของอิสลาม เพราะอิสลามนั้นคือภราดรภาพที่มีความชัดเจนอยู่ในตัว มีบทบัญญัติ และวิถีของการดำรงชีวิตภายใต้กรอบของพระบัญชาของอัลลอฮ์ (ซบ) ดังพระบัญชาในคัมภีร์อันกุรอ่านตอนหนึ่ง อัลลอฮ์ตรัสว่า “และพวกเขากล่าวอีกว่า หากพวกเราฟังและใช้สติปัญญาใคร่ครวญ พวกเราก็จะมีได้อยู่ในชานนกรอย่างมีดอก”

จากบทบัญญัตินี้แสดงให้เห็นว่าการทบทวนสติปัญญาอย่างใคร่ครวญ จะนำมาสู่พฤติกรรมที่ดีเป็นการทบทวนตัวตนเพื่อหวังไปสู่พระองค์ ฉะนั้นมุสลิมต้องมีวิธีการจัดการและควบคุมตนเองให้อยู่ภายใต้กรอบของศาสนารำลึกตัวเองออกจากสิ่งแวดล้อมที่ไม่อันควร ดังพระบัญชาของพระองค์ตรัสว่า “หากพวกเจ้าปลีกตัวออกจากบาปใหญ่ของสิ่งที่พระเจ้าถูกห้ามให้ละเว้นมันแล้ว เราก็จะลบล้างบรรดาความผิดเล็ก ๆ ออกจากพวกเจ้า และเราจะให้พวกเจ้าอยู่ในสถานที่

อันมีเกียรติ” (อันนิชาอ 4 : 31) จากพระบัญชาในคัมภีร์อัลกุรอานจะเห็นได้ว่า ถ้ามนุษย์รู้จักการละเว้นปฏิบัติสิ่งต้องห้ามจะนำไปสู่ผลที่ดีจากพระองค์ ซึ่งมนุษย์จะให้คำตอบถึงการกระทำของตัวเองได้เป็นอย่างดี หลายคนมักคิดว่าตัวเองรู้จักตนเองดีแล้ว รู้ว่าตัวเองดี รู้ว่าตัวเองหล่อสวย รู้ว่าตัวเองจนรวย ซึ่งเหล่านั้น คือสิ่งที่คนทั่วไปคิดว่าเป็นความเข้าใจชีวิตของตัวเองแต่แท้จริงแล้ว เป็นเพียงความเข้าใจแค่เพียงด้านเดียว หรืออาจเรียกว่า เปลือกนอกของชีวิตเท่านั้น การรู้จักชีวิตที่แท้จริง คือ การรู้จักตัวเองที่สอดคล้องกับความจริงของชีวิต รู้จักด้านบวก และด้านลบของตัวเอง ไม่หลงมัวเมาไปกับความสุขทางโลก ต้องยอมรับความจริงว่าเราต้องเสียชีวิตไม่วันใดวันหนึ่งในการดำเนินชีวิตต้องมีความสงหวัง ผิดหวัง สุข ทุกข์ปะปนไป จึงต้องใช้สติสัมปชัญญะควบคุมตนเองไม่หลงมัวเมาไปตามกิเลสซึ่งความสุขที่ได้รับเป็นเพียงชั่วคราวไม่ใช่ความสุขแท้จริง(ศิริวรรณ เกษมศานต์กิตติการ, 2551)

จากเนื้อหาข้างต้นเชื่อมโยงกับผลงานปริทัศน์หนังสือ เรื่อง Mengenal Diri dan Wali Allah ให้ความหมายโดยนายอับดุลเลาะ เจ๊ะหลง ผู้ปริทัศน์ ความว่า Self-awareness and Authority of Allah การรู้จักตัวเองและบุคคลอันเป็นที่รักยิ่งของ อัลลอฮ์ (ซบ.) ซึ่งเป็นงานเขียนเกี่ยวกับการรู้จักตัวเองและรู้จักวาลีลลอฮ์ (บุคคลอันเป็นที่รักยิ่งของอัลลอฮ์ (ซบ.) ในหนทางของปรัชญาอิสลาม เพื่อรู้จักตัวตนที่แท้จริงอย่างใคร่ครวญ ที่เชื่อมโยงกับศาสตร์ ตาเซาเวฟ (ศาสตร์แขนงหนึ่งที่ศึกษาทางด้านจิตใจ การขัดเกลาจิตใจ โดยเฉพาะมุสลิมที่ทำอามัล (คุณงามความดี) แล้วอาจมีซิริคอบียฮ์ซ่อนอยู่ (เป็นความต้องการที่แอบแฝงพร้อมกับการทำความดี และการภักดีต่ออัลลอฮ์ (ซบ.)) ศาสตร์นี้ถูกประพันธ์ขึ้นมาเพื่อสอนถึงวิธีการขัดเกลาจิตใจให้บริสุทธิ์โดยแท้จริง เพราะศาสตร์นี้ตระหนักดีว่า อามัล (คุณงามความดี) ของคน ๆ หนึ่ง ไม่ได้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ใจเพื่ออัลลอฮ์ (ซบ.) แล้ว แน่แน่นอนว่า อามัล (คุณงามความดี) ที่เขาได้กระทำไว้นั้น ย่อมไม่เกิดผลบุญอย่างแน่นอนดังที่ท่านบาชิร บิน อัลฮาริส ได้พูดถึงผู้ที่มีความรู้ทางด้านศาสตร์นี้ว่า (นักซูฟี) บุคคลเหล่านั้นจะเป็นบุคคลที่ชำระจิตใจของเขาให้บริสุทธิ์เพื่ออัลลอฮ์ (ซบ.) อยู่เสมอ ผู้เขียนได้ให้ทัศนะของหัวใจใจออกเป็นสองรูปแบบคือ เป็นลักษณะก้อนเนื้อที่มีขนาดใหญ่หรือขนาดกำมือของมนุษย์ อยู่ด้านซ้ายมือของมนุษย์ มันมีความหมายทางกายภาพ และมันสามารถเห็นด้วยตาเปล่า สามารถสัมผัสได้ ก้อนเหล่านี้ไม่ได้ต่างกับก้อนเนื้อหัวใจของสัตว์โลกทั่วไป สองก็คือ หัวใจที่ไม่สามารถสัมผัสได้ เห็นได้และมองจากสายตาได้ และไม่สามารถที่จะผ่าหัวใจก้อนนี้ด้วยมีดผ่าตัดได้ แต่มันสัมผัสได้ด้วยความรู้สึจากภายใน ซึ่งความหมายของจิตใจดังกล่าวนี้ ผู้เขียนพยายามอธิบายความต่างของหัวใจทั้งสองได้อย่างชัดเจน พร้อมตอกย้ำให้มนุษย์รู้จักตัวเองอย่างใคร่ครวญ เพื่อให้เราสามารถใช้ชีวิตบนเส้นทางของพระเจ้าได้อย่างสมบูรณ์

ดังที่ผู้ให้ข้อมูลจากการประชุมกลุ่มกล่าวโดยสรุปว่า การพัฒนาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่วันนี้จะต้องให้ความสำคัญกับการเอาหลักอิสลามเข้ามาบูรณาการเพื่อความอยู่รอดในโลกนี้ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ มีทักษะที่หลากหลาย พร้อมเผชิญหน้ากับความแปลกใหม่ให้ได้ วันนี้เราอาจจะเห็น

ความสำเร็จของการศึกษาอิสลามที่เข้ามามีบทบาทในสถานศึกษาอยู่บ้างแต่เน้นการศึกษาพื้นฐานด้านอิสลาม อาจจะมีบ้างในบางสถานศึกษาที่เรียนเชิงลึกเกี่ยวกับศาสนา หรือ หลักวิชาการอิสลามโดยตรงโดยเฉพาะสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา แต่ปัญหาส่วนใหญ่แล้วเราต้องแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ คือ เรื่องจิตใจของเยาวชน เพราะต่อให้เขาไปอยู่ที่ไหน ถ้าจิตใจเขาเต็มไปด้วยความศรัทธามั่นต่อศาสนา เราไม่ต้องมีวิธีอื่นใดที่จะช่วยเขาเลย แต่ที่เราเห็นปัจจุบันคือ ความอ่อนแอในการศรัทธานั้นเอง ถ้าศรัทธาที่มั่นคง จะนำไปสู่การปฏิบัติที่มั่นคง และรู้สึกเกรงกลัวต่อความเลวร้าย และพยายามหาวิธีป้องกันด้วยตนเอง”

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังได้อธิบายความหมายและรูปแบบของอารมณ์ แบ่งออกเป็น 2 ความหมาย คือ เป็นปรากฏการณ์ที่แสดงออกมาจากความรู้สึกของมนุษย์ เช่น ความโกรธ ความชอบ อารมณ์ทางเพศ ตลอดจนพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ถูกมนุษย์ทั่วไปได้อธิบายออกมาว่าเป็นพฤติกรรมแสดงออกของมนุษย์นั่นเอง นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้อธิบายความหมายของอารมณ์อีกหนึ่งรูปแบบคือ ความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ แยกความดีความงามออกจากความร้ายและความเลวกันได้ ปรากฏการณ์นี้จะเกิดขึ้นได้กับมนุษย์ซึ่งต่างไปจากสัตว์ทั่วไป นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้แบ่งประเภทและความหมายของสติปัญญา ออกเป็น 2 ประเภท คือ สติปัญญาที่สามารถรับรู้ด้วยปรากฏการณ์ของมนุษย์ พฤติกรรมของมนุษย์ และการรับรู้ของมนุษย์ และสติปัญญาที่มีองค์ความรู้ สามารถยกระดับความเป็นมนุษย์ให้ใกล้ชิดกับพระองค์ จากเนื้อหาดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะผู้ปริทัศน์หนังสือจึงสังเคราะห์และเชื่อมโยงถึงความสำคัญที่เยาวชนมุสลิมนั้นต้องให้ความสำคัญในการรู้จักตัวเองและระดับคุณงามความดี เพื่อสามารถทบทวนการทำความคิด ทั้งนี้ ผู้เขียนได้นำเสนอเรื่องราวของความต่างของจิตวิญญาณที่ทำให้มนุษย์เข้าถึงความเป็นจริงสูงสุด ซึ่งเป็นภาวะที่ทำให้มนุษย์ นำไปสู่ความสุขอย่างแท้จริง สามารถเชื่อมโยงชีวิตทั้งโลกนี้และโลกหน้า ซึ่งเป็นโลกอันนิรันดร์ที่ได้รับการตอบแทนที่ดีสำหรับคนที่รักดีและศรัทธาต่อพระองค์ ในบทนี้ผู้เขียนได้แบ่งประเภทของลักษณะจิตวิญญาณ ที่นำไปสู่พฤติกรรมที่เป็นบุคคลอันเป็นที่รักยิ่งของพระองค์ ออกเป็น 7 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มนัฟซอัมมารฮอ คือ ลักษณะกลุ่มคนที่มีจิตใจที่ชอบทำแต่สิ่งที่ไม่ดี ทำตามความพึงพอใจและความต้องการของตนเอง และมีแนวโน้มอาจจะทำความชั่วอยู่ตลอด
2. กลุ่มนัฟซุลฮามะฮอ คือ ลักษณะกลุ่มคนที่มีจิตใจที่ยังไม่สมบูรณ์นัก ยังไม่เข้มแข็งอาจจะนำไปสู่การทำความดีและความชั่วในบางเวลา
3. กลุ่มนัฟซุลฮายะฮอ คือ ลักษณะกลุ่มคนที่ไม่เสียดายเงินทอง รู้สึกพึงพอใจกับสิ่งที่มี เป็นพฤติกรรมที่ยอมจำนนต่อพระองค์ มีความอดทนต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นต่างๆ ในชีวิตเพื่อพระองค์

4. กลุ่มนัฟซุมุฎมาอีนนะฮฺ คือ ลักษณะกลุ่มคนที่ได้รับความเมตตา (ริซกี) จากพระองค์ และเป็นบุคคลที่พร้อมต่อการบริจาคนในเส้นทางของพระองค์ ยอมจำนนทุกอย่างให้กับพระองค์ ศรัทธา และเชื่อมั่นต่อพระองค์ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

5. กลุ่มนัฟซุรอฎียะฮ์ คือ ลักษณะกลุ่มคนที่มีจิตใจสูงสุดเพื่อพระองค์เคร่งครัดต่อหลักคุณธรรมจริยธรรมของพระองค์

6. กลุ่มนัฟซุมัรฎียะฮฺ คือ ลักษณะกลุ่มคนที่มีพฤติกรรม แสดงออกที่พระองค์ตอบรับในทุกการกระทำ

7. กลุ่มนัฟซูกามัล คือ กลุ่มคนที่มีจิตใจสำนึกในระดับสูง การกระทำวาจา จิตใจ และมีวิญญานเพื่อพระองค์อัลลอฮฺเท่านั้น

ซึ่งลักษณะกลุ่มบุคคลเหล่านี้จะสามารถดำรงตนได้ต่อเมื่อบุคคลเหล่านั้นได้กระทำและสัมผัสจริงนำไปสู่การพัฒนาจิตใจสำนึก (อับลุเลาะ เจ๊ะหลง, 2558) ซึ่งประเภทของลักษณะจิตวิญญาน ที่จะนำไปสู่พฤติกรรมที่เป็นบุคคลอันเป็นที่รักยิ่งของพระองค์ ทั้ง 7 กลุ่ม ที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น ยังได้สอดคล้องเที่ยงเคียงกับทฤษฎีของซิกมัน ฟรอยด์นักจิตวิทยาแบบจิตวิเคราะห์ คิดค้นทฤษฎีจิตวิเคราะห์ที่กล่าวว่า จิตของมนุษย์มีโครงสร้างของจิตเป็น 3 ส่วน Id, Ego and Super Ego เป็นพลังผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมต่าง ๆ กล่าวคือ อิด (id) เป็นส่วนที่ติดตัวมาโดยกำเนิด จัดเป็นเรื่องของแรงขับตามสัญชาตญาณ ความอยาก ตัณหา กระตุ้น ให้คนเราแสดงพฤติกรรมตามหลักแห่งความพอใจ หรือสันดานดิบของเรานั้นเอง ส่วนอีโก้ (ego) เป็นตัวตนของเรา เป็นส่วนที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้มาแล้ว ควบคุมการแสดงพฤติกรรมของเรา หรือจะเรียกได้ว่าเป็นตัวประสานระหว่าง อิดกับซูเปอร์อีโก้ เพื่อยกระดับพฤติกรรมให้ดีขึ้น ส่วนซูเปอร์อีโก้ (super ego) เป็นพลังที่เกิดจากการเรียนรู้ เป็นวัฒนธรรมประเพณีที่ส่งสมมาจากสังคม เป็นคุณธรรม จริยธรรม หรืออาจจะเทียบว่าเป็นคำสอนศาสนา เป็นหลักศรัทธาที่มีอยู่ในตัวเรา (อิบรอเฮม มุสตาฟา หะยีสาอี, 2552) จากทฤษฎีซิกมัน ฟรอยด์ข้างต้นยังได้สนับสนุน แนวคิดลักษณะจิตวิญญาน ที่จะนำไปสู่พฤติกรรมที่เป็นบุคคลอันเป็นที่รักยิ่งของพระองค์อัลลอฮฺ (ซบ) ทั้ง 7 กลุ่ม ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาเยาวชนมุสลิมนั้นต้องมีวิธีการลำดับขั้น ผู้ที่จะเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาเยาวชนมุสลิม ต้องทำความเข้าใจทฤษฎีทางจิตวิทยาที่ผูกเชื่อมโยงกับแนวคิดของปรัชญาอิสลามด้วย ด้านนายโกเมท เจ๊ะตือเงาะ ผู้นำเยาวชนในพื้นที่ฯ ยังได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า “การพัฒนาเยาวชนมุสลิมควรให้ความเข้าใจเรื่องวิธีการทำความดี มิใช่เพียงสอนว่าต้องทำความดี วิธีการ กระบวนการ ผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างองค์ความรู้เพื่อให้เกิดความรู้จริง สามารถนำไปใช้ได้เห็นเป็นที่ประจักษ์ พร้อมกับเสนอหรือให้คำปรึกษาเกี่ยวกับศาสนาผ่านวิธีการใหม่” ด้านนายอับดุลอาคิส ญูโน ผู้สอนวิชาศาสนา ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า “การจัดการหรือควบคุมหัวใจของเยาวชนมุสลิม เป็นไปได้ยากมาก เพราะพื้นฐานช่วงอายุเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ ผู้นำ ครู หรือผู้เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาเยาวชนจึงต้องมี

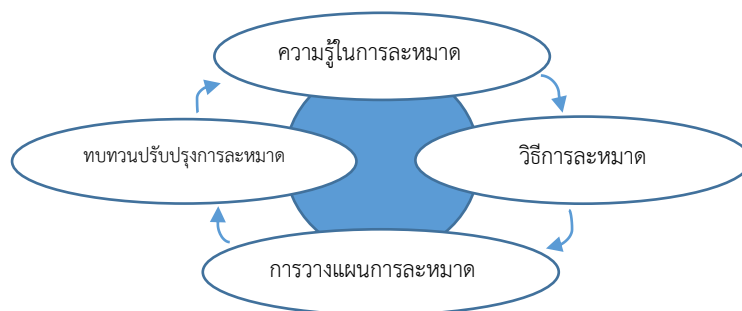
วิสัยทัศน์ และองค์ความรู้ที่กว้างสามารถเป็นที่พึ่งให้กับกลุ่มเยาวชนได้ พร้อมทั้งควรให้คำแนะนำวิธีการกำกับตัวเองของเยาวชน ใช้หลักการตักเตือน เห็นกระทำความผิดอย่าเพิ่งกล่าวโทษ ควรเสนอแนะ เรียกพูดคุยและติดตามการกระทำต่อไป” ด้านนายอับดุลเลาะ สนิโซ ครูผู้สอนวิชาอิสลามศึกษาของโรงเรียนรัฐแห่งหนึ่งกล่าวว่า “เยาวชนอยู่ในช่วงเวลาที่เขาต้องเรียนรู้ อยู่ที่เรในฐานะผู้ที่มีอายุกว่าจะเพิ่มอะไรให้กับเขา มีวิธีการ กระบวนการอย่างไรเพื่อให้เขาเข้าใจตัวเองมากขึ้น โดยเฉพาะวิธีการควบคุมจิตใจตัวเองไม่ให้คล้อยตามสิ่งแวดล้อม และวิกฤติการณ์ที่ประจักษ์ในทางสังคม ผู้ปกครองต้องมีความรู้ด้านการควบคุมหัวใจ เพราะหลายครั้งที่เห็นเด็กกรุ่นหลังให้ความสำคัญเรื่องวัตถุมากกว่าจิตใจ ทั้ง ๆ ที่อิสลามนั้นมีวิธีการควบคุมจิตใจหลายประการ เช่น การละหมาดห้าเวลา การอ่านคัมภีร์อัลกุรอาน ซึ่งสิ่งเหล่านั้น ถ้ากระทำโดยประจำจะเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะทำให้เยาวชนอยู่ในครรลองของศาสนาอิสลามได้เป็นอย่างดี”

จากความคิดเห็นข้างต้นยังได้สอดคล้องกับการกระทำของท่านศาสตาดามูหัมหมัด (ซล) ซึ่งเป็นแบบอย่างของมุสลิม กล่าวคือ อุมร์ อิบน์ อะบูซะละมะฮฺ ได้เล่าว่า เมื่อตอนที่ฉันยังเป็นเด็ก ฉันอยู่ในบ้านเดียวกันกับท่านนบี และในระหว่างที่กำลังรับประทานอาหาร มือของฉันก็สะเปะสะปะ อยู่บนตำหรับอาหาร ท่านก็สอนฉันความว่า "โอ้เด็กน้อย.. จงอ่านด้วยพระนามของอัลลอฮฺ (อ่านบิสมิลลาฮฺ) และกินส่วนที่อยู่ด้านขวาของเจ้า และกินสิ่งที่อยู่ถัดไป จากนั้นการทานอาหารของฉัน ก็เป็นลักษณะตลอดไป" (รายงานโดยอัลบุคอรีย์) และนั่นก็แสดงให้เห็นว่าการจัดการและการควบคุมจิตใจที่จะนำไปสู่พฤติกรรมต่างๆ นั้น ครอบครัวยุคใหม่จะต้องมีการกล่าวแนะนำและหาวิธีที่ดีที่สุด จากการศึกษาและการให้ข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาเยาวชนมุสลิมนั้น จะต้องให้ความสำคัญกับการกำกับจิตวิญญาณข้างใน กำกับตัวตนให้อยู่ภายใต้กรอบคิดแห่งอิสลามทุกประการ จึงจะนำไปสู่ความเป็นมุสลิมที่สมบูรณ์

3. เยาวชนมุสลิมต้องมีวิธีการทบทวนระดับการปฏิบัติศาสนกิจ

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า มุสลิม คือ ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม และพร้อมปฏิบัติตนตามพระราชบัญญัติของพระองค์อัลลอฮฺ (ซบ) อิสลามเป็นระบบการดำเนินชีวิตที่ครอบคลุมทุกส่วนในการดำรงชีวิต อย่างที่ได้เขียนในหนังสือ เรื่อง Munusia dan Islam หมายถึง มนุษย์และอิสลาม เป็นงานเขียนของ Haron Din (2016) ตอนหนึ่งว่า “อิสลามนั้นคือ ระบบแห่งความดำรงชีวิตที่ถูกกำหนดอย่างเป็นกระบวนการ เป็นขั้นเป็นตอน ตั้งแต่ต้นนอนจนถึงก่อนเข้านอน เช่น ก่อนนอนนั้นต้องมีการกล่าวดูอา(อ่านขอพร) การทักทายต้องให้สลาม เป็นต้น ซึ่งมุสลิมจะต้องมีการทบทวนวิธีการดำรงชีวิตเพื่อประเมินตนเองอยู่ตลอดเวลาทั้งนี้เพื่อทบทวนการศรัทธาของตัวเอง” ดังที่พระบัญชาของอัลลอฮฺ (ซบ) ตรัสว่าเว้นแต่ผู้ปรับเนื้อปรับตัว และศรัทธาประกอบงามความดี เขาเหล่านั้นที่อัลลอฮฺส่งเปลี่ยนความชั่วของพวกเขาเป็นความดี และอัลลอฮฺเป็นผู้ทรงอภัยผู้ทรงเมตตา

เสมอ” ด้านผู้ให้ข้อมูลจากการประชุมกลุ่มได้ให้ข้อเสนอว่า การทบทวนตัวเองของมุสลิมนั้นเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะการทบทวนเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะทำให้เขาอยู่ในกรอบ ไม่เอนเอียงไปในทิศทางอื่น แต่ต้องมีวิธีการที่จะแนะนำการทบทวนให้กับเยาวชนให้ดี ต้องเข้าใจแวดล้อมหรือลักษณะพฤติกรรมวัยรุ่น แม้แต่ในการประกอบพิธีหรือปฏิบัติศาสนกิจต่าง ๆ ที่ปฏิบัติกันเยาวชนต้องประเมินว่า ตัวเองมีความรู้เพื่อนำไปประกอบพิธีต่าง ๆ ในศาสนาอยู่ในระดับใด เยาวชนต้องมีทักษะในการวางแผน และการจัดการปฏิบัติศาสนกิจ ไม่ใช่แล้วจะทำหรือไม่ทำ แล้วเรื่องศาสนกิจในแต่ละวัน เยาวชนต้องมีทักษะการประเมินอีกด้วย สสำรวจตัวเองดูว่าการปฏิบัติศาสนกิจอยู่ในระดับใด ฟังพอใจแล้วหรือไม่ และมันเป็นความจริงใจระดับไหน ต้องมีวิธีการปรับปรุงการปฏิบัติศาสนกิจอย่างต่อเนื่องเพื่อความถูกต้องตามบทบัญญัติที่ปรากฏไว้จากความเห็นดังกล่าว ผู้วิจัยได้สรุปวิธีการทบทวนวิธีการปฏิบัติศาสนกิจ เป็นรูปภาพ โดยยกตัวอย่างจากการละหมาด ดังนี้

ภาพที่ 2 การทบทวนวิธีการปฏิบัติศาสนกิจ ตัวอย่าง จากการละหมาด

จากภาพข้างต้นจะเห็นได้ว่า การเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของเยาวชนมุสลิม นั้น จะต้องมีกระบวนการเป็นขั้นเป็นตอน เพราะการเรียนรู้เป็นเรื่องกระบวนการที่ไม่เน้นผลลัพธ์ แต่สามารถประเมินได้ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้นนั้น ฉะนั้นแม้แต่การส่งเสริมให้เยาวชนมุสลิม ได้มีพัฒนาการทางพฤติกรรมที่ดีขึ้นนั้น จะต้องส่งเสริมความรู้ทางศาสนาและกระบวนการให้กับเยาวชนได้เข้าใจ โดยเฉพาะการทบทวนการปฏิบัติศาสนกิจในแต่ละวัน เช่นการละหมาด ซึ่งเป็นหนึ่งในหลักปฏิบัติของอิสลามที่มุสลิมจะต้องดำรง ซึ่งบทสรุปดังกล่าว ยังได้สอดคล้องกับนักวิชาการด้านอิสลามศึกษาได้กล่าวว่า “การส่งเสริมการละหมาดให้เยาวชนนั้นเป็นเรื่องที่เราต้องกระทำเป็นเรื่องต้นๆ เพราะเป็นเสาหลักของอิสลาม ปัญหาเมื่ออยู่ว่า ณ ปัจจุบันยังมีเยาวชนที่ละหมาดอันด้วยต้องกระทำแต่ไม่ได้ใส่ใจถึงวิธีการละหมาดที่ถูกต้อง บางคนละหมาดเกือบจะหมดเวลาละหมาด หรือไม่มีความรู้เรื่องการละหมาดระหว่างการเดินทาง ซึ่งมันทำให้รู้สึกว่ายาวนานและไม่เคร่งครัดต่อวิธีการในการละหมาด ซึ่งเราเองก็ต้องหาวิธีหรือรูปแบบที่จะทำให้เยาวชนใส่ใจการละหมาดมากขึ้น ซึ่งส่วนตัวมองว่า การเอาเรื่องของการทบทวนตัวเอง หรือการเพิ่มทักษะการทบทวนเข้าใจตัวเอง

วิธีการสำรวจตัวเอง หรือสำรวจการละเมิดของตัวเองเข้ามาเกี่ยวข้อง จะทำให้เยาวชนมีวิธีการที่ดีขึ้น” ด้านนางสาวนาเดีย แอเลาะ เยาวชนมุสลิมจังหวัดนราธิวาส ได้ให้ความเห็นจากสิ่งที่เกิดขึ้นตัวเธอว่า “หนูเคยเรียนศาสนา รู้ว่าเราต้องละหมาด ปฏิบัติตนตามคำสอน ครูศาสนาเขาก็สอนว่าเราต้องละหมาด ระหว่างละหมาดเราต้องอ่านอะไร แต่หลังจากที่เราละหมาดนั้นก็จบไปเลย เราไม่ทบทวนว่ามันถูกต้องหรือเปล่า มันดูเหมือนจะเป็นเรื่องเล็กน้อย แต่จะบอกว่ามันสำคัญกับตัวเอง มันฝึกให้เรารู้จักตัวเอง รู้ขั้นตอนในการทบทวนตัวเอง เช่น พอได้ยินเวลาละหมาด เราต้องรู้แล้วว่าได้เวลาละหมาด สิ่งที่เรากำลังทำอยู่นั้นก็ต้องหาวิธีจัดการ ต้องรีบเข้าหาพระองค์ เพราะเราเชื่อว่าไม่มีการงานใดที่เหนือจากการให้ความช่วยเหลือจากพระองค์ และสิ่งสำคัญยิ่งกว่านั้น คือ เมื่อไรที่เราอยากเปลี่ยนแปลงตัวเอง เราต้องมามีความเต็มใจที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง ต้องเอาตัวเองมาเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักต่อการพัฒนาตนเอง อย่าพึ่งผู้อื่นใด และที่สำคัญเชื่อมั่นในศักยภาพในตัวเรา มองคุณค่าในเราให้มากให้ความหมายในตัวเองให้มาก เราจะเข้าใจตัวเองว่าสุดท้ายอัลลอฮ์ อยู่กับเราพร้อมให้อภัยเรา และแน่นอนวันหนึ่งเราก็จะกลับไปยังพระองค์ แต่ออดทนและเชื่อว่าสักวันเราต้องเปลี่ยนแปลงตัวเองให้ได้”

จากข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลข้างต้น ยังได้สอดคล้องกับเนื้อหาตอนหนึ่งในหนังสือ กระบวนการเรียนรู้ในสังคมไทยและการเปลี่ยนแปลง ของ อรศรี งามวิทยาพงศ์ (2549) กระบวนการเรียนรู้จำเป็นต้องอาศัยเวลาที่พอเพียงโดยเฉพาะการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ และในเนื้อหาบางตอนบางประเด็นที่ต้องการเวลาที่เพียงพอแก่การตกผลึกใหม่ เช่น เนื้อหาด้านจริยธรรมละจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นเนื้อหาประเภทหนึ่งที่ต้องใช้เวลาให้แก่กระบวนการเรียนรู้เพียงพอที่จะทำให้บุคคลได้ขัดเกลาสัญชาตญาณในจิตใจ จนกระทั่งเกิดความประจักษ์แจ้งแก่จิตใจตนเอง เกิดความหยั่งรู้และสำนึกที่งอกงามจากภายในใจ จากความสำคัญดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่จะต้องใช้เวลาในการขัดเกลาจิตใจ ซึ่งแม้แต่การทบทวนวิธีการปฏิบัติศาสนกิจ จากรูปภาพที่ปรากฏในภาพที่ 3 ข้างต้นนั้น จึงจัดเป็นกระบวนการที่เป็นขั้น เป็นตอน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมการปฏิบัติศาสนกิจของเยาวชนมุสลิมได้เป็นอย่างดี

4. ใช้พลังชุมชนเป็นพื้นฐานการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเยาวชนมุสลิม

ในทุกพื้นที่ของโลก มีชุมชนที่ถูกสร้างขึ้นด้วยการรวมตัวของคนสองคน มีเป้าหมายกระทำบางอย่างเพื่อมองไปถึงความสำเร็จร่วมกัน แม้ขยายเป้าหมายสู่การสร้างอาณาเขต และการสร้างวัฒนธรรมตลอดจนการดำรงวิถีชีวิตที่คล้ายกัน นำไปสู่การสืบทอดเผ่าพันธุ์ แต่เป็นที่น่าเสียดายยิ่งนักที่คุณงามความดี คุณธรรมจริยธรรม ไม่ได้ถูกถ่ายทอดเป็นพันธุกรรมแต่ถูกถ่ายทอดผ่านการเรียนรู้ การบ่มเพาะร่วมกันในสังคม ฉะนั้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดำรงตนบนพื้นฐานของคุณงามความดีต้องได้รับการบ่มเพาะผ่านการเรียนรู้ จากทุกสถาบันในสังคม โดยเฉพาะ ชุมชน นับเป็นฐาน

การเรียนรู้ที่สำคัญเพราะมนุษย์ส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาอาศัยเพื่อนมนุษย์ร่วมกัน อิสลามจึงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคน โดยการสร้างชุมชนให้เป็นชุมชนที่ได้รับการพัฒนาเสียก่อน ดังคำตรัสของอัลลอฮ์ (ซบ) ที่ปรากฏในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน ตรัสว่า “แท้จริงอัลลอฮ์จะไม่ทรงเปลี่ยนแปลงสภาพของชนกลุ่มใด จนกว่าพวกเขาจะเปลี่ยนแปลงสภาพของพวกเขาเอง (ก่อน) เท่านั้น” (ฮุรอเราะฮุด : 11) และพระองค์ท่านยังได้ตอกย้ำและ ตรัสอีกว่า “ไม่มีสิ่งที่มีน้ำหนักเพียงเท่า รุสูลีนชั้นฟ้า และในแผ่นดิน และสิ่งที่เล็กยิ่งกว่านั้น และที่ใหญ่กว่านั้น จะรอดพ้นจากพระองค์ เว้นแต่จะอยู่ในบันทึกอันชัดแจ้งทั้งสิ้น (การกระทำใดๆ ก็ตามที่มนุษย์ได้ปฏิบัติในโลกนี้ จะไม่เป็นที่ซ่อนเร้นไปจากความรอบรู้ของพระองค์เป็นอันขาด ในเมื่อสิ่งที่มีน้ำหนักเท่าผงรุสูลีน ก็จะไม่เป็นที่ซ่อนเร้นไปจากความรู้ของพระองค์ แน่نون การกระทำและสภาพของมนุษย์ก็ไม่อาจจะรอดพ้นไปจากพระองค์ได้” (สะบะฮะฮ : 3) จากบทบัญญัติทั้งสองจะเห็นได้ว่า พระองค์ทรงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนให้อยู่ในหนทางที่ดี และกระทำความดีด้วยความบริสุทธิ์ใจ ซึ่งการพัฒนาเยาวชนมุสลิมนั้น จึงเป็นภารกิจสำคัญที่ชุมชนต้องให้ความสำคัญ อันด้วยสถานการณ์ที่เลวร้ายในปัจจุบันที่ชักชวนกลุ่มเยาวชนคลุกคลีกับความเลวร้าย นำมาซึ่งความพินาศและอันตรายต่อตัวเอง การมีส่วนร่วมของชุมชนจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการเข้ามาพัฒนา ดังบทสัมภาษณ์ของผู้นำเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่า “ผมมองในระดับชุมชน ว่าควรรวมกลุ่มเยาวชนให้เป็นกลุ่ม อาจจะเริ่มจาก อายุ 13-25ปี ช่วงอายุมัธยมต้น อุดมศึกษา เพราะถ้าเราสามารถทำให้เยาวชนในชุมชนร่วมกลุ่มได้ อำนาจของกลุ่มสามารถทำให้สมาชิกมีพัฒนาการที่ดีขึ้น. เช่นการศึกษา ปลอดภัยเสพติดขึ้น การพัฒนาชุมชน การทำซุ้มประตูหมู่บ้าน (ป็ตุกรือแบ) และกิจกรรมต่างๆของชุมชนตามวันสำคัญ แล้วทำอย่างไรเราอาจจะประสานผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา เพื่อจัดโครงการ อาจจะเริ่มจากกลุ่มเล็กๆ ตามความสมัครใจของกลุ่มเป้าหมาย อาจจะมาร่วมกันมองปัญหาในชุมชน ร่วมถอดบทเรียนกัน เพื่อให้เขาได้มองเห็นของปัญหาเอง และกลุ่มเหล่านั้นก็จะเป็นตัวประสาน หรือตัวเชื่อมແ่ก่คนต่อๆไป. ถ้าว่จะเริ่มขยายกลุ่มเป้าหมาย จนสามารถครอบคลุมเยาวชนทั้งหมู่บ้าน และแต่งตั้งให้เขาบริหารกันเอง เป็นผู้นำเยาวชนเพื่อรังสรรค์กิจกรรมแ่ก่ชุมชนของตน เพราะผมมองว่า ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชน เกิดจากคนในชุมชนไม่เข้มแข็ง ไม่รวมกลุ่มเพื่อให้สามารถ กำจัดสิ่งที้อาจจะเกิดขึ้นในชุมชน สิ่งทีเลือกกลุ่มเป้าหมาย อายุ 13 ปี เพราะ อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ ถ้าเขาหลุดในโลกที่อิสระมากขึ้น แล้วมีกลุ่มเยาวชนรองรับ ผมมองว่าปัญหาเสพติด ปัญหาไม่เรียนหนังสือ ปัญหาเด็กแว่น ปัญหาท้องไม่พร้อม และสารพัดปัญหาที้อาจจะยากขึ้น เพราะเมื่อคนในกลุ่มเยาวชนช่วยกันดูแลกัน ก็จะทำให้อายกรเรียนหนังสือเพราะมองรุ่นพี่เป็นแรงบันดาลใจ. และทุกอย่างจะสามารถดำเนินได้ ล้วนต้องได้รับความร่วมมือจากทุกคนชุมชน เพราะเยาวชนคือความหวังของสังคม การรวมกลุ่มนี้ จะเป็นการแก้ไขปัญหาในอนาคตทีต้นเหตุ ไม่ใช่ปลายเหตุที้อาจแก้ได้แค่บางช่วงเท่านั้น ผู้ทีจะสามารถขับเคลื่อนชุมชน บริหารชุมชนได้ในอนาคตก็คงหนีไม่พ้นเยาวชนกลุ่มเหล่านี้”

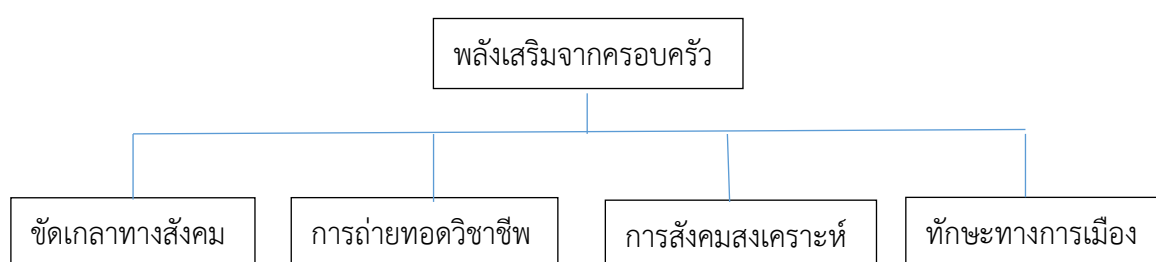
จากบทสัมภาษณ์ข้างต้นยังสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาสังคมที่เน้นการพัฒนาคนเพื่อนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่พึงปรารถนา กล่าวคือ ชุมชนต้องมีปฏิสัมพันธ์กันและกัน มีการบูรณาการร่วมกัน การร่วมเป็นหนึ่งเดียว มีความรับผิดชอบร่วมกัน การสร้างความอยู่รอดและความสมดุลอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงต้องเกิดความยั่งยืนในการสร้างความเข้มแข็งในชุมชน นอกจากนี้จากบทสรุปของการประชุมกลุ่มของเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้ความเห็นว่า “การพัฒนาเยาวชนมุสลิมโดยชุมชนเป็นฐานนั้น ชุมชนต้องทำงานเป็นระบบทั้ง ผู้นำเยาวชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำมุสลิม ต้องมีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจน รู้เห็นถึงวัตถุประสงค์ร่วมในการพัฒนาเยาวชน เข้าใจถึงพฤติกรรมเยาวชน มีเครือข่ายร่วมกัน มีวิธีการในการดูแล รวมไปถึงมีวิธีการติดตามประเมินกลุ่มเยาวชนอยู่ตลอด” จากบทสรุปในการประชุมดังกล่าวยังได้สอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ของ ทาลคอตท์ พาร์สัน การวิเคราะห์ทางทฤษฎีนี้จะวิเคราะห์ จาก กระบวนการทางสังคมที่สมาชิกในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์กัน ก่อตั้งกลุ่มองค์กร เครือข่าย ความสัมพันธ์ของกลุ่มกับกลุ่ม เครือข่ายกับเครือข่าย หรือระหว่างกันและกันของกลุ่ม สอง คือ โครงสร้างของสังคม รูปแบบทางวัฒนธรรม รวมทั้งวิถีชีวิตในชุมชน และกลไกทางสังคมในเรื่องการควบคุมทางสังคม การขัดเกลาทางสังคม และกระบวนการปลูกฝัง ดังนั้น ยิ่งโครงสร้างชุมชนชัดเจน ชุมชนนั้นยิ่งมีการพัฒนามากกว่า (ดิเรก ฤกษ์หรัย, 2554)และอิสลามนั้นให้ปกป้องรักษา เรียกร้องเชิญชวน ป้องกัน ให้พ้นจากสิ่งที่สงสัยคลุมเครือ ดำเนินการปกครอง ตามหลักการ และขอบเขตด้วยกับบทบัญญัติ ที่อัลลอฮทรงประทานลงมาให้ แก่มวลมนุษยชาติ และทำการต่อสู้ ทุ่มเท เสียสละในหนทางของอัลลอฮ ดังที่ปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอาน อัลลอฮตรัสว่า “แท้จริงอัลลอฮทรงใช้พวกเจ้า ให้มอบคืนบรรดาของฝาก แก่เจ้าของของมัน และเมื่อพวกเจ้าตัดสิน ระหว่างผู้คน พวกเจ้าก็ต้องตัดสิน ด้วยความยุติธรรม แท้จริงอัลลอฮทรงแนะนำพวกเจ้า ด้วยสิ่งซึ่งดีจริง ๆ แท้จริงอัลลอฮเป็นผู้ทรงได้ยิน และได้เห็น” (อันนิสาอ : 58) ในขณะที่ท่านนบี คือลลิลลอฮ อะลัยฮิ วะสัลลิม กล่าวว่า “พึงรู้เถิดพวกท่านทั้งหลาย มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบ และพวกท่านจะถูกสอบสวน ในสิ่งที่รับผิดชอบ ดังนั้น ผู้นำจะต้องรับผิดชอบต่อผู้ที่อยู่ภายใต้การดูแล และเขาจะถูกสอบสวน ต่อผู้ที่เขารับผิดชอบต่อดูแล” (บันทึกโดย อัลบุคอรีย หมายเลขหะดีษ 893, มุสลิม หมายเลขหะดีษ 1829 เป็นสำนวนของท่าน) ฉะนั้นผู้นำมุสลิมจึงมีบทบาทต่อการพัฒนาเยาวชนมุสลิมต้องให้ความสำคัญ โดยสร้างชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ที่ดี คอยตักเตือน และให้การเรียนรู้ให้กับเยาวชนดังที่ปรากฏในตอนหนึ่งของคัมภีร์ อัลกุรอาน ตอนหนึ่ง อัลลอฮ ตรัสว่า “และพวกจงช่วยเหลือกัน ในสิ่งที่เป็นคุณธรรม และความยำเกรง และจงอย่าช่วยกัน ในสิ่งที่เป็นบาป และเป็นศัตรูกัน และพึงกลัวเกรงอัลลอฮเถิด แท้จริงอัลลอฮนั้น เป็นผู้ทรงรุนแรงในการลงโทษ” (อัลมาอิดะฮ : 2)

5. เยาวชนมุสลิมควรได้รับพลังเสริมจากครอบครัว

“ครอบครัว” เป็นสถาบันสังคมแรกเริ่มที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นสถาบันพื้นฐานที่มีบทบาทสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับมนุษย์ทุกคนในสังคม เป็นสถาบันแรกที่ทำหน้าที่ทางสังคมในการถ่ายทอดค่านิยม ปลูกฝังความเชื่อ สร้างเสริมทัศนคติ กำหนดบุคลิกภาพ วิธีประพฤติปฏิบัติตน รวมทั้งการสร้างบรรทัดฐานทางสังคมให้แก่ สมาชิกรุ่นใหม่ ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศโดยรวม ครอบครัวจึงเปรียบเสมือนจักรกลชิ้นแรกที่ทำหน้าที่หล่อหลอมบุคลิกภาพของบุคคลให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการ นำไปสู่การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ขณะเดียวกัน ยังเป็นแหล่งให้ความช่วยเหลือ ดูแล เยียวยา บำบัด ฟื้นฟู ในยามที่ต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤติที่มากกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของสมาชิกในครอบครัวอีกด้วย และครอบครัวยังถือเป็นหน่วยเศรษฐกิจย่อยที่สุดที่มีความสำคัญสูงต่อระบบเศรษฐกิจส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการผลิต การบริโภค และการออม ที่ต้องเริ่มจากครอบครัวก่อนทั้งสิ้น รวมทั้งเป็นรากฐานการสร้างชุมชนและสังคมที่เข้มแข็งอีกด้วยอาจจะกล่าวได้ว่า “ครอบครัว คือ เสาหลักในการดำรงชีวิต” ประโยคดังกล่าวเราอาจจะเคยได้ยินและคุ้นเคยมานาน จนฝังรากเข้าถึงแก่นของการรับรู้ แต่ก็ยังมีผู้คนที่รับรู้แต่ไม่สามารถสร้างให้เป็นเสาหลักในการดำรงชีวิต อาจจะช่วยด้วยการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี รวมไปถึงการไม่มีเวลา ขาดการให้ความสำคัญต่อสถาบันครอบครัว จนสมาชิกในครอบครัวไม่สามารถอยู่ร่วมกัน พุดคุยกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งภายในครอบครัวได้ นำไปสู่ปัญหามากมายตามที่พบเจอในสังคม อิสลามจึงให้ความสำคัญต่อสถาบันครอบครัวจากบทสัมภาษณ์ของ นายอับดุลกอยูม สนิ ผู้นำเยาวชนในพื้นที่ให้ความเห็นว่า “การที่เราจะแก้ปัญหาเยาวชนในบ้านเราได้นั้น เราต้องมองในมุมของสถาบันครอบครัวก่อนเลย ครอบครัวเป็นสถาบันหลักในการบ่มเพาะ และเป็นตัวอย่างแก่เด็ก หลาย ๆ ครอบครัวเลี้ยงลูกด้วยเงิน พ่อแม่ ทำงานส่งลูกเรียนอย่างเดียว โดยไม่ดูแลลูกเลยว่าเป็นไปในแนวทางไหน ไปซัฟหรือชวา กลับจากโรงเรียนพ่อแม่ มีการพูดคุยกับลูกไหม ลูกกล้าเข้าหาพ่อแม่หรือเปล่า ซึ่งตรงนี้เป็นสิ่งสำคัญ พอครอบครัวสามารถปกครองได้ เด็กที่ออกมาสู่สังคมก็จะมีประสิทธิภาพ แล้วเรามองดูในตอนนี้ ทุกวันนี้เยาวชน ส่วนมากเรียนหนังสือ เรียนโรงเรียนศาสนาควบคู่สามัญ ถ้ามองว่าโรงเรียนสามารถสอนเด็กเป็นคนดีได้ไหม คำตอบคือ ได้ แต่ไม่ทั้งหมด เพราะอีกส่วนมาจากครอบครัว เด็กอยู่โรงเรียนละหมาด กลับบ้านไม่ละหมาด เด็กอยู่โรงเรียนสนุก แต่ทำไมเวลากลับบ้านเครียด นั่นเป็นสิ่งที่เราต้องคิด พอเป็นแบบนี้ เด็ก เยาวชนก็ไปตามเพื่อน เพื่อนพาไปไหน ไปหมด ถ้าเพื่อนดี ก็โชคดีไป แต่ถ้าเจอคนไม่ดีละ เด็กจะเป็นอย่างไร ที่นี้บั่นทอนก็เริ่มมาแล้วซิ พอเด็กเป็นแบบนี้ ครอบครัวก็ว่าเด็กอีก ถ้ามองกลับใครเป็นจุดเริ่มต้น จากความเห็นดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า สถาบันครอบครัวนั้นเป็นสถาบันแรกที่ยาวชนจะได้รับการบ่มเพาะ และควรได้รับกระบวนการเรียนรู้ที่ถูกต้องด้วย ดังที่ การสรุปบทเรียนจากการประชุมกลุ่มของผู้ให้ข้อมูลงานวิจัย กล่าวคือ

1. ครอบครัวจะต้องเป็นแหล่งให้การอบรมบ่มเพาะ มีวิธีการเรียนรู้ การถ่ายทอดทางวัฒนธรรมอิสลาม และชีวิตความเป็นอยู่ การสร้างบุคลิกภาพ การรู้จักตัวตน ระบบวิถีคิด การให้คุณค่าของสิ่งต่างๆ บนครรลองของอิสลาม
2. ครอบครัวจะต้องเป็นแหล่งถ่ายทอดวิชาชีวะและฝึกฝนอาชีพ การบ่มเพาะให้เป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่มีคุณภาพโดยเฉพาะในยุคที่โลกกำลังให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคนโดยการสร้างเป็นผู้ประกอบการ
3. ครอบครัวจะต้องเป็นแหล่งให้การสังคมสงเคราะห์เบื้องต้น มีความเอื้ออาทร ตักเตือน ให้ความช่วยเหลือ แบ่งปันในเครือญาติในสภาวะวิกฤตต่าง ๆ
4. ครอบครัวยังเป็นเสมือนแหล่งบ่มเพาะทักษะทางการเมือง การอยู่ร่วมกันอย่างมีกติกา มีบทบาท หน้าที่รับผิดชอบ เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน การตัดสินใจร่วมกัน รู้จักรับฟังและสื่อสารเจรจา ประนีประนอมกันด้วยความรัก ความเข้าใจ และเหตุผล รู้จักการให้อภัยกัน มีการแบ่งอำนาจหน้าที่ และแบ่งงานกันในครอบครัวอย่างชัดเจน

จากความเห็นดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า ครอบครัวมีบทบาทต่อการพัฒนาเยาวชนมุสลิมเป็นอย่างมาก และควรกระบวนกรที่ชัดเจน มีวิธีการชัดเจน เป็นแหล่งเรียนรู้ถ่ายทอดวิชาชีวะ การให้การสังคมสงเคราะห์เบื้องต้น รวมไปถึงการสร้างเสริมทักษะทางการเมือง เพื่อให้เยาวชนมุสลิมได้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นพลเมืองของสังคมอีกด้วย เพื่อความเข้าใจที่ชัดเจน ผู้วิจัยได้นำเสนอภาพเสริมพลังให้กับเยาวชน ดังปรากฏในภาพ ดังนี้

ภาพที่ 3 พลังเสริมจากครอบครัวเพื่อการพัฒนาเยาวชนมุสลิม

จากบทสรุปข้างต้น จะเห็นได้ว่ารูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เป็นอย่างดี อันเนื่องจากการศึกษาข้างต้นเป็นผลจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ที่ได้นำเอาบทบัญญัติในคัมภีร์อัลกุรอานเป็นฐานของการนำเสนอบทสรุปดังกล่าว นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อเสนอเพิ่มเติมว่า การเรียนรู้ในทุกๆระดับนั้นควรได้รับการประเมินและติดตาม เพื่อให้ได้ทราบถึงผลของการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ วิจารณ์ พานิช ได้นำเสนอในหนังสือเรื่อง การเรียนรู้เกิดขึ้นได้อย่างไร ตอนหนึ่งว่า การฝึกปฏิบัติอย่างมีเป้าหมายต้องควบคู่ไปกับการได้รับการป้อนกลับอย่างมีเป้าหมาย การเรียนรู้จึงจะบรรลุผลดี คำแนะนำป้อนกลับช่วยให้การเรียนรู้ง่ายขึ้น เดินตรงขึ้น และสิ้นเปลือง เวลาและแรงสมองน้อยลง รวมทั้งช่วยให้บรรลุผลการเรียนรู้ในระดับรูัจจริง ไม่หลงเรียนรู้แบบผิวเผิน (วิจารณ์ พานิช, 2556) อย่างไรก็ตามกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์จะต้องมุ่งที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องพร้อมมีวิธีการประเมินกระบวนการเรียนรู้ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลงานวิจัยได้ให้ความเห็นว่า “การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้อิสลามเพื่อเยาวชนมุสลิมบ้านเรา ไม่ใช่เข้าจัดกิจกรรมอย่างเดียว ไม่ใช่มาพัฒนาบางเวลา ต้องมีการพูดคุยก่อนจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรม ที่สำคัญต้องมา ถอดบทเรียนหลังจากการจัดกิจกรรมด้วย อันนี้สำคัญมาก ๆ เพราะถือเป็นบทเรียนสุดท้ายว่า กิจกรรมที่เข้ามาทำนั้นมีประโยชน์และสร้างคุณค่าอย่างไรต่อเยาวชน และเยาวชนนั้นสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองหรือเปล่า” (อับบาส หะยีแวนาแฉ, ผู้นำมุสลิม) จากความเห็นดังกล่าว ยังสอดคล้องกับ เทคนิคการถอดบทเรียน กล่าวคือการเรียนรู้จำเป็นต้องมีการถอดบทเรียน อาจจะใช้การทบทวนระหว างการปฏิบัติ (After Action Review technique :AAR) หรือการทบทวนหลังการปฏิบัติ (Retrospective technique) และอีก 2 วิธีการถอดบทเรียน ที่ประยุกต์มาจากทฤษฎีการ ประเมินผลโครงการ คือ เทคนิคการประเมินประสิทธิภาพการทำงาน (Performance Measurement : PM) และเทคนิคแผนที่ผลลัพธ์(Outcome mapping : OM) นอกจากนี้ยังมี วิธีการอื่นๆ ที่ใช้ถอดบทเรียน เช่น Peer Assist : PA (การเรียนรู้จากเพื่อน) ซึ่งสวนใหญ่จะทำหลัง เริ่มดำเนินการระยะหนึ่ง โดยเชิญที่ปรึกษา หรือภาคีเครือข่าย ที่มีการทำงานคล้ายคลึงกัน มาพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ บทเรียนกัน Best Practice : BP (การเรียนรู้จากตัวอย่างที่ดี) ซึ่งต้องมีการ กำหนดหลักเกณฑ์ของตัวอย่างดีๆ นั้นรวมกัน และมีการบันทึกผล จากนั้นก็เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นว่า ทำ ไรเกิดตัวอย่างดีๆ มาเล่าสู่กันฟัง และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน (กนกภรณ์ ชูเชิด, 2548)

โดยสรุปแล้วรูปแบบการพัฒนาเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น นอกจากที่เยาวชนมุสลิมควรได้รับการส่งเสริมองค์ความรู้ในทุกมิติเยาวชนมุสลิมต้องมีวิธีการ จัดการและควบคุมตนเองภายใต้กรอบแนวคิดของอิสลามเยาวชนมุสลิมต้องมีวิธีการทบทวนระดับ การปฏิบัติศาสนกิจและการใช้พลังชุมชนเป็นพื้นฐานการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเยาวชนมุสลิมรวมไปถึง เยาวชนมุสลิมควรได้รับพลังเสริมจากครอบครัวนั้น การประเมินผลจะเป็นตัวสำคัญต่อการขับเคลื่อน และชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จในการนำไปใช้เป็นรูปแบบในการพัฒนาเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ ตลอดจนคุณค่าเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างแท้จริงและยั่งยืน โดยมีพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานและ วจนะของท่านศาสดามุฮัมมัด (ซล) อัลฮาดิษ เป็นฐานของการเรียนรู้ โดยหลักอัคราก (หลักจริยธรรม) หลักออบาเดฮอ (หลักปฏิบัติ) หลักซารีฮฮอ (ธรรมนุญอิสลาม) หลักอากีเดฮอ (หลักเชื่อมั่นศรัทธา) หลักอิสซาน (หลักความดี) เป็นแนวทางการดำรงชีวิต โดยที่เยาวชนมุสลิมจะต้องได้รับการส่งเสริม

องค์ความรู้ในทุกมิติ เยาวชนมุสลิมต้องมีวิธีการจัดการและควบคุมตนเองภายใต้กรอบแนวคิดของอิสลาม เยาวชนมุสลิมต้องมีวิธีการทบทวนระดับการปฏิบัติศาสนกิจ และการใช้พลังชุมชนเป็นพื้นฐานการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเยาวชนมุสลิม รวมไปถึงเยาวชนมุสลิมควรได้รับพลังเสริมจากครอบครัวมาเป็นวิธีการในการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมจากการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

หลังจากผู้วิจัยได้ข้อสรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลมาแล้วข้างต้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับผู้สนใจสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ได้ดังนี้

1. การนำไปใช้ประโยชน์ในระดับนโยบายในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเยาวชนมุสลิมในระดับตำบล หรือสถานศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. สำหรับข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป คือการนำไปทดลองจริงกับกลุ่มเยาวชนมุสลิมพร้อมวัดและประเมินผล นำไปสู่การสร้างรูปแบบในการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผ่านระเบียบวิธีวิทยาการวิจัยที่มีคุณภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กนกภรณ์ ชูเชิด (2548). การถอดบทเรียนวิธีวิทยาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้สำหรับนักปฏิบัติการภาค จาก <https://www.gotoknow.org/posts/317928>
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2554). **ทฤษฎีและแนวทางการพัฒนาสังคม**. ประมวลสาระชุดวิชาสังคมไทยกับการบริหารประชา. การส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม .นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- วิจารณ์ พานิช (2556). **การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างไร**. มูลนิธิสยามกัมมาจล. กรุงเทพฯ : เอสอาร์พรินติ้ง.
- ศิริวรรณ เกษมศานต์กิตติการ (2551). **ความเข้าใจในชีวิตตนเอง**. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2560. จากสังคม. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา (LDI). กรุงเทพฯ: พี.เอ.ลิฟวิ่ง.
- สุมาวดี พวงจันทร์ (2559). **ยุทธศาสตร์การจัดการอาชีวศึกษาของเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในทศวรรษหน้า**. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปีที่ 27 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2559
- อรศรี งามวิทยาพงศ์ (2549). **กระบวนการเรียนรู้ในสังคมไทยและการเปลี่ยนแปลง : จากยุคชุมชนถึงยุคพัฒนาความทันสมัย**. พิมพ์ ครั้งที่ 1. วิทยาลัยการจัดการทางสังคม.

- อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง (2015). *Mengenal Diri dan Wali Allah: การรู้จักตัวเองและบุคคลอันเป็นที่รักยิ่งของอัลลอฮ์ (ซบ.)*. วารสาร สงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (Songklanakarin Journal of Social Sciences and Humanities), 21(2).
- อิบรอเฮม มุสตอฟา หะยีสาอิ (2558). *จิตวิทยา : id ego super-ego*. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2560 จาก <https://pirun.ku.ac.th/~agrpt/lesson2/understand1.html>
- Bloom B S. (1968). Learning for Mastery: The Evaluation Comment. In All Our Children
- G. Hussein Rasool (2016). *Islamic Counseling an Introduction to theory and Practice*. Routledge. USA
- Haroon Din (2015). *Manusia dan Islam*. Dewan Bahasa dan Pustaka. Kuala Lumpur. Learning, McGraw-Hill.
- Odeh Rashed Al jayyousi (2016). *Islam and Sustainable development*. Routledge. USA.
- South deep outlook (2560). *เยาวชนจังหวัดชายแดนภาคใต้กับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2560 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/>

ชื่อเรื่อง ลักษณะพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยง
ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
Title Behavioral characteristics Against Islamic Ways
Among Muslim Risk Youth in the Three Southern Border Provinces

ชื่อเรื่องสั้น พฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับอิสลามของเยาวชน
Running Title Behavioral characteristics Against Islamic Ways

ชื่อผู้เขียน อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง และ เกษตรชัย และหีม
Author Abdullah Chelong ,Kasetchai Laeheem

ที่อยู่ ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110
Address Department of Educational Foundation, Faculty of Liberal Arts,
Prince of Songkla University, Hat Yai, Songkhla 90110

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดนราธิวาส จังหวัดยะลาและจังหวัดปัตตานี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 40 คน และการประชุมระดมสมอง จำนวน 200 คน วิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังขาดการตระหนักรู้ในพฤติกรรมที่แสดงออกต่อตนเอง นำเสนอตัวตนในสื่อออนไลน์อย่างเปิดเผยและไม่เหมาะสม ซึมซาบแนวความคิดให้เป็นแนวตะวันตก ติดยาเสพติดและการพนันฟุตบอล ขโมยทรัพย์สินเงินทองของบิดามารดา อยู่ร่วมกันระหว่างเพศตรงข้ามในที่มืด ขับรถซ้อนท้ายหญิงชายดังสามีภรรยา ใช้ชีวิตร่วมกันในบ้านพักในขณะที่ยังไม่แต่งงาน การคบชู้สาวในพื้นที่สาธารณะ การสมสู่ และมีเพศสัมพันธ์

คำสำคัญ : ลักษณะ พฤติกรรม เยาวชนมุสลิม สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

The purpose of this research was to investigate behavioral characteristics against Islamic ways among Muslim risk youth in the three Southern border provinces including Narathiwat, Yala, and Pattani using qualitative research methodology. Data was collected by in-depth interviews with 40 key informants and 200 brainstorming sessions. The result found that Muslim risk youth in the three Southern border provinces is lack of awareness of self-expression, presenting identity in social media openly and inappropriately, affection of western mindset, drug addiction and football gamble, stealing money from parents and peers, living together with opposite sex in the dark, adulterous relations in public place, living as unmarried couple, and sexual intercourse

Keywords: Characteristics, Behavior, Muslim youth, Three Southern Border Provinces

บทนำ

การต่อสู้ที่ต้องใช้พลังมหาศาลที่สุดในชีวิตมนุษย์ คือการต่อสู้กับตัวตน ให้อยู่ภายใต้กรอบคุณธรรมจริยธรรม และอยู่ภายใต้กฎกติกาทางสังคมที่ถูกต้อง เมื่อมนุษย์ถูกสร้างขึ้น มนุษย์ไม่ได้มีเพียงแค่กล้ามเนื้อความสวยงามจากภายนอกเท่านั้น แต่มนุษย์ประกอบด้วย หัวใจ สติปัญญา จิตวิญญาณ และความงดงามจากภายใน กระนั้นสิ่งเหล่านั้น ก็จะต้องได้รับการพัฒนาจากสถาบันทางสังคมเช่นกัน การรับรู้ การเรียนรู้ การคิด สติปัญญา เจตคติ อารมณ์ และความเชื่อของมนุษย์ทุกคน ล้วนเกิดจากสภาวะการณ์ และสิ่งแวดล้อมรอบข้าง ซึ่งสังคมมีส่วนในการปั้นมนุษย์ให้มีลักษณะที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับว่าเขาอยู่ในสังคมใด เขาเรียนรู้อะไร รู้ดี รู้ชั่ว จากผู้ที่อยู่ใกล้ชิด และสังคมที่มนุษย์นั้นนั้นอาศัยอยู่เช่นเดียวกัน ในขณะที่อิสลามนั้น ได้กำหนดให้มนุษย์ หรือผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามอยู่ภายใต้กรอบบทบัญญัติของพระผู้เป็นเจ้า หรือบทบัญญัติจากคัมภีร์อันกรุอ่าน และวจนะของท่านศาสดามุฮัมมัด(ซล.) เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต แต่ด้วยสภาวะการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมมีผลกระทบต่อพฤติกรรมมนุษย์โดยตรง โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดใช้แดนภาคใต้ส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่ขัดกับหลักการศาสนาอิสลาม กล่าวคือ เยาวชนมีการคบเพื่อนต่างเพศอย่างเปิดเผย มีอิสระเกี่ยวข้องกับอบายมุข ละเลยและไม่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติศาสนกิจ อันเนื่องจากมีวิถีชีวิตที่เป็นอิสระภายใต้สภาพการณ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างก้าวกระโดด ช่องว่างระหว่างความคิดและการร่วมกิจกรรมของคน ผู้ปกครองกับลูกมีมากขึ้น วิถีชีวิตของพ่อแม่ถูกพันนาการด้วยภาระงานและความรับผิดชอบในเรื่อง

เศรษฐกิจจนมีเวลาว่างให้กับลูกน้อยลง จนทำให้การดูแล การสอดแทรกทัศนคติในการดำเนินชีวิตกับลูกหายไป (เกษตรชัย และหิม, 2560) ในขณะที่เยาวชนมุสลิมควรได้รับการพัฒนาทั้งการรับรู้ การเรียนรู้ การคิดสติ ปัญญา เจตคติ อารมณ์ และความเชื่อ บนพื้นฐานของอิสลาม อย่างไรก็ตามการพัฒนาพฤติกรรมดังกล่าวนี้ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องต้องทราบลักษณะพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อเป็นแนวทางสำคัญ ในการศึกษาหาแนวทางเพื่อการพัฒนา และยกระดับพฤติกรรมดังกล่าว ให้สอดคล้องกับวิถีของอิสลาม ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอในตอนท้ายของบทความวิจัยเรื่องนี้

ลักษณะพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะทำให้ได้ข้อค้นพบ ถึงการรับรู้ การเรียนรู้ การคิด สติปัญญา เจตคติ อารมณ์ และความเชื่อ ที่แสดงออกมาผ่านพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลาม เพราะสิ่งเหล่านั้นจะเป็นคำตอบสำคัญในการศึกษาพฤติกรรมเยาวชนมุสลิมที่แสดงออก ในสถาบันทางสังคม อาทิเช่น พฤติกรรมในครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน การแสดงออกในสื่อออนไลน์ พื้นที่สาธารณะ และการแสดงออกต่อตนเอง ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกเหล่านั้น ก็ล้วนเป็นชะตากรรมทางสังคมที่ถูกกำหนดขึ้น เพื่อให้ผู้คนในสังคมเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาพฤติกรรมเหล่านั้น ผู้วิจัยในฐานะพลเมืองในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงให้ความสำคัญในการศึกษาพฤติกรรมดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการขับเคลื่อน และมีส่วนในการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ภายใต้วิถีของอิสลาม และพลเมืองโลก ที่ถูกต้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาลักษณะพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

นิยามศัพท์

1. ลักษณะพฤติกรรม หมายถึง การรับรู้ การเรียนรู้ การคิด สติปัญญา เจตคติ อารมณ์ และความเชื่อ ที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมของตนเอง สื่อออนไลน์ ครอบครัว สถาบันการศึกษาและในพื้นที่สาธารณะ

2. พฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลาม หมายถึง กริยาอาการที่แสดงออกหรือปฏิบัติการต่างๆที่เกิดขึ้นกับเยาวชนมุสลิมเช่น ไม่ละหมาด ไม่ถือศีลอด ไม่บริจาคทาน ไม่ศึกษาอัลกุรอาน คบเพื่อนเพศเดียวกันและต่างเพศเกินขอบเขต เล่นพนัน ดิทยาเสพติด การแต่งกายที่ผิดหลักอิสลามของเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

3. เยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง บุคคลที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างการเป็นเด็กและผู้ใหญ่ที่นับถือศาสนาอิสลาม อาศัยอยู่ในจังหวัดนราธิวาส จังหวัดยะลา และจังหวัดปัตตานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interviews) และการประชุมระดมสมอง (Brainstorming) กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลโดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และเก็บรวบรวมข้อมูลดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีประสบการณ์ตรงด้านการพัฒนาเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย ผู้ปฏิบัติงานอุทยานการเรียนรู้เยาวชน จำนวน 10 คน นักวิชาการ จำนวน 5 คน ครูผู้สอนศาสนาอิสลาม จำนวน 5 คน ผู้นำศาสนาอิสลาม จำนวน 10 คน ผู้นำเยาวชน จำนวน 10 คน จำนวนทั้งสิ้น 40 คน โดยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ลงพื้นที่เก็บข้อมูลไปยังศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อประสานงานผู้ให้ข้อมูล

2. เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาเชิงลึกด้วยการประชุมระดมสมอง (Brainstorming) โดยเชิญกลุ่มเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าร่วมการประชุมระดมความคิดเห็น เรื่อง ลักษณะพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลาม ของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 2 ครั้งๆ ละ 100 คน แบ่งเป็น 10 กลุ่มๆ ละ 10 คน ผ่านกระบวนการกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ รวมจำนวนทั้งสิ้น 200 คน (วันที่ 14 เมษายน 2560 และวันที่ 9 เมษายน 2560) ณ หอประชุมชูเกียรติปิติเจริญกิจ ม.อ.ปัตตานี โดยมีผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitators) พร้อมรวบรวมข้อมูลตามประเด็น นำมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. จำแนกประเภทของปรากฏการณ์และจัดเก็บข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่โดยนำข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายกันมารวมไว้และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล

2. ประมวลผลข้อมูลแต่ละหมวดหมู่ โดยการนำข้อมูลที่จำแนก หาความหมาย องค์ประกอบ และเชื่อมโยงให้เห็นภาพรวม รวมทั้งการตีความเพื่ออธิบายตามประเด็นที่ศึกษาพร้อมๆ กับการเชื่อมโยงแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และทำการทบทวนเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับข้อมูลจริงที่ได้จากพื้นที่ สำหรับวิธีการวิเคราะห์ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากภาคสนาม เพื่ออธิบายเนื้อหาการวิจัยตามที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ของข้อมูลเป็นหลัก ทั้งนี้ตั้งอยู่บนความถูกต้องความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบในการทำวิจัย หลังจากนั้นทำการสรุปผลการวิจัยและนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผล

การศึกษาลักษณะพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า เยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

- 1) ยังขาดการตระหนักรู้ในพฤติกรรมที่แสดงออกต่อตนเอง การรับรู้ การคิด สติปัญญา เจตคติ อารมณ์ และความเชื่อ
- 2) เยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีพฤติกรรมนำเสนอตัวตนในสื่อออนไลน์อย่างเปิดเผยและไม่เหมาะสม ซึมซาบแนวความคิดให้เป็นตะวันตก
- 3) เยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีพฤติกรรมติดยาเสพติดและการพนันฟุตบอล ขโมยทรัพย์สินเงินทองของบิดามารดา
- 4) และเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีพฤติกรรมอยู่ร่วมกันระหว่างเพศตรงข้ามในที่มืด ขับรถซ้อนท้ายหญิงชายดังสามีภรรยา ใช้ชีวิตร่วมกันในบ้านพักในขณะที่ยังไม่แต่งงาน การคบชู้สาวในพื้นที่สาธารณะ การสมสู่ และมีเพศสัมพันธ์

อภิปรายผล

การศึกษาลักษณะพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลาม ของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยนำเสนอประเด็นดังนี้

1. การขาดการตระหนักรู้ในพฤติกรรมที่แสดงออกต่อตนเอง

ในสภาวะปัจจุบันประชาคมโลกทั้งหลาย กำลังวิ่งตามกระแสความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง มีทั้งคุณประโยชน์ และโทษ ขึ้นอยู่กับสติปัญญา ความหนักแน่นของการศรัทธาต่อตัวตน และคำสอนของศาสนา แต่เป็นที่ทราบกันดีว่า ศาสนากลายเป็นทางเลือกสำหรับเยาวชนมุสลิมบางกลุ่มเท่านั้น มักจะให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าจิตวิญญาณ นึกถึงผู้ทรงสร้างในวันที่ตัวเองต้องการความช่วยเหลือ เยาวชนบางกลุ่มละเลยการศรัทธาในวันที่พวกเขาตีความกับเรื่องโลกปัจจุบัน สภาวะการณดังกล่าวเป็นพฤติกรรมที่สำแดงออกว่าเยาวชนมุสลิมยังขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับองค์ประกอบพฤติกรรม ซึ่งประกอบด้วยกับการรับรู้ การเรียนรู้การคิด สติปัญญา เจตคติอารมณ์ และความเชื่อ ซึ่งถ้าเยาวชนให้ความสำคัญกับลักษณะพฤติกรรมดังกล่าว จะทำให้เยาวชนทราบ และตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับชีวิตตัวเองมากขึ้น รับรู้ว่าเกิดมาจะต้องดำรงตนอย่างไรในฐานะที่เป็นบ่าวของพระองค์ และในฐานะพลเมืองของโลก เรียนรู้และเข้าใจถึงการมีชีวิตอยู่ รู้จักการวางแผนการดำรงชีวิต รู้จักการวิเคราะห์สังเคราะห์ มีสติปัญญา ที่สามารถเอาตัวรอดในสังคม มีเจตคติที่ดีต่อตนเอง สามารถควบคุมอารมณ์ตนเอง และมีความเชื่อถึงการมีชีวิตเพื่อกลับไปยังพระองค์ผู้ทรงสร้าง

จากความสำคัญดังกล่าว ถ้ากลุ่มเยาวชนมุสลิมได้ทราบถึงองค์ประกอบพฤติกรรมข้างต้นจะช่วยให้สามารถดำรงตนในฐานะมุสลิมที่มีชีวิตตามวิถีอิสลามได้เป็นอย่างดี อันเนื่องจากการตระหนักถึงองค์ประกอบพฤติกรรมดังกล่าว เยาวชนมุสลิมจะสามารถรับรู้ตระหนักถึงในองค์ประกอบของพฤติกรรมในตัวตน เขาจะสามารถควบคุมตัวตนในหนทางที่ดีได้ ดังที่นักการศึกษาได้ให้ความเห็นว่าถ้าเยาวชนมุสลิมได้เข้าใจตัวเองจากภายในจะทำให้เขารู้จักการตระหนักถึงเป้าหมายในการดำเนินชีวิต นั่นคือใช้ชีวิตในโลกนี้บนพื้นฐานของอิสลามเพื่อกลับไปยังสวรรคตของพระองค์ ซึ่งยังสอดคล้องกับ นักวิชาการด้านจิตวิทยาจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่ได้กล่าวว่า การรับรู้ตัวตนจากภายในจะทำให้เขาเข้าใจถึงที่มาที่ไปของชีวิต รับรู้ว่าเขาใช้ชีวิตในแต่ละวันเพื่อใคร และสุดท้ายจะใช้ชีวิตได้อย่างไร ถ้าเขาได้เห็นความสำคัญตรงนี้ทำให้เขามีพฤติกรรมที่แสดงออกมาในทางที่ดีในทางกลับกันเหมือนเยาวชนบางกลุ่มใช้ชีวิตวันวันโดยไม่มีคุณค่า ไม่รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เด็กพวกนี้จะไม่เข้าใจตัวเอง สุดท้ายก็จะติดยาเสพติดบ้าง เด็กเร่ร่อนบ้าง ยิ่งอยู่ในชุมชนที่มียาเสพติดกระจายมาก ๆ ทำให้เขาง่ายต่อการถูกชักชวนเข้าไปในกลุ่มคนเหล่านั้นในขณะที่อิสลามนั้นได้ให้ความสำคัญกับการใช้สติปัญญาดังที่ได้กล่าวในหนังสือเรื่อง *Manusia dan Islam* เป็นหนังสือที่ถูกเขียนเป็นภาษามาลายู เขียนโดย Din (2015) ซึ่งมีข้อความตอนหนึ่งว่า อิสลามนั้นไม่ใช่เพียงแค่มนุษย์มีเพียงแค่ศาสนาที่ตัวเองนับถือ แต่ศาสนาอิสลามจะมีความหมาย และทรงคุณค่ามากขึ้นถ้ามนุษย์ได้ดำรงตนปฏิบัติตามหลักการของอิสลาม รู้จักการไตร่ตรอง รับรู้ตัวตนในฐานะผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม และชีวิตของเขาก็จะอยู่ภายใต้กรอบของบทบัญญัติอิสลาม นอกจากนี้ด้านกลุ่มเยาวชนมุสลิมในพื้นที่ได้ให้ความเห็นต่อลักษณะพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการประชุมระดมความคิดเห็นตอนหนึ่งว่า การขาดการรับรู้ ขาดการเรียนรู้ การคิดไตร่ตรองการไม่ควบคุมอารมณ์ และไม่เชื่อมั่นในอิสลามของเยาวชน ถือเป็นพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามที่เกิดขึ้นจากภายในตัวตนของเขาเช่นกัน ซึ่งลักษณะดังกล่าวก็จะส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกมาอย่างไม่พึงประสงค์ ซึ่งอิสลามก็ไม่สนับสนุนเช่นกัน สรุปได้ว่าการไม่ตระหนักถึงองค์ประกอบของพฤติกรรม ซึ่งประกอบ ด้วย การรับรู้ การคิด สติปัญญา เจตคติ อารมณ์ และความเชื่อแล้วแต่เป็นส่วนหนึ่งของลักษณะพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามที่แสดงออกมาจากภายในสู่ภายนอก

2. การนำเสนอตัวตนของมุสลิมในสื่อออนไลน์ แนวความคิดการทำให้เป็นตะวันตก

ความเลวร้ายในสังคมปัจจุบัน เราสามารถระบุภัยอันตรายที่หลากหลายที่กำลังคืบคลานคุกคามเยาวชนมุสลิมได้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นระบบการศึกษา การดูแลของครอบครัว การจัดการองค์ความรู้ การบริหารงานของภาครัฐ ระบบการเมืองการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ ที่เปลี่ยนไปจากเดิม ปรากฏการณ์ดังกล่าว เพียงพอที่ทำให้เยาวชนเกิดความสับสนในการดำรงชีวิต อาจจะทำให้

พวกเขาหันเหออกจากศาสนา และหลักการอิสลามที่ถูกต้อง อันเนื่องจากขาดความรู้ และทักษะในการดำเนินชีวิตในหลักการของอิสลามที่ถูกต้อง ขาดการตระหนักรู้ ขาดการควบคุมตนเองให้อยู่ภายใต้หลักการของอิสลามอย่างแท้จริง อาจจะนำไปสู่การหันเหต่อศาสนา นำไปสู่การปฏิบัติตนนอกวิถีของอิสลาม

ลักษณะพฤติกรรมหนึ่งที่สังคมกำลังพูดคุยในโลกปัจจุบัน คือการนำเสนอตัวตนของมุสลิมในสื่อออนไลน์ โดยเฉพาะมุสลิมมะห์ หรือสตรีมุสลิมที่นำเสนอตัวตนทางสื่อออนไลน์ จนทำลายและเสื่อมเสียความเป็นมุสลิม เพราะความจริงแล้วมุสลิมะห์ที่ไม่สามารถอดโฉมของนางได้ ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ (ซบ) ได้ทางดำรัสไว้ในคัมภีร์อัลกุรอานตอนหนึ่งว่า “ และจงอย่าเที่ยวอวดความสวยงาม เฉกเช่นการอวดความสวยงามแห่งสมัยยุคก่อนหน้า ” (อัลกุรอาน : ซูเราะฮ์ อัลอะห์ซาบ อายะห์ ที่ 33) พระองค์ทรงห้ามมุสลิมมะห์เปิดเผย หรืออวดความสวยงามให้เพศตรงข้าม และส่งสิ่งใช้บรรดาผู้ศรัทธาให้ก้มหน้าสายตาลงต่ำไม่ให้แลมองผู้ชาย ฉะนั้นมุสลิมมะห์ที่ลงรูปใบหน้าของตัวเองในเฟสหรือในสื่อออนไลน์ จะเท่ากับนางสร้างความเดือดร้อนให้กับศาสนาตัวตนและสังคม (Language Center, 2014) นอกจากเรื่องการนำเสนอตัวตนทางสื่อออนไลน์ของมุสลิมแล้ว รองลงมาคือแนวความคิดการทำให้เป็นตะวันตก เป็นการทำสงครามทางอารยธรรมทางความคิดที่ตะวันตกได้พยายามเผยแพร่ไปทุกหนแห่งในโลกมุสลิม ซึ่งการทำสงครามนี้มีความรุนแรงมากกว่าการใช้อาวุธยุทธโธปกรณ์ แต่กลับใช้แนวการดำเนินชีวิต หรือการดำรงชีวิตแบบตะวันตกเข้ามาแทรกแซงในวิธีการดำรงชีวิตเดิมของอิสลาม โดยเฉพาะรูปแบบการดำรงชีวิตที่ตะวันตกที่แทรกเข้ามาในภาพยนตร์ ศิลปะวรรณคดี จริยธรรม ปรัชญา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของเยาวชนมุสลิมอย่างเห็นได้ชัด ดังที่กลุ่มเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดใช้แดนภาคใต้ได้ให้ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็นว่า ปัจจุบันเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดใช้แดนภาคใต้ส่วนใหญ่ใช้ชีวิตแบบทันสมัย ลืมความเป็นหลักการอิสลาม เช่นการแต่งกายของสตรีที่รัดรูปเห็นสัดส่วน โชว์รูปร่าง ไม่ใส่ผ้าคลุม เพื่อแสดงให้คนอื่นเห็นว่า เขาเป็นคนตามแฟชั่นสมัยใหม่ ไม่ได้อยู่ในกรอบเดิม ๆ ในขณะที่เยาวชนบางกลุ่มมีความคิดเห็นเพิ่มเติมในการประชุมความคิดเห็น คือ อิสลามนั้น จะต้องดำรงชีวิตให้อยู่ภายใต้โลกนี้ได้ แต่ให้อยู่ในครรลองของอิสลาม ไม่ใช่การใช้ชีวิตในรูปแบบตะวันตก มุสลิมมีรูปแบบการดำรงชีวิตมาจากคำสอนของอัลกุรอาน และคำสอนของท่านศาสดา ด้านนักวิชาการอิสลามจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์กล่าวว่า อันความเป็นจริงแล้วแนวความคิดที่เลียนแบบตะวันตกเป็นอันตรายต่อประชาชาติอิสลามพวกเขาไม่ได้ใช้อาวุธอะไรมากมายแต่แนวคิดตะวันตกจะใช้วิธีนุ่มนวล ในการยึดครองหัวใจของมุสลิม จนสามารถหลอกลวงมุสลิม ซึ่งกลุ่มคนอันดับแรกแรกของการยึดครองหัวใจ คือมุสลิมหนุ่มสาวที่ไม่มีหลักความเชื่อที่เข้มแข็ง และไม่มีป้อมปราการ คือหลักการศรัทธาที่ถูกต้อง บุคคลเหล่านั้นจะง่ายต่อการชักจูงถูกดึงดูดด้วยความงดงามที่ซึมแทรกเข้ามา ผ่านความเจริญรุ่งเรืองของเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน

นอกจากความคิดการทำให้เป็นตะวันตกแล้ว ยังมีอีกหนึ่งประการ ที่เป็นลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกในสังคม และพื้นที่สาธารณะของเยาวชนมุสลิมคือ เยาวชนมุสลิมติดยาเสพติด โดยเฉพาะในพื้นที่เขตชุมชนรอบมหาวิทยาลัย และชุมชนชนบทห่างไกลจากความเจริญ เช่นพื้นที่ไฟฟ้าไม่สว่างง่ายต่อการค้าขายยาเสพติด การร่วมกลุ่มของผู้อยากติดยาเสพติด เยาวชนส่วนใหญ่ตามเพื่อนถูกชักชวนเข้าไปในกลุ่มติดยาเสพติด โดยเฉพาะใบกระท่อมที่ปัจจุบันมีเกือบทุกหมู่บ้านในพื้นที่ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มองว่า ยาเสพติดประเภทใบกระท่อมสามารถหาซื้อได้ง่ายในชุมชน มีราคาซื้อขายไม่แพงเกินกำลังที่จะซื้อ ซึ่งบางคนติดยาเสพติดเพราะเพื่อระบายความกดดันจากความสิ้นหวังในชีวิต ไม่มีงานทำ มีปัญหาทางครอบครัว ไม่พอใจกับสภาพชีวิตที่เป็นอยู่ บวกกับความตึงเครียดของสถานการณ์ในปัจจุบันที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต

3. พฤติกรรมที่แสดงออกต่อครอบครัว

ครอบครัว นับว่าเป็นสถาบันแรก ที่มนุษย์ต้องพบเจอตั้งแต่วัยเด็ก มนุษย์ทุกคนจะต้องผ่านการบ่มเพาะจากสถาบันแรกของชีวิตที่เรียกว่า ครอบครัว หนังสืออิสลามและการพัฒนาที่ยั่งยืน (Islam and Sustainable development) เป็นงานเขียนของ Jayyousi (2016) ได้กล่าวถึงความสำคัญของครอบครัวในอิสลามในหนังสือตอนหนึ่งว่า ครอบครัว คือระบบโครงสร้างทางสังคมที่สำคัญที่สุดในอิสลาม และเป็นจุดเริ่มต้นของยุทธศาสตร์ในการดำเนินวิถีชีวิตของมนุษย์ รวมไปถึงครอบครัวเป็นความรับผิดชอบสำคัญต่อการดำเนิน และการดำรงชีวิต หรือการดำรงอยู่ของศาสนา แต่เป็นที่น่าเสียดายยิ่งนัก ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกของเยาวชนมุสลิมที่มีต่อครอบครัวในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่า กลุ่มเยาวชนมุสลิมบางส่วนปฏิบัติตนต่อครอบครัวยังไม่ถูกต้องตามรูปแบบ หรือวิถีของอิสลาม คือทำให้พ่อแม่เสียใจหรือเสียหน้าตา เนื่องจากคำพูดการปฏิบัติตัวของบุตร หรือพฤติกรรมที่แสดงออกมามีการตัดข้อทะเลาะวิวาท หรือขึ้นเสียงต่อหน้าพ่อแม่ มีการกล่าวคำว่า “อูฟ” หรือไม่ทำตามคำสั่งใช้ของบิดามารดา บางคนมองพ่อแม่ด้วยหางตาหรือมองด้วยสายตาที่แสดงความไม่พอใจ คำบิดามารดาทั้งทางตรงและทางอ้อม บ้างก็นำสิ่งที่หะรอม หรือสิ่งที่ถูกห้ามในอิสลามเข้ามาบริเวณบ้าน และบางคนรู้สึกอับอาย หรือกระดากใจจะแนะนำพ่อแม่ให้คนอื่นรู้จัก บางครั้งก็ไม่ยอมรับว่า เป็นพ่อแม่ของตัวเอง เนื่องจากพยายามปิดบังรากเหง้าของตนเอง เพื่อไม่ให้เกิดความอับอาย บางคนยังมีขโมยทรัพย์สินเงินทองของบิดามารดา ซึ่งจะปรากฏกับบุคคลที่ติดยาเสพติดเป็นจำนวนมาก พวกเขาเหล่านี้จะไม่ได้รู้สึกว่า อะไรคือความดี ความชั่ว ซึ่งจะนำไปสู่การทำร้ายร่างกายของบิดามารดาเช่นเดียวกัน จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมดังกล่าวนั้นก็เริ่มจากการบ่มเพาะของครอบครัวเช่นเดียวกัน จะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาพฤติกรรมแรกเริ่มของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Laeheem (2008) ที่พบว่าถ้าเยาวชนมุสลิมไทยได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอิสลามอย่างเคร่งครัด มีความรู้ในระดับสูง และมีการปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัดเป็นประจำ

ก็จะทำให้เยาวชนไทยมุสลิมมีโอกาสน้อยมาก ที่มีพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับอิสลาม ด้าน (นายรุสสถาน มะมิงจิสัมภาษณ์วันที่ 9 กันยายน 2560) ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “ครอบครัวนอกจากจะเลี้ยงดูแล้ว จะต้องเข้าใจ และรับรู้ถึงพฤติกรรมของลูกตัวเองอย่างแท้จริง ไม่สามารถรับรู้ความจริงจากลูกอย่างเดียว แต่ต้องฟังผู้อื่นที่มากบอกกล่าว ถึงพฤติกรรมของลูกตัวเองด้วยเช่นกัน อย่าเพิ่งด่วนวิเคราะห์ความหวังดีของผู้อื่น อย่าเพิ่งด่วนตัดสินกล่าวใส่ร้ายป้ายสี เพราะสุดท้ายแล้วอาจจะสายไปต่อการแก้ปัญหาของลูกตนเอง ครอบครัวจะต้องยอมรับถึงพฤติกรรมบางอย่างของลูกตัวเอง เพราะบางอย่างคนอื่นรู้แต่เราอาจไม่รู้ เป็นข้อมูลที่ตนเองมองไม่เห็น แต่คนอื่นเค้าเห็น ผู้ปกครองต้องมีเหตุผลยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น” จากบทสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีโจเซฟ ลุฟท์ (Joseph Luft) และ แฮรี่ อินแกรม (Harry Ingham) Luft & Ingham (1961) ที่เรียกว่าทฤษฎีหน้าต่างใจฮารีหรือทฤษฎีหน้าต่างหัวใจของโจฮารีซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งแสดงให้เห็นเข้าใจถึง การตระหนักรู้ตนเองของบุคคลในสถานการณ์ที่แสดงพฤติกรรมติดต่อกับบุคคลอื่น นั่นก็คือ ก่อนที่บุคคลจะยอมรับผู้อื่นได้นั้น จำเป็นที่บุคคลจะต้องรู้จักและยอมรับตัวเองเสียก่อน

4. พฤติกรรมที่แสดงออกในสถาบันการศึกษา

สถาบันการศึกษา เช่นโรงเรียนและมหาวิทยาลัย เป็นอีกหนึ่งสถานที่สำคัญ ที่สังคมยังให้ความสำคัญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะเป็นพื้นที่ของการบ่มเพาะพฤติกรรมมนุษย์ร่องลงมาจากสถาบันครอบครัว ซึ่งสถาบันการศึกษา กลายเป็นพื้นที่ของการพัฒนามนุษย์ในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นทักษะการดำรงชีวิตและทักษะวิชาชีพ โดยมีครูหรืออาจารย์เป็นศูนย์กลางในการสื่อสารองค์ความรู้ต่างๆ ผ่านกระบวนการสอนที่หลากหลาย ผู้ที่ประสบความสำเร็จในโลกนี้ มีจำนวนมากจะต้องผ่านพื้นที่เหล่านี้ ก่อนไปใช้ชีวิตจริง อิสลามจึงให้ความสำคัญต่อสถาบันการศึกษาเป็นอย่างมาก ต้องเคารพครูบาอาจารย์ ตั้งใจ ขยันหมั่นเพียร และประพฤติปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสถาบันการศึกษา หรือของสังคม แต่เป็นที่น่าเสียดายยังพบว่า ปัจจุบันยังมีนักเรียน นักศึกษา บางกลุ่ม ที่ยังประพฤติปฏิบัติไม่ดีต่อครู หรือผู้ให้ความรู้ จากข้อมูลการประชุมความคิดเห็นของเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดใช้แดนภาคใต้ พบว่านักเรียนบางส่วนในโรงเรียนประพฤติตนไม่ดีต่อผู้สอน คำว่าคุณครู ทั้งต่อหน้าและลับหลัง แต่งกายผิดกฎระเบียบตั้งแต่หัวจรดเท้า โดยเฉพาะนักเรียนมุสลิมที่ยังพบว่าใส่กางเกงขาสั้นเข้าเรียนต่างๆ ที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมุสลิมใส่ขากยาวเพื่อตอบโจทก์วิถีการดำรงชีวิตของคนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ยังมีนักเรียนที่ไม่ได้ใช้โอกาสนั้นอย่างเต็มที่ อันเนื่องจากการให้ความสำคัญ และการตระหนักรู้ในการศรัทธาต่ออิสลาม นอกจากนี้เยาวชนมุสลิมในสถาบันอุดมศึกษายังพบพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องหลายประการโดยเฉพาะการอยู่ร่วมกันระหว่างเพศตรงข้ามในที่มืด ขับรถซ้อนท้ายหญิงชายดังสามภรรยา ไปดูหนังตามโรงภาพยนตร์สองต่อสอง บ้างก็ใช้ชีวิตร่วมกันในบ้านพักในขณะที่ยังไม่แต่งงานตามหลักของอิสลาม

ดังที่(นายอับดุลเลาะ เจ๊ะอุเซ็ง, สัมภาษณ์วันที่ 9 กันยายน 2560) ได้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ว่า “ตั้งแต่ผมมาอยู่ที่รอบมหาวิทยาลัย ผมเห็นนักศึกษาหญิงชายอยู่ด้วยกัน ไปไหนมาไหนเหมือนสามีภรรยา คือตอนแรกเข้าใจว่าแต่งงานแล้ว ที่ไหนได้ เขาไม่แต่งงาน บางคนก็เคยได้ยินนะว่าอยู่กันจนท้องก่อนแต่งก็มี คือรู้สึกอายมากบางทีมุสลิมเราทำกันแบบนี้ยิ่งที่เราอยู่ส่วนใหญ่เป็นมุสลิมแต่ไม่ช่วยกันดูแล” ด้าน (นาย อัมราณ หะยีแวนาแวน, สัมภาษณ์วันที่ 9 กันยายน 2560) ได้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เพิ่มเติมว่า “เราจะเห็นหญิงชายตามรั้วมหาวิทยาลัยเป็นคู่ๆ เหมือนสามีภรรยาเป็นจำนวนมาก เพราะสังคมไม่ได้ช่วยกันดูแล และอีกอย่างเขาได้รับอิสระจากครอบครัว อยู่ห่างครอบครัว ครอบครัวจะไม่ทราบว่าคุณอยู่กับใคร บางทีก็เคยได้ยินว่าท้องก่อนแต่ง” ด้าน (นายอับดุลเราะมาน อาแวนา, สัมภาษณ์วันที่ 9 กันยายน 2560) นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ว่า “เวลาไปทำ ทำค่ายของนักศึกษาเขาจะอยู่แบบปะปนกัน ไม่มีขอบเขตทั้งที่เป็นมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในพื้นที่มุสลิม ไม่ใช่เราปิดกันแต่เราป้องกันการเกิดพิศนัย เหมือนที่เราเห็น ๆ คือท้องก่อนแต่งก็มี สุดท้ายมันจะเป็นปัญหาต่อตนเองครอบครัวและสังคมโดยรวม”

5. พฤติกรรมที่แสดงออกในพื้นที่สาธารณะ

พื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่ทางสังคม ที่ถูกพัฒนาขึ้นจากประเด็นปัญหาทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ และถูกตีแผ่แลกเปลี่ยนกันในพื้นที่สาธารณะ นำไปสู่การรับรู้ร่วมกันและนำไปสู่การตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและกิจกรรมของสาธารณชน พื้นที่สาธารณะจึงเป็นพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร การสร้างความรู้สึกร่วมกันและผลประโยชน์ของส่วนรวมร่วมกัน พื้นที่สาธารณะได้ถูกอธิบายจากสังคมว่าเป็นทั้งรูปธรรมและนามธรรม กล่าวคือ รูปธรรมของพื้นที่สาธารณะนั้นเป็นพื้นที่ทางกายภาพที่กำหนดขอบเขตไว้แน่นอน เช่นสนามฟุตบอล สนามพักผ่อนสวนสาธารณะ โรงหนัง มัสยิด เป็นต้น ส่วนพื้นที่นามธรรม เช่น สื่อมวลชน สื่อสังคมออนไลน์ กลุ่มภาคประชาสังคม หรือพื้นที่ทางประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น ด้านผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ได้กล่าวถึงการมีพื้นที่สาธารณะสำหรับเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นยังคงน้อยไม่สามารถสร้างมุมมองหรือทัศนคติต่อการพัฒนาตัวเอง ดังบทสัมภาษณ์ (นายมุฮัมมัดรอมี ไต่ะเจ๊ะ, สัมภาษณ์วันที่ 9 กันยายน 2560) กล่าวคือ “การจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมของเด็กต้องหาอะไรเพิ่มเติมนะในชุมชน เพราะเห็นแล้วน้อยมาก เด็กก็ไม่รู้จะไปอยู่ไหน บางทีไฟมืดบ้างในชุมชน เด็กก็จะเกิดกลุ่มก้อนอยู่ด้วยกันแล้วบางทีพวกเขา ก็กินใบกระท่อม ส่วนพื้นที่ในชุมชนเวลากลางคืน มันมืดก็ง่ายต่อการรวมตัวของเด็กๆ อาจจะไม่รู้เลยว่าเขาทำอะไรบางกลุ่มก็ติดยานะ” ด้าน (นายอาดือนัน มะตอแซ, สัมภาษณ์วันที่ 10 กันยายน 2560) ได้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมว่า “ในหมู่บ้านเด็กไม่ค่อยอ่านหนังสือ เพราะชุมชนที่ตื้นเขินจากการพัฒนาที่ดี เราควรสนับสนุนให้เยาวชนอ่านหนังสือให้เยอะ มีที่อ่านหนังสือ สามารถร่วมสนุกกับเรื่องราวของการอ่านหนังสือใน

ห้องสมุดด้วย” ในขณะที่พื้นที่สาธารณะที่จัดขึ้นเพื่อเป็นที่การเรียนรู้เพื่อเด็กและเยาวชนก็ยังคงกลายเป็นพื้นที่คับแคบ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเยาวชนมุสลิมในพื้นที่เองยังคงต้องได้รับการพัฒนาและส่งเสริมวิธีการใช้พื้นที่สาธารณะ และไม่กระทำหรือประพฤติดนที่ไม่น่าพึงประสงค์ในพื้นที่สาธารณะ ดังที่ (นาย นิซุลฮิลมี กือแล, สัมภาษณ์วันที่ 10 กันยายน 2560) ผู้ปฏิบัติงานศูนย์การเรียนรู้เยาวชน ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ กล่าวว่า “การจัดวางพื้นที่สาธารณะเหมือนที่เราเนี่ยะ เราตอนแรกเราไม่คาดคิดเลยว่าจะมีเด็กบางคนก็นั่งจิบกัน มานั่งนอนในห้องสมุด หรือบางคนในห้องน้ำซึ่งเราก็จะต้องหาวิธีแก้ปัญหาทัน ฉะนั้นพื้นที่สาธารณะจะต้องออกแบบให้ถูกต้อง อย่ามิดชิดเพราะว่าเด็กเค้าก็จะหาพื้นที่ที่รู้สึกปลอดภัยไม่ต้องหลบหน้าคนอื่น” ด้าน (นางสาวพัทมี ศุภกิจโยธ, สัมภาษณ์วันที่ 10 กันยายน 2560) ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “สวนสาธารณะในความคิดของผู้ใหญ่ก็คือเป็นที่ผ่อนคลายแต่ในความคิดของคนบางกลุ่มของเยาวชน คือพื้นที่นัดพบกัน ยิ่งในช่วงกลางคืนก็จะมีเช่นริมต้นไม้ก่อนหินแบบนี้ ลานก่อนหินที่เราเห็นๆในเมืองยะลาเราก็คิดว่าพื้นที่ตรงนั้นมันมีดเก็น การจัดการตรงนี้เราจะต้องช่วยกันดูแล เพราะว่าเวลามีพื้นที่แบบนี้เยอะๆ มันทำให้เป็นพื้นที่ของการนัดพบกัน ยิ่งกับโลกปัจจุบันที่สื่อสารกันง่ายขึ้น แคนัดพบกันก็จบแล้ว” ด้าน (นายมุฮัมมัดอามัน หะยีหามะ, สัมภาษณ์วันที่ 10 กันยายน 2560) ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “วันนี้มองว่าพื้นที่สาธารณะเด็กไม่อายุแล้วพื้นที่สาธารณะกลายเป็นแหล่งอบายมุขมั่วสุมเรื่องของเซ็กซ์ เรื่องของยาเสพติด เป็นพื้นที่ของการรวมตัวของวัยรุ่น แล้วเค้าก็จะทำอะไรของเค้าไป เสร็จทีนี้สิ่งที่เราจะต้องทำต่อก็คือต้องหาคนดูแลพื้นที่นั้นๆ ห้ามปล่อยแบบไม่มีคนดูแลเอง ก็จะต้องเรียกมาตักเตือน แม้แต่ในชุมชนเอง ที่ผมอาศัยอยู่ตอนนี้ถ้าหากว่าเห็นที่มีดๆ เราอย่าคิดว่ามันเป็นที่ปลอดภัย มันเป็นที่ของการเจอกันนัดกันกับเด็กวัยรุ่นสาวเดี๋ยวนี” จะเห็นได้ว่าการมีพื้นที่สาธารณะสำหรับเยาวชนนั้นถือเป็นเรื่องดี เพื่อสร้างพื้นที่พูดคุย ผ่อนคลาย แต่การออกแบบพื้นที่สาธารณะก็ต้องถูกออกแบบเพื่อไม่ให้เกิดความเสี่ยงทางด้านการมีเพศสัมพันธ์ หรือการคบชู้สาวในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งจะนำไปสู่แหล่งอบายมุขมั่วสุมเรื่องเพศสัมพันธ์ เรื่องของยาเสพติด และนำไปสู่การมีสิ่งแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ต้องมีการปรับปรุงฟื้นฟูให้สอดคล้องกับโครงสร้างพื้นฐานทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อนำไปสู่พื้นที่สันติสุขทั้งกายภาพและจิตวิญญาณ

สรุป

การศึกษาลักษณะพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดข้อค้นพบถึงพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลาม เยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังขาดการตระหนักรู้ในพฤติกรรมที่แสดงออกต่อตนเอง นำเสนอตัวตนในสื่อออนไลน์อย่างเปิดเผยและไม่เหมาะสม มีแนวความคิดการทำให้เป็นตะวันตก ติดยาเสพติดและการพนันฟุตบอล ขโมยทรัพย์สินเงินทองของบิดามารดา อยู่ร่วมกันระหว่างเพศตรงข้ามในที่มืด ขับรถซ้อนท้ายหญิงชายดังสามีภรรยา ใช้ชีวิตร่วมกันในบ้านพักในขณะที่ยังไม่แต่งงาน มีเพศสัมพันธ์ และการคบชู้สาวในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวล้วนแล้วแต่มีผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ถ้าทุกฝ่ายสามารถจับมือร่วมพูดคุยอย่างมีระบบผ่านวิธีวิทยาการวิจัยที่ถูกต้องจะสามารถสร้างรูปแบบการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้แบบมีส่วนร่วมและนำไปสู่การพัฒนาเยาวชนอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานทุนทางสังคม ศาสนา การศึกษา ชุมชน และครอบครัวได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- Laeheem, K. (2017). Muslim Youth and Islamic behavior. Bangkok. O.S. Printing house. (in Thai)
- เกษตรชัย และหีม. (2560). เยาวชนมุสลิมกับพฤติกรรมตามวิถีอิสลาม. กรุงเทพฯ. โอ เอส พรินต์ติ้ง เฮาส์ จำกัด.
- Din, H. (2015). Manusia dan islam (Vol. 2). Dewan Bahasa dan Pustaka, Kementerian Pendidikan Kuala Lumpur, Malaysia.
- Laeheem, K. (2008). Risk Factors Affecting Aggressive Behavior of Thai Muslim Youth. NIDA Development Journal: Journal of Developmental Science, 51 (3), 59-90. (in Thai)
- เกษตรชัย และหีม.(2551). ปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดน. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์, 51(3), 59-90.
- Language Center. (2014). Under the Shade of Islam. Year 10 Issue 119 (June 2014). Bangkok :Pimlak. (in Thai)
- ศูนย์ภาษาธรรม. (2557). ใต้ร่มเงาอิสลาม. ปีที่ 10 ฉบับที่ 119 (มิถุนายน 2557) พิมพ์ลักษณ์: กรุงเทพฯ.
- Luft, J. & Ingham, H. (1961). The johari window. Human Relations Training News, 5(1), 6-7.

Jayyousi, O. (2016) . Islam and Sustainable development. Routledge YayLor & Francis Group.USA

สุริยเดว ทรีปาตี. (2556). 3 ฐาน สานพลังต้นทุนชีวิตบทเรียนการเสริมสร้างพลังบวก. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล	อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง		
รหัสประจำตัวนักศึกษา	5811130003		
วุฒิการศึกษา			
	วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
	ศิลปศาสตรบัณฑิต (อิสลามศึกษา)	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	2551
	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน)	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	2555

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

Chelong. A, & Leaheem. K. (2018). Challenges of Muslim Youth Development in the 21st Century in the Deep South of Thailand. Presenten at 10th International Conference on Humanities and Social Sciences, 10th ICHiSS 2018, Kuala Lumpur (Malaysia) 11th May 2018-13th May 2018: University Pretahanan Malaysia.

อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง, เกษตรชัย และหีม. (2560). สาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารสำนักวิทยบริการ. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีที่ 30 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2562.

อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง, เกษตรชัย และหีม. (2560). รูปแบบการเรียนรู้อิสลามที่มีผลต่อพฤติกรรมตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ปีที่ 29 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – ธันวาคม 2561.

อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง, เกษตรชัย และหีม. (2560). ลักษณะพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องตามวิถีอิสลามของเยาวชนมุสลิมกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2563.